

Philips Pensioenfonds

Jaarverslag 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord	4	
1	Kerngegevens, profiel en personalia	8
1.1	Kerngegevens	9
1.2	Profiel	16
1.3	Personalia	21
2	Bestuursverslag	23
2.1	Financiële positie	24
Thema-artikel: op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel		31
2.2	Risicoparagraaf	35
2.3	Beleggingen: algemeen	49
2.4	Beleggingen: MVB-beleid	59
2.5	Pensioenen	66
2.6	Goed pensioenfondsbestuur	77
2.7	Communicatiebeleid	83
2.8	Kosten	86
2.9	Verwachtingen 2022	97
3	Intern toezicht	101
4	Verantwoording	111
Oordeel Verantwoordingsorgaan		112
5	Philips Pensioenfonds in cijfers	123
5.1	Kerncijfers: vijfjarenvergelijking	124
5.2	Ontwikkeling deelnemers	127
5.3	Pensioenregelingen	128
6	Jaarrekening	130
6.1	Balans per 31 december 2021	131
6.2	Staat van baten en lasten over 2021	132
6.3	Kasstroomoverzicht over 2021	134
6.4	Toelichting behorende tot de jaarrekening	135
6.5	Toelichting op de balans	146
6.6	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021	165
6.7	Risicobeheer	176
6.8	Gebeurtenissen na balansdatum	191

7	Overige gegevens	192
7.1	Financiering en uitvoering	193
7.2	Actuariële verklaring	196
7.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	198
8	English Summary	211
8.1	Key Data	212
	Colofon	218

Voorwoord

Beste lezer,

Na een roerig 2020 heeft de financiële positie van het Fonds zich in het verslagjaar verder verbeterd. Het jaar 2021 hebben we in goede financiële gezondheid af kunnen sluiten. De beleidsdekkingsgraad steeg van 109,8% eind 2020 naar 125,8% eind 2021. De actuele dekkingsgraad lag eind 2021 met 132,3% zelfs nog hoger. Hierdoor konden wij eerder dit jaar goed nieuws brengen aan onze deelnemers over de indexatie van de pensioenen.

Pensioenen

Naast volledige indexatie was op 1 april 2022 ook inhaalindexatie mogelijk

Per 1 april 2022 zijn de pensioenen volledig verhoogd door indexatie. Bovendien konden we een klein stukje inhalen van de indexatie die deelnemers in de voorgaande jaren hebben gemist. Dat betekende voor pensioenontvangers en premievrije polishouders, in lijn met de indexatieambitie voor deze groep, een verhoging van 7,4%. Dit is de volledige prijsinflatie over de periode januari 2021 – januari 2022 op basis van de zogenoemde afgeleide consumentenprijsindex. Voor pensioenopbouwers was de verhoging, geheel conform de tussen sociale partners overeengekomen indexatieambitie, gelijk aan de cao-schaalaanpassing bij Philips (ook voor medewerkers van Signify), namelijk 1,6%.

Naast deze reguliere verhogingen is de maximale wettelijke ruimte benut om een stukje in te halen van de indexatie die in de voorgaande jaren is gemist. Dit leidde tot een extra verhoging van 0,38% (alleen voor zover er sprake was van gemiste indexatie).

Evaluatie indexatiebeleid als gevolg van groot verschil tussen loon- en prijsinflatie

Het Bestuur is verheugd dat de pensioenen dit jaar volledig verhoogd zijn. Maar het verschil tussen loon- en prijsinflatie was afgelopen jaar uitzonderlijk hoog. Dat stelde het Bestuur voor de vraag of dit verschil aanleiding zou moeten zijn om af te wijken van het bestaande beleid. De enige mogelijkheid die het Bestuur daarbij had, was het lager vaststellen van de indexatie van de pensioenen van de pensioenontvangers en premievrije polishouders. Het verhogen van de indexatie voor de pensioenopbouwers tot boven de indexatieambitie voor die groep was namelijk niet mogelijk. Het Bestuur heeft hier uitvoerig over gesproken en uiteindelijk besloten dat het niet wenselijk was om de indexatie van de pensioenen van de pensioenontvangers en premievrije polishouders naar beneden bij te stellen. Onder andere om te voorkomen dat de pensioenontvangers, die de gevolgen van de hoge inflatie direct voelen in hun portemonnee en die de afgelopen jaren al indexatie hebben gemist, andermaal koopkracht zouden inleveren. Ook is meegewogen dat over een langere periode bezien het verschil in indexatie tussen de beide groepen niet zo groot is. Het Bestuur vindt wel dat, gezien deze bijzondere situatie, het indexatiebeleid dit jaar geëvalueerd moet worden.

Uitvoeringskosten

Het Algemeen Bestuur van Philips Pensioenfonds staat voor het leveren van een goed pensioen tegen zo laag mogelijke kosten. Het Bestuur vindt transparantie over de uitvoeringskosten van groot belang. In dit jaarverslag zijn daarom de verschillende kosten

en een uitvoerige toelichting daarop opgenomen. De pensioenuitvoeringskosten zijn in 2021 € 113 per deelnemer (pensioenopbouwers en -ontvangers). Hierbij is geen rekening gehouden met de incidentele kosten. Meer informatie over de ontwikkeling van de pensioenuitvoeringskosten leest u in paragraaf 2.8 'Kosten'. De vermogensbeheerkosten zijn in 2021 gelijkgebleven met een jaar eerder (0,26% van het gemiddeld belegd vermogen). In vergelijking met andere pensioenfondsen zijn de kosten van Philips Pensioenfonds relatief laag.

Beleggingen

Door de stijgende rente daalden de pensioenverplichtingen in 2021. In combinatie met de toename van de waarde van de beleggingen leidde dit ertoe dat de actuele dekkingsgraad in 2021 met 15%-punt steeg. Het beleggingsrendement in 2021 was 5,7%. Dit positieve rendement werd vooral gedreven door een sterk rendement op de portefeuille met aandelen- en vastgoedbeleggingen. In paragraaf 2.3 'Beleggingen' gaan we uitvoerig in op de beleggingsrendementen van het Fonds.

Op het gebied van maatschappelijk verantwoordelijk beleggen is in het afgelopen jaar veel gebeurd. In het verslagjaar is het eerder in 2020 vastgestelde MVB-beleid geïmplementeerd. Dit gebeurde stap voor stap. Zo zijn we begonnen met transparanter communiceren over het MVB-beleid. Bijvoorbeeld door het publiceren van meer informatie over ons stemgedrag als aandeelhouder en over het aangaan van de dialoog met bedrijven waarin we verbeteringen nodig vinden. Ook zijn we gestopt met beleggen in bedrijven die meer dan 25% van de omzet halen uit kolen (mijnen en energieopwekking) en olieteerzanden. Daarnaast is voor de aandelenportefeuille een nieuwe duurzame benchmark samengesteld. In paragraaf 2.4 'Beleggingen: MVB-beleid' gaan we uitvoerig in op de stappen die in het afgelopen jaar zijn gezet in ons MVB-beleid.

De komende jaren op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel

Binnen enkele jaren gaat pensioen in Nederland er anders uitzien. Dan wordt een nieuw pensioenstelsel van kracht. Voor onze deelnemers betekent dit dat zij een eigen 'pensioenpotje' krijgen waaruit pensioen wordt betaald. Het Bestuur van Philips Pensioenfonds heeft gedurende het verslagjaar nagedacht over de vraag wat deze wijziging betekent voor het beleid van het Fonds. We hebben namelijk op korte termijn te maken met een nieuwe werkelijkheid. Het beleid van het Fonds is normaal gesproken gericht op de lange termijn. Maar door de aankomende stelselwijziging is er aanleiding om op enkele punten af te wijken van ons geldende langetermijnbeleid. Het doel hiervan is om onze deelnemers een goede start te laten maken in het nieuwe pensioenstelsel. In het thema-artikel 'Op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel' op pagina 31 leest u meer over de besluiten die het Bestuur heeft genomen voor de komende jaren.

Vooruitblik

Philips Pensioenfonds is voornemens om in de komende jaren zoveel mogelijk gebruik te maken van nieuwe wettelijke regels voor indexatie. Deze regels zijn minder streng. Dit vergroot de kans op indexatie in de komende jaren. Hoe groot die kans is hangt echter ook af van onze financiële positie, die weer sterk samenhangt met de ontwikkelingen op

financiële markten. Deze ontwikkelingen zijn doorgaans al moeilijk te voorspellen, maar in deze tijden van onrust op financiële markten wereldwijd als gevolg van de Russische inval in Oekraïne des te meer. Tot slot zou ook de hiervoor reeds vermelde evaluatie van het indexatiebeleid waartoe het Bestuur heeft besloten, van invloed kunnen zijn op de kans op indexatie en/of de hoogte daarvan. Dat neemt niet weg dat de financiële positie van Philips Pensioenfonds goed is. Dat is niet alleen positief voor de mogelijkheden tot verhogen van de pensioenen door indexatie. Het is ook belangrijk voor het vullen van de individuele pensioenpotten van deelnemers bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

Over belangrijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het Fonds en het pensioen van onze deelnemers informeren wij u via verschillende communicatie-uitingen van het Fonds. Heeft u zelf vragen of wilt u bepaalde onderwerpen aan de orde stellen? Neem contact met ons op! U bereikt ons direct via het e-mailadres algemeenbestuur.ppf@philips.com.

Namens het Algemeen Bestuur,

Roel Wijmenga
Voorzitter

1 Kerngegevens, profiel en personalia

1.1 Kerngegevens¹

Bedragen in miljoenen euro's

In deze paragraaf worden de belangrijkste kerncijfers van Philips Pensioenfonds genoemd. De in deze paragraaf opgenomen teksten zijn de belangrijkste toelichtingen die in andere paragrafen in dit jaarverslag uitgebreider aan de orde komen.

	Eind 2021	Eind 2020
Pensioenvermogen ²	23.855	22.921
Voorziening pensioenverplichtingen	18.035	19.544
Actuele dekkingsgraad	132,3%	117,3%
Beleidsdekkingsgraad	125,8%	109,8%
Vereiste dekkingsgraad ³	115,8%	118,2%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%
Reële dekkingsgraad	102,1%	90,4%
Reële marktrente-dekkingsgraad	81,9%	83,0%
Premiedekkingsgraad	69,1%	79,2%
Premiedekkingsgraad (inclusief renteaftdekking) ⁴	98,3%	98,7%
Pensioenuitvoeringskosten ⁵ <i>in euro per deelnemer⁶</i>	€ 120	€ 156
Vermogensbeheerkosten <i>als percentage van het gemiddeld belegd vermogen</i>	0,27%	0,26%
Transactiekosten <i>als percentage van het gemiddeld belegd vermogen</i>	0,11%	0,13%

¹ Voor een overzicht van de kerncijfers van 2017 tot en met 2021, zie paragraaf 5.1 'Kerncijfers: vijfjarenvergelijking'

² Het pensioenvermogen is de som van de beleggingen voor risico van het Fonds, de vorderingen, overlopende activa en liquide middelen onder aftrek van de overige schulden en overlopende passiva.

³ De vereiste dekkingsgraad is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid.

⁴ Een toelichting op de premiedekkingsgraad inclusief renteaftdekking is opgenomen in paragraaf 2.1.1 'Toelichting verschillende dekkingsgraden'.

⁵ De kengetallen in de tabel zijn inclusief incidentele baten en lasten. Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer exclusief incidentele baten en lasten bedroegen in 2021 € 113 en in 2020 € 104.

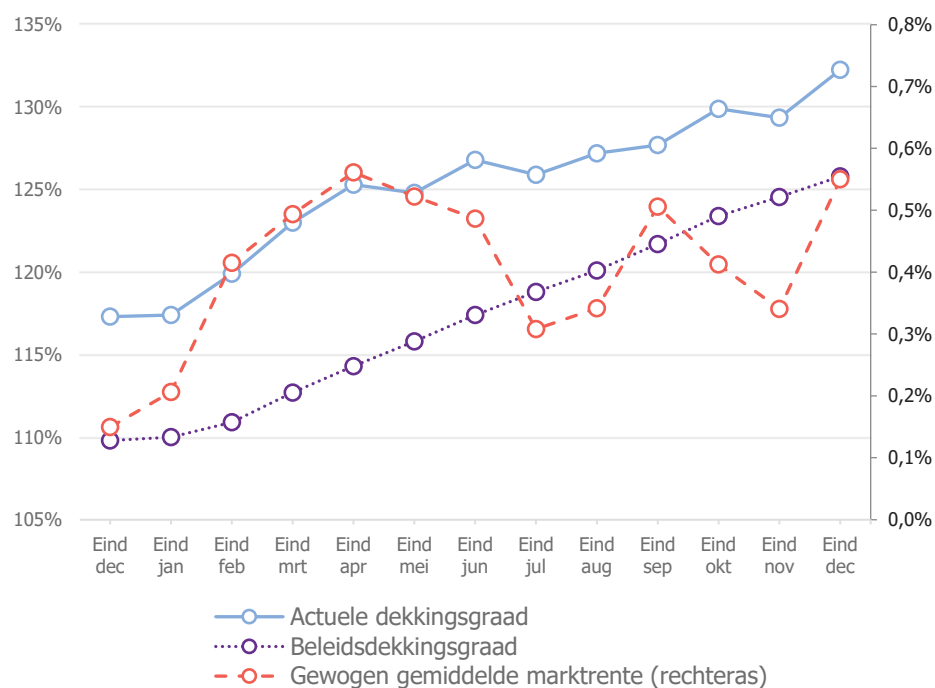
⁶ Het aantal deelnemers is gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en gepensioneerden aan het einde van het boekjaar.

De actuele en beleidsdekkingsgraad van het Fonds worden in deze paragraaf toegelicht. De toelichting op de andere dekkingsgraden van het Fonds is opgenomen in paragraaf 2.1.1 'Toelichting verschillende dekkingsgraden'.

De actuele dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het vermogen van een pensioenfonds en de pensioenverplichtingen (alle nu en in de toekomst uit te keren pensioenen) die daartegenover staan. Voor de actuele dekkingsgraad gaan we uit van de nominale pensioenverplichtingen. Hiermee bedoelen we de pensioenverplichtingen waarbij we geen rekening houden met verhoging van de pensioenen door indexatie in de toekomst.

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend door het gemiddelde te nemen van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden. Dat betekent dat het effect van het verloop van de actuele dekkingsgraad gedempt te zien is in de beleidsdekkingsgraad. Daarom wordt alleen het verloop van de actuele dekkingsgraad toegelicht.

Ontwikkeling actuele en beleidsdekkingsgraad 2021

De actuele dekkingsgraad steeg in 2021 van 117,3% naar 132,3%. De actuele dekkingsgraad steeg doordat in 2021 de waarde van de totale beleggingsportefeuille toenam terwijl de voorziening pensioenverplichtingen afnam ondanks dat de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten is verhoogd van 2% naar 2,5%.

2021 werd gekenmerkt door een sterk economisch herstel, na de diepe krimp in economische activiteit als het gevolg van de coronacrisis in 2020. Aandelenmarkten profiteerden van het economische herstel. De portefeuille met aandelenbeleggingen liet dan ook een goed rendement zien. Ook de vastgoedportefeuille profiteerde van het sterke economische herstel en maakte een goed rendement in 2021.

Een tweede ontwikkeling in 2021 was de sterke toename van de inflatie. Dit kwam enerzijds door hogere energieprijzen. Anderzijds hebben we gedurende de coronacrisis gezien dat de vraag naar goederen en diensten, geholpen door ongekend forse monetaire en fiscale stimulering, hoog bleef. Echter, het aanbod van veel goederen en diensten bleef achter doordat bedrijven als gevolg van het virus niet aan de vraag konden voldoen. De zo ontstane discrepantie tussen vraag en aanbod naar sommige goederen en diensten leidde tot een sterke toename van de prijzen van goederen en diensten. Omdat de inflatie hoog was, droeg de inflatie-afdekking sterk bij aan het rendement.

Vanwege het sterke economische herstel en de stijging van de inflatie begonnen centrale banken voorzichtig de monetaire stimulering terug te draaien aan het einde van 2021. Zo kondigde de Amerikaanse centrale bank in november van vorig jaar aan het tempo van obligatieaankopen te gaan verlagen, terwijl in december de centrale bank van het Verenigd Koninkrijk de beleidsrente verhoogde. Aan het einde van vorig jaar begonnen beleggers ook rekening te houden met de mogelijkheid dat in 2022 de Europese Centrale Bank voorzichtig de voet van het monetaire gaspedaal af zou gaan halen. Doordat beleggers er steeds meer rekening mee gingen houden dat centrale banken een andere koers zouden gaan inslaan, steeg de lange rente op staatspapier in 2021. Als een gevolg hiervan rendeerden de vastrentende waarden portefeuille en de renteswap portefeuille negatief in 2021. Tevens steeg de dollar in waarde ten opzichte van veel valuta. Hierdoor droeg de valuta-overlay-portefeuille negatief bij aan het rendement. De rendementen op de aandelenportefeuille, de vastgoedportefeuille en de portefeuille met inflatieswaps waren echter zodanig sterk, dat het totale beleggingsrendement positief was in 2021.

Vanwege de stijgende rente daalde de voorziening pensioenverplichtingen in 2021. In combinatie met de toename van de waarde van de beleggingen leidde dit ertoe dat de actuele dekkingsgraad in 2021 met 15%-punt steeg.

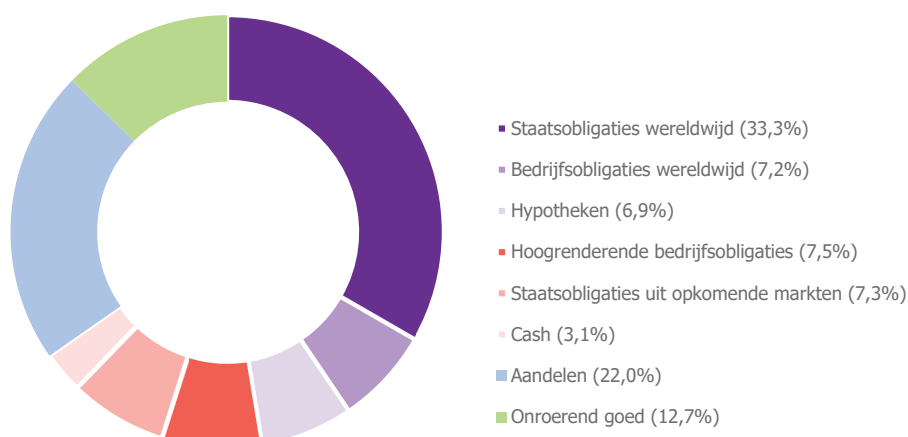
Herstelplan

Het herstelplan, dat voor het laatst op 29 maart 2021 is geactualiseerd, is per 30 september 2021 komen te vervallen omdat de beleidsdekkingsgraad op dat moment boven de vereiste dekkingsgraad lag. Hiervan is een melding aan De Nederlandsche Bank gedaan.

1.1.1 Beleggingen

	Eind 2021	Eind 2020
Totaal belegd vermogen	23.812	22.869

Feitelijke portefeuilleverdeling (eind 2021)

Rendement beleggingen	2021	2020
Totaalrendement ⁷	5,7%	9,9%

Een toelichting op de rendementen wordt gegeven in paragraaf 2.3.2 'Beleggingsbeleid algemeen en resultaten'.

Beleggingsbeleid in het kort

De doelstelling (ambitie) van het beleggingsbeleid is om een belangrijke bijdrage te leveren aan het realiseren van een reëel pensioen. Daarmee wordt bedoeld een waardevast pensioen voor pensioenontvangers en premievrije polishouders en een welvaartsvast pensioen voor pensioenopbouwers. Om die ambitie te realiseren, is het van groot belang dat de pensioenen geïndexeerd kunnen worden. Om indexatie van de pensioenen mogelijk te maken, moet het Fonds voldoende rendement behalen met de beleggingen.

⁷ Het gerapporteerde rendement is inclusief afdekking rente-, valuta- en inflatierisico. Het totaalrendement exclusief afdekking rente- en inflatierisico bedroeg over 2021 5,4% en over 2020 8,3%. Dit is berekend op basis van werkelijke cijfers. Het bruto en netto rendement dat van dit gerapporteerde rendement is afgeleid, is opgenomen in paragraaf 2.8.6 'Relatie van de vermogensbeheerkosten met fondsrendement en risicoprofiel'.

Het beleid van Philips Pensioenfonds is normaal gesproken gericht op de lange termijn. Maar door de aankomende stelselwijziging was er naar het oordeel van het Algemeen Bestuur aanleiding om op enkele punten af te wijken van het lange termijnbeleid van Philips Pensioenfonds. Het doel hiervan is om gedurende de transitieperiode de daling van de buffer van Philips Pensioenfonds in een slecht weer scenario te beperken. Hierdoor is de kans groter dat deelnemers van Philips Pensioenfonds een goede start maken in het nieuwe pensioenstelsel.

Het Algemeen Bestuur heeft in dat kader vorig jaar onder meer besloten het risico van de beleggingen tijdens de overgang naar een nieuwe regeling te reduceren door de allocatie naar zakelijke waarden met 7,5%-punt af te bouwen en de opbrengst in staatsobligaties en cash te beleggen. Als een gevolg hiervan heeft het Algemeen Bestuur tot de volgende verdeling tussen vastrentende en zakelijke waarden gedurende de transitieperiode besloten:

- 67,5% van het vermogen van het Pensioenfonds was belegd in vastrentende waarden. Deze bestaan grotendeels uit relatief 'veilige' beleggingen, die een deel van de pensioenuitkeringen die het Fonds in de toekomst verwacht te moeten doen, in aanzienlijke mate zeker kunnen stellen. Denk hierbij met name aan staatsobligaties met een wereldwijde spreiding. Tevens wordt in (naar verwachting) hoger renderende en iets risicovollere vastrentende waarden belegd, zoals bedrijfsobligaties en obligaties van opkomende markten. Het hogere risico wordt hierbij gecompenseerd door een hogere rendementsverwachting. Ook cash valt binnen de categorie vastrentende waarden. Cash is geïnvesteerd in kapitaalmarktfondsen/ leningen met een zeer korte looptijd en een goede kredietwaardigheid. Cash heeft daarmee een laag risicoprofiel.
- 32,5% van het vermogen van het Pensioenfonds was belegd in zakelijke waarden. Dat zijn de meer 'risicovolle' beleggingen. Met de zakelijke waarden wordt beoogd een overrendement te behalen ten opzichte van de verplichtingen. Denk hierbij aan beleggingen in aandelen en onroerend goed.

Meer informatie over de besluiten die het Algemeen Bestuur hiervoor heeft genomen is opgenomen in het thema-artikel 'Op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel' op pagina 31.

1.1.2 Pensioenen

Aantal deelnemers	Eind 2021	Eind 2020
Pensioenopbouwers⁸	13.613	13.533
- Flex pensioen	12.792	12.715
- Flex pensioen ES	821	818
Pensioenontvangers	50.298	52.069
- Ouderdomspensioen	33.523	35.203
- Nabestaandenpensioen	16.593	16.654
- Wezenpensioen	182	212
Houders premievrije polissen	34.802	31.343
Totaal	98.713⁹	96.945

Ontwikkelingen deelnemersbestand en overige gegevens

Het totaal aantal pensioenopbouwers van het Fonds is in 2021 licht toegenomen, van 13.533 naar 13.613. Tot de categorie pensioenopbouwers behoren ook ex-medewerkers die vanwege arbeidsongeschiktheid recht hebben op premievrije voortzetting van hun pensioenopbouw. In de volgende tabel is de uitsplitsing van de pensioenopbouwers weergegeven.

Aantal pensioenopbouwers	Eind 2021	Eind 2020
Medewerkers	12.948	12.851
Ex-medewerkers die arbeidsongeschikt zijn	665	682
Totaal	13.613	13.533

⁸ Deelnemers die een arbeidsongeschiktheidspensioen ontvangen (eind 2021: 665 deelnemers), zijn – omdat hun opbouw wordt gecontinueerd – opgenomen in de aantallen onder 'pensioenopbouwers'.

⁹ Het verschil in de tabel aantal deelnemers tussen eind 2020 en eind 2021 is niet alleen te verklaren door verloop. De uitgangspunten voor het tellen van het aantal pensioenopbouwers, pensioenontvangers en premievrije polishouders bij onze huidige pensioenbeheerder zijn iets anders dan die bij onze vorige pensioenbeheerder. Zo worden bijvoorbeeld gewezen partners met een aanspraak op bijzonder nabestaandenpensioen in verband met een scheiding voortaan apart meegeteld als polishouders. De aansluitingsverschillen zijn verwerkt in de stand per 1 januari 2021.

Premies	2021	2020
Werkgevers	230	221
Werkgevers koopsommen	4	3
Werknemers pensioenregeling	22	22
Werknemers vrijwillige verzekeringen	1	1
Totaal	257	247

Uitkeringen	2021	2020
Pensioenuitkeringen	653	655
Afkopen	1	0
Uitgaande waardeoverdrachten individueel	3	5
Totaal	657	660

Indexaties	2021	2020
Pensioenopbouwers in het flex pensioen	0,00%	0,64%
Pensioenontvangers en houders premievrije polissen	0,00%	0,64%

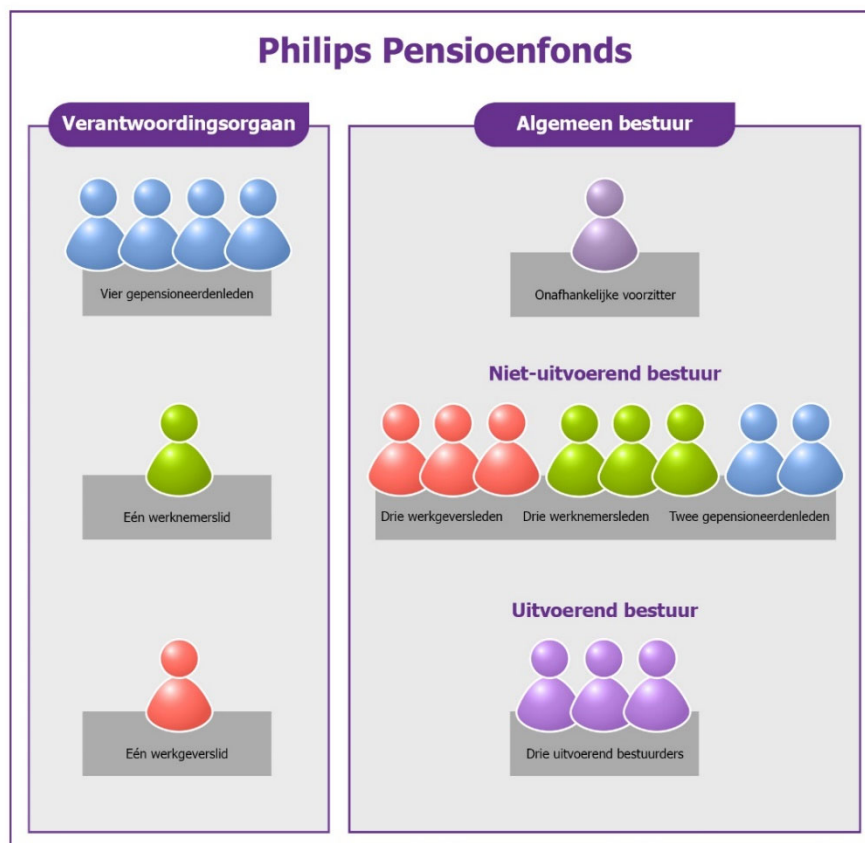
In 2021 is door de werkgevers een extra koopsom betaald van € 6 miljoen voor de premievrije pensioenopbouw en het arbeidsongeschiktheidspensioen van deelnemers die in 2016 tot en met 2021 zijn ontslagen wegens gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid. Deels betrof dit een inhaalslag. Genoemd bedrag is begrepen in het bedrag van € 230 miljoen.

1.2 Profiel

1.2.1 Doelstelling

Philips Pensioenfonds is belast met de uitvoering van de pensioenregelingen die gelden voor huidige en voormalige werknemers van de drie aangesloten ondernemingen (Philips, Signify en aangewezen ondernemingen¹⁰) in Nederland. Aangewezen ondernemingen zijn voormalige groepsmaatschappijen van Philips of Signify die door het Algemeen Bestuur als zodanig zijn aangewezen en waarvoor de pensioenregeling door het Fonds wordt uitgevoerd. Dit houdt in: het administreren van pensioenrechten en -aanspraken en uitbetalen van pensioenen en het op solide wijze beleggen en beheren van de betaalde pensioenpremies en het overige vermogen van het Fonds.

1.2.2 Structuur

Meer informatie over de leden van het Algemeen Bestuur is opgenomen in paragraaf 1.3 'Personalia'.

¹⁰ Op het moment van publicatie van dit jaarverslag is Domestic Appliances de enige aangewezen onderneming. De uitvoering voor Domestic Appliances is niet anders dan die voor Philips tenzij anders vermeld.

Algemeen Bestuur

Het Algemeen Bestuur (AB) bestaat uit twaalf leden: een onafhankelijk voorzitter, drie vertegenwoordigers namens de werkgevers, drie vertegenwoordigers namens de werknemers, twee vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden en drie onafhankelijke¹¹ bestuurders. De voorzitter en de vertegenwoordigers van de werkgevers, de werknemers en de gepensioneerden zijn niet-uitvoerende bestuurders. Zij zijn zowel lid van het Algemeen Bestuur, als van het Niet-Uitvoerend Bestuur (NUB) dat daarvan onderdeel uitmaakt. De voorzitter is een onafhankelijke deskundige. De overige drie onafhankelijke deskundigen zijn uitvoerende bestuurders. Zij zijn zowel lid van het Algemeen Bestuur, als van het Uitvoerend Bestuur (UB) dat daarvan onderdeel uitmaakt. De onafhankelijk voorzitter heeft onder meer als taak om toe te zien op een goede samenstelling en op het functioneren van het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur. Voor personalia, zie paragraaf 1.3.

Het Algemeen Bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van de visie, strategie en governance van het Fonds en het vaststellen van het strategisch beleid op het gebied van onder andere het vermogensbeheer, het pensioenbeheer en het balansbeheer van het Fonds, alsook het nemen van maatregelen van algemene strekking en de in de statuten van het Fonds aan het Algemeen Bestuur opgedragen besluiten.

Adviseur

Het Algemeen Bestuur laat zich bij de uitvoering van zijn taken bijstaan door een juridisch adviseur.

Toezicht door het Niet-Uitvoerend Bestuur

Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft een dubbele functie. Als gevolg van de wet is de besluitvorming over een aantal onderwerpen, zoals het beloningsbeleid, voorbehouden aan het Niet-Uitvoerend Bestuur. Daarnaast houdt het Niet-Uitvoerend Bestuur toezicht op het beleid van het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur, de uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur en de algemene gang van zaken in het Fonds. Het Niet-Uitvoerend Bestuur wordt daarbij ondersteund door de Auditcommissie. De kerntaken van de Auditcommissie zijn opgenomen op pagina 18.

Uitvoerend Bestuur

Het Uitvoerend Bestuur bestaat uit de Algemeen Directeur van het Fonds (tevens voorzitter van het Uitvoerend Bestuur), de Directeur Beleggingen en de Directeur Pensioenen. Voor personalia, zie paragraaf 1.3.

Het Uitvoerend Bestuur is verantwoordelijk voor de nadere uitwerking en uitvoering van de door het Algemeen Bestuur vastgestelde visie en strategie en van het door het Algemeen Bestuur vastgesteld strategisch beleid. Daarnaast is het Uitvoerend Bestuur verantwoordelijk voor het vaststellen en uitvoeren van het overige beleid, de uitbesteding van

¹¹ Met de toevoeging 'onafhankelijk' wordt bedoeld dat deze bestuursleden geen vertegenwoordiger zijn van een geleding en niet in dienst zijn van de werkgevers.

werkzaamheden en het toezicht daarop, het beheren van de risico's en het dagelijks bestuur van het Fonds.

Het Uitvoerend Bestuur wordt bij zijn taken ondersteund door het Bestuursbureau. De medewerkers van het Bestuursbureau zijn, evenals de leden van het Uitvoerend Bestuur, in dienst van het Fonds. Het Bestuursbureau staat onder leiding van de voorzitter van het Uitvoerend Bestuur.

Commissies

Het Algemeen Bestuur kan besluiten één of meer commissies te benoemen; de taak, samenstelling en werkwijze van de commissie(s) wordt bepaald door het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur heeft van deze bevoegdheid geen gebruikgemaakt. Ook het Niet-Uitvoerend Bestuur kan besluiten één of meer commissies te benoemen. Van deze bevoegdheid is gebruikgemaakt door het instellen van één commissie, de Auditcommissie. De Auditcommissie bestaat uit drie leden van het Niet-Uitvoerend Bestuur (één werkgeverslid, één werknemerlid en één gepensioneerd lid). Voor personalia, zie paragraaf 1.3.

De focus van de Auditcommissie ligt op het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht. De kerntaken van de Auditcommissie bestaan uit:

- het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht op de risicobeheersing van het Pensioenfonds;
- het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht op het beleggingsbeleid en de risico's in het beleggingsbeleid van het Pensioenfonds;
- het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht op de financiële informatieverstopping en de budgettering van het Pensioenfonds en het adviseren van het Niet-Uitvoerend Bestuur of het Algemeen Bestuur over deze onderwerpen.

In aanvulling op de hiervoor vermelde kerntaken, kan de Auditcommissie door het Algemeen Bestuur en/of het Niet-Uitvoerend Bestuur worden verzocht te adviseren over kwesties waarin het Algemeen Bestuur respectievelijk het Niet-Uitvoerend Bestuur dit wenselijk acht.

Verantwoordingsorgaan

Het Algemeen Bestuur legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het Verantwoordingsorgaan is bevoegd een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het intern toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bekendgemaakt en in het bestuursverslag opgenomen. Daarnaast heeft het Verantwoordingsorgaan het recht om advies uit te brengen over een aantal in de wet genoemde onderwerpen, zoals de (gedeeltelijke) overdracht van verplichtingen en het communicatiebeleid. Tot slot draagt het bestuur in overleg met het Verantwoordingsorgaan zorg voor de vastlegging van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, van het Fonds.

Samenstelling

Het Verantwoordingsorgaan is een afspiegeling van de populatie deelnemers en bestaat uit één werkgeverslid, één werknemerslid en vier gepensioneerdleden (voor personalia, zie paragraaf 1.3). Daarnaast is voor zowel het werknemers- als het werkgeverslid een plaatsvervangend lid aangewezen.

Sleutelfunctiehouders

Vanaf 2019 zijn de sleutelfuncties verankerd binnen de governance van het Fonds. Het gaat om een actuariële functie, een risicobeheerfunctie en een interne auditfunctie. Voor personalia, zie paragraaf 1.3.

De risicobeheerfunctie bevordert het functioneren van een risicobeheersysteem. Het vervult de tweede lijns taak binnen het integraal risico management van het Fonds en stelt zich ten doel te bewerkstelligen dat de eerste lijnsverantwoordelijken van het Fonds alle risico's voldoende beheersen. Hiervan is sprake wanneer de werking van de geïmplementeerde beheersingsmaatregelen ervoor zorgt dat de resterende risico's passen binnen de risicobereidheid van het Fonds.

De actuariële functie voorziet in een verdere, meer doorlopende borging van de juistheid van de berekening van de technische voorzieningen en de in het kader daarvan gehanteerde grondslagen.

De interne auditfunctie is een onafhankelijke functie die aan het Algemeen Bestuur een objectief oordeel verschaft over de governance en de implementatie en effectiviteit van de interne risicobeheers- en controlesystemen van het Fonds en zijn uitbestedingspartners, inclusief de interne en externe verantwoording hierover.

Bestuursbureau

Met het Bestuursbureau heeft het Bestuur de beschikking over een eigen, onafhankelijke staf van 24 medewerkers. Dit is de stand per eind 2021, exclusief de leden van het Uitvoerend Bestuur.

Accountant/Actuaris

Philips Pensioenfonds heeft Ernst & Young Accountants LLP (EY) als externe accountant aangesteld en Willis Towers Watson als externe actuaris.

Uitbesteding

Philips Pensioenfonds heeft als bestaand beleid dat zowel pensioenbeheer als vermogensbeheer wordt uitbesteed. Het Fonds acht dit gunstig voor de kosten, de kwaliteit en de flexibiliteit.

- Blue Sky Group draagt zorg voor de uitvoering van het pensioenbeheer.
- BlackRock draagt zorg voor de uitvoering van het vermogensbeheer.

Daarnaast heeft het Fonds ook nog andere werkzaamheden uitbesteed.

Pensioenbeheerder Blue Sky Group

In het contract met de pensioenbeheerder Blue Sky group is een Service Level Agreement (SLA) opgenomen waarin afspraken zijn gemaakt over de te leveren prestaties bij een groot aantal processen dat de pensioenbeheerder uitvoert voor Philips Pensioenfonds. Het Fonds wordt periodiek geïnformeerd over de realisatie van de SLA-afspraken. Daarnaast vindt frequent overleg plaats over allerlei lopende zaken.

Vermogensbeheerder BlackRock

Met de vermogensbeheerder BlackRock is een Investment Management Agreement (IMA) afgesloten waarin onder meer specifieke beleggingsrichtlijnen en -restricties zijn opgenomen. De door BlackRock gerealiseerde beleggingsrendementen worden vergeleken met een door Philips Pensioenfonds vastgestelde benchmark. Het Fonds bespreekt periodiek de gerealiseerde beleggingsresultaten met de vermogensbeheerder. Mede op basis van deze overleggen beoordeelt het Fonds of de uitvoering van de overeenkomst leidt tot een beleggingsportefeuille die past bij de lange termijn verplichtingen. Daarnaast vindt er frequent overleg plaats over allerlei lopende zaken.

Monitoring uitbestedingspartners

Het Fonds toetst regelmatig of de manier waarop de uitbestede activiteiten worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken. Daarbij wordt ook gebruikgemaakt van onafhankelijke derden. Periodiek wordt met de belangrijkste uitbestedingspartners aan de hand van (SLA-)rapportages overleg gevoerd over de uitvoering van de uitbestede activiteiten. Daarnaast vindt op diverse niveaus frequent overleg plaats met de uitbestedingspartners. Verder is het beleid van het Fonds om via ISAE3402-rapportages zicht te krijgen op de effectieve werking van de interne beheersmaatregelen bij de uitbestedingspartners. Een ISAE3402-rapportage is een rapportage van de uitbestedingsorganisatie voorzien van een oordeel van een onafhankelijke auditor. Hierin geeft de auditor van de uitbestedingsrelatie aan of de uitbestedingsorganisatie zijn in de rapportage genoemde processen op orde heeft en of de beheersmaatregelen in de processen gedurende een bepaalde periode effectief hebben gewerkt.

De werkzaamheden en resultaten van de verschillende uitbestedingspartners van Philips Pensioenfonds worden periodiek geëvalueerd. Op basis van de evaluatie kan worden besloten tot het aanpassen van de afspraken of het beëindigen van de relatie.

1.3 Personalia

Algemeen Bestuur Philips Pensioenfonds		Jaar van aftreden/ herbenoe- ming	Uiterste jaar van aftreden	Relevante nevenfuncties
<i>Onafhankelijk voorzitter</i>				
<i>De heer R.Th. Wijmenga (1957)</i>				- Lid RvC Achmea
<i>Vertegenwoordigers van de werkgevers (leden A)</i>				
<i>De heer R.W.L.M. Mangelmans (1969)</i>	<i>Vice-voorzitter</i>	<i>2022</i>	<i>2026</i>	- Lid RvB International Chamber of Commerce Nederland
<i>De heer B.F.W. Lindenhovius (1971)</i>		<i>2023</i>	<i>2027</i>	
<i>De heer J.S. de Greeff (1979)</i>	<i>Lid Auditcommissie</i>	<i>2024</i>	<i>2032</i>	
<i>Leden benoemd door de aangeslotenen (leden B)</i>				
<i>De heer A.L. Uittenbroek (1971)</i>	<i>Lid Auditcommissie</i>	<i>2023</i>	<i>2026</i>	
<i>De heer T.J.J. Denteneer (1960)</i>		<i>2022</i>	<i>2026</i>	
<i>Mevrouw F.E. Leene (1970)</i>		<i>2024</i>	<i>2028</i>	- Lid RvC Covra N.V.
<i>Gepensioneerdenleden (leden C)</i>				
<i>De heer R.G.A. ter Huurne (1959)</i>		<i>2025</i>	<i>2029</i>	- Lid Investment Committee investeringsfonds INZET
<i>De heer C.J.M. Reuvers (1953)</i>	<i>Lid Auditcommissie</i>	<i>2025</i>	<i>2029</i>	

Uitvoerend Bestuur Onafhankelijk deskundigen (leden D)

<i>De heer J.B.J. Kemme (1963)</i>	Algemeen Directeur		- Voorzitter Advies en uitvoeringsraad Pensioenfederatie
<i>Mevrouw A.C. Joosten-Hendriks (1975)</i>	Directeur Beleggingen		- Lid Raad van Toezicht PMT
<i>De heer M.J.M. Pernot (1968)</i>	Directeur Pensioenen		

Juridisch adviseur Algemeen Bestuur

<i>De heer A.F. Verdam (1957)</i>			- Jurist Koninklijke Philips N.V. - Hoogleraar VU Amsterdam - Bestuurder St. GTP
-----------------------------------	--	--	--

Leden Verantwoordingsorgaan¹²

<i>Werkgeverslid</i>				
<i>De heer M.A. de Groot (1980)</i>		2025	2029	
<i>De heer J.J. Hoogeveen (1967)</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>	2023	2027	
<i>Werknemerslid</i>				
<i>De heer M. van Hartkamp (1971)</i>		2025 ¹³	2029	
<i>De heer H. van Laarschot (1978)</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>	2025	2029	
<i>Gepensioneerdenleden</i>				
<i>De heer E.P. Coutinho (1951)</i>	Voorzitter	2023	2027	
<i>De heer J. Cuperus (1941)</i>		2023	2023	
<i>De heer R.W.M. Takken (1956)</i>		2023	2027	
<i>De heer A.J.M. Verhagen (1943)</i>	Vice-voorzitter	2023	2023	
Externe deskundigen				
<i>De heer C.L. Dert (1960)</i>	Auditcommissie	2023	2031	
Sleutelfunctiehouders				
<i>De heer W. Hoekert (1976)</i>	Actuariële functie			
<i>Mevrouw G. Wallens (1974)</i>	Risicobeheerfunctie			
<i>De heer J. Herder (1956)</i>	Interne auditfunctie			

¹² Het Verantwoordingsorgaan beschikt over een ambtelijk secretaris in de persoon van de heer R. Crauwels.

¹³ Het werknemerslid van het Verantwoordingsorgaan wordt voor een termijn van 4 jaar gekozen. Daarna vinden opnieuw verkiezingen plaats. Het plaatsvervangend lid wordt aangewezen door het gekozen werknemerslid van het Verantwoordingsorgaan.

2 Bestuursverslag

2.1 Financiële positie

Bedragen in miljoenen euro's

	Eind 2021	Eind 2020
Pensioenvermogen ¹⁴	23.855	22.921
Voorziening pensioenverplichtingen	18.035	19.544
Actuele dekkingsgraad	132,3%	117,3%
Beleidsdekkingsgraad	125,8%	109,8%
Vereiste dekkingsgraad ¹⁵	115,8%	118,2%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%
Reële dekkingsgraad	102,1%	90,4%
Reële marktrente-dekkingsgraad	81,9%	83,0%
Premiedekkingsgraad	69,1%	79,2%
Premiedekkingsgraad (inclusief renteafdekking)	98,3%	98,7%

2.1.1 Toelichting verschillende dekkingsgraden

De verschillende dekkingsgraden van het Fonds worden in deze paragraaf toegelicht. Ook wordt de ontwikkeling ervan in het verslagjaar toegelicht.

Actuele en beleidsdekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het vermogen van een pensioenfonds en de pensioenverplichtingen (alle nu en in de toekomst uit te keren pensioenen) die daartegenover staan. Voor de actuele dekkingsgraad gaan we uit van de nominale pensioenverplichtingen. Hiermee bedoelen we de pensioenverplichtingen waarbij we geen rekening houden met verhoging van de pensioenen door indexatie in de toekomst.

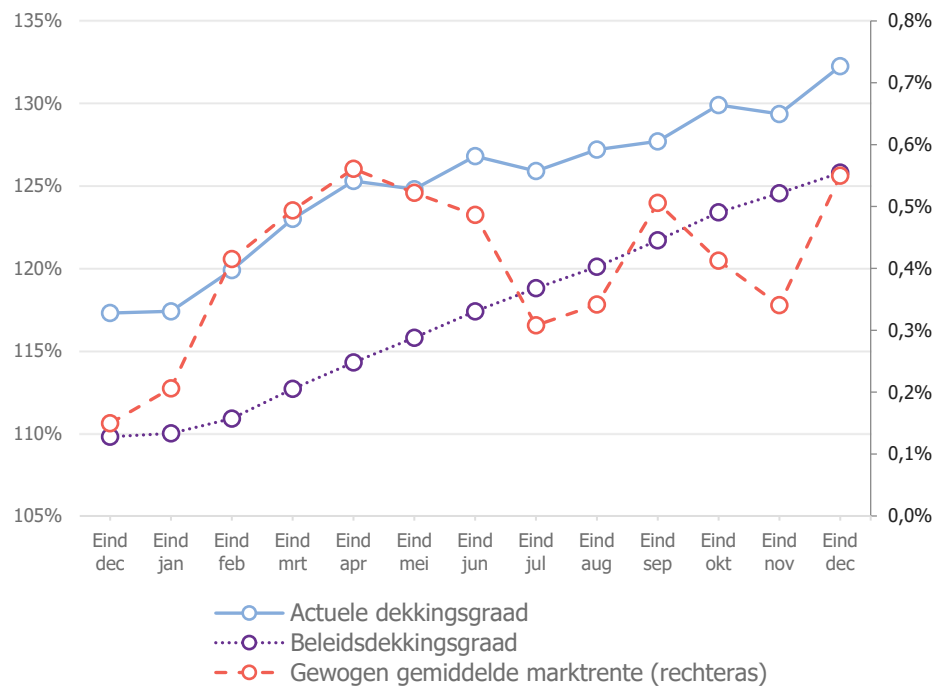
De wetgever bepaalt op welke manier de pensioenverplichtingen – die gebruikt worden voor de berekening van de actuele dekkingsgraad – vastgesteld moeten worden. De actuele dekkingsgraad is van belang voor het bepalen van de beleidsdekkingsgraad.

¹⁴ Het pensioenvermogen is de som van de beleggingen voor risico van het Fonds, de vorderingen, overlopende activa en liquide middelen onder aftrek van de overige schulden en overlopende passiva.

¹⁵ De vereiste dekkingsgraad is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid.

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend door het gemiddelde te nemen van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden. Een pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te gebruiken als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld beslissingen over indexatie. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of een pensioenfonds voldoende buffers heeft.

Ontwikkeling gedurende verslagjaar

De actuele dekkingsgraad steeg in 2021 van 117,3% naar 132,3%. De actuele dekkingsgraad steeg doordat in 2021 de waarde van de totale beleggingsportefeuille toenam terwijl de voorziening pensioenverplichtingen afnam.

2021 werd gekenmerkt door een sterk economisch herstel, na de diepe krimp in economische activiteit als het gevolg van de coronacrisis in 2020. Aandelenmarkten profiteerden van het economische herstel. De portefeuille met aandelenbeleggingen liet dan ook een goed rendement zien. Ook de vastgoedportefeuille profiteerde van het sterke economische herstel en maakte een goed rendement in 2021.

Een tweede ontwikkeling in 2021 was de sterke toename van de inflatie. Dit kwam enerzijds door hogere energieprijzen. Anderzijds hebben we gedurende de coronacrisis gezien dat de vraag naar goederen en diensten, geholpen door ongekend forse monetaire en fiscale stimulering, hoog bleef. Echter, het aanbod van veel goederen en diensten bleef achter doordat werknemers vanwege het virus hun werk niet konden doen. De zo ontstane discrepantie tussen vraag en aanbod naar sommige goederen en diensten leidde tot een sterke toename van de prijzen van goederen en diensten. Omdat de inflatie hoog was, droeg de inflatie-afdekking sterk bij aan het rendement.

Vanwege het sterke economische herstel en de stijging van de inflatie begonnen centrale banken voorzichtig de monetaire stimulering terug te draaien aan het einde van 2021. Zo kondigde de Amerikaanse centrale bank in november van vorig jaar aan het tempo van obligatieaankopen te gaan verlagen, terwijl in december de centrale bank van het Verenigd Koninkrijk de beleidsrente verhoogde. Aan het einde van vorig jaar begonnen beleggers ook rekening te houden met de mogelijkheid dat in 2022 de Europese Centrale Bank voorzichtig de voet van het monetaire gaspedaal af zou gaan halen. Doordat beleggers er steeds meer rekening mee gingen houden dat centrale banken een andere koers zouden gaan inslaan, steeg de lange rente op staatspapier in 2021. Als een gevolg hiervan rendeerden de vastrentende waarden portefeuille en de renteswap portefeuille negatief in 2021. Tevens steeg de dollar in waarde ten opzichte van veel valuta. Hierdoor droeg de valuta-overlay-portefeuille negatief bij aan het rendement. De rendementen op de aandelenportefeuille, de vastgoedportefeuille en de portefeuille met inflatieswaps waren echter zodanig sterk, dat het totale beleggingsrendement positief was in 2021.

Vanwege de stijgende rente daalde de voorziening pensioenverplichtingen in 2021. In combinatie met de toename van de waarde van de beleggingen leidde dit ertoe dat de dekkingsgraad in 2021 met 15%-punt steeg.

Vereiste dekkingsgraad

De vereiste dekkingsgraad geeft aan hoe hoog de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds wettelijk moet zijn. Is de beleidsdekkingsgraad gelijk aan of hoger dan de vereiste dekkingsgraad, dan beschikt het pensioenfonds over een financiële buffer die voldoende is. Deze buffer dient om schommelingen in de waarde van de beleggingen en de verplichtingen op te vangen. Is de beleidsdekkingsgraad lager dan de vereiste dekkingsgraad, dan is de buffer onvoldoende groot. De hoogte van de vereiste dekkingsgraad verschilt per pensioenfonds en is met name afhankelijk van het beleggingsbeleid. Hoe meer risico in het beleggingsbeleid wordt genomen, hoe hoger de vereiste buffers en hoe hoger de vereiste dekkingsgraad.

Ontwikkeling gedurende verslagjaar

De strategisch vereiste dekkingsgraad daalde van 118,2% eind 2020 naar 115,8% eind 2021. Dit werd met name veroorzaakt door het in het derde kwartaal van 2021 genomen besluit om tot de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel (de transitieperiode) minder risicovol te gaan beleggen. Zie hiervoor ook paragraaf 2.3.2. Overigens kan in zijn algemeenheid de vereiste dekkingsgraad door marktfactoren (zoals rente) stijgen of dalen zonder dat het beleid wordt aangepast.

Het Fonds kent ook een minimaal vereiste dekkingsgraad. Dit is de dekkingsgraad die minimaal vereist is om niet in dekkingstekort te geraken. De berekeningswijze hiervan is wettelijk voorgeschreven. Deze dekkingsgraad was eind 2021 gelijk aan 104,1%, net als eind 2020.

Reële dekkingsgraad

Hoe de reële dekkingsgraad moet worden bepaald, is wettelijk voorgeschreven. De reële dekkingsgraad is gelijk aan de beleidsdekkingsgraad van het Fonds gedeeld door de beleidsdekkingsgraad die het Fonds zou moeten hebben om naar verwachting structureel te

kunnen komen tot volledige indexatie op basis van prijsinflatie. Per eind 2021 was de reële dekkingsgraad van het Fonds 102,1%.

Reële marktrente-dekkingsgraad

Philips Pensioenfonds hanteert naast de beleidsdekkingsgraad ook de reële marktrente-dekkingsgraad. Om deze te bepalen, moet een inschatting worden gemaakt van de toekomstige prijsstijgingen, de inflatie. Het percentage dat gebruikt wordt, is gebaseerd op de marktverwachtingen voor de Europese inflatie. Dit percentage wordt ook wel de 'break-even inflatie' genoemd.

Als er voldoende geld in kas is om naar verwachting structureel zowel de nominale pensioenen als de indexatie te kunnen betalen, spreken we van een reële marktrente-dekkingsgraad van 100%. Het Fonds streeft ernaar, om binnen 15 jaar een reële marktrente-dekkingsgraad van 100% te realiseren. In het beleggingsbeleid sturen we daarom hoofdzakelijk op de reële marktrente-dekkingsgraad.

Ontwikkeling gedurende verslagjaar

De reële marktrente-dekkingsgraad daalde van 83,0% (eind 2020) naar 82,0% (eind 2021). Hoewel de nominale rente in 2021 steeg, daalde de reële rente. Dit kwam doordat de in financiële markten geprijsde inflatieverwachtingen harder stegen dan de nominale rente. Vanwege de daling van de reële rente nam de voorziening reële pensioenverplichtingen toe in 2021. De toename van de voorziening reële pensioenverplichtingen was groter dan de waardestijging van de beleggingen. Hierdoor daalde de reële marktrente-dekkingsgraad met 1%-punt in 2021.

Premiedekkingsgraad

Met de premiedekkingsgraad wordt uitgedrukt hoeveel premie wordt betaald voor de nieuwe pensioenopbouw. Ter beperking van het renterisico over de pensioenopbouw in 2019 tot en met 2021 (het risico dat in deze periode geen volledige pensioenopbouw kan plaatsvinden als gevolg van een dalende rente) is in 2018 in het kader van de besluitvorming door het Algemeen Bestuur over het in uitvoering nemen van de pensioenafspraken van de CAO-partijen over de CDC-periode 2019 tot en met 2021, tevens besloten dit renterisico via aanvullende rentederivaten zoveel mogelijk te elimineren. Deze derivaten worden afzonderlijk gemanaged en geadministreerd. Als rekening gehouden wordt met deze renteafdekking dan bedraagt de premiedekkingsgraad in 2021 98,3% (2020: 98,7%).

Voor de vaststelling van de premiedekkingsgraad wordt in beginsel de methode gevolgd die DNB toepast. De premiedekkingsgraad is dan gelijk aan de verhouding tussen de feitelijk (te) ontvangen premie en de premie die benodigd is voor de inkoop van nieuwe pensioenaanspraken, zonder rekening te houden met bufferopslagen in de premie. Hiervoor gaan we uit van de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur. De premiedekkingsgraad van Philips Pensioenfonds, volgens de methode die DNB toepast, is in 2021 gelijk aan 69,1%. De vergelijkbare premiedekkingsgraad was in 2020 79,2%. De daling van de premiedekkingsgraad is het gevolg van de daling van de rente.

Dekkingsgraden indexatie

Met betrekking tot de indexatie moet het Fonds wettelijk gezien een ondergrens hanteren. Bij een beleidsdekkingsgraad van 110% of lager mag er op grond van de wet geen indexatie toegekend worden.

Het Fonds kan pas bij een bepaalde beleidsdekkingsgraad volledige indexatie verlenen. De te verlenen indexatie moet namelijk op grond van de wet toekomstbestendig zijn. Dat wil zeggen dat pas volledige indexatie mag worden toegekend als de beleidsdekkingsgraad zo hoog is, dat naar verwachting ook in de toekomst volledig kan worden geïndexeerd. Hoe hoog de beleidsdekkingsgraad moet zijn om aan de eis van toekomstbestendigheid te voldoen kan van tijd tot tijd verschillen, omdat deze mede wordt beïnvloed door renteontwikkelingen. Begin 2021 lag deze grens op 123%, eind 2021 op 123,9%. Bij een beleidsdekkingsgraad die hoger is dan 123,9% kan ook sprake zijn van inhaalindexatie.

2.1.2 Financieel crisisplan

Philips Pensioenfonds heeft een crisisplan opgesteld. Dat is ook wettelijk verplicht. In het crisisplan staat beschreven wat het Algemeen Bestuur gaat doen als het Pensioenfonds in een crisissituatie terechtkomt of dreigt te komen. Het crisisplan is breder van opzet dan het herstelplan, en omvat ook de situatie dat de financiële situatie zodanig is, dat het Fonds wettelijk verplicht is een herstelplan op te stellen.

Het staat pensioenfondsden vrij in hun crisisplan zelf aan te geven wat zij verstaan onder een crisissituatie. Philips Pensioenfonds vindt dat er sprake is van een crisissituatie als de beleidsdekkingsgraad lager is dan 100%. In die situatie komt één van de belangrijkste doelstellingen van Philips Pensioenfonds, het veiligstellen van de nominale pensioenen van zijn aangeslotenen, in gevaar. Met de nominale pensioenen bedoelen we de opgebouwde pensioenen waarbij we geen rekening houden met verhoging van de pensioenen door indexatie in de toekomst. Het Fonds kan in het geval van een crisissituatie overgaan tot het doorvoeren van een verlaging van de pensioenen en pensioenaanspraken.

Het Fonds streeft ernaar de pensioenen jaarlijks volledig te indexeren. Als de beleidsdekkingsgraad tussen de 100% en 123% ligt, is deze doelstelling niet of slechts ten dele haalbaar. Deze gevarenzone wordt door het Fonds verdeeld in een 'hoog gevaar' en een 'laag gevaar'-zone.

Om te bepalen of het Fonds zich bevindt in een gevarenzone of een crisissituatie, wordt gekeken naar de beleidsdekkingsgraad. Er zijn vier verschillende zones waarin de financiële positie van het Fonds zich kan bevinden:

1. Gezonde beleidsdekkingsgraad ($\geq 123\%$)
Bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan of gelijk aan 123% spreekt het Fonds van een gezonde dekkingsgraad. Het vermogen van het Fonds ligt boven het vereist eigen vermogen en er is voldoende vermogen aanwezig om in de toekomst volgens het principe van toekomstbestendig indexeren volledige indexatie te kunnen toekennen. De grens voor volledige indexatie is wettelijk bepaald en kan onder bepaalde omstandigheden hoger zijn dan 123%. Deze wettelijke grens varieert namelijk in de tijd, met name omdat ook renteontwikkelingen daarop van invloed zijn.

2. Gevarenzone: laag gevaar (110%-123%)
Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan 123%, maar hoger dan 110%, spreekt het Fonds van een gevarenzone 'laag gevaar'. Het vermogen van het Fonds is dan nog altijd groter dan de waarde van de verplichtingen. Conform het geldende indexatiebeleid kent het Algemeen Bestuur dan geen volledige indexatie toe.
3. Gevarenzone: hoog gevaar (100%-110%)
Indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 100%, maar lager dan 110%, spreekt het Fonds van een gevarenzone 'hoog gevaar'. Het vermogen van het Fonds is dan nog altijd groter dan de waarde van de verplichtingen. Conform het geldende indexatiebeleid, en conform de wettelijke bepalingen, kent het Algemeen Bestuur dan geen indexatie toe.
4. Crisissituatie (<100%)
Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan 100% zijn de buffers helemaal verdwenen. In dat geval spreekt het Fonds van een crisissituatie. Het Fonds kan dan overgaan tot het verlagen van de pensioenen en pensioenaanspraken.

2.1.3 Protocol Crisissituatie

Naast een Crisisplan, beschikt het Fonds ook over een zogenoemd Protocol Crisissituatie. Dit is een beleidsdocument waarin is vastgelegd welke stappen door wie moeten worden ondernomen ingeval van een (dreigende) crisis. Het Protocol kent een bredere definitie van een crisis dan het Crisisplan. Een crisis als bedoeld in het Protocol is een onvoorziene gebeurtenis van substantiële omvang en met significante impact die een direct gevaar betekent voor:

- de (beschikbaarheid van de) middelen (assets) van Philips Pensioenfonds;
- (het uitvoeren van) de pensioenbetalingen;
- de veiligheid en het welzijn van de medewerkers van Philips Pensioenfonds en de leden van het Algemeen Bestuur;
- de continuïteit van dienstverlening en (primaire) bedrijfsprocessen;
- de privacy van de deelnemers in de pensioenregelingen en overige bij het Fonds
- betrokken personen (datalek);
- de reputatie van Philips Pensioenfonds.

Ingeval van een crisis als bedoeld in het Protocol, wordt het Crisisteam van het Fonds bijeengeroepen. Dat is in het verslagjaar bij het uitbreken van de coronacrisis gebeurd. Meer informatie hierover is opgenomen in paragraaf 2.2.5 'Niet-financiële risico's'. Het Crisisteam bestaat uit:

- Voorzitter Algemeen Bestuur
- Vice voorzitter Algemeen Bestuur
- Juridisch adviseur Algemeen Bestuur
- (Delegatie van) Uitvoerend Bestuur
- Delegatie niet uitvoerend bestuurders (max. 2 personen)
- Communicatiespecialist / woordvoerder
- Directiesecretaris
- Afhankelijk van de aard van de crisis: andere specialisaties (bijv. IT, HRM, FG, Compliance officer)

Het Crisisteam heeft in grote lijnen de volgende taken:

1. Coördinatie van de crisis en het stellen van prioriteiten;
2. Coördinatie beperking (reputatie)schade en het treffen van (beheers)maatregelen;
3. Continue inventarisatie van de actuele situatie;
4. Monitoring (social) media
5. Coördinatie van de crisiscommunicatie.

Thema-artikel: op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel

Binnen enkele jaren gaat pensioen in Nederland er anders uitzien. Dan wordt een nieuw pensioenstelsel van kracht. Voor onze deelnemers betekent dit dat zij vanaf dat moment een eigen 'pensioenpotje' krijgen waaruit pensioen wordt betaald. Het Bestuur van Philips Pensioenfonds heeft in 2021 nagedacht over de vraag wat deze wijziging betekent voor het beleid van het Fonds. We hebben namelijk op korte termijn te maken met een nieuwe werkelijkheid. Het beleid van het Fonds is normaal gesproken gericht op de lange termijn. Maar door de aankomende stelselwijziging was er naar de mening van het Bestuur aanleiding om op enkele punten af te wijken van ons langetermijnbeleid. Het doel hiervan is om onze deelnemers een goede start te laten maken in het nieuwe pensioenstelsel. In dit thema-artikel is informatie opgenomen over welke besluiten het Bestuur in het verslagjaar heeft genomen voor de komende jaren. Wij sluiten het thema-artikel af met een paragraaf over recente ontwikkelingen, onder meer op financiële markten. Daarin staan we ook kort stil bij de mogelijke gevolgen daarvan voor de besluitvorming die het onderwerp is van dit thema-artikel.

Wat willen we bereiken op het moment van overgang naar een nieuw pensioenstelsel?

Centraal stond voor het Bestuur het doel dat alle deelnemers zo goed mogelijk starten in het nieuwe pensioenstelsel. Dat geldt voor diegenen die nog pensioen opbouwen, maar ook voor onze pensioenontvangers en premievrije polishouders. Hiervoor heeft het Bestuur twee concrete doelstellingen geformuleerd:

- *Voor alle deelnemers een pensioen dat zo dicht mogelijk ligt bij de ambitie*
Voor de pensioenen van onze deelnemers is een ambitie geformuleerd, namelijk een pensioen op basis van volledige pensioenopbouw en volledige indexatie. De doelstelling is om voor alle deelnemers te komen tot een pensioen dat bij overgang naar het nieuwe pensioenstelsel zo dicht mogelijk ligt bij deze ambitie. Daarbij is tevens belangrijk dat verschillen tussen deelnemers beperkt, uitlegbaar en 'fair' zijn.
- *Een gezonde financiële situatie met een zo hoog mogelijke actuele dekkingsgraad*
Een dekkingsgraad van 100% betekent dat een pensioenfonds precies genoeg vermogen heeft om zijn huidige pensioenverplichtingen na te kunnen komen. Bij een dekkingsgraad boven de 100% noemen we het gedeelte boven die 100% een reserve of financiële buffer. Het bestuur wilde deze buffer met het oog op de overgang naar het nieuwe stelsel extra beschermen. Ten tijde van de besluitvorming hierover was de actuele dekkingsgraad van het Fonds 127,7% (eind september 2021). Er was dus een financiële buffer van 27,7%. Waarom het Bestuur deze keuze heeft gemaakt, is hieronder opgenomen.

Combinatie van besluiten voor de komende jaren

Het Bestuur heeft vanwege de korte termijn tot de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel op drie terreinen nieuw beleid geformuleerd voor de komende jaren, gericht op het realiseren van de doelstellingen die hiervóór zijn genoemd.

Hieronder worden de verschillende besluiten genoemd, waarna deze verder worden toegelicht:

1. Het doorvoeren van een aanpassing in het beleggingsbeleid om de financiële buffer te beschermen;
2. Zoveel mogelijk gebruikmaken van de nieuwe wettelijke regels over indexatie, ter vergroting van de kans op indexatie in de komende jaren;
3. Het beperken van de verlaging van de pensioenopbouw die bij voorzetting van het geldende beleid zou ontstaan door de huidige lage rente. Zo kunnen ook de jongere deelnemers uitkomen op een pensioen dat zo dicht mogelijk ligt bij de ambitie.

1. Bescherming financiële buffer

Sinds de forse dip in 2020 door de coronacrisis is de buffer van Philips Pensioenfonds flink opgelopen. Ten tijde van de besluitvorming bedroeg deze buffer 27,7% van de totale pensioenverplichtingen. Daarmee had het Fonds een goede uitgangspositie voor de overgang. Om die goede uitgangspositie te beschermen, heeft het Bestuur al in de zomer van 2021 besloten wat minder risico te nemen met de beleggingen van het Fonds. Als de financiële ontwikkelingen de komende jaren tegenvallen, is de dekkingsgraad van het Fonds (en daarmee de buffer) daardoor beter beschermd dan wanneer we het beleggingsbeleid ongewijzigd zouden hebben gelaten. Als financiële ontwikkelingen niet tegenvallen, heeft het Fonds door het gekozen beleid achteraf gezien iets minder geprofiteerd van die ontwikkelingen dan zonder beleidswijziging het geval zou zijn geweest. Het Fonds gaat in dat geval echter nog steeds met een zeer goede dekkingsgraad (en buffer) over naar het nieuwe pensioenstelsel.

2. Gebruikmaken van nieuwe wettelijke regels over indexatie

Vanaf 1 januari 2023, en misschien zelfs al eerder, gelden voor pensioenfondsen die gebruikmaken van het zogenoemde transitie-FTK, minder strenge indexatieregels. Het Fonds heeft besloten daarvan gebruik te maken. Al vanaf een beleidsdekkingsgraad van 105% mag dan gedeeltelijk worden geïndexeerd. Volledige indexatie is mogelijk vanaf een beleidsdekkingsgraad van circa 110%. Onder de huidige regels mag het Fonds bij een beleidsdekkingsgraad onder de 110% helemaal niet indexeren en volledige indexatie kan pas vanaf een bepaalde wettelijke voorgeschreven beleidsdekkingsgraad. Deze beleidsdekkingsgraad varieert in de tijd, met name omdat ook renteontwikkelingen daarop van invloed zijn. Overigens wijzigt er met het transitie-FTK niets in de regels die gaan over het toekennen van inhaalindexatie. Het Algemeen Bestuur van Philips Pensioenfonds kan hiertoe besluiten als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de beleidsdekkingsgraad van (ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag) circa 124% waarbij volledig geïndexeerd mag worden.

3. Verlaging opbouwpercentage in 2022 en 2023 beperkt: opbouw 1,65%

Periodiek wordt door de werkgevers, samen met de vakbonden, besproken of het wenselijk is wijzigingen aan te brengen in de pensioenregeling. In 2021 hebben de werkgevers en de vakbonden besloten dat de regeling voor de komende periode niet wijzigt. Ook de premie wijzigt niet. Door de lage rente van dit moment zou dat laatste bij voortzetting van het geldende beleid tot een behoorlijke verlaging van de pensioenopbouw voor de werknemers van de aangesloten ondernemingen leiden. Het Bestuur van het Fonds heeft besloten die verlaging voor 2022 en 2023 te beperken. Dat past bij de genoemde doelstellingen en de andere genoemde maatregelen en is in lijn met wat op dit moment in de markt gebruikelijk is. Hoe de pensioenopbouw er vanaf 1 januari 2024 gaat uitzien, is nu nog niet duidelijk. Daarover moet nog besluitvorming plaatsvinden.

Besluitvormingsproces en belangenafweging

In het besluitvormingsproces stond de vraag centraal hoe de eerder in dit thema-artikel vermelde doelstellingen zouden kunnen worden bereikt. Het Bestuur heeft in dit verband een groot aantal beleidsopties de revue laten passeren. Voor alle opties is in kaart gebracht in hoeverre die zouden bijdragen aan het bereiken van de hiervóór vermelde doelstellingen. Met andere woorden: wat die opties op het moment van overgang naar het nieuwe pensioenstelsel zouden betekenen voor de pensioenen van de verschillende deelnemersgroepen (de pensioenontvangers, de pensioenopbouwers en premievrije polishouders) en voor de dekkingsgraad van het Fonds. Dit is gedaan om de belangen van die verschillende groepen goed tegen elkaar te kunnen afwegen. Uiteindelijk is gekozen voor de combinatie van maatregelen, die in dit hoofdstuk zijn toegelicht. Met deze maatregelen wordt het volgende beoogd:

- Als de financiële ontwikkelingen de komende jaren tegenvallen, is de dekkingsgraad van het Fonds beter beschermd dan wanneer we het beleggingsbeleid ongewijzigd zouden laten. Dit is voor alle deelnemersgroepen van belang, maar met name voor de pensioenontvangers.
- De pensioenen kunnen eerder en meer geïndexeerd worden wanneer de beleidsdekkingsgraad onder de 124% ligt. Als van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt profiteren alle deelnemers van het Fonds daarvan. Pensioenontvangers zien dit direct terug in hun maandelijkse pensioenuitkering.
- Pensioenopbouwers krijgen in 2022 en 2023 geen volledige opbouw, maar de verlaging van het opbouwpercentage tot 1,65% is relatief beperkt zonder dat andere deelnemers van het Fonds daar een onevenredig groot nadeel van hebben.

Het Bestuur van het Fonds is van oordeel, dat op deze manier op een evenwichtige wijze rekening is gehouden met de belangen van alle deelnemersgroepen.

Positief advies van Verantwoordingsorgaan

Aan het Verantwoordingsorgaan van het Fonds is gevraagd advies uit te brengen over het besluit betreffende de pensioenopbouw voor de komende jaren. Het Verantwoordingsorgaan heeft daarover unaniem positief geadviseerd. Dit betekent dat het Verantwoordingsorgaan zich kan vinden in de door het Bestuur gemaakte

belangenafweging. Bij deze belangenafweging hebben ook de overige hiervóór (onder 'Combinatie van besluiten') genoemde besluiten een belangrijke rol gespeeld.

Recente ontwikkelingen

Vanwege het sterke economische herstel na de coronacrisis en meer recentelijk de Russische inval in Oekraïne is de inflatie vanaf het laatste kwartaal van het afgelopen jaar naar historisch hoge niveaus opgelopen. Het verschil tussen de inflatie en de collectieve loonontwikkeling bij Philips werd daarmee uitzonderlijk hoog. Dat stelde het Bestuur voor de vraag of dit verschil aanleiding zou moeten zijn om voor 2022 af te wijken van het bestaande indexatiebeleid. Het Bestuur heeft hier uitvoerig over gesproken en uiteindelijk besloten het niet wenselijk te vinden om de indexatie van de pensioenen van de pensioenontvangers en premievrije polishouders naar beneden bij te stellen. Het Bestuur was wel van oordeel dat, gezien deze bijzondere situatie, het indexatiebeleid geëvalueerd moet worden. Dit zal in de loop van dit jaar geschieden. Indien deze evaluatie mocht leiden tot aanpassing van het indexatiebeleid, heeft dat mogelijk ook gevolgen voor de hiervoor onder 'Combinatie van besluiten voor de komende jaren' vermelde besluitvorming over de verhoging van de pensioenen door indexatie. Meer over het indexatiebesluit 2022 vindt u op pagina 68 en verder.

2.2 Risicoparagraaf

Bedragen in miljoenen euro's

Philips Pensioenfonds heeft als statutaire doelstelling om in opdracht van de aangesloten ondernemingen, de door die ondernemingen met hun werknemers gesloten pensioenovereenkomsten uit te voeren. Bij het uitvoeren van deze opdracht staat het nakomen van de financiële toezegging (nominaal) en het waarmaken van de financiële ambitie, binnen de gekozen risicogrenzen, centraal. Bovendien heeft het Fonds de ambitie met goede communicatie actief bijdragen aan het financieel bewustzijn van de aangeslotenen. Randvoorwaarde bij het nastreven van deze ambities is dat de uitvoering van de overeenkomst correct, maatschappelijk verantwoord en zo (kosten)efficiënt mogelijk plaatsvindt.

Na een omschrijving van de ambities en onderliggende principes wordt in deze paragraaf eerst de risicohouding met betrekking tot deze ambities toegelicht. Daarna wordt ingegaan op de risico's in het verslagjaar en de belangrijkste beheersmaatregelen. Vervolgens worden de relevante gebeurtenissen, ontwikkelingen en verbeteringen gedurende 2021 beschreven. De risicoparagraaf wordt afgesloten met de beschrijving van het risicomanagementproces en met de aandachtspunten voor 2022.

2.2.1 Ambities en principes

Financiële ambitie

Het Fonds heeft een reële ambitie. De reële ambitie houdt in dat het Fonds een waardevast¹⁶ pensioen voor pensioenontvangers en premievrije polishouders wil bieden en een welvaartsvast¹⁷ pensioen voor pensioenopbouwers.

Wat betekent dit concreet voor de verschillende deelnemersgroepen van Philips Pensioenfonds?

- Voor *pensioenontvangers* en *houders van een premievrije polis* streven we naar een pensioen dat jaarlijks verhoogd wordt door indexatie met de prijsinflatie (op basis van de afgeleide consumentenprijsindex van het Centraal Bureau voor de Statistiek). Deze verhoging wordt gefinancierd uit het pensioenvermogen.
- Voor *pensioenopbouwers* streven we naar volledige pensioenopbouw met een opbouwpercentage van 1,85%. De pensioenopbouw moet gefinancierd worden uit de premie. Daarnaast streven we voor deze deelnemers naar het verhogen van de opgebouwde pensioenen door indexatie met de looninflatie (de collectieve cao-

¹⁶ Een pensioen dat meegroeit met de prijsinflatie (op basis van de afgeleide consumentenprijsindex van het Centraal Bureau voor de Statistiek).

¹⁷ Een pensioen dat meegroeit met de looninflatie (de collectieve cao-schaalaanpassingen binnen Koninklijke Philips N.V.).

schaalaanpassingen binnen Koninklijke Philips N.V.). Deze verhoging wordt gefinancierd uit het pensioenvermogen.

Het Fonds voert binnen vastgestelde risicogrenzen een lange termijn beleid dat erop gericht is om na uiterlijk 15 jaar alle pensioenen en pensioenaanspraken volledig te hebben geïndexeerd, gemiste indexaties te hebben ingehaald en een zodanige financiële positie te hebben dat naar verwachting ook in de toekomst volledige indexatie toegekend kan worden. Hierbij streeft het Fonds naar een reële marktrente-dekkingsgraad van 100%. In verband met de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel heeft het Fonds besloten het beleid tijdelijk aan te passen. Het beleid dat het Fonds tot de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel gaat voeren, is niet zozeer gericht op het behalen van de genoemde lange termijn ambitie, maar primair op de doelstelling de daling van de buffers in een slecht weer scenario te beperken. Meer informatie over de besluiten die het Algemeen Bestuur hiervoor heeft genomen is opgenomen in het thema-artikel 'Op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel' op pagina 31.

Voor de ambitie ten aanzien van pensioenopbouw is het Fonds afhankelijk van de afspraken die op de cao-tafel worden gemaakt.

Principes financiële ambitie

De geformuleerde financiële ambitie is gebaseerd op een aantal principes:

- *Op lange termijn zijn volledige opbouw en koopkrachtbehoud belangrijker dan de nominale waarde van het pensioen*

Voor een 'goed' pensioen is volledige opbouw, dat wil zeggen in lijn met de streefopbouw, een belangrijke voorwaarde. Philips Pensioenfonds is daarbij mede afhankelijk van adequate afspraken over de daarvoor benodigde premieafdracht aan het Fonds. Inflatie holt de waarde van de opgebouwde pensioenen uit. Gezien het langetermijnkarakter van pensioenen is het belangrijk dat de koopkracht van het pensioen via indexatie behouden blijft.

- *We houden rekening met het verschil in horizon van de verschillende deelnemersgroepen*

Pensioenontvangers bevinden zich in de uitkeringsfase. Voor hen is het pensioen nu een belangrijke inkomensbron. Belangrijk is dat de koopkracht hiervan gedurende de komende jaren op peil blijft, zonder al te grote schommelingen. Pensioenopbouwers bevinden zich in de opbouwfase. Voor een deelnemer die al veel pensioen heeft opgebouwd, is de pensioenopbouw van relatief beperkt belang, maar is zowel indexatie nu als indexatie in de toekomst van groot belang. Voor een pensioenopbouwer die nog maar weinig pensioen heeft opgebouwd, is nu vooral de opbouw van belang en daarnaast indexatie in de toekomst (omdat dan het opgebouwde pensioen veel groter zal zijn). Schommelingen in opbouw en indexatie gedurende de komende jaren raken de actieve deelnemer niet meteen, omdat actieven op dit moment geen pensioen ontvangen. Houders van een premievrije polis bouwen geen pensioen meer op in de regeling van Philips Pensioenfonds. Indexatie nu is voor hen even belangrijk als indexatie in de toekomst. Schommelingen gedurende de komende jaren raken de premievrije polishouders niet meteen, omdat deze doelgroep op dit moment nog geen

pensioen ontvangt.

- *Het hoeft niet eenvoudig te zijn om de ambitie te halen, maar het moet wel haalbaar zijn*

Bij voorkeur lukt het om de ambitie van het Fonds in het merendeel van de gevallen te behalen. Om te bepalen of de ambitie haalbaar is, moeten we een inschatting maken van structurele verbanden op de financiële markten (risicopremies, renteniveaus, correlaties etc.) en van beleidskeuzes die buiten de invloed van het Algemeen Bestuur vallen (premie-afspraken op de cao-tafel). De mate waarin een bepaalde ambitie haalbaar is, zal door de tijd wijzigen, bijvoorbeeld als gevolg van veranderingen in de financiële situatie van het Fonds maar ook door extreme of structurele veranderingen in de financiële markten of wijzigende preferenties van de cao-partners. Bijvoorbeeld: bij een hoge dekkingsgraad is het eenvoudiger om de ambitie waar te maken dan bij een lage dekkingsgraad. Bij een hoge rente is de ambitie ten aanzien van de pensioenopbouw eenvoudiger waar te maken dan bij een lage rente. Het hoeft niet eenvoudig te zijn om de ambitie te halen, maar het moet wel haalbaar zijn. Het definiëren van een onmogelijk haalbare ambitie is zinloos.

- *Op het moment dat de ambitie niet meer haalbaar blijkt, is een discussie nodig over aanpassing van het beleid en/of aanpassing van de ambitie*

Onder bepaalde omstandigheden kan de situatie ontstaan dat de ambitie niet meer haalbaar is bij het beleid dat op dat moment wordt gevoerd. Dit kan verschillende oorzaken hebben (bijvoorbeeld een crisissituatie op de financiële markten, een sterk dalende rente etc.). Ook kan in verschillende richtingen naar een oplossing worden gezocht zoals aanpassing beleggingsbeleid of indexatiebeleid, signalering richting cao-partners, in het uiterste geval een verlaging van de ambitie enzovoorts. In zo'n situatie is daarom een strategische discussie nodig die ertoe kan leiden dat het beleid, de ambitie of beide worden aangepast.

Meer informatie over onze ambitie op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen is opgenomen in paragraaf 2.4 'Beleggingen: MVB-beleid'.

Communicatie-ambitie

Philips Pensioenfonds heeft in het strategisch communicatieplan 2020 – 2022 vastgelegd dat met communicatie de volgende twee hoofddoelen worden nagestreefd (communicatie-ambitie):

- *Ik heb het gevoel dat mijn pensioen bij Philips Pensioenfonds in goede handen is*
Bij dit doel gaat het uitdrukkelijk om de perceptie van deelnemers. Hoe ervaren zij het gegeven dat hun pensioen bij Philips Pensioenfonds is ondergebracht? Door middel van communicatie willen we de houding (dat wil zeggen: hoe zij tegen het Fonds aankijken) van deelnemers beïnvloeden. Om vast te stellen hoe we dat kunnen doen, hebben we onszelf de vraag gesteld 'Wanneer zal onze deelnemer het gevoel hebben dat zijn of haar pensioen bij Philips Pensioenfonds in goede handen is?'. Ofwel, aan welke punten kunnen wij werken om dit 'in goede handen'-gevoel te bereiken?

- *Ik weet wat ik kan verwachten met betrekking tot mijn pensioen en wanneer ik in actie moet komen*

Met dit communicatiedoel werken we aan kennis bij onze deelnemers. Tegelijkertijd zit er een houding-aspect achter: de overtuiging 'dat men pensioen begrijpt' bij deelnemers wordt gevoed als men weet wat men kan verwachten en wanneer men in actie kan/moet komen. Met name het kennisaspect maakt dit hoofddoel uitdagend. Philips Pensioenfonds vindt het van groot belang dat misvattingen over pensioen worden weggenomen en deelnemers op zijn minst weten dat er pensioen voor hen is. En dat zij weten hoe zij informatie kunnen vinden over het te verwachten pensioen en op welke momenten het belangrijk is om stil te staan bij pensioen.

Communicatiebeliefs

Voor het bereiken van de communicatie-ambitie hanteert het Fonds 'communicatiebeliefs' die aansluiten bij onderstaande kernbegrippen:

- *Klantgericht*
Door rekening te houden met specifieke situaties en kenmerken van deelnemers, wordt de kans vergroot dat een communicatieboodschap aankomt en begrepen wordt.
- *Evenwichtig*
Philips Pensioenfonds is van mening dat de informatieverstrekking aan deelnemers evenwichtig moet zijn. Hiermee wordt 'evenwichtig' bedoeld zoals opgenomen in de Wet Pensioencommunicatie: Philips Pensioenfonds wil juiste verwachtingen wekken bij de deelnemer ten aanzien van zijn of haar pensioensituatie. Als een deelnemer niet op de hoogte is van de aanwezige voor- en nadelen van de pensioenregeling, kan dat leiden tot verkeerde conclusies. Onder evenwichtig verstaat het Fonds ook dat het Fonds integer handelt en altijd in het belang van de deelnemers.
- *Pro-actief*
Philips Pensioenfonds weet dat de meeste deelnemers niet zelf informatie over hun pensioen gaan 'halen'. Pro-activiteit is daarom onmisbaar om een bepaalde boodschap op het juiste moment bij de deelnemer te brengen, waarop de deelnemer tot actie kan overgaan.
- *Transparant*
Vertrouwen en verbondenheid vormen zich onder andere door de mate van openheid en eerlijkheid van een pensioenfonds.

2.2.2 Risicohouding

Het Fonds definieert 'risicohouding' als de risico's die het Fonds bereid is te lopen om de ambitie met een bepaalde mate van zekerheid te halen. Met betrekking tot deze risicohouding kent Philips Pensioenfonds de volgende principes:

- We vinden een reële ambitie belangrijk. We accepteren daarbij dat we in een situatie met een dekkingstekort kunnen komen en eventueel de pensioenen moeten verlagen*

Het voeren van een ambitie met betrekking tot koopkrachtbehoud impliceert, zeker bij een reële marktrente-dekkingsgraad die kleiner is dan 100%, dat een bepaalde mate van risico gelopen moet worden om deze ambitie te kunnen halen. Het risico dat het Fonds in onderdekking komt, of zelfs de pensioenen moet verlagen, wordt hierbij niet op voorhand uitgesloten.
- Als we in zo'n tegenvallend scenario terechtkomen, gaan we bij voorkeur geen risico afbouwen*

Bij de keuze voor een bepaald beleid wordt niet alleen een verwachte ontwikkeling geaccepteerd, maar ook een waaier aan mogelijke scenario's daar omheen. Deze scenario's kunnen gunstiger, maar ook minder gunstig zijn dan de verwachte ontwikkeling. Korte termijn risico's stijgen als de financiële situatie van het Fonds verslechtert (en de dekkinggraad daalt). In een tegenvallend scenario wordt er bij voorkeur geen risico afgebouwd. De lange termijn reële ambitie heeft in dit geval een hogere prioriteit dan de korte termijn risico's. Dit laat onverlet dat structurele wijzigingen in bijvoorbeeld waardering van markten tot een aanpassing van de Allocatie Richtniveaus kunnen leiden.
- Als de financiële situatie van het Fonds verbetert, nemen we bij voorkeur risico terug*

Als zich in de loop van de tijd een scenario voordoet waarin de financiële positie van het Fonds sterk verbetert, dan is er wellicht vanaf dat punt een beleid te vinden waarbij de ambitie in evenveel of meer gevallen haalbaar is met minder risico. Ook in dat geval is een beleidsdiscussie nodig over de mate waarin, en de wijze waarop risico terug kan worden genomen.
- De risicobereidheid wordt geconcretiseerd door de vaststelling van risicogrenzen. Bij een overschrijding vindt een beleidsdiscussie plaats*

Risicogrenzen maken het mogelijk om op een vooraf vastgelegde en objectieve manier te beoordelen of het risico hoger of lager is dan vooraf is toegestaan. Bij overschrijding van risicogrenzen vindt echter geen vooraf vastgestelde aanpassing van het beleid plaats. Wel zullen het beleid en/of de ambitie en risicohouding indien gewenst aangepast worden op basis van de situatie en inzichten van dat moment.

Philips Pensioenfonds heeft onder meer risicogrenzen vastgesteld ten aanzien van indexatie, verlagen van opgebouwde aanspraken en opbouw van pensioen.
- MVB-beleid draagt bij aan het maken van afwegingen op het vlak van risico en rendement.*

Maatschappelijk onverantwoord handelen brengt risico's met zich mee en het Fonds wil en moet die risico's meewegen bij de beleggingskeuzes. Daarom wordt informatie over het milieu, sociale aspecten en goed ondernemingsbestuur (ook wel "ESG aspecten") meegenomen bij beslissingen in de beleggingsketen.

2.2.3 Financiële ambitie: positie 2021, gevolgen voor deelnemers en risico's

Voor zowel de pensioenopbouwers als de pensioenontvangers en houders van premievrije polissen streeft Philips Pensioenfonds naar een pensioen dat jaarlijks verhoogd wordt door indexatie met de loon- respectievelijk prijsinflatie. Deze verhoging wordt gefinancierd uit het pensioenvermogen.

Het Algemeen Bestuur heeft in 2021 geen indexatie toegekend. De beleidsdekkingsgraad lag eind 2020 namelijk onder de grens van 110% waarbij geen indexatie mogelijk is. Meer informatie over dit besluit is opgenomen in paragraaf 2.5.1 'Indexatie'.

Het algemene beeld ten aanzien van de haalbaarheid van de financiële ambitie en de bijbehorende risico's is ten opzichte van vorig jaar verbeterd. De risico's ten aanzien van het korte termijn indexatieperspectief (transitie) zijn afgenomen. De indexatie-ambitie is, zowel op korte als (middel)lange termijn, in verwachting haalbaar en bijbehorende risico's zijn acceptabel.

Naast de indexatieambitie streeft het Fonds naar volledige pensioenopbouw met een opbouwpercentage van 1,85%. De pensioenopbouw moet gefinancierd worden uit de premie die door de ondernemingen betaald wordt en die wordt overeengekomen door de ondernemingen en de vakbonden. Door deze partijen is in het verslagjaar een premie van 29,4% van de pensioengrondslag afgesproken voor een periode van 3 jaar (2022-2024). Dit is inclusief de eigen bijdrage. Voor Philips-medewerkers bedraagt deze 2% van de pensioengrondslag, voor medewerkers van Signify 5%. Het opbouwpercentage staat voor de jaren 2022 en 2023 in beginsel vast op 1,65%. Hoe de pensioenregeling er mogelijk al vanaf 1 januari 2024 uit gaat zien, is afhankelijk van de uitwerking van de nieuwe pensioenwetgeving en van afspraken die aan de cao-tafels bij Philips en Signify worden gemaakt.

Risico's

Het marktrisico is voor Philips Pensioenfonds het belangrijkste risico. De rente en het behaalde rendement (op onder andere aandelen en onroerend goed) beïnvloeden de financiële positie van Philips Pensioenfonds. Dit risico wordt zo goed als mogelijk beheerst door de wijze waarop het strategisch beleggingsbeleid is ingericht en door de voortdurende monitoring of het beleid aansluit bij de financiële ambitie en risicohouding. Hiertoe is er ondermeer een limiet gesteld aan het strategisch Vereist Eigen Vermogen van het Fonds en wordt de toelaatbare allocatie naar de verschillende assetcategorieën (vastrentende waarden, aandelen en onroerend goed) bepaald door een op basis van ALM-analyses vastgestelde strategische ruimte. Via de overlay portefeuille wordt de rentegevoeligheid van de liability driven vastrentende waarden met behulp van renteswaps afgestemd op de rentegevoeligheid van de reële verplichtingen. Tot medio 2021 was de hoogte van deze rentehedge gekoppeld aan de reële dekkingsgraad. Hoe hoger de dekkingsgraad, hoe hoger de rentehedge. Nu het beleid tot de overgang naar het nieuwe stelsel primair gericht is op het beperken van de daling van de buffers in een slecht weer scenario, is het Fonds overgestapt naar een vast rentehedge-percentage (50%). Ook wordt met behulp van een

overlay-portefeuille het valutarisico deels afgedekt, aangezien de beleggingsportefeuille (vastrentende waarden, aandelen en onroerend goed) een brede internationale spreiding kent en de pensioenverplichtingen van het Fonds in euro's luiden. In tegenstelling tot de valutarisico's zijn de marktrisico's die zijn verbonden aan de beleggingen in aandelen en onroerend goed, niet afgedekt.

In de volgende tabellen wordt de invloed van de rente en het behaalde rendement (op onder andere aandelen en onroerend goed) getoond op zowel de actuele dekkingsgraad als de reële marktrente-dekkingsgraad. De tabellen geven een indicatie van de gevolgen van veranderingen in rente en rendement op de dekkingsgraad. De beginsituatie van de eerste tabel is gebaseerd op de hoogte van de actuele dekkingsgraad per eind 2021. In de tweede tabel is voor de beginsituatie (rente en rendement zijn ongewijzigd) uitgegaan van de hoogte van de reële marktrente-dekkingsgraad per eind 2021. De gekozen bandbreedtes hangen samen met de bewegingen van de rente en de rendementen op aandelen en onroerend goed die we in het verleden hebben gezien. Dit betekent overigens niet dat kortetermijnbewegingen van plus of min 1,5% van de rente en van plus of min 20% in de rendementen van aandelen en onroerend goed gebruikelijk zijn. Het betekent echter evenmin dat er geen (korte- of langere termijn) rentebewegingen of bewegingen in rendementen van aandelen en onroerend mogelijk zijn die buiten de analyse vallen.

Effect rente en rendement op actuele dekkingsgraad (stand eind 2021)

Kleuren-legenda (sluit aan bij de indexatiestaffel, zie paragraaf 2.5.1 'Indexatie'):

Rood = verlaging van de pensioenen is aan de orde

Oranje = de pensioenen kunnen niet worden verhoogd

Geel = de pensioenen kunnen gedeeltelijk worden verhoogd

Groen = de pensioenen kunnen volledig worden verhoogd en inhaalindexatie is mogelijk

De kleuren in bovenstaande tabel gelden pas als de opgenomen actuele dekkingsgraad een jaar lang op dat niveau blijft (waardoor ook de beleidsdekkingsgraad op hetzelfde niveau ligt).

Zakelijke waarden					
Rente	-20%	-10%	0%	10%	20%
-1,5%	124%	127%	131%	135%	138%
-1,0%	124%	127%	131%	135%	138%
-0,5%	124%	127%	131%	135%	139%
0,0%	124%	128%	132.3%	137%	141%
0,5%	124%	129%	134%	138%	143%
1,0%	125%	130%	135%	140%	145%
1,5%	126%	132%	137%	143%	148%

2,0%	128%	134%	140%	145%	151%
------	------	------	------	------	------

In bovenstaande tabel is het kleurgebruik gebaseerd op het crisisplan:

rood:	crisissituatie (actuele DG lager dan 100%)
oranje:	gevaarzone hoog (actuele DG tussen 100% en 110%)
geel:	gevaarzone laag (actuele DG tussen 110% en 123%)
groen:	gezonde dekkingsgraad (actuele DG hoger dan 123%)

Effect rente en rendement op reële marktrente-dekkingsgraad¹⁸ (stand eind 2021)

Rentewijziging	Rendement - aandelen en onroerend goed				
	-20%	-10%	0%	10%	20%
-1,5%	69%	71%	73%	74%	76%
-1,0%	71%	73%	75%	78%	80%
-0,5%	74%	76%	79%	81%	83%
0,0%	77%	79%	81,9%	85%	87%
0,5%	79%	82%	85%	88%	91%
1,0%	82%	86%	89%	92%	95%
1,5%	85%	89%	93%	96%	100%

2.2.4 Wettelijke risicohouding, haalbaarheidstoets en herstelplan

Het Fonds heeft in 2021 de verplichte jaarlijkse haalbaarheidstoets op basis van de wettelijk voorgeschreven methodiek uitgevoerd. Hierbij bleek dat het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de ondergrens van 90% bleef (fondsspecifiek op basis van wettelijke parameters). Tevens was de verwachte afwijking van dit pensioenresultaat in een slechtweerscenario kleiner dan het maximum van 25% (fondsspecifiek op basis van wettelijke parameters). De resultaten van de toets in 2021 kwamen neer op een verwacht pensioenresultaat van 102% en een verwachte afwijking van 20%. Op basis van deze resultaten heeft het Algemeen Bestuur van het Fonds geconstateerd dat het beleid binnen de wettelijke risicohouding van het Fonds past.

¹⁸ Voor de reële dekkingsgraad is de reële rente van belang. Die is gelijk aan de nominale rente minus de inflatieverwachting. Een verandering van de rente betekent hier dus een verandering van de reële rente.

De beleidsdekkingsgraad lag per 31 december 2021 met 125,8% boven de vereiste dekkingsgraad (115,8%), daarmee heeft het Fonds geen herstelplan meer.

2.2.5 Niet-financiële risico's

Philips Pensioenfonds stelt het belang van de deelnemer centraal, dat blijkt uit de financiële- en communicatie-ambities die in de voorgaande paragrafen zijn besproken. De door het Bestuur vastgestelde randvoorwaarde voor het waarmaken van die ambities is een correcte, efficiënte en maatschappelijk verantwoorde uitvoering van de pensioenovereenkomst. Aan de uitvoering van deze overeenkomst zijn uiteraard ook risico's verbonden. In deze paragraaf geeft het Fonds een toelichting op de niet-financiële risico's die in het verslagjaar extra aandacht hebben gekregen. Daarnaast worden enkele andere belangrijke ontwikkelingen in 2021 benoemd.

Vanaf 1 januari 2021 wordt de reguliere dienstverlening op het gebied van pensioenbeheer verzorgd door Blue Sky Group (BSG). In het eerste jaar van de dienstverlening is het BSG nog niet gelukt om alle, tussen Philips Pensioenfonds en BSG gemaakte, kwaliteitsafspraken te behalen. De niet behaalde afspraken betroffen minder materiële zaken. Gedurende het jaar was wel een verbetering zichtbaar. Omdat het aantal klantcontacten gedurende het verslagjaar veel hoger was dan verwacht, heeft BSG de bezetting per 1 januari 2022 uitgebreid. De verwachting is dat dit niet alleen positief op de klanttevredenheid gaat uitwerken maar ook op de KPI-scores.

Het is te verwachten dat in het eerste jaar de uitvoering van de processen niet van meet af aan soepel verloopt, dit bleek ook bij BSG het geval. Dit kwam tot uitdrukking in het aantal en de aard van de gemelde incidenten. Er waren weliswaar relatief veel incidenten, maar het betrof veelal kleine verstoringen binnen de processen, met een beperkte impact voor Fonds en deelnemers. Helaas werd BSG in juli getroffen door een datalek. Onbevoegden hebben gedurende korte tijd toegang gehad tot de mailbox van een medewerker van BSG. Hierbij zijn gegevens die in de bestanden waren opgenomen gelekt. In deze bestanden werden onder andere zogenoemde NAW-gegevens (naam, adres, woonplaats), polisnummer, bankrekeningnummer en pensioenbedrag gegeven. De betreffende deelnemers zijn hierover door het Fonds persoonlijk geïnformeerd. Mede naar aanleiding van het incident heeft BSG de vereisten ten aanzien van de beheersing van de IT-risico's verder aangescherpt. Om hieraan te voldoen heeft BSG meerdere plannen van aanpak opgesteld en ter hand genomen.

De voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel doet een groot beroep op het verandervermogen van BSG. Daarnaast worden binnen BSG verbeterlagen doorgevoerd binnen de reguliere processen. Bovendien wordt de klantenkring van BSG uitgebreid, met de bijbehorende implementaties voor BSG. Het Fonds is intensief betrokken bij deze ontwikkelingen en monitort het uitbestedingsrisico.

Daarnaast was de beheersing van risico's voortvloeiend uit de coronacrisis van belang. Uitbestedingspartners hebben ons frequent geïnformeerd over de maatregelen die werden

genomen en op het Bestuursbureau zelf is, conform de landelijke richtlijnen, het grootste deel van 2021 in beginsel vanuit huis gewerkt.

Een steeds belangrijker onderdeel van het IT-risico is het cybersecurity-risico. Binnen het Fonds wordt de beheersing van dit risico door de uitbestedingspartijen nauwlettend gemonitord en indien nodig aanvullende passende maatregelen getroffen. Het Fonds beoordeelt verder jaarlijks de volwassenheid van de informatiebeveiliging (onder meer IT risk management, business continuity management, vulnerability management) aan de hand van de 58 cobit-normen die DNB hiervoor heeft opgesteld.

Tot slot dient wet- en regelgeving tijdig en correct te worden verwerkt in het beleid en de procedures van het Fonds en dat wet- en regelgeving in de uitvoering wordt nageleefd. In verband daarmee worden ontwikkelingen in wet- en regelgeving op systematische wijze gemonitord, zowel intern als door een door ons ingeschakeld gerenommeerd advocatenkantoor. Met dit advocatenkantoor vindt periodiek afstemming plaats over de resultaten van deze monitoring. Daar waar relevant worden ontwikkelingen onder de aandacht van het bestuur gebracht. Het bestuur zorgt ervoor dat de processen van het Fonds en van zijn uitbestedingspartners worden aangepast aan relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving. Zodra processen zijn aangepast, wordt de naleving daarvan langs reguliere weg gemonitord.

Overige belangrijke ontwikkelingen in 2021

Vanuit de functie Interne Audit zijn in 2021 drie audits afgerond en besproken in het Algemeen Bestuur. De audits hadden betrekking op:

- borging en beheersing Algemene Verordening Gegevensbescherming
- beheersing en monitoring binnen het proces van (onder)uitbesteding primaire processen
- borging en beheersing van naleving van wet- en regelgeving

Het overall beeld van de uitgevoerde audits is dat de borging, beheersing en monitoring binnen het Fonds op adequate wijze wordt ingevuld. Op basis van de uitgevoerde audits is een aantal mogelijkheden aangedragen om het niveau beheersing en monitoring verder te versterken. De mogelijkheden zijn besproken met het management en zijn vertaald naar vervolgacties.

In 2021 is op basis van het Beleid Eigen Risico Beoordeling de eerste reguliere ERB door het Fonds uitgevoerd. In deze ERB is gewerkt rond het vraagstuk van de invoering van het nieuwe pensioenstelsel en de risico's die dit met zich meebrengt voor de strategie en de ambitie van het Philips Pensioenfonds. Gelet op de timing van deze ERB had dit tot gevolg dat de onzekerheden rond de invoering van het nieuwe stelsel nog zeer groot waren en de mogelijke consequenties voor de aangeslotenen van het Fonds slechts tentatief in beeld konden worden gebracht. De toegevoegde waarde van deze ERB zat daarmee vooral in het geven van inzicht en beoordelen van de samenhang tussen de ambities van het Fonds en de onzekerheden en risico's die die ambities kunnen bedreigen. Op basis van de ERB is geconstateerd dat geen verdere maatregelen nodig en mogelijk zijn om de onzekerheden en risico's verder te mitigeren.

2.2.6 Incidenten

In 2021 zijn 69 incidenten gemeld bij het Fonds. De meeste incidenten hadden betrekking op de pensioenuitvoering en dit waren voor het grootste deel incidenten met een lage impact. Bij 5 incidenten was sprake van een gemiddelde impact. In 2021 heeft zich één incident met een hoge impact voorgedaan, het Fonds heeft in 2021 te maken gekregen met een datalek. Onbevoegden hebben gedurende korte tijd toegang gehad tot de mailbox van een medewerker van onze pensioenuitvoerder BSG. Daarbij zijn er een beperkt aantal deelnemersgegevens gelekt. Er zijn maatregelen genomen die erop gericht waren om herhaling te voorkomen. Ook is een versterkt toezicht ingesteld op alle activiteiten rond de uitvoering van het pensioenbeheer en zijn de betrokken toezichthouders en leveranciers geïnformeerd.

2.2.7 Risicomanagement/-proces & aandachtspunten

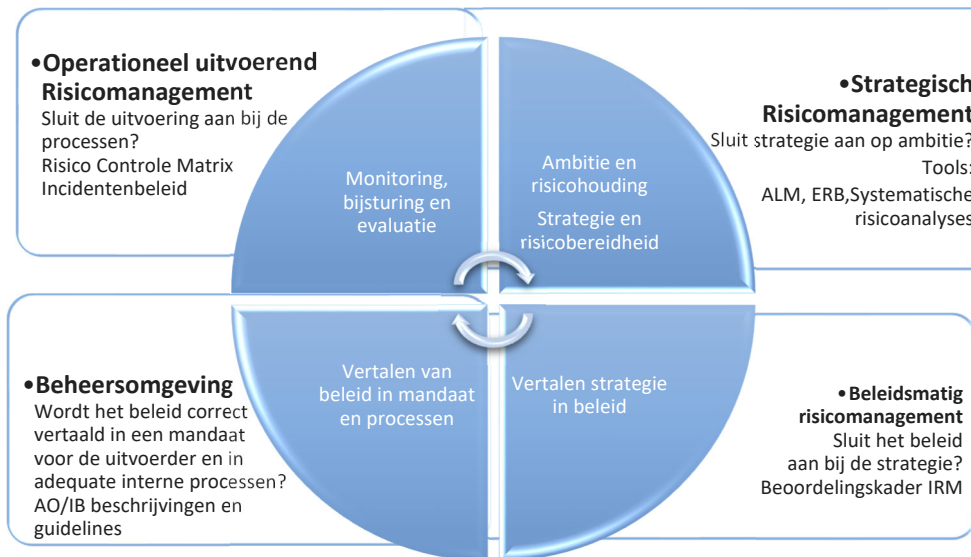
Integraal Risicomanagement staat nadrukkelijk op de agenda van het Fonds. Het Fonds wil een actueel, volledig en samenhangend beeld hebben van alle relevante risico's en zorgen voor gepaste beheersmaatregelen. Ten behoeve van het Integraal Risicomanagement is een onafhankelijk gepositioneerde afdeling Integraal Risicomanagement (IRM) ingericht. Op deze afdeling werkt ook de sleutelfunctiehouder Risicobeheer. De onafhankelijkheid van deze afdeling wordt onder meer geborgd via rechtstreekse toegang tot de voorzitter van het Algemeen Bestuur, periodieke gesprekken met een delegatie van het Niet-Uitvoerend Bestuur en een open uitnodiging voor de sleutelfunctiehouder Risicobeheer voor vergaderingen van het Algemeen Bestuur.

Strategisch risicomanagement

Om de ambities te bereiken, wordt een strategie uitgevoerd. Strategisch risicomanagement omvat alle activiteiten die zich richten op het identificeren en meten van de risico's bij de uitvoering van die strategie, inclusief het op basis daarvan bijstellen van de strategie. Strategisch risicomanagement monitort door de tijd of de strategische ambities van het Fonds waargemaakt kunnen worden en of er eventueel bijsturing nodig is (in het beleid of in de ambitie). Om een goed Strategisch risicomanagementproces vorm te geven, is een heldere definitie van de ambitie en risicohouding van het Fonds noodzakelijk. Het regelmatig monitoren en periodiek grondig evalueren van het risicobeeld ten opzichte van deze ambitie en risicohouding vormt de kern van het Strategisch risicomanagementproces. De monitoring van de financiële ambitie en risk appetite, van het overall risicobeeld van het Fonds (per kwartaal) en de jaarlijkse risicosessies van het Uitvoerend Bestuur zijn belangrijke onderdelen van dit proces. Daarnaast zal tenminste eens in de 3 jaar een Eigen Risico Beoordeling op niveau van het Algemeen Bestuur worden uitgevoerd.

Organisatie

Onderstaande figuur geeft grafisch de verschillende niveaus weer van integraal risicomanagement.

Bij de invulling van het risicomanagement gaan we uit van de gedachte dat risicomanagement bijdraagt aan de realisatie van de doelstellingen van het pensioenfonds en daarmee een belangrijke activiteit is. De missie, visie en risicobereidheid zijn bepalend voor de besturing en strategie van het Fonds. Een besturing gericht op het creëren van die waarde die het Fonds op basis van zijn visie wil toevoegen. De strategie wordt vertaald in beleid waarbij de risico's die aan het beleid verbonden zijn in beeld worden gebracht en worden getoetst aan de risicobereidheid van het Fonds. Vervolgens wordt het beleid geïmplementeerd in procedures en processen inclusief beheersmaatregelen die ervoor moeten zorgen dat bij de uitvoering van het beleid de risico's binnen de risicobereidheid blijven.

Beleidsmatig risicomanagement

Het beleidsmatig risicomanagement bij het Fonds betreft in de kern een onafhankelijke risicobeoordeling door de afdeling IRM van alle relevante beleidsvoorstellen waarover het Algemeen of Uitvoerend Bestuur besluit. Onder meer op deze manier is binnen het Fonds voorafgaand aan besluitvorming 'countervailing power' georganiseerd.

In Beleidsvoorstellen dient expliciet aandacht te worden gegeven aan de bijbehorende risico's en de beheersing daarvan. Bij voorkeur wordt in een aparte paragraaf bij een beleidsvoorstel expliciet ingegaan op de geïdentificeerde risico's, de beoordeling van deze risico's, de voorgestelde beheersing en wordt het resterende risicoprofiel afgezet tegen de risicobereidheid.

IRM geeft, gevraagd of ongevraagd, een oordeel over relevante beleidsvoorstellen waarover het Algemeen of Uitvoerend Bestuur besluit.

Operationeel risicomanagement

Het Operationeel Risicomanagement is het geheel van activiteiten dat het Fonds uitvoert om in control te zijn over het behalen van de ambitie en de daarvan afgeleide strategie en financiële en niet financiële doelstellingen. Het Operationeel Risicomanagement is ingericht rond vier pijlers. Het Operationeel Risicomanagement is in opzet mede gebaseerd op het COSO Enterprise Risk Management raamwerk dat aangepast is voor toepassing binnen de Fondsorganisatie.

1. De eerste pijler is de interne beheersomgeving omtrent Gedrag en Cultuur. Effectief risicomanagement kan niet worden bereikt zonder het juiste gedrag van de medewerkers, waarbij de 'tone at the top' voor een gedragen risicocultuur essentieel is.
2. Omdat Philips Pensioenfonds een groot deel van zijn activiteiten heeft uitbesteed, wordt het beleid, dat wordt uitgevoerd door de uitbestedingspartners, vertaald in een mandaat voor de uitbestedingspartners waarop effectieve monitoring dient plaats te vinden. De tweede pijler bestaat uit het geheel van beheersmaatregelen die worden uitgevoerd door het lijnmanagement. Deze beheersmaatregelen zijn opgenomen in actuele en normatieve beschrijvingen van de processen, de Administratieve Organisatie/Interne Beheersing beschrijvingen. Vaak betreft het hier zogenoemde hard controls zoals functiescheiding, plausibiliteitscontroles, autorisaties etc.
3. De derde pijler bestaat uit de beschikbaarheid van heldere bestuurs- en verantwoordingsrapportages en een goede informatievoorziening.
4. De vierde pijler bestaat uit de risicomanagement activiteiten die worden verricht vanuit de tweede lijnsfunctie. De Risico Controle Matrix en het Incidentenbeleid en -management zijn hiervoor de belangrijkste instrumenten.

Aandachtspunten risicomanagement voor 2022

Het Fonds beoordeelt binnen de risicomanagementcyclus voortdurend of en zo ja, op welke wijze verbeteringen in het systeem van risicomanagement kunnen worden aangebracht. In 2022 treffen sociale partners verdere voorbereidingen om tijdig tot afspraken te komen over de transitie naar een nieuwe pensioenregeling mogelijk al vanaf 1 januari 2024. Formeel vindt eerst besluitvorming plaats door sociale partners en daarna door het Fonds. In de praktijk zullen besluiten over o.m. de nieuwe regeling, invaren, compensatie en de solidariteitsreserve, door sociale partners en door het Fonds niet volgtijdelijk, maar in een iteratief proces min of meer gelijk op moeten lopen, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid. Het Fonds ondersteunt de sociale partners en tracht binnen het Fonds zoveel als mogelijk rekening te houden met de mogelijke besluiten van sociale partners. Op deze wijze worden onder meer de risico's gemitigeerd dat de nieuwe regeling niet zou passen bij de evenwichtige belangenafweging van het Fonds en/of de nieuwe regeling niet tijdig door het Fonds zou kunnen worden geïmplementeerd.

Voor wat betreft de implementatie treft het Fonds samen met de uitbestedingspartners voorbereidingen om de nieuwe regeling tijdig en efficiënt te kunnen uitvoeren, in het belang van de deelnemers. Een robuuste digitale infrastructuur die de samenwerking tussen het Fonds en de uitbestedingspartners en andere relevante partijen optimaal ondersteunt, is daarbij cruciaal voor de toekomstbestendigheid van de pensioenuitvoering.

Enkele jaren geleden heeft het Fonds klimaatverandering geïdentificeerd als een systeemrisico met mogelijk grote financiële en maatschappelijke impact. Het voornemen is om in 2022 dit risico verder in kaart te brengen, met als uiteindelijk doel om te bepalen of verdere beheersmaatregelen nodig zijn. Voor de stappen die daartoe zullen worden gezet verwijzen we naar paragraaf 2.4 'Beleggingsbeleid: MVB-beleid'.

De pandemie lijkt bijna voorbij en maatregelen worden in Nederland in snel tempo afgeschaald. Voor het Fonds betekent dit de introductie van het hybride werken waarbij een aantal dagen op kantoor wordt gecombineerd met thuiswerken. Vergelijkbare stappen worden gezet door onze uitbestedingspartners en dat opent mogelijkheden om fysiek samen te komen, zaken te bespreken en samen op te pakken. Op bestuursniveau zal geleidelijk weer kunnen worden overgegaan naar fysieke vergaderingen. Al met al ontwikkelingen die positief stemmen en ook vanuit risicoperspectief zijn toe te juichen. Dit alles neemt niet weg dat Covid-19 nog niet uit de wereld is en een terugkeer op grote schaal zeker niet kan worden uitgesloten. Aangezien het mogelijk is gebleken om in de afgelopen 2 jaar goed te blijven functioneren, hoeft een onverhoopte terugkeer niet tot verstoringen te leiden.

2.3 Beleggingen: algemeen

Bedragen in miljoenen euro's

2.3.1 Algemene ontwikkelingen op beleggingsgebied

Algemene economische ontwikkelingen hebben directe invloed op de beleggingen van Philips Pensioenfonds. Daarom wordt hier eerst een beeld geschetst van de algemene ontwikkelingen op beleggingsgebied in het jaar 2021.

2021 het jaar van het sterke economische herstel

In 2021 stond het sterke economische herstel na de coronacrisis centraal. De economie van de eurozone en de VS groeiden beide met meer dan 5% in 2021, na de diepe krimp in economische activiteit die in 2020 gemeten werd. Hoewel het Coronavirus zich van tijd tot tijd nog snel verspreidde, werd het effect hiervan op de economie steeds minder. Gezinnen en bedrijven konden over het algemeen beter omgaan met het virus waardoor in 2021 een sterk herstel optrad.

...en zeer sterke stijging inflatie

Een tweede kenmerk van 2021 was de zeer sterke toename van de inflatie. In de VS steeg de inflatie tot maar liefst 7% in december. Dit was het hoogste niveau sinds 1982! In de eurozone bedroeg de geldontwaarding 5% in december van vorig jaar. Hiermee is de inflatie in 2021 veel verder opgelopen dan beleggers eerder verwacht hadden. De sterke toename van de inflatie komt enerzijds door hogere energieprijzen. Anderzijds hebben we gedurende de coronacrisis gezien dat de vraag naar goederen en diensten, geholpen door ongekend forse monetaire en fiscale stimulering, hoog bleef. Echter het aanbod van veel goederen en diensten bleef achter doordat werknemers vanwege het virus hun werk niet konden doen. De zo ontstane discrepantie tussen vraag en aanbod naar sommige goederen en diensten heeft geleid tot een sterke toename van de prijzen van deze goederen en diensten.

Lange rentes liepen op vanwege verwachte monetaire verkrapping

Vanwege het sterke economische herstel en de stijging van de inflatie begonnen centrale banken voorzichtig de monetaire stimulering terug te draaien aan het einde van 2021. Zo kondigde de Amerikaanse centrale bank in november van vorig jaar aan het tempo van obligatieaankopen te gaan verlagen, terwijl in december de centrale bank van het Verenigd Koninkrijk de beleidsrente verhoogde. Aan het einde van vorig jaar begonnen beleggers ook rekening te houden met de mogelijkheid dat in 2022 de Europese Centrale Bank voorzichtig de voet van het monetaire gaspedaal af zou gaan halen. Doordat beleggers er steeds meer rekening mee gingen houden dat centrale banken een andere koers gingen inslaan, steeg de lange rente op staatspapier in 2021. Zo eindigde de Duitse 10-jaarsrente, die vaak als graadmeter voor de risicovrije rente in de eurozone genomen wordt, 2021 op een niveau -0,18%, fors hoger dan de -0,58% die eind 2020 werd gezien. De stijging van de lange rente drukte het rendement op de portefeuille met vastrentende waarden dat in 2021 licht negatief was.

Aandelenmarkten beleefden topjaar

Gedreven door het sterke economische herstel beleefden aandelenmarkten een topjaar in 2021. Zo steeg de S&P 500, de beursindex die de rendementen van de grootste 500 Amerikaanse bedrijven volgt, met bijna 27% in 2021. Ook aandelenmarkten in andere regio's lieten goede rendementen zien. De rendementen op vastgoed waren tevens sterk. Ook deze sector profiteerde van het goede economische klimaat.

2.3.2 Beleggingsbeleid algemeen en resultaten

De doelstelling (ambitie) van het beleggingsbeleid is om een belangrijke bijdrage te leveren aan het realiseren van een reëel pensioen. Daarmee bedoelen we een waardevast pensioen voor pensioenontvangers en premievrije polishouders en een welvaartsvast pensioen voor pensioenopbouwers.

	Eind 2021	Eind 2020
Totaal belegd vermogen	23.812	22.869

Het totaal belegd vermogen per eind 2021 bedroeg € 23,8 miljard, dit is een stijging ten opzichte van eind 2020 (22,9 miljard). Deze stijging is te verklaren door het positieve rendement op de beleggingsportefeuille.

Beleggingsbeleid

Het vermogen van Philips Pensioenfonds is verdeeld over vastrentende waarden (zoals obligaties) en zakelijke waarden (zoals aandelen en onroerend goed). Om op lange termijn verhoging van de pensioenen door indexatie mogelijk te maken, moeten we voldoende rendement behalen met de beleggingen. Deze ambitie kan niet met slechts één beleggingsmix, maar met meerdere mixen worden waargemaakt. Wanneer meer in zakelijke waarden wordt belegd, wordt een hoger rendement verwacht en wordt de ambitie sneller haalbaar. Tegelijkertijd neemt dan echter ook het risico toe. Wanneer meer in vastrentende waarden wordt belegd, nemen de risico's af, maar is de ambitie naar verwachting minder snel haalbaar omdat het verwachte rendement minder hoog zal zijn. Derhalve zijn er ten aanzien van het lange-termijn beleid onder- en bovengrenzen vastgesteld (zie volgende tabel) waarbinnen de verdeling tussen vastrentende en zakelijke waarden kan schuiven. Deze onder- en bovengrenzen worden de 'strategische ruimte' genoemd. De strategische ruimte is vastgesteld op basis van een ALM-studie.

Strategische ruimte	Ondergrens	Bovengrens
Vastrentende waarden	55%	65%
Zakelijke waarden	35%	45%

Welke beleggingsmix binnen de strategische ruimte op enig moment het beste past, hangt samen met de risico-/rendementskarakteristieken op dat moment. Overigens wordt alleen een andere beleggingsmix gekozen wanneer structurele ontwikkelingen in de markt hiertoe aanleiding geven.

Keuze beleggingsmixen

Het beleid van Philips Pensioenfonds is normaal gesproken gericht op de lange termijn. Maar door de aankomende stelselwijziging was er naar het oordeel van het Algemeen Bestuur aanleiding om op enkele punten af te wijken van het lange termijnbeleid van Philips Pensioenfonds, zoals de hierboven beschreven Strategische Ruimte. Het doel hiervan is om gedurende de transitieperiode de daling van de buffer van Philips Pensioenfonds in een slecht weer scenario te beperken. Hierdoor is de kans groter dat deelnemers van Philips Pensioenfonds een goede start maken in het nieuwe pensioenstelsel.

Het Algemeen Bestuur heeft in dat kader vorig jaar onder meer besloten het risico van de beleggingen tijdens de overgang naar een nieuwe regeling te reduceren door de allocatie naar zakelijke waarden met 7,5%-punt af te bouwen en de opbrengst in staatsobligaties en cash te beleggen. Als een gevolg hiervan heeft het Algemeen Bestuur tot de volgende verdeling tussen vastrentende en zakelijke waarden gedurende de transitieperiode besloten:

- *67,5% van het vermogen van het Pensioenfonds was belegd in vastrentende waarden*
Deze bestaan grotendeels uit relatief 'veilige' beleggingen, die een deel van de pensioenuitkeringen die het Fonds in de toekomst verwacht te moeten doen, in aanzienlijke mate zeker kunnen stellen. Denk hierbij met name aan staatsobligaties met een wereldwijde spreiding. Tevens wordt in (naar verwachting) hoger renderende en iets risicovollere vastrentende waarden belegd, zoals bedrijfsobligaties en obligaties van opkomende markten. Het hogere risico wordt hierbij gecompenseerd door een hogere rendementsverwachting. Ook cash valt binnen de categorie vastrentende waarden. Cash is geïnvesteerd in kapitaalmarktfondsen/ leningen met een zeer korte looptijd en een goede kredietwaardigheid. Cash heeft daarmee een laag risicoprofiel.
- *32,5% van het vermogen van het Pensioenfonds was belegd in zakelijke waarden*
Dat zijn de meer 'risicovolle' beleggingen. Met de zakelijke waarden wordt beoogd een overrendement te behalen ten opzichte van de verplichtingen. Denk hierbij aan beleggingen in aandelen en onroerend goed.

Meer informatie over de besluiten die het Algemeen Bestuur hiervoor heeft genomen is opgenomen in het thema-artikel 'Op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel' op pagina 31.

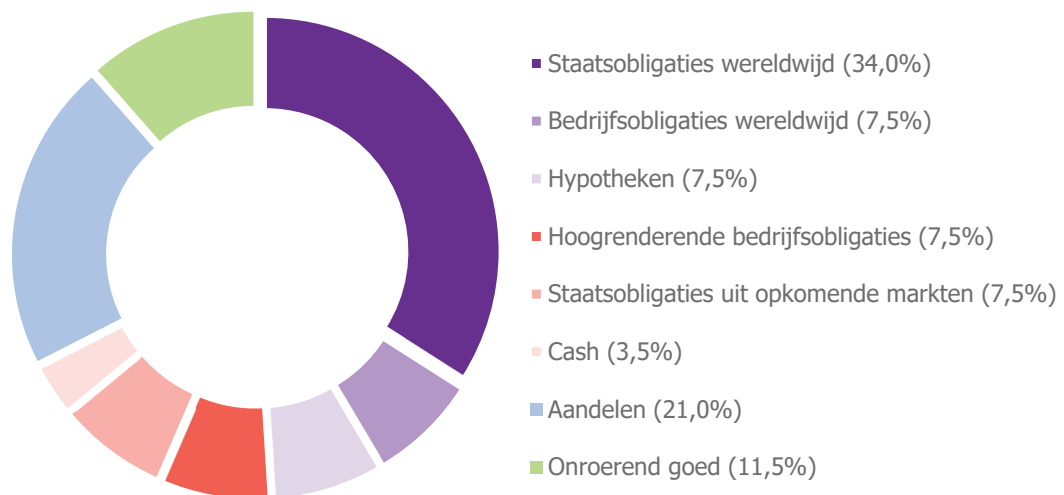
Er zijn verschillende risico's die van invloed zijn op de financiële positie van Philips Pensioenfonds. Zo hebben renteontwikkelingen en de ontwikkeling van de inflatie grote invloed op de mate waarin het Fonds de toekomstige pensioenen (inclusief indexatie) kan betalen. Naast de beleggingen in vastrentende waarden en zakelijke waarden koopt het Fonds daarom nog extra 'bescherming' – in de vorm van een 'swapoverlay' – om de invloed van die risico's deels af te dekken.

Portefeuilleverdeling

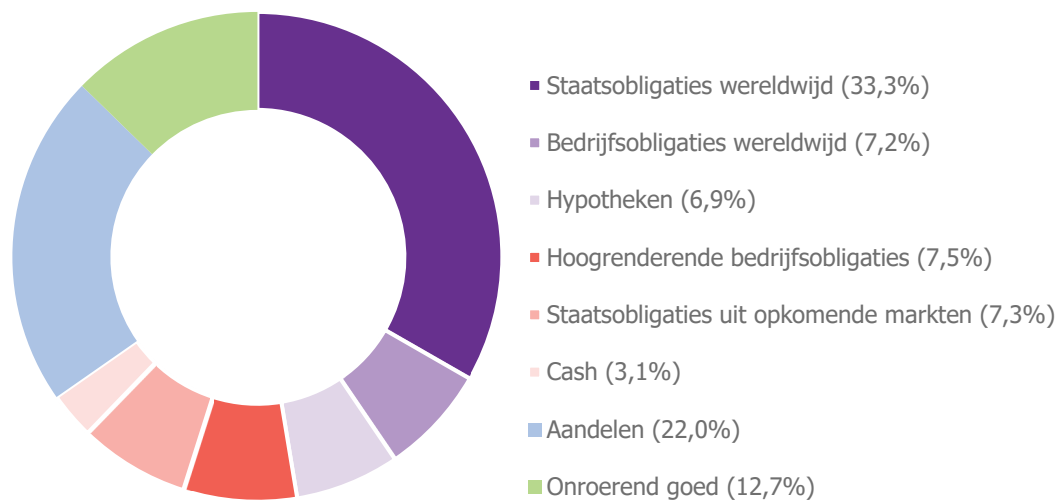
In het diagram hieronder wordt getoond hoe het belegd vermogen van het Fonds verdeeld is over de verschillende beleggingscategorieën. De strategische verdeling geeft aan op welke verdeling van het vermogen het beleggingsbeleid van het Fonds aanstuurt. De feitelijke verdeling geeft aan hoe de verdeling van de beleggingen feitelijk eind 2021 verdeeld was. Vastgesteld kan worden dat er een verschil is tussen de strategische en feitelijke verdeling per einde verslagjaar. Dit verschil valt binnen de hiervoor door het Bestuur vastgestelde bandbreedtes.

Eind 2021 was 11,6% (2020: 9,3%) van het belegd vermogen geïnvesteerd in Nederland. Deze beleggingen in Nederland bestaan hoofdzakelijk uit staatsobligaties en hypotheek.

Portefeuilleverdeling gedurende de transitieperiode

Feitelijke portefeuilleverdeling (eind 2021)

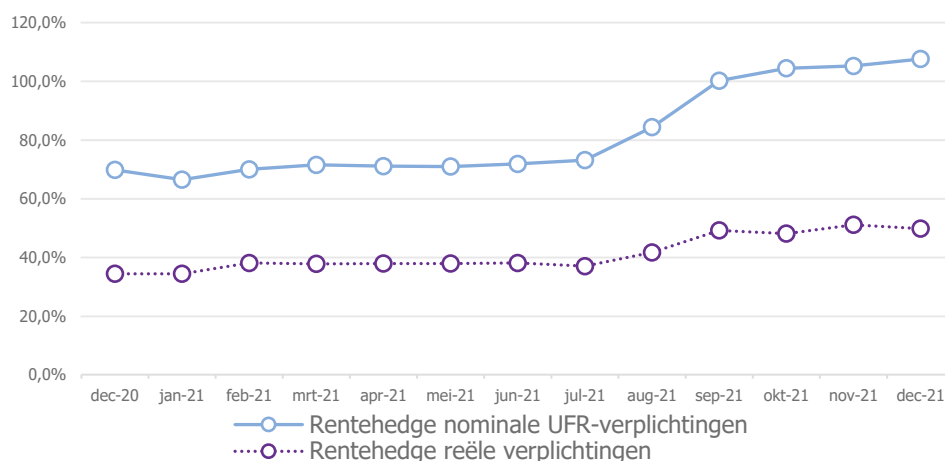

Verloop rentehedge-percentage

In de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel heeft het Algemeen Bestuur naast het reduceren van het risico van de beleggingen, besloten om de renteafdekking aan te passen van een dynamische afdekking naar een renteafdekking van 50% van de reële pensioenverplichtingen. Ook dit is gedaan om de daling van de buffer van Philips Pensioenfonds gedurende een slecht weer scenario te beperken.

De volgende grafiek toont de ontwikkeling van de reële rente hedge, het rentehedge-percentage ten opzichte van de reële voorziening pensioenverplichtingen (op basis van de 1-dags swapcurve gecorrigeerd met de volledige inflatiecurve). Tevens wordt de ontwikkeling van de nominale rente-hedge weergegeven. Dit is het rentehedge-percentage ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen op basis van de door DNB voorgeschreven rente (UFR-curve).

In de maanden augustus en september steeg vanwege de implementatie van het besluit van het Algemeen Bestuur om de reële rente-hedge op te hogen naar 50% van de reële verplichtingen de reële rente-hedge. Doordat bij de implementatie van deze beslissing er meer belegd werd in Liability Driven Investments- en de omvang van de swap-overlay toenam, steeg ook de nominale rentehedge. Behoudens enige fluctuaties bleven beide rentehedge percentages relatief constant na implementatie van bovengenoemde beslissing.

Totaalrendement

Rendement beleggingen

Totaalrendement¹⁹

2021

2020

5,7%

9,9%

¹⁹ Het gegeven rendement is inclusief afdekking rente-, valuta- en inflatierisico. Het totaalrendement exclusief afdekking rente- en inflatierisico bedroeg over 2021 5,4% en over 2020 8,3%. Het gegeven rendement is het gerapporteerde rendement. Dit is berekend op basis van werkelijke cijfers. Het bruto en netto rendement dat van dit gerapporteerde rendement is afgeleid, is opgenomen in paragraaf 2.8.6 'Relatie van de vermogensbeheerkosten met fondsrendement en risicoprofiel'.

In paragraaf 2.8.6 is de relatie van de vermogensbeheer- en transactiekosten met het totaalrendement opgenomen.

Rendement per beleggingscategorie

In de volgende tabel worden de rendementen per beleggingscategorie gegeven tegenover het rendement van de bijbehorende benchmark. Onder de tabel is een toelichting op de rendementen opgenomen. Het betreft hier voor de verschillende beleggingscategorieën de rendementen in euro's, waarbij het effect van de valuta-afdekking niet is meegenomen. Het valutarisico van de belangrijkste valuta's (waaronder de dollar en de yen) wordt geheel afgedekt voor de meeste beleggingscategorieën. Voor de beleggingscategorie aandelen geldt dat de helft van het valutarisico wordt afgedekt. Ook andere valuta's worden soms (deels) afgedekt. Het totaaleffect van de valuta-afdekking is te zien op de regel 'Afdekking valuta (contributie aan totaal)'. In de kolom 'Rendement (incl. afdekking valuta)' worden de rendementen getoond inclusief de geschatte effecten van het afdekken van het valutarisico.

Onder de tabel is tot slot een toelichting opgenomen over de rendementen in vergelijking met de benchmark.

Rendementen beleggingscategorieën	Feitelijke omvang	Passief /actief	Rende- ment	Benchmark ²⁰	Rendement (incl. afdekking valuta) ²¹
Staatsobligaties wereldwijd	33,3%	Passief	-5,6%	-5,5%	-8,3%
Bedrijfsobligaties wereldwijd	7,2%	Actief	3,6%	3,3%	-1,7%
Hypotheeken	6,9%	Actief	3,3%	nvt	nvt
Hoogrenderende bedrijfsobligaties	7,5%	Actief	10,5%	9,1%	3,5%
Staatsobligaties uit opkomende markten	7,3%	Actief	0,5%	0,0%	-2,0%
Aandelen	22,0%	Passief	26,9%	26,6%	23,5%

²⁰ De componenten van de strategische benchmark per eind 2021 zijn: Customized Barclays Global Aggregate Treasury 15Yr+ index, Customized Barclays Global Aggregate ex Japan index, JPM GBI EM Global Diversified index ex Russia, JPM EMBI Global index ex Russia, BofAML Global HY Constrained index, iSTOXX Responsible Developed Markets SDG aandelen index, Customized Emerging Markets aandelen index, Customized MSCI Global Property index, FTSE EPRA/NAREIT Developed index, BofAML 3month Euribid CMS index. Er is geen benchmark voor Hypotheken vanwege het illiquide karakter van de categorie.

²¹ Deze kolom laat de rendementen zien inclusief de effecten van het afdekken van het wisselkoersrisico. Omdat de contributie aan het totale rendement moet worden toegeedeeld aan de verschillende beleggingscategorieën betreft dit een geschat rendement.

Onroerend goed ²²	12,7%	Actief	17,6%	19,0%	17,6%
Cash	3,1%	Actief	-0,8%	-0,8%	nb
Afdekking valuta (contributie aan totaal)²³			-2,6%- punt		
Afdekking rente- en inflatierisico (contributie aan totaal)			0,4%- punt		

Sterk economisch herstel drijft rendement aandelen en vastgoed

Na een beleggingsrendement van 9,9% in 2020, bedroeg het totale beleggingsrendement 5,7% in 2021. Dit positieve rendement werd vooral gedreven door een sterk rendement op de portefeuille met aandelen- en vastgoedbeleggingen. Zoals uitgelegd in paragraaf 2.3.1 'Algemene ontwikkelingen op beleggingsbeleid' trad er in 2021, na de diepe economische crisis die veroorzaakt werd door het coronavirus in 2020, een sterk economisch herstel op.

Aandelenmarkten profiteerden van dit herstel, waardoor het rendement op de portefeuille met aandelen zeer hoog was. Ook de vastgoedportefeuille had baat bij het economisch herstel, wat ook voor die portefeuille leidde tot een hoog rendement.

Ook beleggingen in hoogrenderende bedrijfsobligaties profiteerden van het economische herstel

Binnen de categorie vastrentende waarden profiteerden hoogrenderende bedrijfsobligaties ook van het economische herstel. Deze obligaties zijn riskantere beleggingen dan normale bedrijfsobligaties en daardoor zijn de rendementen afhankelijker van de economische cyclus.

De rendementen van hoogrenderende bedrijfsobligaties worden in bovenstaande tabel in euro's gemeld (kolom 'Rendement'). Philips Pensioenfonds belegt in hoogrenderende bedrijfsobligatie-portefeuille in veel verschillende landen. Valuta-effecten spelen dus een rol bij de totstandkoming van het rendement. Een belangrijke trend vorig jaar was de waardeinstijging van de dollar ten opzichte van veel valuta. Dit ondersteunde het rendement uitgedrukt in euro's. Hoewel valutaontwikkelingen positief uitpaken voor Philips Pensioenfonds in 2021, is dat niet altijd zo. Philips Pensioenfonds dekt daarom het valutarisico voor veel beleggingen af (zie het kopje Afdekken valutarisico leidde tot lager rendement in 2021). Dit geldt ook voor het valutarisico voor hoogrenderende bedrijfsobligaties. Het uiteindelijk behaalde rendement op de hoogrenderende bedrijfsobligatie-portefeuille (dus het rendement rekening houdend met de valuta afdekking) was met 3,5% dan ook lager dan het rendement van 10,5% zonder valuta afdekking.

²² De rendementen getoond voor de categorie Onroerend goed zijn reeds gecorrigeerd voor de afdekking van valuta-effecten.

²³ Exclusief afdekking valuta-effecten van Onroerend goed.

Rendement van hypotheekportefeuille was ook positief

De tweede categorie binnen de vastrentende waarden die positief bijdroeg aan het rendement was de hypotheekportefeuille. De hypotheekrente daalde in Nederland in 2021. Hiermee volgde de hypotheekrente een andere trend dan de rente op staatsobligaties. Dit komt omdat de risico-opslag van hypotheekleningen die hypotheekverstrekkers aanboden daalde in 2021. Vanwege de lagere hypotheekrente en vanwege de renteopbrengsten maakte de hypotheekportefeuille een positief rendement in 2021.

Vastrentende waarden beleggingen last van stijgende lange rente

Maar het rendement van de andere vastrentende waarde beleggingen waarin Philips Pensioenfonds belegt werd gedrukt door de stijging van de lange rente. Zoals uitgelegd in de paragraaf Algemene Ontwikkelingen op Beleggingsgebied steeg de lange rente in 2021 doordat beleggers er steeds meer rekening mee hielden dat centrale banken het monetaire beleid (verder) zouden gaan verkrappen. De effecten hiervan op de beleggingen van Philips Pensioenfonds zijn het meest duidelijk zichtbaar in de portefeuille met staatsobligaties. Deze beleggingen zijn het gevoeligst voor renteveranderingen. Vanwege de stijging van de lange rente, liet deze portefeuille dan ook een verlies zien.

Bedrijfsobligaties maken ook verlies

Ook de portefeuille met bedrijfsobligaties liet een verlies zien, zij het beperkter dan de portefeuille met staatsobligaties. Bedrijfsobligaties waarin Philips Pensioenfonds belegt hebben gemiddeld een kortere looptijd dan staatsobligaties. Hierdoor zijn ze minder gevoelig voor renteveranderingen. Net als bij de meeste andere beleggingen van Philips Pensioenfonds werd het rendement in euro's (in de kolom Rendement) positief beïnvloed door valutaontwikkelingen. Echter, na afdekking van het valutarisico, resulteerde een licht negatief rendement (kolom rendement inclusief afdekken valuta).

Obligaties uit opkomende landen hadden ook last van stijgende rente

Ook het rendement van staatsobligaties uit opkomende landen werd gedrukt door de stijgende rente. Vanwege wisselkoerseffecten was het rendement in euro's uitgedrukt 0,5%. Echter, wanneer rekening gehouden wordt met de afdekking van het wisselkoersrisico, resulteerde een licht negatief rendement.

Cash rendement negatief vanwege negatieve beleidsrente ECB

Het rendement van de cash beleggingen was net als in vorige jaren negatief. Vanwege de korte looptijd van de instrumenten waarin wordt belegd, zijn rendementen sterk afhankelijk van de beleidsrente van de ECB. Vanwege het stimulerende monetaire beleid was deze rente negatief, waardoor het rendement op de cash-beleggingen -0,8% bedroeg in 2021.

Afdekking valutarisico leidde tot lager rendement in 2021

Het afdekken van valutarisico beschermt tegen het risico van waardedaling van de afgedekte valuta en heeft dus een positieve invloed op het rendement als die waardedaling zich voordoet. Als de afgedekte valuta echter stijgen in waarde, zoals per saldo gebeurde in 2021, heeft de afdekking een negatieve invloed op het rendement. In 2021 daalde de

waarde van de euro tegenover veel valuta en steeg dus de waarde van de afgedekte valuta. Hierdoor leidde de valuta afdekking tot een 2,6%-punt²⁴ lager totaal rendement in 2021.

Afdekking rente en inflatierisico droeg positief bij

Het afdekken van het rente- en inflatierisico middels de swap-overlay droeg in totaal 0,4%-punt bij aan het totaalrendement in 2021. Zoals reeds eerder vermeld steeg de lange rente in 2021. Hierdoor was de contributie aan het rendement van de afdekking van het renterisico middels renteswaps negatief in 2021. Echter dit effect werd meer dan gecompenseerd door de positieve contributie aan het rendement van de inflatie-swaps. Zoals reeds eerder gezegd, steeg de inflatie en ook de inflatieverwachtingen in de markt in 2021 zeer sterk. Hierdoor nam de inflatie-swap portefeuille sterk in waarde toe, waardoor de totale swap overlay portefeuille positief bijdroeg aan het totaalrendement in 2021.

Rendementen in vergelijking met de benchmark

In de tabel op pagina 54 is per beleggingscategorie aangegeven of deze passief of actief belegd wordt. In een actief beheerde portefeuille probeert de beheerder zijn relevante benchmark te overtreffen. Een passief beheerde portefeuille bootst de benchmark na. Hoewel er de nodige actief beheerde portefeuilles zijn (ongeveer een derde van het vermogen), wordt het grootste deel van het vermogen van het Fonds passief beheerd (ongeveer tweederde van het vermogen), wat tot lagere vermogensbeheerkosten leidt. Het is de overtuiging van Philips Pensioenfonds dat actief beheer in veel gevallen onvoldoende extra rendement oplevert om de hogere kosten ervan te rechtvaardigen. Om die reden is het uitgangspunt 'passief beheer, tenzij passief beheer niet mogelijk is of het Fonds het vanwege bijzondere marktomstandigheden mogelijk acht met actief beheer een hoger rendement te behalen dan met passief beheer'.

Rendement passief beheerde portefeuilles kunnen afwijken van de benchmarks

Vanwege het passieve beheer van de categorie Staatsobligaties wereldwijd was het rendement van deze categorie vrijwel gelijk aan dat van de bijbehorende benchmark.

Ook de categorie Aandelen wordt passief beheerd. Desondanks werd in deze categorie een hoger rendement behaald dan dat van de benchmark. Dit is te verklaren door het verschil in fiscale status van het Fonds en de aannames in de benchmark ten aanzien van de fiscale behandeling van ontvangen dividenden.

Meeste actief beheerde portefeuilles rendeerden beter dan de bijbehorende benchmarks

De meeste actief beheerde portefeuilles rendeerden beter dan de bijbehorende benchmarks. Met de actief beheerde beleggingen in Bedrijfsobligaties wereldwijd werd een beter rendement behaald dan de benchmark. Dit kwam vooral door de goede selectie van individuele bedrijfsobligaties door de managers in het tweede kwartaal.

De beleggingen in Hoogrenderende bedrijfsobligaties behaalden ook een hoger rendement dan de benchmark vanwege de selectie van obligaties in sectoren die beter rendeerden dan de markt als geheel.

²⁴ Exclusief afdekking valuta-effecten van Onroerend goed.

De categorie Staatsobligaties uit opkomende markten behaalde als actief beheerde beleggingscategorie een hoger rendement dan de benchmark. Een andere landenpositionering dan de benchmark zorgde voor dit positieve resultaat.

Rendement onroerend goedportefeuille lager dan de benchmark

Niet-beursgenoteerd onroerend goed haalde een rendement lager dan de benchmark voor dit segment vanwege een verschil in de waarderingmethode tussen de portefeuille en de benchmark. Zouden we daarvoor corrigeren dan zou het rendement ongeveer gelijk zijn aan de benchmark. De beleggingen in beursgenoteerd onroerend goed behaalden een rendement dat hoger was dan de beursgenoteerd onroerend goed benchmark vanwege het verschil in fiscale status van het Fonds en de aannames in de benchmark ten aanzien van de fiscale behandeling van ontvangen dividenden. De totale onroerend goed portefeuille haalde per saldo een lager rendement dan de benchmark omdat het grootste deel wordt belegd in niet-beursgenoteerd vastgoed.

2.4 Beleggingen: MVB-beleid

Philips Pensioenfonds stelt in het kader van het beleggingsbeleid, het financiële belang van zijn deelnemers voorop. Het Fonds is van mening dat deze verantwoordelijkheid naar deelnemers prima samengaat met een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid (MVB-beleid). In 2020 heeft het Fonds een uitgebreid deelnemersonderzoek uitgevoerd en daarna een nieuw MVB-beleid ontwikkeld. Het nieuwe beleid is gebaseerd op onderstaande zaken:

- Wensen van onze deelnemers
- Internationale richtlijnen verantwoord ondernemen
 - De OESO-richtlijnen, UN Guiding Principles (UNGP's) en Global Compact (worden onderschreven)
- Internationale principes op het gebied van verantwoord beleggen
 - De UN Principles for Responsible Investment (PRI) – ondertekend in 2009
 - Het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant – ondertekend in 2018
- Wet- en regelgeving
 - O.a. Pensioenwet, Nederlandse Corporate Governance code, IORP2, SRD2

Het MVB-beleid geeft weer hoe Philips Pensioenfonds rekening houdt met het milieu, arbeidsverhoudingen en goed ondernemingsbestuur (ook wel 'ESG-aspecten') in het beleggingsproces. MVB gaat zowel over de impact via de beleggingen op deze aspecten als over de financiële impact die deze aspecten hebben op de beleggingsportefeuille.

Het Fonds heeft als doel om negatieve impact op de ESG-aspecten via de beleggingen zoveel mogelijk te voorkomen. Daarnaast wil het Fonds dat ESG-aspecten bij beslissingen in de beleggingsketen adequaat worden meegenomen vanwege de overtuiging dat deze financieel relevant zijn (vaak op de lange termijn). Dit komt terug in:

1. de *keuzes* die we maken ten aanzien van onze beleggingen en anderzijds
2. de wijze waarop we zorgdragen voor deze beleggingen, '*stewardship*' genaamd.

Het Fonds heeft de overtuiging dat het mogelijk is deze doelstellingen te bereiken, zonder dat dit ten koste gaat van de kans om de financiële ambitie te behalen. Bij de verantwoording over het beleid en de wijze waarop dit wordt uitgevoerd, streeft het Fonds ernaar een eerlijk beeld neer te zetten (geen 'greenwashing'), waarin rekening wordt gehouden met het feit dat het MVB-beleid nog in ontwikkeling is en nog niet is uitgerold naar alle beleggingscategorieën waarin het Fonds belegt.

2.4.1 Beleid – Keuze voor beleggingen

Er zijn drie punten van belang bij de keuze voor de beleggingen vanuit het MVB-beleid. Ten eerste hanteert het Fonds randvoorwaarden waar beleggingen aan moeten voldoen. Ten tweede wil het Fonds waar dat kan aansluiten bij de houdingen en voorkeuren van onze deelnemers op het gebied van duurzaamheid. Als laatste draagt MVB ook bij aan het maken van afwegingen op het vlak van risico en rendement. Het MVB-beleid zorgt ervoor dat de portefeuille een duurzamer karakter heeft dan het universum van beschikbare beleggingen. Het heeft niet tot gevolg dat we enkel 'groene' beleggingen in de portefeuille hebben.

Bovenstaande drie punten komen tot uiting in het uitsluitingsbeleid (waar het Fonds niet in wenst te beleggen), het beleid over de keuze voor duurzame beleggingen (waar het Fonds juist wél in wenst te beleggen) en in het beleid over het meewegen van ESG-informatie bij beleggingsbeslissingen om risico- en rendementsafwegingen te maken.

- Bij uitsluitingen wordt onderscheid gemaakt tussen bedrijven en landen (voor staatsobligaties). Het Fonds belegt niet in bedrijven die zijn betrokken bij de productie van controversiële wapens of tabak. Daarnaast wordt niet belegd in bedrijven die meer dan 25% van hun omzet halen uit de meest vervuilende fossiele energiebronnen, namelijk olieteerzanden, bruin- en steenkool. Ook wenst het Fonds niet te beleggen in bedrijven die in hun productieproces internationale afspraken op het gebied van verantwoord ondernemen (Global Compact, OESO-richtlijnen en UNGP's) structureel ernstig schenden. Daarover gaat het Fonds eerst de dialoog aan met zulke bedrijven. Als dialoog niet leidt tot het gewenste resultaat dan sluit het Fonds deze bedrijven uit. Ook belegt het Fonds niet in staatsobligaties van landen waartegen sancties zijn afgekondigd door de Europese Unie en/of de Verenigde Naties. Tot slot belegt het Fonds evenmin in staatsobligaties van landen die significant achterblijven op ESG-gebied.
- Op basis van de resultaten uit het deelnemersonderzoek, uitgevoerd in 2020, wil het Fonds met de beleggingen bijdragen aan het behalen van de Sustainable Development Goals (SDGs) en dan met name SDGs:
 - 3 'Goede gezondheid en welzijn',
 - 11 'Duurzame steden en gemeenschappen',
 - 12 'Verantwoorde consumptie en productie' en
 - 13 'Klimaatactie'.

Voor deze SDGs is gekozen omdat ze herkenbaar zijn, aansluiten bij het beleid van de ondernemingen en door deelnemers onderschreven worden als belangrijke doelen. Dit betekent dat Philips Pensioenfonds meer wil beleggen in duurzame beleggingen die bijdragen aan het behalen van de vier geselecteerde SDGs ten opzichte van het beleggingsuniversum. Ook wil het Fonds juist minder (en in een beperkt aantal gevallen helemaal niet) beleggen in niet-duurzame beleggingen ten opzichte van het universum. Het Fonds ontwikkelt en implementeert dit beleid per beleggingscategorie. Het Fonds heeft dit reeds gedaan voor de portefeuille aandelen uit ontwikkelde markten. Ten opzichte van het aandelenuniversum, sluiten de beleggingen in die portefeuille beter aan bij de 4 SDGs. Het Fonds belegt in deze beleggingscategorie 20%-punt meer in

bedrijven die meetbaar bijdragen aan onze ontwikkelingsdoelen met minimaal 10% van de omzet. De bedrijven waar het Fonds in gaat beleggen, stoten gezamenlijk 30%-punt minder broeikasgas (zoals CO₂) uit per euro aan omzet die ze genereren ten opzichte van de standaard benchmark. Ontwikkeling en implementatie van dit beleid in de beleggings-categorie aandelen uit opkomende markten is voorzien in 2022.

- Ten slotte neemt het Fonds informatie over duurzaamheid ook mee in het beleggingsproces om een optimaal rendement tegen een aanvaardbaar risico te genereren. Om die reden wordt rekening gehouden met ESG-aspecten bij beleggingsbeslissingen, net zoals rekening wordt gehouden met overige risico's en factoren zoals omzetgroei en kosten bij een bedrijf.

2.4.2 Beleid – Stewardship

Dit deel van het beleid gaat over het verantwoord beheer ('stewardship') van het aan Philips Pensioenfonds toevertrouwde kapitaal, daaronder valt het verantwoord gebruik van de rechten die het Fonds heeft als belegger. Dit doet het Fonds voornamelijk door de bedrijven in de portefeuille te monitoren, als er reden toe is een dialoog met hen aan te gaan en tijdens aandeelhoudersvergaderingen het stemrecht uit te oefenen.

- Om de beleggingen zo goed mogelijk te kunnen beoordelen is het belangrijk om voldoende informatie te verzamelen over de bedrijven waarin belegd wordt. Hoe bedrijven opereren, heeft naast financiële consequenties ook invloed op de maatschappij, klimaat en milieu. Bij het beoordelen van beleggingen wordt gekeken naar (potentiële) negatieve impact en dat doet het Fonds zoveel als mogelijk op basis van due diligence zoals omschreven in het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers. Daarnaast worden ook ontwikkelingen in de bredere maatschappij die relevant zijn (of dat kunnen worden) voor onze beleggingsportefeuille gemonitord.
 - Deze informatie (onder andere verkregen via due diligence) heeft ertoe geleid dat het Fonds klimaatverandering als strategisch risico, ofwel thematisch aandachtsgebied, heeft aangemerkt vanwege de grote financiële en maatschappelijke gevolgen ervan.
- Op basis van de informatie die voortvloeit uit de monitoring van de portefeuille, gaat het Fonds een dialoog aan met de bedrijven in de portefeuille. Hierbij richt het Fonds zich op de bedrijven waarvan ingeschat wordt dat de dialoog kan leiden tot veranderingen die zoveel mogelijk bijdragen aan langetermijnwaardecreatie.
- Beleggingen in aandelen geven het Fonds het recht om te stemmen tijdens aandeelhoudersvergaderingen. Door gebruik te maken van het stemrecht kan het Fonds indirect invloed uitoefenen op de kwaliteit van het bestuur van de ondernemingen waarin wordt belegd. Het Fonds zal daarom geïnformeerd het stemrecht uitoefenen en niet blindelings het management of een proxyadviesbureau volgen. Het Fonds gebruikt informatie uit verschillende bronnen. Het Fonds leent geen aandelen uit. Verder is het Fonds terughoudend in het inbrengen van stemvoorstellen.

2.4.3 Uitvoering van het beleid

Er zijn diverse partijen die een rol spelen in de uitvoering van het beleid, de belangrijkste zijn Philips Pensioenfonds, BlackRock, Cambridge en de vermogensbeheerders. Van deze partijen zijn de voornaamste activiteiten voor de uitvoering van het MVB-beleid hieronder weergegeven.

- Philips Pensioenfonds bepaalt het beleid, selecteert benchmarks voor de diverse beleggingscategorieën (waarin zoveel mogelijk rekening is gehouden met ESG-beleid van het Fonds) en stelt de uitsluitingslijsten op. Ook treedt het Fonds in dialoog met BlackRock en de vermogensbeheerders over MVB.
- BlackRock (Master Manager) zorgt dat het beleid wordt uitgevoerd door de onderliggende vermogensbeheerders. BlackRock meet het ESG-gehalte van de portefeuille, rapporteert hierover en adviseert het Fonds inhoudelijk.
- Vermogensbeheerders
 - De vermogensbeheerders van passief beheerde portefeuilles volgen de benchmark voorgeschreven door Philips Pensioenfonds bij het selecteren van beleggingen. Als die benchmark is samengesteld met inachtneming van het MVB-beleid van het Fonds, ontstaat aldus automatisch een portefeuille die in lijn is met dat beleid. Dat is op dit moment het geval bij de aandelenportefeuille ontwikkelde markten. De benchmarks van andere passief beheerde beleggingsportefeuilles van het Fonds worden zo snel mogelijk in lijn gebracht met het nieuwe MVB-beleid. Voor managers van passief beheerde portefeuilles die in lijn zijn gebracht met het MVB-beleid van het Fonds, is de belangrijkste taak het uitvoeren van het stewardshipbeleid.
 - De vermogensbeheerders van actief beheerde mandaten kunnen afwijken van de benchmark, daarbij moeten ESG-aspecten worden meegewogen. Daarnaast voeren deze managers stewardshipactiviteiten uit.
- Cambridge is een door het Fonds gecontracteerde onafhankelijke adviseur op het gebied van vermogensbeheer en de partijen die in de vermogensbeheermarkt actief zijn. In de advisering over de selectie en beoordeling van vermogensbeheerders neemt Cambridge de uitvoering van het MVB-beleid mee.

2.4.4 Verantwoording over MVB

Bij de verantwoording over het beleid en de uitvoering ervan wordt onderscheid gemaakt tussen interne en externe verantwoording.

- Intern wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van het beleid op het niveau van beleggingscategorieën en op het niveau van individuele vermogensbeheerders. Er is specifieke aandacht voor engagements die mogelijk kunnen leiden tot uitsluiting. Dat zijn de engagements met bedrijven die internationale afspraken op het gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid schenden.
- Extern legt het Fonds verantwoording af door een beknopte versie van het beleid te publiceren. Dat vult het Fonds aan met een uitleg over hoe het beleid wordt uitgevoerd

in de verschillende beleggingscategorieën. Ook publiceert het Fonds de beleggingen in beursgenoteerde aandelen samen met informatie over de gevoerde dialoog en het stemgedrag. Voor de overige beleggingscategorieën wordt een lijst met de grootste beleggingen qua marktwaarde gepubliceerd.

Stewardshipbeleid uitgevoerd door de Blackrock (Master Manager)

Stemmen

Philips Pensioenfonds heeft de uitvoering van zijn stembeleid, net als de uitvoering van de beleggingen, overgedragen aan zijn vermogensbeheerder. De vermogensbeheerder brengt namens Philips Pensioenfonds stemmen uit op zoveel mogelijk aandeelhoudersvergaderingen wereldwijd. Philips Pensioenfonds blijft uiteraard eindverantwoordelijk voor het stemmen en ziet erop toe dat dit op de juiste wijze gebeurt. Philips Pensioenfonds geeft elk kwartaal informatie over de uitvoering van het stembeleid op de website van het Fonds. In 2021 heeft het Fonds tijdens 6996 aandeelhoudersvergaderingen stemmen uitgebracht. In totaal werd 72.051 keer gestemd, dat is meer dan 91% van alle stemmen die uitgebracht konden worden bij de beleggingen in aandelen. Er werd 6007 maal tegen voorstellen van het bestuur van de desbetreffende onderneming gestemd.

Dialoog (engagement)

De vermogensbeheerder voert gedurende het jaar honderden gesprekken met een groot aantal bedrijven waar Philips Pensioenfonds in belegt. Dit doet de vermogensbeheerder namens Philips Pensioenfonds maar ook namens andere klanten, zo is de impact van deze gesprekken zo groot mogelijk. Een deel van deze gesprekken betreft bedrijven die internationale richtlijnen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (volgens Global Compact, OESO of UNGP's) structureel schenden. Het Fonds wenst niet te beleggen in zulke bedrijven. Philips Pensioenfonds geeft deze bedrijven de kans om te verbeteren en daarvoor wordt een engagement traject gestart door de vermogensbeheerder. Deze engagements volgt het Fonds intensief. Als het gewenste resultaat niet tijdig wordt bereikt dan wordt het bedrijf uitgesloten. Dat was in 2021 het geval bij 6 bedrijven.

Om een idee te geven over de complexiteit van deze engagements geven we hier een korte samenvatting van een voorbeeld. Uit de monitoring (onderdeel van ESG due diligence) van de beleggingen in 2019 kwam een Zuid Amerikaans bedrijf uit de grondstoffenindustrie onder de aandacht vanwege een dodelijke ramp. Bij een van de mijnen van het bedrijf was in 2019 een dam doorgebroken waarna een overstroming volgde. Dit heeft naar schatting geleid tot 270 sterfgevallen en grote schade aan het milieu. Hierna volgden meerdere uitgebreide onderzoeken waarna de hoogste bestuurders van het bedrijf zijn aangeklaagd voor de gevolgen van deze ramp. Het engagement traject dat daarna is gestart is erop gericht om invloed uit te oefenen op het bedrijf om de gevolgen zo goed als mogelijk op te lossen (zorgen voor herstel van de natuur en compensatie van verlies en schade voor de lokale gemeenschappen). In dit geval betekent dat vooral het in gesprek blijven met het bedrijf en vragen naar (publieke) toelichting en bewijs rondom de opvolging. Daarnaast is het traject erop gericht om te voorkomen dat soortgelijke gebeurtenissen plaatsvinden in de toekomst. Om dat te bereiken richten deze engagements zich vooral op de manier waarop

het bedrijf bestuurd wordt en hoe er door het bedrijf gerapporteerd wordt over milieu- en sociale aspecten van de bedrijfsvoering. Dit engagement traject is nog in volle gang, in het kader hiervan is er in 2021 alleen al meer dan tien keer contact geweest met het bedrijf.

Extra aandacht voor het onderwerp klimaatverandering bij vastgoedbeleggingen

Het Fonds heeft klimaatverandering geïdentificeerd als thematisch aandachtsgebied. Er is extra aandacht voor dit onderwerp in de vastgoedportefeuille omdat het Fonds een groot deel van het vermogen belegt in vastgoed, menselijke activiteiten via vastgoed een grote bijdrage aan klimaatverandering hebben én het onderwerp financieel relevant is.

Het Fonds heeft zich daarom in 2021 aangesloten bij the Global Real Estate Engagement Network (GREEN). Dat is een netwerk van beleggers die gezamenlijk engagen met vastgoedbedrijven over klimaatrisico's voor de beleggingen en de impact van de beleggingen op het klimaat. Dat is belangrijk omdat het bouwen en gebruiken van vastgoed bijdraagt aan de opwarming van de aarde, bijvoorbeeld via energieverbruik voor verwarmen en koelen. Publieke informatie laat zien dat vastgoedactiviteiten te koppelen zijn aan zo'n 30-40% van de wereldwijde CO2 uitstoot. Daarnaast brengt klimaatverandering risico's met zich mee voor de beleggingen. Daarbij valt te denken aan fysieke risico's voor het vastgoed door de stijgende zeespiegel of extreem weer. Ook wordt gekeken naar transitierisico's zoals het risico dat bepaalde vastgoedobjecten hoge investeringen nodig hebben om aan toekomstige vereisten van wet- en regelgeving te gaan voldoen. In 2021 is via GREEN de dialoog opgestart met 5 grote vastgoedfondsen over dit onderwerp. Het doel van de gesprekken is om bij de beleggingen het klimaatrisicomanagement te verbeteren en om uitstoot te verlagen in lijn met verwachtingen van de Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC).

Oordeel ESG-beleid, landelijk gemiddeld en internationaal goed

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) voert jaarlijks onderzoek uit naar de duurzaamheid van pensioenfondsen. Uit het VBDO-onderzoek dat in 2021 heeft plaatsgevonden onder 50 pensioenfondsen blijkt dat pensioenfondsen steeds duurzamer beleggen. Philips Pensioenfonds bezet de 24-ste plaats op de ranglijst. De positie reflecteert dat het Fonds op het moment van de beoordeling geen strategische allocatie naar zogenoemde doelinvesteringen in de portefeuille had. Dat zijn beleggingen die naast het behalen van financieel rendement ook andere maatschappelijke doelen nastreven. Wat goed werd gewaardeerd zijn het uitsluitingsbeleid en het engagement beleid.

Naast het VBDO-onderzoek wordt het Fonds ook jaarlijks beoordeeld door de organisatie achter de Principles for Responsible Investment op het gebied van MVB. Deze beoordeling is in 2021 uitgesteld vanwege overgang naar een nieuwe methodiek. In 2020 scoorde het Fonds A of A+ op een schaal van E (laagste) t/m A+ (hoogste) en dat was beter dan vergelijkbare pensioenfondsen internationaal gezien.

De internationale vredesorganisatie Pax maakt al enkele jaren onderzoeksrapportages over de financiering van controversiële wapens, één over kernwapenproductie en één over clustermunitie. In de meest recente versie van de onderzoeksrapportages wordt Philips Pensioenfonds geroemd om het beleid waarin het investeringen in zulke wapens volledig

uitsluit. Daarmee staat het Fonds, net als in voorgaande jaren, bij beide onderzoeken in de zogenoemde 'Hall of fame'.

Philips Pensioenfonds implementeert convenant voor verantwoord beleggen

In december 2018 heeft het Fonds het convenant met maatschappelijke organisaties (ngo's), vakbonden en de overheid voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) ondertekend. Pensioenfonds beleggen om te zorgen dat de premies die deelnemers hebben ingelegd een goed inkomen opleveren bij pensionering. Het kan voorkomen dat een onderneming waarin belegd wordt ongewenste negatieve effecten heeft op de maatschappij of het milieu. In het IMVB-convenant staan richtlijnen voor de identificatie van deze negatieve effecten en hoe deze vervolgens te adresseren. Hierbij staan internationale standaarden centraal, namelijk de OESO-richtlijnen en de VN-richtlijnen (UNGP's). Het Fonds heeft in 2020 het beleid aangepast in lijn met de genoemde internationale standaarden. In 2021 zijn gerelateerde afspraken in het contract met de Blackrock (Master Manager) vastgelegd en zijn er stappen gezet om aan de rapportagevereisten van het convenant te voldoen. In 2022 wordt de publieke informatieverstrekking verder aangescherpt in lijn met het convenant.

Verplichte informatieverstrekking ten aanzien van duurzaamheid

Er zijn informatieverplichtingen vanuit Europese wetgeving, de zogenaamde Sustainable Finance Disclosure Regulation en de daaraan gerelateerde EU Taxonomieverordening. Omdat Philips Pensioenfonds milieu en sociale kenmerken promoot²⁵ via het MVB beleid, dient het Fonds daarover ook te rapporteren in het jaarverslag.

Hoe het Fonds invulling heeft gegeven aan de milieu en sociale kenmerken is in dit hoofdstuk van het jaarverslag en op de website beschreven, dat is onderdeel van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Dit betreft het uitsluitingsbeleid (waar het Fonds niet in wenst te beleggen), het beleid over de keuze voor duurzame beleggingen (waar het Fonds juist wél in wenst te beleggen), het meewegen van milieu-, sociale- en governance-informatie (ESG-informatie) bij beleggingsbeslissingen om risico- en rendementsafwegingen en stewardship. Aanvullende rapportagevereisten ten aanzien van duurzaamheid houden in dat er informatie moet worden verstrekt over in hoeverre economische activiteiten in de beleggingsportefeuille kwalificeren als duurzaam op milieu gebied in lijn met de EU Taxonomieverordening. Hiervoor zijn technische standaarden in ontwikkeling; op het moment van schrijven zijn deze standaarden nog niet volledig.

Op het moment van de publicatie van dit jaarverslag heeft Philips Pensioenfonds onvoldoende betrouwbare, actuele en verifieerbare data beschikbaar om aan de rapportagevereisten van de EU Taxonomieverordening te voldoen. Het Fonds zet zich in om deze data te verkrijgen en wanneer er data van voldoende kwaliteit beschikbaar is wordt een rapportage in lijn met deze verplichtingen gepubliceerd op de website.

²⁵ Philips Pensioenfonds heeft de pensioenregeling geclassificeerd als een artikel 8 product (Sustainable Finance Disclosure Regulation).

2.5 Pensioenen

2.5.1 Indexatie

In paragraaf 2.2.3 'Financiële ambitie: positie 2021, gevolgen voor deelnemers en risico's' is de financiële ambitie van Philips Pensioenfonds opgenomen. In deze paragraaf wordt toegelicht hoe een eventuele verhoging van de pensioenen door indexatie gefinancierd wordt en wat de voorwaarden hiervoor zijn. Tevens wordt de besluitvorming over indexatie in het verslagjaar toegelicht.

Financiering pensioenverhogingen

De pensioenverhogingen worden met ingang van 1 januari 2019 volledig uit het pensioenvermogen en/of het beleggingsrendement van Philips Pensioenfonds gefinancierd. Dit betreft zowel de pensioenverhoging voor pensioenopbouwers als de verhoging voor pensioenontvangers en premievrije polishouders.

Voor *pensioenontvangers* en *houders van een premievrije polis* streven we naar een pensioen dat jaarlijks verhoogd wordt door indexatie met de prijsinflatie (op basis van de afgeleide consumentenprijsindex van het Centraal Bureau voor de Statistiek).

Voor *pensioenopbouwers* streven we naar volledige pensioenopbouw met een opbouwpercentage van 1,85%. De pensioenopbouw moet gefinancierd worden uit de premie. Daarnaast streven we voor deze deelnemers naar het verhogen van de opgebouwde pensioenen door indexatie met de looninflatie (de collectieve cao-schaalaanpassingen binnen Koninklijke Philips N.V.).

Jaarlijks besluit

Het Algemeen Bestuur besluit ieder jaar of en in welke mate de opgebouwde pensioenen worden verhoogd door indexatie. Dit besluit wordt genomen op basis van de zogenoemde indexatiestaffel (zie hierna). Hierbij wordt steeds, vóór vaststelling van het indexatiepercentage, getoetst of de toe te kennen indexatie voldoet aan de wettelijke voorwaarden voor toekomstbestendig indexeren. Uit deze voorwaarden kan voortvloeien, dat volledige indexatie pas mogelijk is bij een hogere beleidsdekkingsgraad dan aangegeven in de indexatiestaffel.

Indexatiestaffel

Of de pensioenen verhoogd kunnen worden door indexatie, ligt vast in de zogenoemde indexatiestaffel. Met deze staffel krijgt de deelnemer meer duidelijkheid over de indexatie van het pensioen.

In de indexatiestaffel is precies vastgelegd wanneer gehele of gedeeltelijke indexatie kan plaatsvinden. Dat is afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad van het Fonds. In het beleid is ook opgenomen wanneer het Algemeen Bestuur kan besluiten om de pensioenen en pensioenaanspraken te verlagen. Dat is de uiterste maatregel die genomen kan worden, als de financiële situatie van het Fonds slecht is. Overigens kan het Algemeen Bestuur onder

omstandigheden, wanneer het wettelijk mogelijk is, besluiten af te wijken van de indexatiestaffel.

Op de website van het Fonds wordt maandelijks de actuele en beleidsdekkingsgraad van het Fonds in een grafiek gepubliceerd (www.philipspensioenfonds.nl/grafiek). In deze grafiek is te zien op welk niveau de dekkingsgraad zich bevindt binnen de indexatiestaffel. Deze indexatiestaffel geldt niet wanneer het Fonds gebruikmaakt van het transitie-FTK.

Er wordt steeds, vóór vaststelling van het indexatiepercentage, getoetst of de toe te kennen indexatie voldoet aan de wettelijke voorwaarden voor toekomstbestendig indexeren. De te verlenen indexatie moet namelijk op grond van de wet toekomstbestendig zijn. Dat wil zeggen dat pas volledige indexatie mag worden toegekend als de beleidsdekkingsgraad zo hoog is, dat naar verwachting ook in de toekomst volledig kan worden geïndexeerd. Hoe hoog de beleidsdekkingsgraad moet zijn om aan de eis van toekomstbestendigheid te voldoen kan van tijd tot tijd verschillen, omdat deze mede wordt beïnvloed door renteontwikkelingen. Begin 2021 lag deze grens op 123%, eind 2021 op 123,9%. Bij een beleidsdekkingsgraad die hoger is dan 123,9% kan ook sprake zijn van inhaalindexatie.

Indexatiebesluit 2021

Hieronder is het indexatiebesluit opgenomen dat het Algemeen Bestuur begin 2021 heeft genomen.

In 2020 daalde de beleidsdekkingsgraad van Philips Pensioenfonds van 114,2% per 31 december 2019 naar 109,8% per 31 december 2020. Met deze beleidsdekkingsgraad was het wettelijk niet toegestaan om de opgebouwde pensioenen te verhogen. Derhalve was er geen sprake van een verhoging van de pensioenen per 1 april 2021.

Pensioenopbouwers

Het is de indexatie-ambitie van het Fonds om de opgebouwde pensioenen te verhogen met de looninflatie²⁶, die over de periode van 2 april 2020 tot en met 1 april 2021 3,4% bedroeg. Dit betrof de collectieve salarisverhoging bij Philips van 3,4% per 1 juli 2020. Er is per 1 april 2021 echter geen indexatie verleend omdat dat wettelijk niet was toegestaan.

Pensioenontvangers en premievrije polishouders

Net als bij vrijwel alle pensioenfonds is de indexatie-ambitie van Philips Pensioenfonds gelijk aan de prijsinflatie volgens de afgeleide consumentenprijsindex. Over de periode van januari 2020 tot januari 2021 kwam de verhoging van deze index uit op 1,2%. Er is per 1 april 2021 echter geen indexatie verleend omdat dat wettelijk niet was toegestaan.

Indexatiebesluit 2022

In 2021 steeg de beleidsdekkingsgraad van Philips Pensioenfonds van 109,8% per 31 december 2020 naar 125,8% per 31 december 2021. Bij deze beleidsdekkingsgraad kunnen de pensioenen op grond van de indexatiestaffel van het Fonds volledig worden verhoogd door indexatie. Volledig wil zeggen conform de indexatieambitie. Daarnaast kan inhaalindexatie worden toegekend. De wettelijke grens voor het toekennen van

²⁶ Onder looninflatie verstaat het Fonds de cao-schaalaanpassing bij Philips in de periode van 2 april van enig jaar tot en met 1 april van het daaropvolgende jaar, ook voor diegenen die werkzaam zijn bij Signify. Voor het indexatiebesluit van 2022 ging het om de cao-schaalaanpassing in de periode van 2 april 2021 tot en met 1 april 2022

inhaalindexatie is 123,9% per 31 december 2021. Inhaalindexatie mag bovendien alleen in kleine stapjes worden gegeven. De beleidsdekkingsgraad lag eind 2021 op 125,8%. Dat betekent dat wij in 2022 maximaal 0,38% ($125,8\% \text{ min } 123,9\% = 1,9\% \times 1/5$) kunnen geven.

Pensioenopbouwers

Voor de huidige medewerkers die pensioen opbouwen in het flex pensioen is het onze indexatie-ambitie om het opgebouwde pensioen te verhogen met de looninflatie, die het afgelopen jaar 1,6% bedroeg. De inhaalindexatie is 0,38%. De verhoging van de opgebouwde pensioenen per 1 april 2022 is daarom in totaal 1,98%.

Pensioenontvangers en premievrije polishouders

Voor pensioenontvangers en premievrije polishouders is onze indexatie-ambitie gelijk aan de prijsinflatie volgens de afgeleide consumentenprijsindex. Het afgelopen jaar steeg deze index met 7,4%. De inhaalindexatie is 0,38%. De verhoging van de ingegane en premievrije pensioenen per 1 april 2022 is daarom in totaal 7,78%.

Groot verschil tussen loon- en prijsinflatie intensief besproken in Bestuur

Het Bestuur is verheugd dat de pensioenen in 2022 volledig kunnen worden verhoogd. Maar het verschil tussen loon- en prijsinflatie was afgelopen jaar uitzonderlijk hoog. Dat stelde het Bestuur voor de vraag of dit verschil aanleiding zou moeten zijn om af te wijken van het bestaande beleid. De enige mogelijkheid die het Bestuur daarbij had, was het lager vaststellen van de indexatie van de pensioenen van de pensioenontvangers en premievrije polishouders. Het verhogen van de indexatie voor de pensioenopbouwers is wettelijk namelijk niet mogelijk.

Het Bestuur heeft hier uitvoerig over gesproken en uiteindelijk besloten dat het niet wenselijk is om de indexatie van de pensioenen van de pensioenontvangers en premievrije polishouders naar beneden bij te stellen. Onder andere om te voorkomen dat de pensioenontvangers, die de gevolgen van de hoge inflatie direct voelen in hun portemonnee en die de afgelopen jaren al indexatie hebben gemist, andermaal koopkracht zouden inleveren. Het Bestuur heeft besloten dat bij keuzes die in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel gemaakt moeten worden, het verschil in indexatie tussen pensioenontvangers en premievrije polishouders enerzijds en pensioenopbouwers anderzijds, wordt meegenomen.

Indexatie-achterstand

Als de beleidsdekkingsgraad boven 123% ligt, kan inhaalindexatie worden gegeven. Dit mag dan alleen in kleine stapjes. Elk jaar mag het Pensioenfonds een inhaalindexatie geven van een vijfde deel van het aantal procentpunten dat de beleidsdekkingsgraad boven 123% ligt. Of inhaalindexatie ook echt mogelijk is bij een beleidsdekkingsgraad boven 123%, hangt af van een wettelijk voorgeschreven grens. Deze wettelijke grens varieert in de tijd, met name omdat ook renteontwikkelingen daarop van invloed zijn. Door de rentestijging met name aan het einde van 2021 is de wettelijke grens op 123,9% uitgekomen. Het inhaalpercentage is overigens voor alle deelnemers gelijk, met dien verstande dat op individueel niveau deelnemers niet meer kunnen inhalen dan ze feitelijk hebben gemist.

De volgende tabel bevat een overzicht van de indexatie-achterstanden van de diverse groepen deelnemers van het Fonds. Vóór 2011 is er geen sprake van (niet ingehaalde) indexatieachterstanden. Er is een verschil tussen de indexatieachterstanden voor de diverse groepen omdat de indexatie-ambitie en -realisatie voor de diverse groepen in het verleden verschillend is geweest.

		Flex pensioen cao	Flex pensioen ES	
	Pensioenontvangers en houders van een premiervrije polis	Pensioen- opbouwers cao- medewerkers	Pensioen- opbouwers Executives	Pensioen- opbouwers Senior Directors
Indexatie- achterstand 1 april 2021	Prijs: 12,6%	Loon: 19,2%	Loon: 21,1%	Loon: 19,2%
Indexatie-ambitie per 1 april 2022	Prijs: 7,4%	Loon: 1,6%	Loon: 1,6%	Loon: 1,6%
Feitelijke indexatie per 1 april 2022	Prijs: 7,78%	Loon: 1,98%	Loon: 1,98%	Loon: 1,98%
Indexatie- achterstand 1 april 2022	Prijs: 12,2%	Loon: 18,7%	Loon: 20,7%	Loon: 18,7%

De gerealiseerde indexatie in de periode van 2 april 2021 tot en met 1 april 2022 is gelijk aan de indexatie-ambitie verhoogd met de inhaalindexatie van 0,38%. Voor de pensioenopbouwers was de totale indexatie 1,98% en voor de pensioenontvangers en premievrije polishouders 7,78%. Aangezien de toegekende indexatie gelijk was aan de indexatie-ambitie én er sprake is geweest van inhaalindexatie per 1 april 2022, is de indexatie achterstand afgenomen. De indexatieachterstand per 1 april 2022 wordt vastgesteld door de indexatieachterstand per 1 april 2021 te combineren met de toegekende inhaalindexatie per 1 april 2022 (bijvoorbeeld voor pensioenontvangers en houders van een premievrije polis is de indexatieachterstand na verwerking van de inhaalindexatie $112,6\% \times 99,62\% / 100,00\% -/- 100\% = 12,2\%$).

2.5.2 Premie

Om de uitbetaling van pensioenen nu en in de toekomst zo goed mogelijk zeker te stellen, moet het Pensioenfonds ervoor zorgen dat het over voldoende financiële middelen beschikt. Het geld dat hiervoor nodig is, wordt enerzijds verkregen uit beleggingsopbrengsten en anderzijds via premiebetalingen. Afspraken over de premie zijn de uitkomst van de cao-onderhandelingen en worden vastgelegd in de Uitvoeringsovereenkomsten. Nadat de

overeengekomen premie betaald is, hebben werkgevers en werknemers (financieel gezien richting het Pensioenfonds) geen verdere verplichtingen meer. Ook niet indien de financiële positie van het Fonds zich minder goed ontwikkelt dan gedacht op het moment dat de premie werd overeengekomen. Het Fonds is verplicht om buffers aan te houden om tegenvallers op te vangen. Indien die niet toereikend zijn, wordt in eerste instantie de indexatie verlaagd en kan uiteindelijk ook verlaging van opgebouwde pensioenen en -aanspraken worden doorgevoerd.

Premie werknemers

In de cao van de aangesloten ondernemingen is vastgelegd wat de bijdrage is die door de werknemers wordt betaald. Werknemers van Philips betalen in 2022 maandelijks een eigen bijdrage van 2% voor hun pensioen via hun salaris. Werknemers van Signify betalen in 2022 een eigen bijdrage van 5%.

De eigen bijdrage wordt berekend over de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is het deel van het salaris waarover pensioen wordt opgebouwd. Oftewel het pensioengevend salaris minus de franchise.

Premie werkgevers

Vanaf 2014 dragen de aangesloten ondernemingen in de flex-regeling een vast premiepercentage van de salarissen af waaruit de pensioenopbouw betaald moet worden. Het premiepercentage is afgesproken door de aangesloten ondernemingen en de vakbonden en is inclusief de eigen bijdrage van de werknemers. Ook voor het flex pensioen ES, de pensioenregeling voor Executives en Senior Directors, geldt een vast premiepercentage. De bijdrage is met ingang van 1 januari 2019 uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslagsom. Het vaste premiepercentage bedroeg in de periode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2021:

- Voor het flex pensioen cao 29,4%;
- Voor het flex pensioen ES (Executives en Senior Directors) 30,3%.

Deze premiepercentages gelden ook in de nieuwe CDC-periode, die loopt van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2024.

De in 2021 betaalde premie bedroeg in totaal € 257 miljoen.

Premiebeleid 2021

Jaarlijks wordt beoordeeld in welke mate de geambieerde pensioenopbouw (1,85% ouderdomspensioen) gerealiseerd kan worden met de verschuldigde premie.

Voor de jaren 2019 tot en met 2021 vindt deze toetsing plaats op basis van de gedempte kostendeekkende premie. Deze gedempte kostendeekkende premie wordt vergeleken met de feitelijke premie welke, bij het maken van de nieuwe cdc-afspraken, gemiddeld genomen een premiedekkingsgraad van 104,4% kende (oftewel, een kostendeekkende premie met een solvabiliteitsopslag van 4,4%).

Ter beperking van het renterisico over de pensioenopbouw in 2019 tot en met 2021 (het risico dat in deze periode geen volledige pensioenopbouw kan plaatsvinden als gevolg van een dalende rente) is in 2018 in het kader van de besluitvorming door het Algemeen Bestuur over het in uitvoering nemen van de pensioenafspraken van de cao-partijen over de

cdc-periode 2019 tot en met 2021, tevens besloten dit renterisico via aanvullende rentederivaten zoveel mogelijk te elimineren. Deze derivaten worden afzonderlijk gemanaged en geadministreerd. Als rekening gehouden wordt met deze renteafdekking (met een waarde voor de opbouw in 2021 van € 106,9 miljoen) dan bedraagt de premiedekkingsgraad over 2021 98,3%.

Overzicht premies

In de volgende tabel wordt de feitelijke premie vergeleken met de gedempte kostendekkende premie²⁷ en de zuivere kostendekkende premie²⁸.

Overzicht premie	2021	2020
Gedempte kostendekkende premie	254	220
Zuivere kostendekkende premie	436	366
Feitelijke premie	257	247

2.5.3 Verzekeringstechnische analyse

Net als ieder ander pensioenfonds maakt Philips Pensioenfonds voor zijn financiële opzet gebruik van veronderstellingen, die deels zijn gebaseerd op wet- en regelgeving. Deze veronderstellingen hebben onder andere betrekking op de marktrente, de verwachte hoogte van kosten en de verwachte sterfte onder deelnemers. De verzekeringstechnische analyse maakt inzichtelijk welke verschillen er zijn tussen de vooraf gedane veronderstellingen en de werkelijkheid zoals na afloop van het jaar vastgesteld. Deze analyse resulteert in technische winst- en verliesbronnen, oftewel geeft weer of de werkelijkheid in positieve dan wel negatieve zin afwijkt van de gedane veronderstellingen.

In het volgende overzicht is een samenvatting opgenomen van alle componenten van de verzekeringstechnische analyse. De ontwikkeling van het pensioenvermogen is inzichtelijk gemaakt, evenals de ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen. Het verschil in de ontwikkeling van het pensioenvermogen en de ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen levert het verzekeringstechnisch resultaat.

De verschillende onderdelen van de verzekeringstechnische analyse worden hierna toegelicht.

Verzekeringstechnische analyse	Pensioenvermogen	Voorziening pensioenverplichtingen	Resultaat
Stand einde vorig verslagjaar	22.921	19.544	

²⁷ De gedempte kostendekkende premie is de premie als bedoeld in artikel 128 lid 2 van de Pensioenwet, waarbij demping plaatsvindt op basis van verwacht rendement.

²⁸ De zuivere kostendekkende premie is de premie als bedoeld in artikel 128 lid 1 van de Pensioenwet.

Beleggingen	1.343	-104	1.447
Salaris- en indexatieontwikkeling		3	-3
Premie	257	370	-113
Pensioenuitkeringen	-654	-653	-1
Saldo herverzekeringen	-2		-2
Technisch resultaat		8	-8
Waardeoverdrachten	5	5	0
Kosten	-15	-17	2
Wijziging actuariële grondslagen		88	-88
Rentetermijnstructuur		-1.194	1.194
Diversen	0	-15	15
Stand einde verslagjaar	23.855	18.035	2.443

Beleggingen

Voor de directe beleggingsopbrengsten is in 2021 een positief resultaat van € 562 miljoen geboekt. Positieve resultaten op indirecte beleggingsopbrengsten (winsten als gevolg van waardewijzigingen van de beleggingen) van € 812 miljoen en kosten van vermogensbeheer van € 31 miljoen, zorgden per saldo voor een positief resultaat op beleggingen van € 1.343 miljoen. De renteonttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen bedroeg € 104 miljoen. Per saldo resulteerde dit in een positief resultaat van € 1.447 miljoen.

Salaris- en indexatieontwikkeling

Omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020 (109,8%) lager was dan de wettelijke ondergrens voor het verlenen van indexatie (110%), kon er per 1 april 2021 geen indexatie worden verleend. Het resultaat op salaris- en indexatieontwikkeling (-€ 3 miljoen) wordt veroorzaakt door onvoorwaardelijke indexaties van de toekomstige pensioenopbouw voor arbeidsongeschikten en de verhoging van AOW-garantieaanspraken.

Premie

De feitelijke premie over 2021 bedroeg € 257 miljoen.

De in de kolom 'voorziening pensioenverplichtingen' vermelde € 370 miljoen is de benodigde premie: de som van de actuariel benodigde koopsom voor pensioenopbouw (€ 353 miljoen), de risicopremies voor het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico (€ 13 miljoen) en de opslag voor uitvoeringskosten (€ 4 miljoen).

De opbrengst van de derivaten in verband met de afdekking van het renterisico over de pensioenopbouw (€ 106,9 miljoen) is overigens conform de voorschriften niet opgenomen als premieresultaat maar als beleggingsresultaat.

Technisch resultaat

In de post 'Technisch resultaat' is het resultaat op arbeidsongeschiktheid alsmede op sterfte als gevolg van langlevens en kortlevens opgenomen. Het resultaat op langlevens ontstaat doordat mensen langer leven dan is aangenomen. Het resultaat op kortlevens ontstaat doordat er meer mensen overlijden dan verwacht. Nadat in 2020 in het resultaat op langlevens en kortlevens de toename van sterfte door corona terug te zien was, is er in 2021 sprake geweest van minder sterfte dan verwacht.

Pensioenuitkeringen

De post 'Pensioenuitkeringen' bestond uit de verrichte pensioenuitkeringen (€ 654 miljoen) c.q. de uit de voorziening vrijgevallen pensioenuitkeringen (€ 653 miljoen).

Saldo herverzekeringen

Het Fonds heeft het risico van overlijden en arbeidsongeschiktheid herverzekerd bij Elips Life AG. De premies en uitkeringen worden toegerekend aan de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. In deze post zijn de betaalde risicopremies en de (te verwachten) uitkeringen van de herverzekeraar opgenomen.

Waardeoverdrachten

De € 5 miljoen genoemd in de kolom 'Pensioenvermogen' van de tabel 'Verzekeringstechnische analyse', is het saldo van de ontvangen, respectievelijk betaalde bedragen van inkomende waardeoverdrachten (€ 8 miljoen) en uitgaande waardeoverdrachten (€ 3 miljoen). De € 5 miljoen genoemd in de kolom 'Voorziening pensioenverplichtingen' van de tabel 'Verzekeringstechnische analyse', is het saldo van het effect van inkomende waardeoverdrachten (€ 8 miljoen) en uitgaande waardeoverdrachten (€ 3 miljoen) op de voorziening pensioenverplichtingen. Per saldo is derhalve € 5 miljoen binnengekomen en toegevoegd aan het pensioenvermogen, terwijl de voorziening ook met afgerond € 5 miljoen is toegenomen. Anders gezegd: het Fonds heeft voor € 5 miljoen aan pensioenen of pensioenaanspraken toegekend, terwijl daarvoor afgerond € 5 miljoen is ontvangen. Een (onafgerond) verschil wordt veroorzaakt door verschillen tussen de wettelijke overdrachtsregels die gelden voor individuele waardeoverdrachten (die de omvang van de wettelijke overdrachtswaarde bepalen) en de actuariële grondslagen van Philips Pensioenfonds (die bepalen hoeveel de werkelijke waarde van de pensioenaanspraken is). Per saldo is dit jaar het verschil op totaalniveau marginaal en is er een resultaat van € 0 miljoen afgerond.

Kosten

Het resultaat op kosten is het verschil tussen de kosten waarmee in de veronderstellingen rekening is gehouden en de werkelijke kosten. Het resultaat op kosten kwam in het verslagjaar uit op € 2 miljoen.

Aanpassing actuariële grondslagen

Bij het bepalen van de voorziening pensioenverplichtingen dient rekening gehouden te worden met diverse risico's, zoals levensverwachting en arbeidsongeschiktheid. Deze risico's dienen zo goed als mogelijk te worden ingeschat. Deze inschattingen liggen vast in de actuariële grondslagen, die periodiek geëvalueerd worden.

Per 31 december 2021 heeft een wijziging plaatsgevonden van de kostenopslag voor toekomstige uitvoeringskosten. Uit jaarlijks intern onderzoek is namelijk gebleken dat het passend is om deze kostenopslag met ingang van 31 december 2021 te verhogen van 2,0% naar 2,5%. De voorziening pensioenverplichtingen is hierdoor toegenomen met € 88 miljoen.

In 2020 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) een nieuwe prognosetafel opgesteld van de levensverwachting (AG-Prognosetafel 2020). Deze prognosetafel is door het Fonds met ingang van november 2020 toegepast. Tevens heeft toen een analyse plaatsgevonden van de fondsspecifieke correctiefactoren op deze prognosetafel op basis van de ervaringssterfte bij het Fonds. Omdat de effecten van Covid-19 nog niet verwerkt waren in de AG-Prognosetafel 2020 (data tot en met 2019) heeft het AG in het voorjaar van 2021 onderzocht of een tussentijdse herijking van de Prognosetafel nodig was. Op 5 juli 2021 heeft het AG zijn bevindingen gerapporteerd, met de conclusie dat er geen aanleiding was om de AG-Prognosetafel 2020 aan te passen. In lijn hiermee heeft het Algemeen Bestuur besloten dat er in 2021 geen tussentijdse aanpassing van de sterftekansen, waaronder de specifieke ervaringssterfte van het Fonds, nodig was.

Rentetermijnstructuur

Per 1 januari 2021 heeft een wijziging plaatsgevonden van de voorziening pensioenverplichtingen als gevolg van de toepassing van de nieuwe UFR methodiek zoals voorgeschreven door De Nederlandsche Bank (DNB). DNB heeft bepaald dat de UFR-rente met ingang van 1 januari 2021 in vier jaarlijkse stappen wordt gewijzigd. Dit is een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters en een verlaging van de rentetermijnstructuur tot gevolg heeft.

Op basis van de rentetermijnstructuur ultimo 2020 werd een gemiddelde rente verwacht van 0,20% ultimo 2021. Na verwerking van de eerste stap van de wijziging van UFR-methodiek daalde de verwachte gemiddelde rente ultimo 2021 naar 0,14%. Bij het Fonds betreft de invloed van deze eerste stap een toename van de voorziening pensioenverplichtingen met € 212 miljoen.

In 2021 is de rente gestegen waardoor de gemiddelde rente ultimo 2021 uiteindelijk uitkwam op 0,55%. Dit leidde tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 1.406 miljoen.

Per saldo is in 2021 een positief resultaat op de rentetermijnstructuur behaald van € 1.194 miljoen.

Diversen

In 2021 is een aantal reglementswijzigingen doorgevoerd. Het resultaat is voornamelijk ontstaan als gevolg van de omzetting van ouderdomspensioen. Voor houders van

premiëvrije polissen die alleen een ouderdomspensioen hadden, is dit ouderdomspensioen – bij geen bezwaar van de polishouder – omgezet in een ouderdomspensioen en een nabestaandenpensioen van 70% van het ouderdomspensioen. Deze omzetting is op 1 januari 2021 gedaan op basis van de toen geldende sekseneutrale tarieven. Deze tarieven zijn gebaseerd op de rente per einde 2019. Omdat de DNB-rente in 2020 is gestegen, is een positief resultaat ontstaan van € 17 miljoen.

Per saldo is op de post Diversen een positief resultaat behaald van € 15 miljoen.

2.5.4 Klachten

Als een deelnemer een klacht heeft over de uitvoering van een pensioenreglement door Philips Pensioenfonds, dan kan dit gemeld worden aan de Algemeen Directeur van het Fonds. De klacht moet schriftelijk ingediend worden. De klacht wordt dan behandeld binnen het Uitvoerend Bestuur, aangevuld met de Juridisch adviseur van Philips Pensioenfonds (de 'Klachtencommissie').

Het aantal klachten in het jaar 2021 was minder dan het aantal klachten in het voorgaande jaar.

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal klachten	8	13	7	11	11
Gehonoreerd	3	3	0	4	3
Afgewezen	4	10	7	7	8
Aangehouden	1	0	0	0	0

De klachten hadden betrekking op terugvordering van te veel betaald pensioen, het toekennen van bijzonder nabestaandenpensioen en de kosten bij betaling van pensioen op een buitenlandse rekening.

Wanneer de deelnemer het niet eens is met een beslissing van de Klachtencommissie, dan kan hij of zij zich wenden tot de Ombudsman Pensioenen (www.ombudsmanpensioenen.nl). Dit is een landelijke instantie die klachten over de uitvoering van pensioenreglementen behandelt. De Ombudsman neemt een klacht pas in behandeling indien deze eerst behandeld is door het betreffende pensioenfonds. De Ombudsman bekijkt de klacht grondig en zal op basis daarvan een advies uitbrengen over de vraag of de klacht gegrond is. In het verslagjaar heeft de Ombudsman de Klachtencommissie één keer verzocht om een klacht over de terugvordering van te veel betaald pensioen nogmaals te beoordelen. Na een zorgvuldige afweging en gezien de bijzondere omstandigheden is alsnog besloten om 25% van de terugvordering kwijt te schelden.

Het Uitvoerend Bestuur heeft met BSG afgesproken dat potentiële klachten al vroeg worden doorgegeven aan het Bestuursbureau. Er wordt dan in voorkomende gevallen vanuit het Bestuursbureau contact opgenomen met betrokkene en zo nodig een afspraak gemaakt voor een gesprek met een lid van het Uitvoerend Bestuur. Dit heeft een aantal klachten kunnen voorkomen.

2.6 Goed pensioenfondsbestuur

2.6.1 Code Pensioenfondsen

Per 1 januari 2014 is de 'Code Pensioenfondsen' van kracht geworden, welke in 2018 is hernieuwd. De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben samen de Code Pensioenfondsen opgesteld. De Code is een gedragscode voor de sector en bestaat uit normen die de sector zichzelf oplegt. De Code bevat de volgende acht thema's:

1. Vertrouwen waarmaken
2. Verantwoordelijkheid nemen
3. Integer handelen
4. Kwaliteit nastreven
5. Zorgvuldig benoemen
6. Gepast belonen
7. Toezicht houden en inspraak waarborgen
8. Transparantie bevorderen

Door de normen in deze Code na te leven, wil de pensioenfondssector zorgen voor goed functionerende pensioenfondsbesturen, de verhoudingen binnen het pensioenfonds transparanter maken en verzekeren dat er adequaat met belanghebbenden gecommuniceerd wordt.

Naleving Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is wettelijk verankerd. De normen in de Code zijn een aanvulling op wet- en regelgeving. Er is ruimte om af te wijken van de normen, mits dit weloverwogen gebeurt. De Code gaat derhalve uit van het 'pas toe of leg uit'-beginsel. Daar waar niet (geheel) wordt voldaan aan de voorschriften van de Code, dient dit te worden uitgelegd. Overigens bepaalt de Code dat het gaat om de intentie, niet om de naleving van de letter. Philips Pensioenfonds voldoet aan de meeste voorschriften in de Code. In deze paragraaf wordt uitgelegd op welke punten het Fonds niet of niet geheel voldoet, wordt aangegeven wat daarvoor de redenen zijn en of ondanks het niet of niet geheel voldoen toch wordt bijgedragen aan het doel van de norm. Ondanks het pas-toe-of-leg-uit karakter van de Code Pensioenfondsen zijn er normen die altijd een toelichting veronderstellen²⁹. Voor deze normen wordt in het schema verderop in deze paragraaf verwezen naar de vindplaatsen ervan in dit jaarverslag.

Thema: zorgvuldig benoemen, onderdeel Diversiteit

De Code Pensioenfondsen (norm 31 tot en met 39) schrijft voor dat het bestuur ervoor moet zorgen dat de samenstelling van de fondsorganen een redelijke afspiegeling vormt van de belanghebbenden. Daarbij moet rekening worden gehouden met opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd. Het bestuur moet de geschiktheid van bestuursleden toetsen bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap.

²⁹ Bron: nalevingsrapportage Monitoringcommissie 2019

De Code schrijft voor dat in het Bestuur en in het Verantwoordingsorgaan zowel mensen van boven als onder de 40 jaar zitting hebben. Aan dit criterium wordt niet voldaan. Wel is er een bestuurslid dat ten tijde van zijn benoeming tot aspirant-lid nog geen 40 jaar oud was. Verder wordt opgemerkt dat de grootste uitdaging is het vinden van jongeren die een bestuurslidmaatschap ambiëren. Er is een plan van aanpak van kracht dat erop gericht is het aantal jongeren in het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan te vergroten. Enkele actiepunten uit dit plan van aanpak zijn:

- Philips Pensioenfonds beziet in overleg met de ondernemingen of jongeren binnen specifieke 'talent pools' of andere netwerken binnen de ondernemingen voor een functie in het Algemeen Bestuur of het Verantwoordingsorgaan geïnteresseerd kunnen worden.
- Voordragende instanties worden zo vroeg mogelijk geattendeerd op vacatures die volgens het rooster van aftreden gaan ontstaan en de bijbehorende functieprofielen. Dit om te bevorderen dat er voldoende tijd is om te zoeken naar een geschikte jongere kandidaat.

Ondanks dat het Fonds niet voldoet aan het diversiteitscriterium op basis van uitsluitend leeftijd, beschikken Bestuur en Verantwoordingsorgaan op basis van andere criteria over voldoende diversiteit om de hen toebedeelde taken en verantwoordelijkheden te dragen.

Verder schrijft de Code voor dat in het Bestuur en in het Verantwoordingsorgaan ten minste één vrouw en één man zitting hebben. Voor het Verantwoordingsorgaan geldt dat hier sinds het aftreden van een vrouwelijk lid per medio 2021 niet meer aan wordt voldaan. In de wervingsprocedure zijn de diversiteitsvereisten nadrukkelijk onder de aandacht gebracht. Vakorganisatie VHP2 stuurde als enige een geldige kieslijst toe. De eerste verkiesbare kandidaat op deze lijst was een man. Deze kandidaat heeft als reservelid ook een mannelijke kandidaat aangewezen.

Thema: zorgvuldig benoemen, onderdeel Zittingsduur en herbenoeming

De Code Pensioenfonds schrijft voor dat de zittingsduur van een bestuurslid maximaal vier jaar is. Daarnaast mag een bestuurslid maximaal twee keer worden herbenoemd. De statuten van Philips Pensioenfonds zijn daarmee in lijn, zij het dat de termijn van vier jaar kan worden verlengd of verkort via het zogenoemde rooster van aftreden.

Voor wat betreft de herbenoemingstermijn van maximaal twee keer, wijkt Philips Pensioenfonds voor de onafhankelijke voorzitter van het Fonds en de uitvoerend bestuurders af. Zij zijn benoemd voor onbepaalde tijd. De overige niet-uitvoerend bestuursleden zien erop toe dat de zittingstermijn van de voorzitter en de uitvoerend bestuursleden niet langer duurt dan door hen wenselijk wordt geacht. Zo nodig kunnen de voorzitter en de uitvoerend bestuursleden door hen op ieder moment worden ontslagen.

Ondanks dat het Fonds naar de letter niet geheel voldoet aan de norm ten aanzien van zittingsduur en herbenoeming, is het bestuur van mening dat de wijze waarop dit binnen het Fonds geregeld is in overeenstemming is met de strekking van de Code.

De Code Pensioenfonds kent acht normen die rapportage over de naleving van deze normen in het jaarverslag vereisen. Deze acht normen worden 'rapportagenormen'

genoemd. In de volgende tabel is per rapportagenorm een verwijzing opgenomen naar de vindplaats in de toelichting jaarverslag.

Rapportagenorm	Vindplaats toelichting jaarverslag
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Hoofdstuk 2 (Bestuursverslag)
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij aanvang van een termijn als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Paragraaf 2.6 (Goed Pensioenfondsbestuur)
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Paragraaf 2.6 (Goed Pensioenfondsbestuur)
Norm 47 Het intern toezicht betreft de Code bij de uitoefening van zijn taak.	Hoofdstuk 3 (Intern Toezicht)
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Paragraaf 2.2.7 (Risicomanagement/-proces & aandachtspunten)
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Paragraaf 2.4 (Beleggingen: MVB-beleid)

Norm 64

Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.

Paragraaf 2.6 (Goed Pensioenfondsbestuur)

Norm 65

Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.

Paragraaf 2.5 (Pensioenen)

2.6.2 Gedragscode en Klokkenluiderregeling

Bij het Fonds is een Gedragscode van kracht. De compliance officer van het Fonds houdt toezicht op de naleving van de Gedragscode. Eén van de items daarbij is het vaststellen dat alle aan het Fonds verbonden personen de Gedragscode voor akkoord hebben ondertekend. Tevens beoordeelt de compliance officer of ontvangen relatiegeschenken en nevenfuncties van verbonden personen in overeenstemming zijn met de in de Gedragscode opgenomen normen hiervoor.

Bij het Fonds is tevens een Klokkenluiderregeling van kracht. Op grond van die regeling kunnen misstanden binnen het Fonds, desgewenst anoniem, worden gemeld. In het verslagjaar 2021 zijn geen meldingen ontvangen. De externe vertrouwenspersoon is gecontracteerd bij het Nederlands Compliance Instituut (NCI).

2.6.3 Vergaderingen fondsorganen

Het Algemeen Bestuur vergaderde in 2021 dertien keer. De Auditcommissie vergaderde in 2021 vijf keer. Het Verantwoordingsorgaan heeft in 2021 vier keer met (een afvaardiging van) het Algemeen Bestuur vergaderd en een keer met het Niet Uitvoerend Bestuur. Daarnaast vergaderde het Verantwoordingsorgaan zes keer met het Uitvoerend Bestuur. Er vond eenmaal een overleg tussen het Verantwoordingsorgaan en de externe accountant en externe actuaris plaats.

2.6.4 Zelfevaluatie Algemeen Bestuur

Het Bestuur besteedt veel aandacht aan het eigen functioneren. In verband hiermee wordt onder meer het navolgende gedaan: De voorzitter van het Algemeen Bestuur houdt jaarlijks 1-op-1 gesprekken met alle bestuursleden. Eenmaal per jaar vindt in de vorm van een plenaire sessie een zelfevaluatie plaats. Eén keer in de drie jaar betreft het Bestuur een derde partij bij de evaluatie.

Viermaal per jaar wordt door de niet-uitvoerende bestuursleden de wijze van uitoefening van hun toezichtstaak geëvalueerd.

Dit proces voor de zelfevaluatie is in overeenstemming met Code Pensioenfondsen. Ook over het verslagjaar 2021 heeft een zelfevaluatie plaatsgevonden. In de zelfevaluatie is onder begeleiding van een externe facilitator teruggeblikt op de besluitvorming omtrent de tijdelijke voortzetting van de huidige pensioenregeling ('CDC-regeling'). Ter voorbereiding op de plenaire sessie, die plaatsvond tijdens de opleidingsdagen van het Algemeen Bestuur, heeft de externe facilitator met ieder AB-lid een 1-op-1 gesprek gevoerd.

2.6.5 Geschiktheid van het Algemeen Bestuur

Het besturen van een pensioenfonds is een grote verantwoordelijkheid. Die verantwoordelijkheid vraagt om specifieke geschiktheid. De eisen voor geschiktheid van de bestuursleden liggen vast in de 'Beleidsregel Geschiktheid'. Deze beleidsregel is door De Nederlandsche Bank opgesteld.

Geschiktheidsbeleid

Philips Pensioenfonds beschikt over een geschiktheidsbeleid waarin vastligt over welke deskundigheid, competenties en professioneel gedrag de bestuursleden dienen te beschikken. Philips Pensioenfonds sluit zich in het geschiktheidsbeleid aan bij de richtlijnen uit de Handreiking geschiktheid van de Pensioenfederatie en de Code Pensioenfondsen. Het geschiktheidsbeleid is in 2020 geactualiseerd en beschrijft:

- de benodigde geschiktheidskenmerken voor het Algemeen Bestuur;
- de methodiek die het Algemeen Bestuur hanteert in geschiktheidsontwikkeling;
- hoe permanente educatie wordt bevorderd en geborgd;
- hoe evaluatie- en opvolgingsbeleid zijn ingericht;
- hoede door het Fonds gehanteerde aanpak aansluit bij de eisen van de toezichthouder.

Visie op leren

Philips Pensioenfonds maakt gebruik van zowel formele als informele leeroplossingen om het geschiktheidsbeleid in te vullen. De formele kant bestaat uit trainingen voor bestuursleden. Verder biedt het Fonds mogelijkheden tot het ontwikkelen van specifieke vaardigheden en tot het onderhouden van deskundigheid via het bezoeken van themabijeenkomsten, seminars en congressen en het bijhouden van actualiteiten.

Intern organiseert het Bestuur periodiek opleidingsdagen om actuele thema's te behandelen. De opleidingsdagen van het Algemeen Bestuur vonden in het verslagjaar plaats in de maand oktober. Een van beide dagen stond in het teken van de zelfevaluatie van het Algemeen Bestuur die plaatsvond onder begeleiding van een externe deskundige. Tijdens de andere dag is in samenwerking met externe sprekers onder meer ingezoomd op de onderwerpen integriteit, cybersecurity, het rente- en inflatierisico en het nieuwe pensioenstelsel.

Beoordeling van nieuwe leden van het Algemeen Bestuur vindt plaats op grond van een door het Bestuur opgesteld functieprofiel. In beginsel worden nieuwe leden van het

Algemeen Bestuur geacht om een opleiding gericht op het besturen van een ondernemingspensioenfonds te volgen. Ook het doorlopen van een assessment, uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij behoort tot de mogelijkheden.

Profiel van het Algemeen Bestuur

Bij de samenstelling van het Algemeen Bestuur wordt actief gestuurd om kandidaten aan boord te krijgen die de deskundigheidsgebieden op hoog niveau en op basis van ruime ervaring kunnen afdekken en wordt ernaar gestreefd om vrouwelijke en/of jongere kandidaten aan te trekken (zie ook paragraaf 2.6.1 'Code Pensioenfonds'). Voor alle bestuurders geldt dat ze een grondige kennis van de eigen regeling en beleidskeuzes die daaraan ten grondslag liggen dienen te bezitten. Evenals inzicht in de risico's en manieren en momenten om die te beheersen en bij te sturen. Voor de uitvoerend bestuurders en de onafhankelijke voorzitter geldt daarnaast dat deze over zeer ruime werk- en managementervaring in de financiële sector dienen te beschikken. De eisen die het Fonds stelt aan specifieke functies binnen het Algemeen Bestuur zijn uitgewerkt in het Geschiktheidsbeleid.

2.6.6 Verkiezingen

Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit zes leden: vier leden namens de gepensioneerden, één lid namens de werknemers en één lid namens de werkgevers. Daarnaast is voor de werknemers en de werkgevers een plaatsvervangend lid aangewezen. Leden worden benoemd voor een periode van vier jaar. In 2021 zijn nieuwe werknemersvertegenwoordigers benoemd.

2.7 Communicatiebeleid

2.7.1 Strategisch communicatiebeleid

In paragraaf 2.2.1 'Ambities en principes' is de communicatie-ambitie van Philips Pensioenfonds geformuleerd. Deze communicatie-ambitie is gebaseerd op het strategisch communicatieplan met een looptijd van 2020 tot eind 2022.

2.7.2 Actuele communicatiethema's in 2021

In het verslagjaar speelden onder meer de volgende actuele thema's: het indexatiebesluit, de verbetering van de financiële situatie van het Fonds, het Pensioenakkoord, maatschappelijk verantwoord beleggen en het onderzoek naar de risicobereidheid van de deelnemers. Ook is er uitgebreid gecommuniceerd over de pensioenafspraken die gelden voor de periode van 1 januari 2022 tot eind 2024. Deze thema's hebben in 2021 centraal gestaan in de diverse communicatiemiddelen die Philips Pensioenfonds in het verslagjaar heeft ingezet.

Per 1 januari 2021 is, met de overgang naar de nieuwe pensioenuitvoerder Blue Sky Group, een vernieuwd online platform geïntroduceerd. Dit platform bevat een vernieuwde website met een geïntegreerde mijnomgeving en Pensioenplanner. Per 1 januari 2021 is ook de 'Digitaal, tenzij'-strategie geïmplementeerd.

Naast de genoemde pensioencommunicatie-acties, heeft de communicatie voor de hypotheek die Philips Pensioenfonds aanbiedt, de nodige aandacht gehad.

2.7.3 Middelen

Gedurende het verslagjaar is op verschillende manieren met de deelnemers van het Fonds gecommuniceerd over onder andere de hiervoor genoemde thema's. De belangrijkste communicatiemiddelen worden hierna aangestipt.

Digitaal communiceren

Philips Pensioenfonds wil via digitale communicatiemiddelen, met de website als het centrale digitale platform, gemak bieden aan deelnemers door op een snelle manier en op maat te communiceren met deelnemers, waarbij de online (persoonlijke) informatie 24/7 beschikbaar is. Service bieden staat dus centraal. Als een deelnemer zelf behoefte heeft aan persoonlijk contact of informatieverstrekking op papier, dan blijft dat – zonder drempels – mogelijk. In 2021 is deze 'Digitaal, tenzij'-strategie uitgerold met een persoonlijke mailing aan alle deelnemers. Deelnemers die informatie per post willen blijven ontvangen, konden dit met een telefoontje naar de Klantenservice eenvoudig regelen. In de loop van het jaar is aan deelnemers waarvoor de keuze standaard op 'Digitaal' stond, maar van wie nog geen e-

mailadres bekend was, via ansichtkaarten gevraagd om alsnog een e-mailadres te registreren. Dit heeft geleid tot een stijging van het aantal geregistreerde e-mailadressen.

Brief over financiële situatie van het Fonds

In maart 2021 zijn alle deelnemers van het Fonds geïnformeerd over de financiële positie van het Fonds en over het feit dat per 1 april 2021 geen verhoging van de pensioenen kon plaatsvinden door indexatie. Alle pensioenopbouwers zijn daarbij ook geïnformeerd over het feit dat zij in 2021 volledig pensioen opbouwen (1,85%). In deze communicatie is ook de interactieve dialoogsessie (webinar) aangekondigd die in juni 2021 plaatsvond.

Mailing over pensioenafspraken nieuwe CDC-periode

Alle pensioenopbouwers zijn in oktober persoonlijk geïnformeerd over de verlaagde pensioenopbouw in de jaren 2022 en 2023. Daarnaast is een nieuwsbericht op de website van het Fonds geplaatst waarin de samenhangende besluiten die door het Algemeen Bestuur zijn genomen over het beleggingsbeleid en het indexatiebeleid, toegelicht zijn. Dit onderwerp is aansluitend aan de orde geweest in de digitale nieuwsbrief Gener@ties.

Generaties

Het magazine Generaties is in 2021 driemaal verschenen: in januari, juni en december. In de januari-editie is onder andere aandacht besteed aan de overgang naar de nieuwe pensioenuitvoerder en de vernieuwde mijnomgeving 'MijnPPF'. Ook was er aandacht voor de ontwikkeling van de financiële positie van het Fonds na de coronacrisis en het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen.

In de juni-editie is de publicatie van het jaarverslag over het jaar 2020 aan de orde geweest via een interview met bestuursleden Dee Denteneer en Jasper de Greeff. Ook was er wederom aandacht voor de ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. Tot slot was er een artikel opgenomen waarin deelnemers gevraagd werd naar hun mening over een pensioen dat meebeweegt met de economie.

De december-editie ging in op de financiële positie van het Fonds en de indexatiekansen voor de korte termijn. In samenhang daarmee kwamen de besluiten aan de orde over het beleggingsbeleid, het indexatiebeleid en de pensioenopbouw die zijn genomen in het kader van de nieuwe CDC-periode. Daarnaast werd terugkoppeling gegeven over de uitkomsten van het risicobereidheidsonderzoek, waarbij ook de link werd gelegd met het nieuwe pensioenstelsel. In navolging van de eerdere artikelen over het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen, werd nu ingegaan op de beleggingen die aansluiten bij de gekozen sustainable development goals in de aandelenportefeuille. Daarnaast is in Generaties aandacht besteed cybersecurity.

Gener@ties

De digitale nieuwsbrief Gener@ties is in 2021 elk kwartaal verschenen. In Gener@ties wordt aandacht besteed aan de financiële positie van het Fonds en actuele pensioenontwikkelingen. Daarnaast worden medewerkers en pensioenontvangers aan het woord gelaten over pensioengerelateerde onderwerpen. Op het moment van publicatie van het jaarverslag verschijnt altijd een extra uitgave van de nieuwsbrief. In 2021 verscheen deze uitgave in juni. Zowel deelnemers van het Fonds als andere geïnteresseerden hebben

de mogelijkheid zich te abonneren op de digitale nieuwsbrief die per e-mail wordt verstuurd. Vanuit de nieuwsbrief kan worden doorgelinkt naar de website van Philips Pensioenfonds waar verdere informatie te vinden is.

Kwartaalverslag

Elk kwartaal publiceert het Fonds het kwartaalverslag op de website. In dit kwartaalverslag zijn de belangrijkste financiële gegevens van het Fonds opgenomen. Alle deelnemers en andere geïnteresseerden kunnen het kwartaalverslag via de website bekijken.

Interactieve dialoogsessie

Op 8 juni 2021 vond de interactieve dialoogsessie in de vorm van een webinar plaats. Het webinar werd minder goed bekeken dan een jaar eerder. De beoordeling was goed en er zijn veel vragen gesteld door de kijkers. De opgenomen versie van de uitzending is met Engelse ondertiteling op de website gepubliceerd.

Website en MijnPPF

De openbare website van het Fonds en MijnPPF spelen een grote rol in onze digitale strategie. Op de website van Philips Pensioenfonds kunnen deelnemers veel informatie vinden over hun pensioen en over algemene zaken binnen het Fonds. De website van Philips Pensioenfonds is de basis voor alle generieke communicatie van het Fonds naar deelnemers en stakeholders. De informatie op de website is zo actueel mogelijk. De website wordt ingezet om meer informatie te geven over onderwerpen waarover de deelnemer bijvoorbeeld per (digitale) brief is geïnformeerd. Hierdoor wordt de informatie 'gelaagd' aangeboden.

Met MijnPPF heeft de deelnemer op ieder gewenst moment via een online beveiligde omgeving inzicht in zijn of haar pensioen. De deelnemer kan zelf een aantal persoonlijke gegevens wijzigen. De Pensioenplanner voor pensioenopbouwers en premievrije polishouders is onderdeel van MijnPPF.

(Uniform) Pensioenoverzicht

Jaarlijks ontvangen alle pensioenopbouwers het Uniform Pensioenoverzicht. Pensioenontvangers ontvangen ook jaarlijks een Pensioenoverzicht. Dit Pensioenoverzicht geeft de deelnemer informatie over zijn persoonlijke pensioensituatie. Voor iedereen is het Pensioenoverzicht (ook) gepubliceerd in MijnPPF op de website.

2.8 Kosten

Bedragen in miljoenen euro's

In deze paragraaf geeft Philips Pensioenfonds inzicht in de kosten en de beheersing daarvan. Hierbij volgt het Fonds de 'aanbevelingen uitvoeringskosten' van de Pensioenfederatie.

Daar waar geen volledig inzicht in de kosten bestaat, werkt het Fonds met schattingen. Dit geldt in sterke mate voor de transactiekosten, omdat wereldwijd bij transacties gewerkt wordt met zogenoemde 'netto' prijzen. Dit betekent dat de transactiekosten zijn 'verborgen' in de transactieprijzen. De gehanteerde schattingen zijn gebaseerd op enerzijds informatie van de vermogensbeheerders van het Fonds en anderzijds informatie van de Pensioenfederatie (inzake private equity).

Tot de kosten wordt ook btw gerekend voor zover deze niet kan worden teruggevorderd (circa € 3 miljoen in 2021; circa € 4 miljoen in 2020). Kosten in vreemde valuta zijn omgerekend naar euro's op basis van een gemiddelde omrekenkoers. Kosten die niet direct betrekking hebben op pensioenbeheer danwel vermogensbeheer zijn toegerekend aan pensioenbeheer en vermogensbeheer naar rato van de direct aan beide activiteiten toerekenbare kosten. Er is bij Philips Pensioenfonds geen sprake van kosten die rechtstreeks door de werkgevers worden gedragen. Onderstaande tabel loopt door op de volgende pagina.

Kosten	2021		2020		2019	
<i>Bedragen in miljoenen euro's (tenzij anders vermeld)</i>	Separaat vermeld in jaarrekening	Verrekend met rendement	Separaat vermeld in jaarrekening	Verrekend met rendement	Separaat vermeld in jaarrekening	Verrekend met rendement
<u>Pensioenuitvoeringskosten</u>						
Kosten pensioenbeheer ³⁰	5,8	-	5,3	-	5,8	-
Kosten bestuur en financieel beheer	0,7	-	0,7	-	0,6	-
Incidentele baten en lasten	0,5	-	3,4	-	-0,8	-
Opslag voor indirecte kosten	0,7	-	0,9	-	0,6	-
Totaal	7,7	-	10,3	-	6,2	-
Totaal pensioenuitvoeringskosten	7,7		10,3		6,2	
Pensioenuitvoeringskosten	€ 120		€ 156		€ 92	

³⁰ Betreft kosten pensioenbeheer voor pensioenopbouwers, pensioenontvangers en houders van een premievrije polis.

in euro per deelnemer ³¹						
<u>Vermogensbeheerkosten</u>						
Vaste beheerkosten van beleggingen	29,6	25,2	27,0	21,2	24,9	18,5
Prestatieafhankelijke vergoedingen	-	0,0	-	0,0	-	0,0
Kosten bewaarloon	0,8	-	0,8	-	0,8	-
Overige kosten	1,4	-	1,7	-	1,5	-
Incidentele baten en lasten	-	-	-	-	-1,3	-
Opslag voor indirecte kosten	5,8	-	4,7	-	4,8	-
Totaal	37,6	25,2	34,2	21,2	30,7	18,5
Totaal vermogensbeheerkosten	62,8		55,4		49,2	
Vermogensbeheerkosten Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen ³²	0,27%		0,26%		0,24%	
<u>Transactiekosten (grotendeels schattingen)</u>						
Totaal	0,6	25,9	0,7	27,1	0,6	26,9
Totaal transactiekosten	26,5		27,8		27,5	
Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,11%		0,13%		0,13%	
Totaal kosten	45,9 ³³	51,1	45,2	48,3	37,5	45,4
	97,0		93,5		82,9	
Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,42%		0,43%		0,41%	

31 Het aantal deelnemers is gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en gepensioneerden aan het einde van het boekjaar. In 2021 zijn dit 63.911 personen (2020: 65.602 personen).

32 Het gemiddeld belegd vermogen is berekend op basis van de maandeinde standen van het belegd vermogen en bedraagt in 2021 € 23.096 miljoen (2020: €21.528 miljoen).

33 De aansluiting met de kosten genoemd in de jaarrekening is als volgt te maken: in bovenstaande tabel bedraagt het totaal van de kolom 'separaat vermeld in jaarrekening' € 45,9 miljoen. Deze kosten komen in de jaarrekening terug onder toelichting '[9] beleggingsresultaat voor risico pensioenfondsen' voor € 30,9 miljoen en onder toelichting '[11] pensioenuitvoeringskosten' voor € 15,0 miljoen.

2.8.1 Pensioenuitvoeringskosten

Achtergrond

De pensioenuitvoeringskosten bestaan onder meer uit de kosten van de pensioenbeheerder waaraan het Fonds de pensioenadministratie heeft uitbesteed. Daarnaast vallen ook onder de pensioenuitvoeringskosten: de aan het pensioenbeheer toe te rekenen kosten van het Algemeen Bestuur en het Bestuursbureau, alsmede een deel van de toezichtskosten, kosten voor financieel beheer en projectkosten.

De kosten per deelnemer zijn in algemene zin sterk afhankelijk van de schaalgrootte van een pensioenfonds maar ook van onder meer het serviceniveau en de wijze van communiceren naar deelnemers. Deze factoren kunnen substantieel invloed hebben op het kostenniveau.

Ontwikkeling van de pensioenuitvoeringskosten

Het totaalbedrag aan pensioenuitvoeringskosten bedroeg over 2021 € 7,7 miljoen (2020: € 10,3 miljoen), oftewel € 120 per deelnemer (2020: 156 per deelnemer). Hiervan betrof € 0,5 miljoen (2020: € 3,4 miljoen) incidentele lasten die gerelateerd waren aan de transitie naar de nieuwe pensioenuitvoerder. Dit komt neer op € 8 per deelnemer (2020: € 52 per deelnemer). Het Fonds is per 1 januari 2021 overgegaan naar de pensioenuitvoerder Blue Sky Group.

Gecorrigeerd voor de incidentele posten bedroegen de pensioenuitvoeringskosten over 2021 € 7,2 miljoen (2020: € 6,9 miljoen), oftewel € 112 per deelnemer (2020: € 104 per deelnemer). Deze kosten zijn dus licht toegenomen ten opzichte van 2020. In de tabel is te zien dat de toename veroorzaakt werd door een toename in de kosten voor pensioenbeheer van € 5,3 miljoen in 2020 naar € 5,8 miljoen in 2021. De lagere kosten in 2020 hadden te maken met het feit dat in 2020 weinig projecten zijn verricht door de voormalige pensioenuitvoerder PGGM. Waar mogelijk werden deze projecten uitgesteld zodat ze in 2021 door de nieuwe pensioenuitvoerder Blue Sky Group uitgevoerd konden worden. Hierdoor waren de pensioenbeheer kosten in 2021 hoger dan in 2020.

Daarentegen is de opslag voor indirecte kosten afgenomen: € 0,7 miljoen in 2021 tegen € 0,9 miljoen in 2020. In 2021 werd 11% (2020: 16%) van de totale indirecte kosten aan pensioenuitvoering toegerekend. Dit percentage wordt bepaald door de verhouding tussen de direct toerekenbare kosten aan pensioenuitvoering versus vermogensbeheer. Vanwege de afname van de direct aan pensioenuitvoering toegerekende kosten (veroorzaakt door minder incidentele kosten inzake de transitie van PGGM naar Blue Sky Group in 2021), is ook een relatief kleiner deel van de indirecte kosten toegerekend aan pensioenuitvoeringskosten. Indirecte kosten zijn bijvoorbeeld personeelskosten, bestuurskosten, kosten adviseurs en kosten toezicht die niet direct aan pensioenuitvoering kunnen worden toegerekend.

Het totaalbedrag pensioenuitvoeringskosten is lager dan het bedrag zoals vermeld in de jaarrekening (zie toelichting [11] Pensioenuitvoeringskosten op pagina 169). Dit komt doordat de indirecte kosten in de jaarrekening volledig opgenomen zijn als pensioenuitvoeringskosten. In dit hoofdstuk zijn de indirecte kosten overeenkomstig de

aanbevelingen van de Pensioenfederatie voor een groot deel toegerekend aan vermogensbeheerkosten.

2.8.2 Vermogensbeheerkosten

Het totaalbedrag aan vermogensbeheerkosten bedroeg in 2021 € 62,8 miljoen (2020: € 55,4 miljoen), oftewel 0,27% van het gemiddeld belegd vermogen (2020: 0,26%).

Achtergrond en totstandkoming

Van de totale vermogensbeheerkosten betrof € 0,02 miljoen (2020: € 0,04 miljoen) schattingen. Schattingen worden gebruikt voor het bepalen van de kosten die gemaakt worden op het laagste niveau van de fondsbeleggingen in private equity, zijnde de bedrijven waarin de private equity fondsen beleggen. De berekening van deze kosten staat verder toegelicht op pagina 90 onder 'bestanddelen van vermogensbeheerkosten'.

De 'kosten separaat vermeld in de jaarrekening' zijn kosten die direct aan het Fonds gefactureerd worden, en andere kosten die direct door het Fonds betaald worden (zoals personeelskosten). Inzake de 'kosten verrekend met het rendement' ontvangt het Fonds geen factuur, maar worden de kosten direct verrekend met het rendement.

De vermogensbeheerkosten zijn sterk afhankelijk van de omvang van het belegd vermogen, alsmede van de beleidskeuzes van het Fonds betreffende onder meer het risicoprofiel van het Fonds en de hieruit voortkomende beleggingsmix. Andere belangrijke factoren zijn de mate van actief dan wel passief beheer alsook de mate waarin het Fonds direct belegt in beleggingstitels of gebruikmaakt van beleggingsfondsen (indirect). De volgende tabel van de beleggingen voor risico van het Pensioenfonds geeft weer hoe de beleidskeuzes zich vertalen naar de beleggingsportefeuille. Deze keuzes kunnen leiden tot substantiële verschillen in de beheervergoeding. De tabel geeft de situatie weer ultimo 2021.

Beleggingen voor risico pensioenfonds	Omvang in € mln	% van totaal	Actief/ passief	Direct/ Indirect
Vastrentende waarden	15.444	65%		
Staatsobligaties wereldwijd	7.814	33%	Passief	Direct
Bedrijfsobligaties wereldwijd	1.694	7%	Actief	Direct
Hypotheken	1.606	7%	Actief	Direct / indirect
Hoogrenderende bedrijfsobligaties	1.770	7%	Actief	Direct
Staatsobligaties uit opkomende markten	1.712	7%	Actief	Direct
Liquiditeiten	848	4%	Actief	Direct / indirect
Zakelijke waarden	8.130	34%		

Aandelen	5.155	22%	Passief	Direct
Onroerend goed	2.973	12%	Actief / passief	Direct / indirect
Private equity	2	0%	Actief	Indirect
Valuta-afdekking	-124	-1%	Nvt	Direct
Rente- en inflatie-afdekking	362	2%	Nvt	Direct
Totaal	23.812³⁴	100%		

Bestanddelen van vermogensbeheerkosten

Het Fonds heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan de vermogensbeheerder BlackRock. De kosten voor dit beheer worden aan het Fonds gefactureerd. De beheervergoeding betreft een vast percentage per gedeelte van het beheerd vermogen. Dit percentage is onder meer gebaseerd op de beleggingscategorie en beleggingsstijl zoals opgenomen in de tabel.

Voor fiduciair beheer, zoals aanstelling en monitoring van externe beheerders, risico-management, vermogensbeheeradministratie en advisering, is met BlackRock een aparte vergoeding afgesproken. Dit betreft een vast percentage over het totaal beheerd vermogen.

De directe onroerendgoedportefeuille van € 2 miljoen (onderdeel van de post 'Onroerend goed' in de tabel) wordt door het Fonds zelf beheerd. De vermogensbeheerkosten hiervan hebben onder meer betrekking op interne kosten en externe advieskosten.

Het Fonds belegt in onroerendgoedfondsen met een wereldwijd mandaat. Eind 2021 bedroeg het hierin belegde vermogen € 2.561 miljoen (eind 2020: € 1.984 miljoen). Binnen de onroerendgoedfondsen worden kosten gemaakt die conform de 'aanbevelingen uitvoeringskosten' van de Pensioenfederatie opgenomen moeten worden onder de vermogensbeheerkosten.

Eind 2021 belegde het Fonds voor een marktwaaarde van € 865 miljoen (eind 2020: € 370 miljoen) in geldmarktfondsen. De kosten voor het beheer van deze geldmarktfondsen alsmede andere kosten zoals bewaarkosten en administratiekosten, zijn bepaald op basis van de prospectussen en jaarrekeningen van deze fondsen, en zijn opgenomen onder de vermogensbeheerkosten.

Sinds 2021 belegt het Fonds in een hypotheekfonds. Er is sprake van kosten binnen dit hypotheekfonds, bijvoorbeeld de beheervergoeding en andere externe kosten die het hypotheekfonds maakt. Deze kosten zijn opgenomen onder de vermogensbeheerkosten van het Fonds.

³⁴ Betreft de beleggingen ultimo 2021 zoals opgenomen in de balans in de jaarrekening (€ 26.457 miljoen) gesaldeerd met de beleggingen (derivaten) met een negatieve waarde (€2.182 miljoen) en de terugbetalingsverplichting uit hoofde van ontvangen liquiditeitenonderpand (€ 463 miljoen).

Ook de kosten van andere beleggingsfondsen waarin het Fonds belegt, zijn opgenomen onder vermogensbeheerkosten. De beleggingen in private equity met een totale marktwaarde ultimo 2021 van € 2 miljoen (eind 2020: € 3 miljoen) kennen een zogenoemde 'fonds-van-fondsen-structuur'. Dit betekent dat het Fonds niet direct belegt in beleggingstitels maar in fondsen die op hun beurt beleggen in onderliggende beleggingsfondsen. De vermogensbeheerkosten in deze onderliggende fondsen zijn over het algemeen niet inzichtelijk en vaak niet beschikbaar. Daarom heeft het Fonds de vermogensbeheerkosten in onderliggende private equity-fondsen geschat op basis van informatie van de Pensioenfederatie. Dit betreft 2% van het gemiddeld beheerd vermogen voor beleggingen in venture capital en 1,65% voor overige private equity strategieën.

Onder vermogensbeheerkosten zijn tevens de kosten voor bewaring en administratie van de beleggingen opgenomen.

Tenslotte zijn onder de vermogensbeheerkosten nog diverse andere kosten opgenomen die direct verband houden met vermogensbeheer dan wel geheel of gedeeltelijk toe te rekenen zijn aan vermogensbeheer. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om advieskosten en interne kosten van het Fonds waaronder personeelskosten. Daarnaast omvatten de vermogensbeheerkosten de aan vermogensbeheer toe te rekenen kosten van het Algemeen Bestuur en het Bestuursbureau alsmede een deel van de toezichtskosten, kosten voor financieel beheer en projectkosten.

De wijze waarop het Fonds de vermogensbeheerkosten presenteert, is gebaseerd op de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Deze aanbevelingen wijken af van de regels voor de presentatie van de vermogensbeheerkosten in de jaarrekening (zie toelichting [9] Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen op pagina 168).

Ontwikkeling van de vermogensbeheerkosten

Ten opzichte van 2020 zijn de vermogensbeheerkosten in absolute zin met € 7,4 miljoen toegenomen. Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen zijn de kosten licht toegenomen: 0,27% in 2021 en 0,26% in 2020. De belangrijkste ontwikkelingen die hiertoe hebben geleid zijn:

1. De toename van het gemiddeld belegd vermogen van € 21,5 miljard in 2020 naar € 23,1 miljard in 2021. Omdat de meeste vermogensbeheerkosten een percentage bedragen van het belegd vermogen, nemen de vermogensbeheerkosten in absolute zin automatisch toe als het belegd vermogen toeneemt. De toename van het belegd vermogen in 2021 heeft geleid tot een toename van ongeveer € 4,0 miljoen in de vermogensbeheerkosten.
2. De beleggingen in onroerendgoedfondsen zijn in 2021 toegenomen. Bijgevolg zijn ook de kosten die gemaakt worden binnen deze fondsen toegenomen met € 3,5 miljoen.
3. De nieuwe belegging in het hypotheekfonds leidde tot een toename van de vermogensbeheerkosten van circa € 0,5 miljoen.
4. Binnen het belegd vermogen is in 2021 sprake geweest van verschuivingen die impact hadden op de vermogensbeheerkosten. Zo zijn zowel beleggingen in vastrentende waarden als de rente-afdekking in 2021 uitgebreid, terwijl de beleggingen in aandelen

zijn afgebouwd. Dit had een toename van de vermogensbeheerkosten van circa € 0,3 miljoen tot gevolg.

5. Overige ontwikkelingen leidden tot een afname van ongeveer € 0,9 miljoen.

2.8.3 Transactiekosten

Achtergrond en totstandkoming

Transactiekosten zijn de kosten die gemaakt moeten worden om een (beleggings-) transactie tot stand te brengen en uit te voeren. Dit zijn over het algemeen geen kosten die aan de vermogensbeheerder worden betaald, maar kosten die bijvoorbeeld aan de beurs of aan een broker moeten worden betaald. Het verkrijgen van inzicht in deze kosten is niet eenvoudig omdat wereldwijd gewerkt wordt met zogenoemde 'netto' prijzen. Dit betekent dat de transactiekosten zijn 'verborgen' in de transactiepreizen.

Om een indicatie te geven van deze transactiekosten wordt veelal gebruik gemaakt van schattingen. Het gaat dan met name om transacties in vastrentende waarden en bepaalde derivaten. Het Fonds heeft voor deze schattingen informatie gebruikt van de vermogensbeheerder. Omdat transactiekosten deel uitmaken van de transactiepreizen, is in het rendement reeds rekening gehouden met deze kosten.

Bestanddelen van de transactiekosten

De totale transactiekosten over 2021 bedroegen € 26,5 miljoen (2020: € 27,8 miljoen). Hiervan betrof € 23,3 miljoen (2020: € 25,5 miljoen) schattingen. De verdeling van de totale kosten is als volgt:

- In- en uitstapkosten bij beleggingsfondsen: € 0,2 miljoen (2020: € 0,1 miljoen);
- Aan- en verkoopkosten bij directe beleggingen: € 17,9 miljoen (2020: € 21,2 miljoen);
- Transactiekosten bij onroerend goed: € 0,3 miljoen (2020: € 0,4 miljoen);
- Transactiekosten binnen beleggingsfondsen: € 8,1 miljoen (2020: € 6,1 miljoen).

Onder *in- en uitstapkosten bij beleggingsfondsen* zijn opgenomen de door de vermogensbeheerder geschatte in- en uitstapkosten gemaakt bij de uitbreiding of afwikkeling van de beleggingen in onroerendgoedfondsen.

Voor *aan- en verkoopkosten* bij aandelen- en futuretransacties zijn de werkelijk betaalde broker- en commissiekosten opgenomen voor een totaalbedrag van € 2,8 miljoen (2020: € 1,5 miljoen).

Het Fonds belegt ook in swaps. De hiermee gepaard gaande transactiekosten worden gedurende de looptijd van de swap verrekend met het rendement op de swap beleggingen.

De overige aan- en verkoopkosten hebben betrekking op vastrentende waarden en derivaten (valutatermijntransacties). Het grootste deel van deze kosten zijn door de vermogensbeheerders geschat door een gemiddeld transactiekosten-percentages te relateren aan het werkelijke totale transactievolume (in euro's) per beleggingscategorie in 2021.

De *transactiekosten bij onroerend goed* houden verband met de verkoop- en verhuurkosten van het directe onroerend goed en de advieskosten gemaakt bij de selectie van onroerendgoedfondsen.

De Pensioenfederatie beveelt aan dat tevens de *transactiekosten binnen de fondsbeleggingen* worden opgenomen, tenzij de fondsbeheerder deze niet beschikbaar heeft. De fondsbeheerders hebben deze gegevens verstrekt: in totaal gaat het om een bedrag van € 8,1 miljoen (2020: € 6,1 miljoen).

Ontwikkeling van de transactiekosten

De transactiekosten namen op totaalniveau met € 1,3 miljoen af. Hieraan liggen de volgende tegengestelde bewegingen ten grondslag:

1. Een afname van transactiekosten inzake vastrentende waarden (van € 13,7 miljoen in 2020 naar € 9,4 miljoen in 2021). In 2020 waren deze kosten relatief hoog in verband met vele transacties in de portefeuille in 2020, als gevolg van aanpassingen in de beleggingsmix.
2. Een toename van transactiekosten binnen onroerendgoedfondsen (van € 5,9 miljoen in 2020 naar € 8,0 miljoen in 2021). Deze transactiekosten hingen samen met aankopen en verkopen van vastgoed-objecten die plaatsvonden binnen de tientallen fondsen waarin het Fonds belegt. Daarom zijn deze kosten volatiel van aard.
3. Een toename van de transactiekosten inzake aandelen (van € 1,3 miljoen in 2020 naar € 2,7 miljoen in 2021). Deze toename hield verband met een transitie in 2021 waarbij de allocatie naar aandelen is afgebouwd. Dit leidde tot meer aandelentransacties en bijgevolg meer transactiekosten dan in voorgaand jaar.
4. Overige ontwikkelingen leidden tot een verdere afname van ongeveer € 0,5 miljoen.

2.8.4 Kosten per beleggingscategorie

Bovenstaande vermogensbeheerkosten en transactiekosten kunnen toegerekend worden aan de verschillende beleggingscategorieën waarin het Fonds belegt. In de navolgende tabel is hiervan een overzicht gegeven:

	2021		2020		2019	
Beleggingscategorie	Vermogens beheer- kosten	Transactie kosten	Vermogens beheer- kosten	Transactie kosten	Vermogens beheer- kosten	Transactie kosten
Vastrentende waarden	17,1	9,4	14,9	13,7	13,0	6,7
Aandelen	1,8	2,7	2,0	1,3	2,0	0,8
Onroerend goed	28,1	8,5	24,3	6,5	21,4	12,2
Grondstoffen	-	-	-	-	-	-

Alternatieven: Private Equity	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Hedgefonds	-	-	-	-	-	-
Overige beleggingen	0,6	0,1	0,5	0,2	0,8	0,3
Overlay beleggingen	2,7	5,8	2,3	6,1	2,1	7,5
Niet te alloceren aan een beleggingscategorie	12,5	-	11,4	-	9,8	-
Totaal	62,8	26,5	55,4	27,8	49,2	27,5

Bovenstaande indeling is ontleend aan de indeling die DNB jaarlijks uitvraagt bij pensioenfondsen. De beleggingen in private equity staan in de jaarrekening onder de categorie overige beleggingen. In bovenstaande tabel betreffen de overige beleggingen de liquiditeiten in de diverse portefeuilles inclusief de beleggingen in geldmarktfondsen.

Onder de kosten die niet te alloceren zijn aan een beleggingscategorie vallen bijvoorbeeld het bewaarloon, de kosten van het fiduciair beheer door de vermogensbeheerder en algemene kosten, zoals advieskosten, accountantskosten, toezichtskosten en personeelskosten.

Voor een toelichting op de ontwikkeling van de vermogensbeheer- en transactiekosten per beleggingscategorie wordt verwezen naar paragraaf 2.8.2 'Vermogensbeheerkosten' respectievelijk naar paragraaf 2.8.3 'Transactiekosten'.

2.8.5 Vergelijking van de vermogensbeheerkosten met andere pensioenfondsen

Het Fonds heeft deelgenomen aan de CEM Benchmarking vergelijking van vermogensbeheerkosten over het jaar 2020. CEM Benchmarking is een onafhankelijk Canadees instituut voor kosten- en rendementsbenchmarking. Het CEM rapport over het jaar 2021 komt pas eind 2022 beschikbaar en is dus niet opgenomen in dit bestuursverslag.

Het CEM rapport geeft een vergelijking van Philips Pensioenfondsen met een peer groep. In de peer groep zitten Nederlandse pensioenfondsen met een vergelijkbare omvang.

Uitkomsten van de vergelijking

De vermogensbeheerkosten van het Fonds bedroegen over 2020 0,26% van het gemiddeld belegd vermogen, versus de mediaan van de Nederlandse peer groep van 0,29% (2019: 0,24% voor het Fonds versus 0,32% voor de peer groep). De mediaan van alle Nederlandse deelnemers aan CEM bedroeg 0,32% (2019: 0,34%). De vermogensbeheerkosten van Philips Pensioenfondsen waren dus relatief laag. Bij deze vergelijking is echter geen rekening

gehouden met verschillen tussen pensioenfondsen voor wat betreft fondsomvang, beleggingsmix en beleggingsstijl.

CEM heeft daarnaast benchmark kosten berekend (met behulp van peer groep data) die wél zijn gecorrigeerd voor fondsomvang en beleggingsmix. Dit is voor Philips Pensioenfondsen een meer realistische benchmark. Over 2020 bedroegen de benchmark kosten 0,30% (2019: 0,28%). PPF lag daar dus 0,04% procentpunt onder. De oorzaak hiervan is voornamelijk dat Philips Pensioenfondsen in vergelijking met de Nederlandse peer groep in hogere mate passief belegt in plaats van actief, en dat het Fonds lagere beheervergoedingen heeft bedongen dan andere pensioenfondsen in de peer groep.

2.8.6 Relatie van de vermogensbeheerkosten met fondsrendement en risicoprofiel

In de hiernavolgende tabel worden de vermogensbeheer- en transactiekosten weergegeven in relatie tot het rendement van het Fonds:

	2021	2020	2019
Bruto rendement	5,95%	10,18%	16,86%
Vermogensbeheerkosten (verrekend met rendement) ³⁵	-0,11%	-0,10%	-0,09%
Transactiekosten (verrekend met rendement)	-0,11%	-0,13%	-0,13%
Gerapporteerd rendement (in jaarverslag)³⁶	5,73%	9,95%	16,64%
Vermogensbeheerkosten (separaat vermeld in jaarrekening) ³⁵	-0,16%	-0,16%	-0,15%
Transactiekosten (separaat vermeld in jaarrekening)	-0,00%	-0,00%	-0,00%
Netto rendement	5,57%	9,79%	16,49%

De vermogensbeheerkosten hangen samen met de beleggingsstrategie die een fonds hanteert, en de wijze waarop deze strategie wordt vertaald naar beleggingsmandaten. In het algemeen kan men stellen dat standaard beleggingscategorieën als staatsobligaties en aandelen lagere kosten met zich meebrengen dan alternatieve beleggingscategorieën als indirect onroerend goed, private equity en hedge fondsen.

³⁵ De vermogensbeheerkosten (verrekend met rendement) opgeteld bij de vermogensbeheerkosten (separaat vermeld in de jaarrekening) is gelijk aan het totaal aan vermogensbeheerkosten (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen).

³⁶ Het gerapporteerde rendement is berekend op basis van werkelijke cijfers. Het in deze tabel vermelde bruto rendement en netto rendement zijn van dit gerapporteerde rendement afgeleid.

Vermogensbeheerkosten hangen ook samen met de wijze waarop de beleggingsstrategie wordt geïmplementeerd. Het Fonds hanteert als beleggingsprincipe dat passief wordt belegd tenzij het Fonds verwacht dat de extra kosten die gepaard gaan met actief beheer meer dan gecompenseerd worden door een hoger verwacht rendement, of een passieve implementatie niet mogelijk is. Er vindt dus een afweging plaats of de extra kosten van actief beheer opwegen tegen het verwachte extra rendement dat actief beheer oplevert. Deze aanpak heeft tot gevolg dat het grootste deel van het vermogen van het Fonds passief wordt belegd.

Meer informatie over het beleggingsbeleid van Philips Pensioenfonds is te vinden in paragraaf 2.3.

2.9 Verwachtingen 2022

In deze paragraaf worden verschillende verwachte ontwikkelingen in 2022 aangestipt. Daarnaast vermelden wij voor de goede orde de gebeurtenissen na balansdatum als opgenomen in de jaarrekening onder paragraaf 6.8. Die gebeurtenissen hebben zich voorgedaan in de eerste maanden van het jaar 2022, en liggen op het moment van schrijven van dit bestuursverslag dus reeds achter ons.

2.9.1 Pensioenen

Nieuw pensioenstelsel

In de nabije toekomst gaat in Nederland een nieuw pensioenstelsel gelden. De komende tijd moet er vanuit de overheid meer duidelijkheid komen over de regels die gaan gelden onder het nieuwe pensioenstelsel en in de periode voorafgaande aan de overgang naar het nieuwe stelsel.

Formeel gezien zijn het de sociale partners die besluiten nemen over de pensioenregeling in het nieuwe stelsel. Maar ook voor pensioenfondsbesturen is een belangrijke rol weggelegd. Zij moeten immers beoordelen of de transitie naar het nieuwe stelsel evenwichtig is en of de nieuwe pensioenregeling kan worden uitgevoerd. Bij de beoordeling van de evenwichtigheid van de transitie speelt het al dan niet invaren van de opgebouwde pensioenen een belangrijke rol, alsmede een eventueel overeengekomen compensatie voor het nadeel dat bepaalde groepen pensioenopbouwers wellicht hebben als gevolg van de overgang naar het nieuwe stelsel.

Daarom bereidt het Fonds zich al geruime tijd projectmatig voor op de komst van het nieuwe pensioenstelsel. Hiervoor heeft het Fonds een externe programmamanager aangesteld. Onderdeel van het project is onder meer het zoveel mogelijk kennis vergaren over de nieuwe regelgeving en door met adviseurs, bestuurders en medewerkers van andere pensioenfondsen en van onze uitbestedingspartners te overleggen over de gevolgen van de invoering van het nieuwe pensioenstelsel in diverse scenario's. Belangrijke aandachtspunten zijn de aanpassing van de systemen en het versterken van de datakwaliteit voorafgaand aan de overgang. Ook het Verantwoordingsorgaan wordt uitdrukkelijk in deze voorbereidingen betrokken, omdat het adviesrecht heeft over enkele belangrijke besluiten die in dit kader moeten worden genomen, zoals bijvoorbeeld het besluit om al dan niet in te varen.

In aanvulling op onze eigen voorbereidingen op de komst van het nieuwe pensioenstelsel, staan wij de sociale partners bij in hun overleg over de nieuwe pensioenregeling, onder andere door te adviseren over technische kwesties en door het maken van berekeningen. Tot slot houden wij ook de organisatie die de belangen behartigt van veel van onze pensioengerechtigden, de Federatie van Philips Verenigingen van Gepensioneerden, zo goed mogelijk aangesloten bij alle ontwikkelingen.

Indexatiebesluit 2022

In 2021 steeg de beleidsdekkingsgraad van Philips Pensioenfonds van 109,8% per 31 december 2020 naar 125,8% per 31 december 2021. Bij deze beleidsdekkingsgraad kunnen de pensioenen op grond van de indexatiestaffel van het Fonds volledig worden verhoogd door indexatie. Volledig wil zeggen conform de indexatieambitie. Daarnaast kan inhaalindexatie worden toegekend. De wettelijke grens voor het toekennen van inhaalindexatie is 123,9% per 31 december 2021. Inhaalindexatie mag bovendien alleen in kleine stapjes worden gegeven. De beleidsdekkingsgraad lag eind 2021 op 125,8%. Dat betekent dat wij in 2022 maximaal 0,38% ($125,8\% - 123,9\% = 1,9\% \times 1/5$) kunnen geven.

Pensioenopbouwers

Voor de huidige medewerkers die pensioen opbouwen in het flex pensioen is het onze indexatie-ambitie om het opgebouwde pensioen te verhogen met de looninflatie, die het afgelopen jaar 1,6% bedroeg. De inhaalindexatie is 0,38%. De verhoging van de opgebouwde pensioenen per 1 april 2022 is daarom in totaal 1,98%.

Pensioenontvangers en premievrije polishouders

Voor pensioenontvangers en premievrije polishouders is onze indexatie-ambitie gelijk aan de prijsinflatie volgens de afgeleide consumentenprijsindex. Het afgelopen jaar steeg deze index met 7,4%. De inhaalindexatie is 0,38%. De verhoging van de ingegane en premievrije pensioenen per 1 april 2022 is daarom in totaal 7,78%.

Invloed indexatie op dekkingsgraad

De indexatie per 1 april 2022 heeft tot gevolg dat de actuele dekkingsgraad daalt met 7,7%-punt. Als we uitgaan van de actuele dekkingsgraad van eind februari 2022, dan betekent dat dat deze terugvalt van 131,3% naar 123,6%. Daarmee blijft de financiële positie van Philips Pensioenfonds ook na indexatie gezond. De verlaging heeft vrijwel geen direct effect op de beleidsdekkingsgraad, die het gemiddelde weergeeft van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad zal de komende maanden door de indexatie naar verwachting wel gaan dalen. Medio april is op de website de dekkingsgraad van eind maart 2022 zichtbaar, waarin rekening is gehouden met de verhoging per 1 april.

Groot verschil tussen loon- en prijsinflatie intensief besproken in Bestuur

Het Bestuur is verheugd dat de pensioenen in 2002 volledig kunnen worden verhoogd. Maar het verschil tussen loon- en prijsinflatie was afgelopen jaar uitzonderlijk hoog. Dat stelde het Bestuur voor de vraag of dit verschil aanleiding zou moeten zijn om af te wijken van het bestaande beleid. De enige mogelijkheid die het Bestuur daarbij had, was het lager vaststellen van de indexatie van de pensioenen van de pensioenontvangers en premievrije polishouders. Het verhogen van de indexatie voor de pensioenopbouwers is wettelijk namelijk niet mogelijk.

Het Bestuur heeft hier uitvoerig over gesproken en uiteindelijk besloten dat het niet wenselijk is om de indexatie van de pensioenen van de pensioenontvangers en premievrije polishouders naar beneden bij te stellen. Onder andere om te voorkomen dat de pensioenontvangers, die de gevolgen van de hoge inflatie direct voelen in hun portemonnee

en die de afgelopen jaren al indexatie hebben gemist, andermaal koopkracht zouden inleveren. Ook is meegewogen dat over een langere periode bezien het verschil in indexatie tussen de beide groepen niet zo groot is. Het Bestuur vindt wel dat, gezien deze bijzondere situatie, het indexatiebeleid geëvalueerd moet worden. Verder heeft het Bestuur ook besloten dat bij keuzes die in de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel gemaakt moeten worden, het verschil in indexatie tussen pensioenontvangers en premievrije polishouders enerzijds en pensioenopbouwers anderzijds, wordt meegenomen.

Nieuwe UFR-methodiek

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van DNB per 31 december 2021 en de actuariële grondslagen zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. DNB heeft bepaald dat de rentetermijnstructuur met ingang van 1 januari 2021 in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. De nieuwe methodiek wordt in vier stappen gedurende drie jaar ingevoerd. De eerste stap is reeds verwerkt in het verslagjaar. De invloed per 1 januari 2022 van de tweede stap betreft bij het Fonds een afname van de actuele dekkingsgraad van ongeveer 0,9 dekkingsgraadpunt.

Premiebeleid 2022

Voor de nieuwe CDC-termijn van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2024 blijven de vaste premiepercentages van 29,4% voor flex pensioen cao en 30,3% voor flex pensioen ES ongewijzigd. In 2022 en 2023 zal de pensioenopbouw maximaal 1,65% van de pensioengrondslag zijn.

Net als in de vorige CDC-periode heeft het Fonds besloten om op een zo efficiënt mogelijke wijze via rentederivaten het renterisico met betrekking tot de pensioenopbouw in de jaren 2022 en 2023 af te dekken.

Ook zal jaarlijks getoetst worden of de feitelijke premie hoger is dan de gedempte kostendekkende premie. De premie wordt daarbij vastgesteld op basis van de laatst gepubliceerde parameters als bedoel in artikel 23a van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Bij de vaststelling van de gedempte kostendekkende premie die voor 2022 geldt wordt rekening gehouden met de per 1 oktober 2021 geldende parameters. Voor het rendement op vastrentende waarden wordt nog steeds uitgegaan van de per 31 december 2018 geldende rentetermijnstructuur, conform de wettelijke regels.

Op basis van het verlaagde opbouwpercentage zal volgens de prognose in 2022 de feitelijke premie hoger zijn dan de gedempte kostendekkende premie.

2.9.2 Beleggingen

Uitrol beleid 'Maatschappelijk verantwoord beleggen'

In 2021 is de portefeuille 'aandelen in ontwikkelde markten' een stuk duurzamer geworden. In 2022 zal de portefeuille 'aandelen in opkomende markten' worden verduurzaamd. Ook

voor alle andere beleggingsportefeuilles van het Fonds zal de komende jaren worden bekeken wat er mogelijk is om die portefeuilles duurzamer te maken met behoud van een goed rendement tegen een aanvaardbaar risico. Meer informatie over maatschappelijk verantwoord beleggen door Philips Pensioenfonds is opgenomen in paragraaf 2.4 'Beleggingen: MVB-beleid'.

2.9.3 Organisatie Philips Pensioenfonds

Aantal medewerkers

Verwacht wordt dat in 2022 het aantal medewerkers van het Fonds ongeveer gelijk blijft.

Eindhoven, 31 mei 2022

Het Algemeen Bestuur

3 Intern toezicht

Algemeen

Het Bestuur van Philips Pensioenfonds is ingericht als one tier board volgens het zogenoemde omgekeerd gemengd model. De one tier board wordt gekenmerkt door het, binnen één bestuur, hebben van uitvoerend en niet-uitvoerend bestuurders met ieder (deels) eigen taken.

De invulling van het intern toezicht bij Philips Pensioenfonds is binnen het omgekeerd gemengd bestuursmodel belegd bij het Niet-Uitvoerend Bestuur.

Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft op grond van artikel 104, lid 2 van de Pensioenwet naast zijn bestuurlijke taken, waarbij ruimhartige delegatie aan het Uitvoerend Bestuur plaatsvindt, tot taak toezicht te houden op:

- Het beleid van het Bestuur (Algemeen Bestuur en Uitvoerend Bestuur)
- De uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur
- De algemene gang van zaken in het Fonds

Het Niet-Uitvoerend Bestuur is onder meer belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. In 2021 heeft het Niet-Uitvoerend Bestuur viermaal separaat vergaderd en heeft de voorzitter van het Niet-Uitvoerend Bestuur vrijwel wekelijks overleg gehad met (de voorzitter van) het Uitvoerend Bestuur.

De wijze waarop het intern toezicht bij Philips Pensioenfonds is ingevuld, is vastgelegd in een interne beleidsnotitie over intern toezicht en mede verankerd in de vaste agenda die het Niet-Uitvoerend Bestuur hanteert voor zijn overleggen. Aan de genoemde beleidsnotitie liggen naast de wettelijke bepalingen omtrent intern toezicht, ook onder meer de VITP Toezicht code en de Code Pensioenfonds ten grondslag.

Bij het uitoefenen van zijn toezichtsrol wordt het Niet-Uitvoerend Bestuur bijgestaan door de Auditcommissie.

Het Niet-Uitvoerend Bestuur legt (periodiek) verantwoording af over de uitoefening van het intern toezicht aan het Verantwoordingsorgaan, aan de aangesloten werkgevers en in dit bestuursverslag.

De invulling van het intern toezicht bij Philips Pensioenfonds is ingericht langs de volgende lijnen:

- In het kader van haar toezichtsrol vergadert het Niet-Uitvoerend Bestuur periodiek separaat. In de agenda voor die vergaderingen komen alle toezichtsonderwerpen die de wet aan het Niet-Uitvoerend Bestuur toewijst aan de orde.
- De organisatie en de processen zijn zodanig ingericht dat er de nodige 'checks and balances' zijn, dat er voldoende 'countervailing power' is tussen enerzijds het Niet-Uitvoerend Bestuur en anderzijds het Uitvoerend Bestuur en dat er waarborgen zijn voor integer handelen.
- Het Uitvoerend Bestuur rapporteert over de aan hem gedelegeerde taken aan het Niet-Uitvoerend Bestuur. Het Niet-Uitvoerend Bestuur hanteert hierbij een kritische grondhouding jegens het Uitvoerend Bestuur.

- Het Niet-Uitvoerend Bestuur verlaat zich niet alleen op rapportages van het Uitvoerend Bestuur, maar gebruikt, wanneer wenselijk geacht, ook rapportages van onafhankelijke derden bij zijn oordeelsvorming.
- Het Niet-Uitvoerend Bestuur laat zich, afgezien van de ondersteuning door de Auditcommissie, waar nodig ook door derden ondersteunen bij de uitoefening van zijn toezichtstaken.
- Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft overleg met en legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over de uitoefening van het intern toezicht.

Op de taken van de Auditcommissie en de rol van het Verantwoordingsorgaan wordt verderop in deze paragraaf nog teruggekomen.

Informatievoorziening aan het Niet-Uitvoerend Bestuur

Om goed toezicht te kunnen houden op het beleid van het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur, de uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur en de algemene gang van zaken binnen het Fonds, is een goede informatievoorziening van essentieel belang.

Informatie over het beleid van het Algemeen Bestuur ontvangen de Niet-Uitvoerend Bestuurders reeds uit hoofde van hun functie als lid van het Algemeen Bestuur.

Informatie over het beleid van het Uitvoerend Bestuur, de uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur en de algemene gang van zaken verkrijgt het Niet-Uitvoerend Bestuur onder meer door:

- het Uitvoerend Bestuur schriftelijke rapportages te laten uitbrengen. Dit kunnen zowel reguliere rapportages zijn, als bijzondere rapportages, bijvoorbeeld in het kader van het uitdiepen van een bepaald toezichtthema (zie verderop in deze paragraaf). De reguliere rapportages (maand- en kwartaalrapportages) worden behandeld tijdens de vergaderingen van het Algemeen Bestuur. Onderdelen van de kwartaalrapportages worden daarnaast uitvoerig besproken in de Auditcommissie.
- De sleutelfunctiehouders rapportages te laten uitbrengen. Deze rapportages worden behandeld tijdens de vergaderingen van het Algemeen Bestuur.
- het Uitvoerend Bestuur mondeling te laten rapporteren, onder meer tijdens vergaderingen van het Algemeen Bestuur, vergaderingen van de Auditcommissie en bij tussentijdse contacten tussen (de voorzitters van) het Niet-Uitvoerend Bestuur en het Uitvoerend Bestuur.
- onafhankelijke externe partijen te laten rapporteren over de algemene gang van zaken binnen het Fonds en de door het Uitvoerend Bestuur uitgevoerde activiteiten.
- de Auditcommissie te laten kijken naar onder meer de risicobeheersing van het Fonds, de operationele risicomanagementprocessen, de administratieve organisatie en eventuele andere onderwerpen, bijvoorbeeld in het kader van een toezichtthema.
- tweemaal per jaar een gesprek te hebben met de afdeling Integraal Risicomanagement. Integraal Risicomanagement toetst en adviseert onafhankelijk over de eerstelijns risicomanagement-activiteiten, met als doel te bewerkstelligen dat het Fonds alle risico's voldoende beheerst.

Uitoefening van het intern toezicht - algemeen

In zijn algemeenheid is de doelstelling van het intern toezicht om vast te stellen dat datgene waarop toezicht wordt uitgeoefend, voldoet aan bepaalde, van tevoren vastgestelde eisen of criteria. Hieronder wordt dit per toezichtgebied beschreven.

Toezicht op het beleid van het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur

In de Pensioenwet wordt vermeld dat het Niet-Uitvoerend Bestuur in ieder geval moet toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. Het beleid moet, met andere woorden, zorgvuldig en evenwichtig zijn.

In de Niet-Uitvoerend Bestuur-vergaderingen blikt het Niet-Uitvoerend Bestuur onder meer terug op de genomen besluiten. Hierbij wordt zowel inhoudelijk gekeken (kwaliteit besluitvorming) als naar de wijze waarop de besluiten zijn voorbereid. Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft geconcludeerd dat de vaststelling van het beleid in 2021 zorgvuldig en evenwichtig heeft plaatsgevonden. Het NUB heeft hiertoe een selectie van besluiten onder de loep genomen, waaronder:

De tijdelijke voortzetting van de huidige pensioenregeling (CDC-regeling)

In 2021 is tijdens een groot aantal vergaderingen van het Algemeen Bestuur veel aandacht besteed aan de tijdelijke voortzetting van de huidige CDC-regeling. Medio 2021 heeft het Algemeen Bestuur, op verzoek van de aangesloten ondernemingen en de vakbonden betrokken bij het CAO-overleg bij die ondernemingen (hierna tezamen de sociale partners genoemd), besloten om de uitvoering van de huidige CDC-regeling tijdelijk voort te zetten. Ook heeft het Algemeen Bestuur besloten over de voorwaarden hieromtrent. Ten aanzien van de pensioenopbouw gold dat hier sprake was van een voorgenomen besluit om het Verantwoordingsorgaan de gelegenheid te geven hierover advies uit te brengen. Het Verantwoordingsorgaan heeft vervolgens positief geadviseerd waarna het voorgenomen besluit door het Algemeen Bestuur is bekrachtigd. Het Niet-Uitvoerend Bestuur is van oordeel dat er sprake is geweest van een zorgvuldige en evenwichtige besluitvorming. Bij de voorbereiding van de besluitvorming zijn verschillende alternatieven de revue gepasseerd en is de betekenis voor de deelnemers van deze alternatieven in kaart gebracht. Gedurende het proces is er sprake geweest van een goede dialoog en communicatie met de verschillende stakeholders. Integraal Risicomanagement heeft het voorgenomen besluit beoordeeld en hierover een positief oordeel afgegeven.

Beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB): SDG-beleggingsportefeuille

Het Algemeen Bestuur heeft in 2021 besloten om in de aandelenportefeuille ontwikkelde markten het nieuwe MVB beleid te implementeren door in de benchmark bedrijven die bijdragen aan de 4 door het fonds gekozen Sustainable Development Goals een groter gewicht te geven. Het Niet-Uitvoerend Bestuur is van oordeel dat er sprake is geweest van een zorgvuldige en evenwichtige besluitvorming, waarin adequaat rekening is gehouden met de informatie verkregen uit een uitvraag onder deelnemers.

Vorbereiding op nieuw pensioenstelsel

In 2021 is tijdens iedere bestuursvergadering veel aandacht besteed aan de voorbereiding op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. De voorbereiding op deze overgang zal ook in 2022 en 2023 hoog op de agenda staan. Er is sprake van een projectmatige aanpak

waarin wordt toegewerkt naar het ontwerp van een moderne, evenwichtige en toekomstbestedige pensioenregeling en wordt zorggedragen voor een tijdige, beheerste en kostenefficiënte migratie naar de nieuwe pensioenregeling. Binnen het project is ook voorzien in afstemming met en ondersteuning van de sociale partners bij de keuzes die zij moeten maken in het kader van de overgang naar het nieuwe stelsel, waarvan de contractskeuze een van de belangrijkste is. Het Niet Uitvoerend Bestuur is van oordeel dat er sprake is van een zeer gedegen voorbereiding waarin veel effort wordt gestoken en waarbij met grote regelmaat nieuwe inzichten en varianten op tafel komen die in het Algemeen Bestuur worden besproken.

Toezicht op de uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur

Het Niet-Uitvoerend Bestuur stelt vast of het beleid door het Uitvoerend Bestuur tijdig, juist, efficiënt en beheerst is uitgevoerd. Onder 'beheerst' is begrepen de vraag of er sprake is geweest van adequate risicobeheersing. Het Niet-Uitvoerend Bestuur wordt hierbij ondersteund door de Auditcommissie. Zo bespreekt de Auditcommissie in het kader van de risicobeheersing het risicobeeld, de risico controlematrix en de rapportage over incidenten. Deze onderwerpen staan iedere Auditcommissie-vergadering op de agenda. De Auditcommissie geeft hierover een terugkoppeling aan het Niet-Uitvoerend Bestuur. De genoemde onderwerpen maken tevens deel uit van de kwartaalrapportage. De kwartaalrapportage wordt integraal in de bestuursvergadering besproken. Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft in 2021 toezicht gehouden op de uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur door onder andere:

- Het Uitvoerend Bestuur te bevragen over de stand van zaken van onderwerpen die het Uitvoerend Bestuur in uitvoering heeft.
- Tijdens vergaderingen van het Algemeen Bestuur vragen te stellen over de door het Uitvoerend Bestuur uitgebrachte kwartaalrapportages en door de Compliance Officer uitgebrachte integriteitsrisicorapportages.
- De Auditcommissie te laten rapporteren over haar bevindingen ten aanzien van de rapportages over risicobeeld, risico controle matrix en incidenten,
- Tussentijdse terugkoppelingen van het Uitvoerend Bestuur over de implementatie van het beleid.

Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft geconcludeerd dat de uitvoering van de besluiten door het Uitvoerend Bestuur tijdig, efficiënt en beheerst heeft plaatsgevonden. Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft hierbij specifiek gekeken naar de volgende onderwerpen:

Het eerste jaar bij de nieuwe pensioenuitvoerder BSG

In 2020 heeft de transitie naar de nieuwe pensioenuitvoerder BSG plaatsgevonden. Deze transitie is goed verlopen. Het verslagjaar was het eerste jaar waarin BSG verantwoordelijk was voor de pensioenadministratie. Het Niet Uitvoerend Bestuur heeft, mede aan de hand van de kwartaalrapportages die worden uitgebracht door het Uitvoerend Bestuur, geconstateerd dat er sprake is geweest van enige aanloopproblemen bij BSG. Dit was niet onverwacht. In de loop van het verslagjaar zijn de scores op de overeengekomen service levels verbeterd, maar op een beperkt aantal onderdelen lagen deze scores aan het einde van het verslagjaar nog net onder de gewenste niveau's. Tot slot heeft zich in het verslagjaar bij BSG een high impact incident (datalek) voorgedaan (zie ook paragraaf 2.2.5

'Niet-financiële risico's'). Het Niet Uitvoerend Bestuur heeft de rapportages van het Uitvoerend Bestuur over het datalek en de maatregelen die naar aanleiding daarvan zijn genomen nauwgezet gevolgd en daarover waar nodig kritische vragen gesteld.

Implementatie MVB-beleid

Tijdens de bestuurvergaderingen van november en december heeft het Uitvoerend Bestuur verantwoording afgelegd over de uitvoering van het nieuwe MVB-beleid, in het bijzonder over de constructie van de nieuwe aandelenbenchmark en de implementatie daarvan. Hierbij is ook een nadere toelichting gegeven op hoe de nieuwe benchmark zich verhoudt tot het engagement-beleid. Kritische vragen vanuit het Niet Uitvoerend Bestuur zijn door het Uitvoerend Bestuur naar tevredenheid beantwoord.

Kwartaalrapportages

Bij de bespreking van de kwartaalrapportages zijn opmerkingen gemaakt dan wel vragen gesteld over verschillende zaken, waaronder de stand van zaken betreffende onder meer de (resterende) beleggingen in direct vastgoed, enkele (sub)doelen in de communicatieparagraaf, de performance bij BSG, de ESG scores en de CEM benchmark-rapportage vermogensbeheer.

Rapportages van de Auditcommissie over haar bevindingen ten aanzien van de rapportages over risicobeeld, risico controle matrix en incidenten

Tijdens de vergaderingen van de Auditcommissie zijn onder meer de door Integraal Risicomanagement onder eigen verantwoordelijkheid opgestelde rapportages risico controle matrix en incidenten besproken. Ook de onder verantwoordelijkheid van het Uitvoerend Bestuur opgestelde rapportages over het risicobeeld zijn in de Auditcommissie aan de orde geweest. De Auditcommissie heeft haar bevindingen ten aanzien van deze rapportages aan het Niet-Uitvoerend Bestuur teruggekoppeld. De rapportages zijn tevens opgenomen in de kwartaalrapportages voor het Niet-Uitvoerend Bestuur.

Toezicht op de algemene gang van zaken in het Fonds

Op grond van artikel 143 van de Pensioenwet dient een pensioenfonds de organisatie zo in te richten, dat een beheerste en integere bedrijfsvoering is gewaarborgd.

In het kader van het toezicht op de algemene gang van zaken stelt het Niet-Uitvoerend Bestuur vast:

- of de bedrijfsvoering beheerst en integer is geweest;
- of het gedrag en de cultuur van de organisatie voldoen aan de daaraan door het Niet-Uitvoerend Bestuur gestelde eisen.

Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft in 2021 toezicht gehouden op de algemene gang van zaken door onder andere te kijken naar:

Bedrijfsvoering: de interne beheersing binnen het Fonds

In het kader van de jaarverslaglegging brengt de externe accountant jaarlijks een rapportage uit die onder meer ziet op de interne beheersing binnen het Fonds. Tijdens de bestuursvergadering waarin het jaarverslag 2020 is vastgesteld, heeft de externe accountant aangegeven dat de interne beheersing onverminderd van hoge kwaliteit is. Het

Niet Uitvoerend Bestuur heeft tijdens deze vergadering aangegeven dit beeld te herkennen en verheugd te zijn met de externe bevestiging hiervan.

Bedrijfsvoering: integriteitsrisico-rapportage en rapportages incidenten en risico controle matrix

Deze rapportages zijn in het Algemeen Bestuur besproken. Bij de bespreking van de rapportages in het Algemeen Bestuur, zijn de door het Niet-Uitvoerend Bestuur gestelde vragen beantwoord.

Bedrijfsvoering: zelfevaluatie

Het Algemeen Bestuur heeft in oktober 2021 onder begeleiding van een externe facilitator zijn jaarlijkse zelfevaluatie uitgevoerd. Focus van de zelfevaluatie was een terugblik op het besluit 'tijdelijke voortzetting CDC-regeling'. Ter voorbereiding op de sessie heeft de externe facilitator met ieder bestuurslid een 1-op-1 gesprek gevoerd. Tijdens de plenaire sessie heeft een diepgaande bespreking onder leiding van de facilitator plaatsgevonden. Er is een aantal mogelijkheden tot verbetering geconstateerd; de follow-up hiervan vindt in 2022 plaats.

Bedrijfsvoering: beoordeling en remuneratie

Een delegatie van het Niet-Uitvoerend Bestuur is (voor wat betreft de Uitvoerend Bestuurders verantwoordelijk voor beleggingen en pensioenen tezamen met de voorzitter van het Uitvoerend Bestuur) belast met de beoordeling en remuneratie van het Uitvoerend Bestuur en het toezicht op de uitvoering van het arbeidsvoorwaardenbeleid binnen het Bestuursbureau. Deze delegatie geeft tijdens de vergaderingen van het Niet-Uitvoerend Bestuur een terugkoppeling over haar werkzaamheden. In dit kader is onder meer gesproken over de aanpassing van het arbeidsvoorwaardenbeleid voor de medewerkers van het Bestuursbureau en is gemeld dat de taakstellingen voor het Uitvoerend Bestuur voor 2021 zijn besproken en vastgesteld.

Bedrijfsvoering: interne audit risicobeheer

Conform het internal auditplan 2020 is er onder verantwoordelijkheid van de sleutelfunctiehouder interne audit, een audit op de risicobeheerfunctie en het systeem van interne controle uitgevoerd. Het doel van de audit was om inzicht te krijgen in het volwassenheidsniveau van integraal risicomanagement binnen het Fonds. Deze audit is in de bestuursvergadering van januari 2021 besproken. De sleutelfunctiehouder interne audit heeft geconcludeerd dat de risicobeheerfunctie en het systeem van interne controle in opzet, bestaan en werking (100%) voldoet aan de vereisten vanuit de Europese regelgeving (IORP II) omtrent risicobeheer. Het Fonds heeft de beheersing als vereist uit hoofde van de Pensioenwet op een volwassen manier ingericht en geïmplementeerd. Verder heeft de sleutelfunctiehouder interne audit geconcludeerd dat er binnen het Uitvoerend Bestuur, het Niet Uitvoerend Bestuur, het Bestuursbureau en de 2^e lijn veel aandacht is voor integraal risicomanagement, waarbij iedereen dezelfde visie heeft op integraal risicomanagement en de risicobeheerfunctie. Ook heeft de sleutelfunctiehouder interne audit geconstateerd dat het risicodenken onderdeel is van de cultuur binnen het Fonds en heeft hij vastgesteld dat integraal risicomanagement aantoonbaar is ingebed in de besluitvorming van het Fonds. De sleutelfunctiehouder interne audit heeft enkele aanbevelingen gedaan die door het

Uitvoerend Bestuur zijn geadresseerd in de managementreactie. Deze zijn in januari 2021 door het Algemeen Bestuur onderschreven.

Bedrijfsvoering: eindrapportage high impact incident BSG

Tijdens de bestuursvergadering van december 2021 is de eindrapportage terzake van het high impact incident bij de pensioenuitvoerder BSG ('het datalek') besproken. Stilgestaan is bij de oorzaken van het incident, de acties en maatregelen die BSG heeft genomen om herhaling van een dergelijk incident in de toekomst te minimaliseren, de impact die het incident heeft gehad op de BSG-organisatie en de inzichten die zijn opgedaan in het hele proces. Naar aanleiding van de rapportage is tijdens de vergadering een aantal kritische vragen gesteld. Afsproken is dat het Uitvoerend Bestuur over de voortgang van de opvolgpunten zal rapporteren aan het Algemeen Bestuur. Het Niet Uitvoerend Bestuur is van oordeel dat het Uitvoerend Bestuur zeer proactief heeft gereageerd richting BSG teneinde tot een adequate afwikkeling te komen.

Informatie over de bedrijfsvoering en over gedrag en cultuur wordt door het Niet-uitvoerend Bestuur ook verkregen via de gesprekken die een delegatie uit het Niet-uitvoerend Bestuur tweemaal per jaar heeft met de afdeling Integraal Risico Management van het Fonds.

Het Niet-uitvoerend Bestuur is van oordeel dat er sprake is van een beheerste en integere bedrijfsvoering en dat het gedrag en de cultuur van de organisatie voldoen aan de daaraan door het Niet-uitvoerend Bestuur gestelde eisen.

Uitoefening van het intern toezicht – toezichtthema's

Het is uiteraard niet mogelijk ieder jaar (de uitvoering van) alle besluiten en de gehele bedrijfsvoering onder de loep te nemen. Daarom worden er jaarlijks specifieke toezichtthema's benoemd. De thema's kunnen betrekking hebben op alle drie de hiervoor genoemde toezichtsterreinen. Daarnaast wordt ook gekeken naar thema's van de toezichthouder(s). De toezichtthema's worden bij aanvang van ieder kalenderjaar vastgesteld en besproken met het Verantwoordingsorgaan. Bij het vaststellen van de thema's kunnen ontwikkelingen bij het Fonds tot inspiratie dienen, maar ook externe ontwikkelingen of documenten als de Code Pensioenfondsen of de VITP Toezicht-code. Hetzelfde geldt voor communicatie van DNB of AFM. De toezichtthema's worden vooraf vastgesteld waarbij zo mogelijk ook wordt vastgesteld hoe het onderzoek naar de specifieke thema's op hoofdlijnen zal gaan plaatsvinden. Uitgangspunt bij het vaststellen van de toezichtthema's is dat alle aspecten van de bedrijfsvoering van tijd tot tijd aan de orde komen.

In 2021 zijn de volgende toezichtthema's door het Niet-Uitvoerend Bestuur onderzocht:

Beheersing en borging naleving AVG

Tijdens de bestuursvergadering van september 2021 is de rapportage 'beheersing en borging naleving AVG', die is uitgebracht onder de verantwoordelijkheid van de sleutelfunctiehouder interne audit, besproken. De overall conclusie luidde dat de inrichting van het beleid en procedures binnen het Fonds voldoen aan de wettelijke verplichtingen uit de AVG en de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens. Het beleid en de procedures zijn

tevens werkend in de praktijk. De sleutelfunctiehouder interne audit heeft geconcludeerd dat het Fonds bovengemiddeld scoort op de naleving van de AVG. Naar aanleiding van de rapportage heeft het Uitvoerend Bestuur tijdens de bestuursvergadering van december 2021 een toelichting gegeven op de binnen het Fonds gehanteerde bewaartermijnen.

Beheersing en monitoring van uitbesteding van de primaire processen

Tijdens de bestuursvergadering van december 2021 is de rapportage 'beheersing en monitoring van uitbesteding van de primaire processen' besproken die is uitgebracht onder de verantwoordelijkheid van de sleutelfunctiehouder interne audit. Er is een beoordeling uitgevoerd op compliance met de DNB Guidance 'uitbesteding door pensioenfondsen' en met de relevante bepalingen uit de Pensioenwet. Zowel opzet, bestaan als werking zijn getoetst. Het overall beeld is dat zowel binnen het Bestuur als binnen het Bestuursbureau er een hoge mate van aandacht is voor de beheersing en monitoring van het proces van (onder)uitbesteding. Verder heeft de sleutelfunctiehouder interne audit tijdens de bestuursvergadering van december aangegeven dat hij de deep dives die het Fonds uitvoert, als 'best practice' kwalificeert.

Implementatie en werking van de sleutelfuncties

Tijdens de bestuursvergadering van november 2021 heeft een evaluatie van het functioneren van de sleutelfunctiehouders plaatsgevonden. Het Algemeen Bestuur ziet geen redenen om (verbeter)acties in gang te zetten naar aanleiding van de evaluatie van het functioneren van de houder van de actuariële functie en de risicobeheerfunctie. Ten aanzien van de sleutelfunctie interne audit is de waarneming dat de uitgevoerde audits geen materiële verrassingen aan het licht hebben gebracht. De belangrijkste toegevoegde waarde is geweest dat een onafhankelijke blik van buiten heeft bevestigd dat het Fonds zijn zaakjes op de onderwerpen waarop de audits zagen, op orde heeft. Verder zijn er een paar punten van aandacht gesignaleerd; afgesproken is dat het Uitvoerend Bestuur, tezamen met een lid van de Auditcommissie, hierover met de sleutelfunctiehouder interne audit in gesprek zal gaan.

Ondersteuning door de Auditcommissie

Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft een Auditcommissie ingesteld zoals bedoeld in de Pensioenwet. In het kader van het toezicht op de uitvoering van besluiten door het Uitvoerend Bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds, is de ondersteuning die het Niet-Uitvoerend Bestuur krijgt van de Auditcommissie, van groot belang.

De Auditcommissie komt ten minste viermaal per jaar bijeen (voor de samenstelling en werkwijze van de Auditcommissie zie paragraaf 1.2.2 'Structuur'). In 2021 heeft de Auditcommissie vijfmaal vergaderd.

De kerntaken van de Auditcommissie bestaan uit:

- het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht op de risicobeheersing van het Pensioenfonds;
- het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht op het beleggingsbeleid en de risico's in het beleggingsbeleid van het Pensioenfonds;

- het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht op de financiële informatieverstrekking en de budgettering van het Pensioenfonds en het adviseren van het Niet-Uitvoerend Bestuur of het Algemeen Bestuur over deze onderwerpen.

De Auditcommissie diept enkele malen per jaar een door het Niet-Uitvoerend Bestuur aangewezen (beleggings)onderwerp uit (deep dive) en brengt de risico's daarvan in kaart. Over de uitkomsten van de deep dives wordt vervolgens gerapporteerd aan de Niet-Uitvoerend Bestuurders die geen lid zijn van de Auditcommissie. De Auditcommissie:

- evalueert de administratieve organisatie
- monitort de afhandeling van inhoudelijke bevindingen in het accountantsverslag en het rapport van de certificerende externe actaris

De kerntaken van de Auditcommissie zijn nader uitgewerkt in het reglement Auditcommissie. Verder spreekt de Auditcommissie met de externe accountant en certificerende actaris over hun bevindingen naar aanleiding van de jaarlijkse controle van de jaarrekening. Tot slot adviseert de Auditcommissie het Algemeen Bestuur en/of het Niet-Uitvoerend Bestuur op verzoek over bepaalde onderwerpen. Deze adviserende rol staat los van de taken van de Auditcommissie in het kader van de ondersteuning van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij de uitoefening van zijn toezichtstaken.

Verantwoording

Het Niet-Uitvoerend Bestuur legt (periodiek) verantwoording af over de uitoefening van het intern toezicht aan het Verantwoordingsorgaan, de werkgevers en in dit bestuursverslag.

De beoogde toezichtthema's voor het desbetreffende kalenderjaar, worden op voorhand besproken met het Verantwoordingsorgaan. Achteraf legt het Niet-Uitvoerend Bestuur verantwoording af over de uitoefening van het intern toezicht aan het Verantwoordingsorgaan. Eenmaal per jaar vindt er een specifiek toezichtoverleg tussen Niet-Uitvoerend Bestuur en Verantwoordingsorgaan plaats. Het toezichtoverleg wordt doorgaans gepland in het eerste kwartaal van het kalenderjaar. In het toezichtoverleg komt zowel de invulling van het intern toezicht in het afgelopen kalenderjaar als de thema's voor het komend kalenderjaar aan de orde.

Na afloop van het verslagjaar (medio februari 2022) heeft het Niet-Uitvoerend Bestuur over de invulling van het intern toezicht over 2021 verantwoording afgelegd aan het Verantwoordingsorgaan. Tevens is een vooruitblik gegeven op de toezichtthema's voor het lopende kalenderjaar.

4 Verantwoording

Oordeel Verantwoordingsorgaan

1. Hoofdtaken verantwoordingsorgaan

Het Algemeen Bestuur (Bestuur) legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan (VO) over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Concreet heeft het VO de bevoegdheid een algemeen oordeel te geven over het handelen van het Bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie waaronder de bevindingen van het Intern Toezicht (het niet-uitvoerend bestuur, NUB), over het door het Bestuur gevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Voorts legt ook het NUB als Intern Toezicht bij PPF verantwoording af aan het VO (en aan de bij het fonds aangesloten werkgevers).

2. Activiteiten verantwoordingsorgaan 2021

Het VO vergaderde in 2021 onderling 12 keer, zeven keer met het Uitvoerend Bestuur (UB), één keer met het NUB en drie keer met het Bestuur. Het VO heeft ook overleg gevoerd met de externe accountant, de externe actuaris en de sleutelfunctiehouders van het fonds in het kader van de jaarverslaggeving.

Gedurende het jaar hebben vanwege de COVID-19 maatregelen alle vergaderingen per videoconferentie plaatsgevonden.

In het VO zijn de deelnemers en de pensioengerechtigden evenredig op basis van onderlinge getalsverhoudingen vertegenwoordigd: één lid gekozen door de werknemers, vier leden gekozen door de pensioengerechtigden. Verder zijn de werkgevers vertegenwoordigd met één lid.

Het VO heeft twee plaatsvervangende leden van respectievelijk werkgevers- en werknemerszijde van Signify. Voor een verdere toelichting over de samenstelling van het VO wordt verwezen naar blz. 19 van dit jaarverslag.

Gedurende het verslagjaar heeft een aantal mutaties plaatsgevonden. Michael van Hartkamp heeft de plaats van Christiane van de Wateren overgenomen als werknemerslid Philips. In verband hiermee is Huon van de Laarschot aangetreden als plaatsvervangend werknemerslid Signify. Hij heeft het stokje overgenomen van Gerard den Otter. Thijs de Groot heeft tenslotte Jurjen Jongma vervangen als werkgeverslid aangewezen door Philips.

Het VO wil deze gelegenheid gebruiken om alle vertrokken VO leden heel hartelijk te bedanken voor hun waardevolle inzet en professionaliteit gedurende meerdere jaren.

Tijdens het verslagjaar is het VO met regelmaat op vele thema's bijgepraat. In het bijzonder thema's in voorbereiding op de invoering van het nieuwe pensioenstelsel, zoals de aanpassing van het beleggingsbeleid, het toedelen van rendement, de solidariteitsreserve, de compensatie bij invaren en de kwalitatieve aspecten van het nieuwe pensioenstelsel. Maar ook thema's als de overgang naar de nieuwe uitvoerder Blue Sky Group (BSG) en het

Environmental, Social en Governance (ESG) beleid. Ook werd periodiek de kwartaalrapportage toegelicht.

Er heeft dit jaar geen specifieke opleidingsdag plaatsgevonden. De specifieke opleidingsdag gepland voor oktober 2021 is verplaatst naar januari 2022. Nieuwe VO leden volgden of volgen de introductiecursus Fundament voor verantwoordingsorganen bij het SPO. Inmiddels zijn alle VO leden geabonneerd op de online leeromgeving van SPO en is een gezamenlijke introductie verzorgd. De individuele leden van het VO verdiepen zich verder in de pensioenproblematiek en specifiek het nieuwe pensioenstelsel door middel van het volgen van meer specialistische cursussen, seminars, webinars en workshops. Ondanks de verplaatsing van de specifieke opleidingsdag was er zodoende voldoende aandacht voor scholing.

Het VO blijft extra aandacht besteden aan het waarborgen van de continuïteit. Aandacht voor de continuïteit is in het bijzonder nodig door periodieke wijzigingen in de samenstelling van het VO waardoor kennis verloren gaat, te meer in de aanloop naar de invoering van het nieuwe pensioenstelsel. Dit onderwerp zal ook in 2022 aandacht blijven vragen. Om de werkdruk te verlichten worden taken zo goed als mogelijk verdeeld over de verschillende VO leden. Zo worden adviezen voorbereid door twee leden en worden ook de verschillende hoofdstukken van het oordeel ter voorbereiding toegewezen aan twee leden. Dit steeds met behoud van de collectieve verantwoordelijkheid van het volledige VO voor het eindresultaat.

Het VO heeft dit jaar drie adviezen uitgebracht over de volgende onderwerpen:

- Collective Defined Contribution (CDC)-regeling 2022-2024;
- Arbeidsvoorwaardenregeling personeel Philips Pensioenfonds;
- Uitvoeringsovereenkomst Philips Domestic Appliances Holding B.V..

Voor een beschrijving van de uitgebrachte adviezen wordt verwezen naar de volgende paragraaf.

In het verslagjaar is op ons initiatief gestart met een halfjaarlijks overleg met een aantal vergelijkbare VO's van ondernemingspensioenfonds. Het doel is om de wijze van werken en thema's van gezamenlijke interesse met elkaar te delen en ervaringen uit te wisselen om op deze manier het functioneren van de VO's van de deelnemende ondernemingspensioenfonds te verbeteren. Dit is met name van belang in de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel. De voorjaarssessie is door onszelf georganiseerd (online). De bijeenkomst in het najaar vond plaats bij Shell in Den Haag.

In overleg met het Bestuur heeft het VO een externe adviseur aangetrokken. Deze adviseur zal het VO adviseren met betrekking tot haar rol in het proces naar het nieuwe pensioenstelsel en het opstellen van adviezen. Daarnaast helpt de externe adviseur aangeleverde materialen (bijvoorbeeld gemaakte berekeningen) te beoordelen en kan deze een second opinion geven met betrekking tot de evenwichtige belangenafweging van de verschillende besluiten. Tenslotte wordt van de externe adviseur algemeen advies verwacht in het kader van de invoering van het nieuwe pensioenstelsel.

De jaarlijkse zelfevaluatie over het functioneren van het VO in het verslagjaar is in december 2021 gestart en in januari 2022 afgerond. De zelfevaluatie wordt om de twee jaar begeleid door een externe adviseur, hetgeen dit jaar het geval was. De begeleiding van de externe adviseur werd als zeer nuttig ervaren. Tijdens de evaluatie is aandacht besteed aan de continuïteit van het VO, de visie op rol en taak van het VO en de vertaling daarvan naar de invoering van het nieuwe pensioenstelsel. De evaluatie heeft geholpen om een meer eensgezinde visie te krijgen op de rol en taak van het VO. Naar aanleiding van de evaluatie zijn afspraken gemaakt om de zorgvuldigheid in de manier van werken nog verder te verbeteren. Daarnaast is besloten om meer proactief de opvattingen van het VO te bepalen in de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel.

De samenwerking en interacties met de bestuursorganen van het fonds (NUB, AB en UB) zijn in het verslagjaar verder verbeterd. Veel tijd en inspanning wordt getroost door deze organen om het VO mee te nemen in de problematiek die de invoering van het nieuwe pensioenstelsel met zich brengt. Zo wordt meer aandacht gegeven aan het meenemen van het VO in de diverse discussies en achtergronden die bij AB/UB hebben geleid tot besluitvorming om zo het VO een nog beter inzicht te geven in de besluitvormingsprocessen. Dit helpt het VO in het beoordelen van (de evenwichtigheid van) besluiten en openbaart naar het VO de robuustheid van de besluitvormingsprocessen.

Net als vorig jaar kijkt het VO met positieve verwachtingen uit naar het nog verder intensiveren van de onderlinge relaties met behoud van ieders rol en verantwoordelijkheid en met aandacht voor de te volgen procedures, in het bijzonder waar het gaat om de VO-adviesrol in het kader van de invoering van het nieuwe pensioenstelsel.

3. Adviezen

In 2021 heeft het Bestuur driemaal het VO om advies gevraagd. De eerste adviesaanvraag betrof het voorgenomen besluit over de CDC-regeling voor de periode 2022—2024 in opmaat naar de uitvoeringsovereenkomst. De tweede adviesaanvraag viel op het terrein van het beloningsbeleid. Een derde adviesaanvraag handelde specifiek over de uitvoeringsovereenkomst voor Philips Domestic Appliances Holding B.V. In het volgende zullen we op elk van deze adviesaanvragen, het gegeven advies en de reactie ingaan.

Collective Defined Contribution (CDC)-regeling 2022-2024

De afgesproken pensioenregeling voor de actieve medewerkers eindigde per 31-12-2021 zodat voor de volgende jaren een nieuwe regeling nodig was. Sociale partners werden hier voor een uitdaging gesteld omdat door de aanhoudend lage rente niet zowel een gelijkblijvende premie, gelijkblijvende premiedekkingsgraad (100) als gelijkblijvende opbouw (1,85%) kon worden afgesproken. Nadat sociale partners waren overeengekomen om de premie gelijk te laten aan voorgaande jaren kwam het Bestuur met het voorgenomen besluit om de actieven voor 2022 en 2023 een pensioenopbouw van 1,65% toe te kennen en een nader te bepalen percentage voor het jaar 2024. De keuze om nog geen percentage vast te leggen voor 2024 hing samen met de grotere onzekerheid en het streven van de werkgever om al per 1-1-2024 een overgang naar het nieuwe pensioenstelsel te laten plaatsvinden.

Het Bestuur motiveerde het opbouwpercentage van 1,65% in samenhang met een aantal andere besluiten om zo te komen tot een evenwichtige belangenafweging. De doelstelling van het Bestuur was daarbij om te komen tot een zo hoog mogelijk en vergelijkbaar resultaat voor het pensioen op 1-1-2024 daarbij meewegend dat de dekkingsgraad niet verslechtert en er een voldoende grote buffer aanwezig is op het moment van overgang naar een nieuw pensioenstelsel. Om deze doelstelling te bereiken werd naast het besluit over de nieuwe regeling ook besloten om het risico op de beleggingen wat te reduceren en gebruik te maken van het zogenaamde transitie-FTK.

Het VO constateerde allereerst dat het besluit gericht was op de korte termijn en vroeg daarom ook zorg te dragen dat bij uitstel van de nieuwe wetgeving de langere termijn niet uit het oog wordt verloren.

Inhoudelijk merkte het VO op dat bij een opbouwpercentage van 1,65% de premiedekkingsgraad onder de 100% lag maar dat het verschil met de premie bij een premiedekkingsgraad van 100% relatief klein was ten opzichte van de op dat moment aanwezige buffer. De keuze leidde tot een groot voordeel voor de actieven tegen een relatief klein nadeel voor slapers en gepensioneerden. Tegenover dit laatste nadeel werd het voordeel gesteld dat met het transitie-FTK al bij een lagere dekkingsgraad kan worden geïndexeerd dan zonder dit transitie-FTK.

Het VO concludeerde dat gezien de lage rente een lagere opbouw voor actieven onvermijdelijk was. Het gehele beleid was volgens het VO evenwichtig en het VO adviseerde dan ook positief op het voorgenomen besluit. Wel vroeg het VO aandacht voor de onzekerheid over het opbouwpercentage voor 2024, de gevolgen van eventuele vertraging van de wetgeving en de principes waarop het Bestuur over een nieuw pensioenstelsel besluiten verwacht te nemen.

Het Bestuur reageerde op 12-11-2021 met een reactie dat zij het voorgenomen besluit had bevestigd en reageerde positief op de aanbevelingen en suggesties van het VO. Een deel van de reacties bestond uit opmerkingen over de transitie die het VO natuurlijk nauw zal volgen.

Arbeidsvoorwaardenregeling personeel Philips Pensioenfonds

Een tweede adviesaanvraag betrof de invoering van een arbeidsvoorwaardenreglement. Dit is een onderdeel van het thema beloningsbeleid waarop het VO adviesrecht heeft. De medewerkers van het Philips Pensioenfonds hebben alleen een arbeidscontract met daarin om historische redenen een incorporatie van de collectieve arbeidsovereenkomst (cao) van Philips. Het Bestuur wenste deze verwijzing graag te laten vervallen en te vervangen door een eigen arbeidsvoorwaardenreglement.

Het Bestuur had aangegeven graag het personeel te informeren voorafgaand aan de advisering door het VO. Het VO werd daarom in eerder stadium uitvoerig meegenomen in het traject en zo konden al diverse adviezen van het VO worden meegenomen. Nadat het personeel was geïnformeerd heeft het VO de formele adviesaanvraag ontvangen en op 7 december 2021 positief geadviseerd. Het Bestuur heeft hierna definitief besloten en op 20 december 2021 instemmend gereageerd op het advies van het VO.

Uitvoeringsovereenkomst Philips Domestic Appliances Holding B.V.

In september heeft Philips de verkoop van Philips Domestic Appliances Holding B.V. ("DA") voltooid. DA wilde vooralsnog graag de bestaande pensioenregeling voortzetten voor haar medewerkers. De derde adviesaanvraag aan het VO betrof daarom een uitvoeringsovereenkomst met DA. De overeenkomst betrof de periode vanaf verzelfstandiging tot eind 2022. Deze periode is lang genoeg voor DA om definitieve keuzes te maken over de pensioenvoorziening.

Het VO heeft deze adviesaanvraag gewogen tegen het eerder door het Bestuur opgesteld beleid over het aansluiten van afgestoten ondernemingen. Dit beleid heeft tot doel het wegen van de belangen van de medewerkers van de afgestoten onderneming, DA, en de overige deelnemers van het fonds. Het beleid gaat uit van aansluiting binnen de lopende CDC-regeling en periode.

De aansluiting van DA strekt zich uit over zowel de periode van de CDC-regeling tot en met 2021 als het eerste jaar van de nieuwe CDC-regeling. Het VO merkte op dat hiermee werd afgeweken van het eerder geformuleerde beleid. Op de overige onderwerpen voldeed de uitvoeringsovereenkomst wel zodat het VO positief adviseerde met de kanttekening bij voorkomende gevallen de duur van de overeenkomsten weer overeenkomstig die van de afspraken met Philips en Signify aan te houden.

Het Bestuur heeft een toelichting gegeven op de vragen en opmerkingen in het advies van het VO en definitief besloten tot het aangaan van de uitvoeringsovereenkomst.

Het VO is tevreden over hoe de adviezen door het Bestuur zijn meegenomen in de definitieve besluitvorming.

4. Opvolging aanbevelingen voor 2021 en aandachtsgebieden 2021

In haar oordeel over het verslagjaar 2020 is door het VO een aantal punten expliciet benoemd als aandachtsgebieden voor het Bestuur in 2021. De belangrijkste punten zijn:

- Robuustheid pensioenadministratie en datakwaliteit binnen BSG;
- Nieuwe uitvoeringsovereenkomst na aflopen van de huidige overeenkomst per 31 december 2021;
- Scenarioplanning en verdere anticipatie op de uitwerking van het pensioenakkoord;
- De gevolgen voor het fonds en de deelnemers van de inmiddels aangekondigde afsplitsing van het Domestic Appliances onderdeel van Royal Philips.

Het VO stelt vast dat de overgang van de pensioenadministratie van PGGM naar BSG zonder grote problemen is verlopen en spreekt haar waardering hiervoor uit. De datakwaliteit is in de overgang naar BSG verbeterd en in zijn algemeenheid zijn de risico's tot een minimumniveau teruggebracht, maar datakwaliteit blijft een punt van aandacht. Voor 2022 is governance en procesvoering rond datakwaliteit bij BSG (naast governance en procesvoering rond datakwaliteit bij PPF) opgenomen in de aandachtsgebieden voor het bestuur.

Eind 2021 is de besluitvorming met betrekking tot een verlenging van de CDC-regeling afgerond en het Bestuur heeft, gelijk ook onze aanbeveling, de verwachte overgang naar het nieuwe pensioenstelsel meegewogen in haar besluit. De uitvoeringsovereenkomst was per het einde van het verslagjaar nog onderhanden.

De nieuwe pensioenwet heeft vertraging opgelopen en zal nu naar verwachting per 1 januari 2023 in werking treden. De wet kent een overgangperiode voor invoering tot 1 januari 2027. Het Bestuur is onverwijld doorgegaan met de voorbereidingen voor de overgang naar het nieuw pensioenstelsel en stelt zich daarbij mede op verzoek van de sociale partners ambitieus en proactief op.

De agenda's en besluitenlijsten van het AB worden zoals eerder verzocht met het VO gedeeld. UB en VO bespreken elk kwartaal deze agenda en besluitenlijst, voor het VO om inzicht te krijgen in de discussies en overwegingen die tot besluitvorming hebben geleid, dan wel waar besluitvorming juist achterwege bleef. Met deze werkwijze is een verbetering bereikt, welke door het VO zeer gewaardeerd wordt. Het VO gaat graag verder op deze weg om inzichten in het besluitvormingsproces verder te verbeteren.

Het Bestuur rapporteert in de kwartaalrapportages uitvoerig ten aanzien van de financiële ambitie en de communicatiedoelstellingen. Mede op verzoek van het VO rapporteert het Bestuur halfjaarlijks over de status van de initiatieven in het pensioenfondsplan zodat het VO beter in staat is om vast te stellen of de doelen van het pensioenfonds zijn bereikt. De initiatieven in het pensioenfondsplan zijn evenwel meer ondersteunend aan het bereiken van de doelen van het pensioenfonds. Op basis hiervan stelt het VO voor dat de toezichtthema's voor 2022 zoals voorgesteld door het Pensioenfonds, en ook relevante speerpunten, waar mogelijk gekwantificeerd worden om te kunnen vaststellen of de doelen van het pensioenfonds zijn bereikt.

Voor de status van de 2021 aandachtspunten die het VO voor zichzelf heeft geformuleerd verwijzen wij naar paragraaf 2 van dit oordeel.

5. Het oordeel

In het geven van een oordeel over het handelen van het bestuur zal het VO zich in eerste aanleg richten op de speerpunten die zij aan het begin van het verslagjaar heeft geïdentificeerd:

Afloop CDC en voortzetting in een nieuwe uitvoeringsovereenkomst

In hoofdstuk 3 is reeds uitgebreid aandacht geschonken aan het advies voor de CDC regeling 2022-2024 en het gegeven dat dit advies onder grote tijdsdruk tot stand moest komen.

Beleidskeuzes die moesten worden gemaakt voor de nieuwe CDC regeling kunnen niet los worden gezien van beleidskeuzes die aan de orde waren bij het voorsorteren op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel (zie hierna).

Het degelijke voorbereidend werk dat het Bestuur in dit verband heeft verricht en de wijze waarop het VO daarin is meegenomen, hebben er zeker een rol bij gespeeld dat het adviestraject voor de nieuwe CDC regeling ondanks de tijdsdruk toch zorgvuldig kon worden afgewerkt.

Het uitgangspunt van het Bestuur is om een voor alle deelnemers zo goed mogelijk pensioenresultaat te verzekeren voor de periode tot aan de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel (en dus voor de geldingsduur van de nieuwe CDC periode tot 2024). Dit bereikt zij door gelijktijdig het opbouw percentage te verlagen, voor een deel te derisken, en gebruik te maken van indexeringsmogelijkheden die de wetgever biedt.

Deze aanpak is naar het oordeel van het VO een juiste en zorgvuldige aanpak die getuigt van het evenwichtig wegen van de belangen van de aangeslotenen bij het Fonds.

Voorsorteren op alles wat komt kijken bij de transitie naar een nieuw pensioenstelsel.

In hoofdstuk 2 is reeds aandacht besteed aan de gedegen aanpak door het Bestuur van de voorbereidingen voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Beleidsuitgangspunten werden geformuleerd om alle deelnemers bij de overgang een zo goed mogelijke startpositie te verzekeren. Daar werd beleid op geformuleerd om het beleggingsbeleid te derisken (en zo maximaal de buffers van het fonds te beschermen), gebruik te maken van regels om indexatie mogelijkheden te verruimen, en het verlagen van de opbouw veroorzaakt door de lage rentestanden zoveel mogelijk te beperken.

Inzichtelijk werd gemaakt met cijfermatige onderbouwing wat de impact van de scenario's zou zijn per leeftijdsgroep en in verschillende goed weer en slecht weer scenario's.

Het gehele proces dat door het Bestuur is gevolgd getuigt van zorgvuldigheid, degelijke onderbouwing en evenwichtig wegen van de belangen van alle deelnemers.

Aldus heeft het VO ook tot uitdrukking gebracht in haar advies zoals in de vorige paragraaf aangegeven.

De start met de nieuwe pensioenuitvoerder BSG

Aan de hand van de kwartaalrapportages is het VO regelmatig bijgepraat over de ontwikkelingen gedurende het eerste jaar in de serviceverlening door BSG.

Uit de gesprekken met AB/UB en het NUB is het VO gebleken dat het Bestuur nauwlettend de prestaties volgt en middels SLA's checkt dat afgesproken serviceniveaus worden behaald, en waar ze (nog) niet geheel worden gehaald, hoe dit verbetert.

Het Bestuursbureau en het tweede Corona jaar

Wederom was 2021 een jaar van vergaderen via videoconferencing en met een grote hoeveelheid aan dossiers die allemaal moesten worden voorbereid en opgevolgd. Naar de waarneming van het VO heeft de kwaliteit noch de timing geleden hieronder. In het overleg met het NUB over het Intern Toezicht heeft het VO nog eens aandacht gevraagd voor de

grote werkdruk bij het Bestuursbureau, ook in het licht van de naderende transitie naar een nieuw pensioenstelsel, maar werd het tevens duidelijk dat dit de volle aandacht heeft.

Overig handelen van het bestuur

Naast bovengenoemde speerpunten heeft het VO nog een oordeel gevormd over het handelen van het bestuur inzake:

De financiële ambitie

Het Fonds heeft als financiële ambitie een waardevast pensioen voor pensioenontvangers en premievrije polishouders te bieden en een welvaartsvast pensioen voor pensioenopbouwers. Hiertoe zijn een beleggingsbeleid en risicohouding opgesteld. Het VO stelt vast dat de uitvoering van het beleggingsbeleid binnen de kaders van het opgestelde langetermijnbeleid en de vastgestelde risicogrenzen heeft plaatsgevonden. Dit wordt mede ondersteund door de resultaten van de verplichte wettelijke jaarlijkse haalbaarheidstoets waarbij het verwachte pensioenresultaat met 102% boven de ondergrens van 90% blijft en met 20% verwachte afwijking binnen het maximum van 25%. Tevens zijn de verschillende vereiste studies en evaluaties van het beleggingsbeleid en de risicohouding uitgevoerd. Daarnaast zijn er belangrijke stappen gemaakt om het maatschappelijk verantwoord beleggen meer inzichtelijk, vergelijkbaar en meetbaar te maken in de pensioenfondsportefeuille, overeenkomstig de ambities. Hiermee oordeelt het VO positief over het gevoerde financiële beleid.

Ten slotte is het VO verheugd dat de financiële positie van het Fonds zich sterk verbeterd heeft middels een significante toename van de beleidsdekkingsgraad tot 125,8% welke boven de vereiste dekkingsgraad van 115,8% ligt. Mede hierdoor is het herstelplan per 30 september 2021 kunnen komen te vervallen.

Communicatie

Op basis van het communicatie jaarplan kreeg het VO updates van de communicatie activiteiten en de mate waarin deze conform plan werden verricht. Hoewel enkele communicatie plannen niet volledig op koers lagen zijn de resultaten in hun totaal gezien ten opzichte van de benchmark geen reden voor zorg en is het VO positief over de bereikte resultaten.

Conclusie

Mede op basis van het jaarverslag 2021, de diverse kwartaalrapportages, het verslag van het Interne Toezicht en diverse besprekingen met Bestuur, de externe accountant en actuaris en de Sleutelfunctiehouders heeft het VO een beeld gekregen van een goed geleid fonds met effectief toezicht en strak geleide besluitvormingsprocessen.

Samenvattend komt het VO tot een unaniem positief oordeel over de wijze waarop het Bestuur verantwoording heeft afgelegd over het beleid van het Fonds en de wijze waarop dit is gevoerd gedurende het verslagjaar. Hetzelfde geldt voor het handelen van het bestuur en het door het Intern Toezicht gevoerde toezicht.

6. Aanbevelingen voor 2022 en aandachtsgebieden voor 2022

Het NUB heeft voor 2022 de volgende toezichtthema's zich ten doel gesteld:

- Beheersing IT- en Cyberrisico's door PPF;
- Governance en procesvoering rond Datakwaliteit bij PPF;
- Governance en procesvoering rond Datakwaliteit bij BSG;
- Opzet, bestaan en werking IT Control framework BSG.

Deze thema's lijken het VO prima aandachtspunten voor toezicht en worden door ons onderschreven. Het VO heeft zich daarbij de vraag gesteld of ook aandacht zou moeten worden besteed aan:

- De impact van de geopolitieke ontwikkelingen;
- De invloed van de sterk toegenomen inflatie op de reële pensioenen;
- De gevolgen van de op 30 maart 2022 ingediende Wet toekomst pensioenen (Wtp) voor de periode na de huidige CDC-overeenkomsten (type contract, aanwending buffers, etc.) en tijdens de transitiefase (indexatie);
- Voor een betere beoordeling van realisatie versus plan, vraagt het VO ook in 2022 aandacht aan het Bestuur voor het kwantificeren van gestelde doelen en rapporteren over de realisatie daarvan.

Het VO heeft voor zichzelf de volgende aandachtspunten geformuleerd:

- Soepele overgang i.v.m. komende wisselingen binnen het VO;
- Werkdruk op het VO i.v.m. de vele adviesaanvragen en transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Dit vereist dat het VO voldoende tijd gegund wordt om deze aanvragen te behandelen;
- Opleidingsplan en kennisopbouw (incl. de gevolgen van de Wtp).

Ten slotte wil het VO haar grote waardering uitspreken voor de wijze waarop het Bestuur en het personeel van PPF ook in het zo door COVID-19 beïnvloede jaar 2021 haar taken op voortreffelijke wijze heeft weten te volbrengen.

Het Verantwoordingsorgaan

Philips Pensioenfonds

Eindhoven

17 mei 2022

Reactie Algemeen Bestuur

Het Bestuur is verheugd over het positieve oordeel van het Verantwoordingsorgaan en spreekt zijn dank uit voor de inspanningen van het Verantwoordingsorgaan in het afgelopen jaar. Het Verantwoordingsorgaan heeft het Bestuur tijdig voorzien van goed onderbouwde (positieve) adviezen over de drie onderwerpen waarover in het verslagjaar advies is gevraagd. Daardoor was het mogelijk de besluitvorming conform planning af te ronden. Het Bestuur stelt dit zeer op prijs. Het oordeel reflecteert de goede samenwerking tussen het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan. Het Bestuur herkent de in het oordeel van het Verantwoordingsorgaan aangestipte onderwerpen en kijkt – net als het Verantwoordingsorgaan – met positieve verwachtingen uit naar het nog verder intensiveren van de onderlinge relaties, uiteraard met behoud van ieders rol en verantwoordelijkheid en met aandacht voor de te volgen procedures.

In zijn aanbevelingen voor 2022 noemt het Verantwoordingsorgaan naast de door het NUB voor 2022 vastgestelde toezichtthema's, nog een aantal andere thema's:

- De impact van de geopolitieke ontwikkelingen;
- De invloed van de sterk toegenomen inflatie op de reële pensioenen;
- De gevolgen van de op 30 maart 2022 ingediende Wet toekomst pensioenen (Wtp) voor de periode na de huidige CDC-overeenkomsten (type contract, aanwending buffers, etc.) en tijdens de transitiefase (indexatie);
- Voor een betere beoordeling van realisatie versus plan, vraagt het Verantwoordingsorgaan ook in 2022 aandacht aan het Bestuur voor het kwantificeren van gestelde doelen en rapporteren over de realisatie daarvan.

De eerste drie thema's worden volmondig door het bestuur onderschreven en staan uiteraard ook bij het bestuur op de agenda. Ten aanzien van het vierde thema merkt het Bestuur op, dat het in zijn algemeenheid de voorkeur van het Verantwoordingsorgaan voor het zoveel mogelijk vastleggen van meetbare doelstellingen deelt. De financiële- en communicatie ambitie van het Fonds zijn dan ook in kwantitatieve termen omschreven. Verder heeft het Fonds uiteraard ook service-level afspraken met zijn belangrijkste uitbestedingspartners. Dat betreft onder andere de kwaliteit van de dienstverlening aan de deelnemers. Ook die afspraken zijn grotendeels kwantitatief omschreven. Over dit alles wordt ieder kwartaal uitgebreid cijfermatig gerapporteerd in de kwartaalrapportage van het Uitvoerend Bestuur aan het Niet Uitvoerend Bestuur. Deze rapportage wordt ook met het VO gedeeld en besproken.

Tot slot legt het Fonds in het Pensioenfondsplan steeds voor de komende drie jaar vast met welke onderwerpen het Bestuur zich de komende drie jaar bezig gaat houden. In het plan wordt ook aangegeven op welk moment een bepaald onderwerp gereed moet zijn of een bepaald product moet zijn opgeleverd. In de eerdergenoemde rapportage over het vierde kwartaal van ieder jaar, wordt een samenvattende rapportage opgenomen over de realisatie van het Pensioenfondsplan. Daarin komt ook aan orde de vraag of de in het plan genoemde acties en producten tijdig zijn afgerond, respectievelijk opgeleverd. Tegen de achtergrond van dit alles is het Bestuur van oordeel dat de doelstellingen van het Fonds waar mogelijk

en gewenst voldoende concreet en gekwantificeerd zijn voor de besturing van het Fonds en de beoordeling daarvan. Uiteraard staat het Bestuur open voor concrete suggesties over te kwantificeren doelstellingen die een verdere verbetering zouden kunnen opleveren voor de besturing van het Fonds en is het graag bereid hierover met het Verantwoordingsorgaan van gedachten te wisselen.

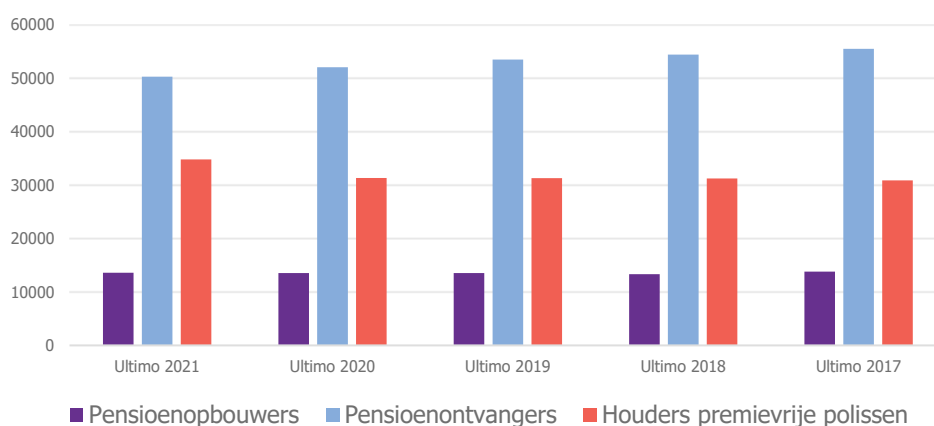
5 Philips Pensioenfonds in cijfers

5.1 Kerncijfers: vijfjarenvergelijking

Bedragen in miljoenen euro's

5.1.1 Pensioenen

Aantal deelnemers	Eind 2021	Eind 2020	Eind 2019	Eind 2018	Eind 2017
Pensioenopbouwers	13.613	13.533	13.525	13.320	13.812
Pensioenontvangers	50.298	52.069	53.505	54.440	55.516
Houders premievrije polissen	34.802	31.343	31.295	31.255	30.900
Totaal	98.713³⁷	96.945	98.325	99.015	100.228

Premies	2021	2020	2019	2018	2017
Werkgevers	230	221	221	218	221
Werkgevers koopsommen	4	3	1	2	2
Werknemers pensioenregeling	22	22	16	17	16
Werknemers vrijwillige verzekeringen	1	1	1	1	1
Totaal	257	247	239	238	240

³⁷ Het verschil in de tabel aantal deelnemers tussen eind 2020 en eind 2021 is niet alleen te verklaren door verloop. De uitgangspunten voor het tellen van het aantal pensioenopbouwers, pensioenontvangers en premievrije polishouders bij onze huidige pensioenbeheerder zijn iets anders dan die bij onze vorige pensioenbeheerder. Zo worden bijvoorbeeld gewezen partners met een aanspraak op bijzonder nabestaandenpensioen in verband met een scheiding voortaan apart meegeteld als polishouders. De aansluitingsverschillen zijn verwerkt in de stand per 1 januari 2021.

Uitkeringen	2021	2020	2019	2018	2017
Pensioenen	653	655	658	660	669
Afkopen	1	0	0	0	0
Uitgaande waarde-overdrachten individueel	3	5	4	6	3
Totaal	657	660	662	666	672

Indexaties	2021	2020	2019	2018	2017
Pensioenopbouwers	0,00%	0,64%	2,25%	0,60%	0%
Pensioenontvangers en houders premievrije polissen	0,00%	0,64%	0,75%	0,60%	0%

5.1.2 Beleggingen

Verdeling belegd vermogen³⁸	Eind 2021	Eind 2020	Eind 2019	Eind 2018	Eind 2017
Onroerend goed	2.973	2.567	2.728	2.554	2.465
Aandelen	5.155	6.745	6.533	5.208	6.411
Vastrentende waarden	15.444	13.008	11.920	11.037	10.701
Overig	240	549	94	-244	-91 ³⁶
Totaal	23.812	22.869	21.274	18.554	19.486

Resultaten beleggingen (in %)	2021	2020	2019	2018	2017
Indirect onroerend goed	17,6	-2,2	9,2	3,1	5,8
Aandelen	26,9	7,5	29,5	-5,0	9,9
Vastrentende waarden	-0,8	5,7	13,0	1,7	-2,5
Totaal beleggingsresultaat	5,7	9,9	16,6	-2,4	5,8

5.1.3 Financiële positie

	Eind 2021	Eind 2020	Eind 2019	Eind 2018	Eind 2017
Pensioenvermogen	23.855	22.921	21.302	18.572	19.449

³⁸ In paragraaf 6.5 'Toelichting op de balans' zijn de beleggingen voor risico pensioenfonds gebaseerd op een andere grondslag (RJ610). Deze cijfers zijn exclusief de beleggingen voor risico deelnemers.

Voorziening pensioenverplichtingen	18.035	19.544	18.210	16.204	16.136
Gewogen gemiddelde marktrente ³⁹	0,55%	0,15%	0,70%	1,34%	1,44%
Actuele dekkingsgraad	132,3%	117,3%	117,0%	114,5%	120,4%
Beleidsdekkingsgraad	125,8%	109,8%	114,2%	119,8%	117,2%
Vereiste dekkingsgraad	115,8%	118,2%	118,6%	118,8%	119,0%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%

³⁹ De gewogen gemiddelde marktrente komt voort uit de door DNB voorgeschreven curve ter bepaling van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen

5.2 Ontwikkeling deelnemers

	Opbouwers	Houders premiervrije polissen	Ontvangers ouderdoms- pensioen	Ontvangers nabestaand en-pensioen	Ontvangers wezenpensi oen	Totaal aantal deelnemers
Saldo einde vorig verslagjaar	13.533	31.343	35.203	16.654	212	96.945
Toetreding	1.447	0				
Vertrek / Revalidatie	-1.147	1.147				
Arbeidsongeschiktheid	1	-1				
Pensioentoekenning	-177	-761	938	1.116	30	
Overlijden	-18	-176	-1.854	-1.293		
Afkoop		-43	-2	-61	-15	
Afloop					-47	
Waardeoverdracht		-20				
Andere oorzaken	-26	3.313	-762	177	2	
Saldo mutaties	80	3.459	-1.680	-61	-30	1.768
Stand einde verslagjaar	13.613	34.802	33.523	16.593	182	98.713

5.3 Pensioenregelingen

Tot 1 januari 2020 voerde het Fonds in totaal acht pensioenregelingen uit die van toepassing waren op verschillende groepen deelnemers: flex pensioen cao, flex pensioen ES, de eindloonregeling, het Executives Pension Plan en diverse flexregelingen vanuit het verleden. Tevens was sprake van een aanvullende regeling in de meeste flexregelingen, de zogeheten Prepensioneringsregeling.

In 2019 zijn diverse vereenvoudigingen in (de uitvoering van) de pensioenregelingen gerealiseerd, waardoor vanaf 1 januari 2020 alleen nog de twee regelingen worden uitgevoerd waarin pensioen wordt opgebouwd door de huidige medewerkers van Philips en Signify, namelijk het flex pensioen cao en het flex pensioen ES.

In deze regelingen zijn ook de arbeidsongeschikten opgenomen die tot 1 januari 2020 nog pensioen opbouwden volgens één van de oude pensioenregelingen van het Fonds.

Verder is er in beide pensioenregelingen geen sprake meer van inkoop van extra aanspraken op grond van de tot 1 januari 2021 geldende suppletieregeling. Op grond van deze regeling verkregen deelnemers voorwaardelijke, extra aanspraken op ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Deze aanspraken werden tijdsevenredig bij het Fonds ingekocht over een periode van 15 jaar, van 1 januari 2006 tot 1 januari 2021, zolang sprake was van een actief deelnemerschap. In 2020 is het laatste deel van de extra aanspraken ingekocht en daarom is de suppletieregeling per 31 december 2020 beëindigd.

Het flex pensioen cao en flex pensioen ES zijn inhoudelijk gelijk aan elkaar, met uitzondering van de premieafspraken die met de werkgevers zijn gemaakt. Het betreft middelloonregelingen met voorwaardelijke na-indexatie. De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar.

Het flex pensioen cao is van toepassing op 12.792 pensioenopbouwers (stand per 31 december 2021). Het flex pensioen ES, die door het Fonds vanaf 1 januari 2015 wordt uitgevoerd voor Executives en Senior Directors, is van toepassing op 821 deelnemers (stand per 31 december 2021). In deze aantallen zijn de arbeidsongeschikten meegenomen.

De kerngegevens van beide pensioenregelingen zijn samengevat in het volgende overzicht.

Flex pensioen cao en Flex pensioen ES
(kerngegevens per 1 januari 2022)

Franchise	€ 15.274
Maximaal pensioengevend salaris	€ 114.866
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	1,85% ⁴⁰ van de pensioengrondslag
Pensioenrichtleeftijd	68 jaar
Percentage nabestaandenpensioen	70% van het ouderdomspensioen
Werknemersbijdrage pensioenregeling (Philips)	2% van de pensioengrondslag
Werknemersbijdrage pensioenregeling (Signify)	5% van de pensioengrondslag

Pensioenregeling bij ABN AMRO Pensioenen

De aangesloten ondernemingen hebben voor medewerkers met een salaris boven € 114.866 (maximaal pensioengevend salaris per 1 januari 2022) een voorziening getroffen bij ABN AMRO Pensioenen voor het nabestaandenpensioen en de voortzetting van pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid boven dit salaris. Daarnaast hebben deze medewerkers de mogelijkheid om voor hun ouderdomspensioen bij ABN AMRO Pensioenen vrijwillig deel te nemen aan de netto pensioenregeling, die de aangesloten ondernemingen in het leven hebben geroepen.

⁴⁰ Dit is een geambieerd opbouwpercentage. Het feitelijke opbouwpercentage kan ook lager zijn. Dit is het geval in 2022 en 2023. Het opbouwpercentage is die jaren 1,65%.

6 Jaarrekening

6.1 Balans per 31 december 2021

Bedragen in miljoenen euro's

Na bestemming van saldo van baten en lasten

Activa		2021	2020
Beleggingen voor risico pensioenfonds	[1]	26.457	26.641
Vordering risicoherverzekeraar	[2]	25	18
Vorderingen en overlopende activa	[3]	10	1
Liquide middelen	[4]	45	51
Totaal activa		26.537	26.711

Passiva		2021	2020
Algemene reserve	[5]	5.820	3.377
Technische voorziening	[6]	18.035	19.544
Overige schulden en overlopende passiva	[7]	2.682	3.790
Totaal passiva		26.537	26.711

Het pensioenvermogen ultimo 2021 bedraagt € 23.855 miljoen (ultimo 2020: € 22.921 miljoen) en betreft het totaal van de post 'Algemene reserve' en de post 'Technische voorziening'.

6.2 Staat van baten en lasten over 2021

Bedragen in miljoenen euro's

Baten		2021	2020
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	[8]	257	247
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	[9]	1.343	2.045
Lasten		2021	2020
Pensioenuitkeringen	[10]	-654	-655
Pensioenuitvoeringskosten	[11]	-15	-17
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds:			
- Pensioenopbouw	[12]	-370	-310
- Toeslagverlening	[13]	-3	-117
- Rentetoevoeging	[14]	104	58
- Technisch resultaat		-8	7
- Onttrekking pensioenuitkeringen		653	654
- Onttrekking pensioenuitvoeringskosten		17	17
- Wijziging marktrente	[15]	1.194	-2.140
- Wijziging actuariële grondslagen	[16]	-88	511
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	[17]	-5	-1
- Overige wijzigingen	[18]	15	-13
Saldo overdrachten van rechten	[19]	5	1
Saldo herverzekeringen	[20]	-2	-2
Overige baten en lasten	[21]	0	0
Saldo van baten en lasten		2.443	285

Bestemming van het saldo van baten en lasten**2021****2020**

- Algemene reserve

2.443

285

6.3 Kasstroomoverzicht over 2021

Bedragen in miljoenen euro's

Onderstaande bedragen hebben betrekking op daadwerkelijke kasstromen in het verslagjaar en kunnen afwijken van de bedragen in de Staat van baten en lasten waarin de bedragen worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Kasstroom uit pensioenactiviteiten	2021	2020
Ontvangen premies	257	248
Ontvangen waardeoverdrachten	8	6
Betaalde pensioenuitkeringen	-654	-656
Saldo herverzekeringen	-2	-2
Betaalde waardeoverdrachten	-3	-5
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-14	-17
Overige ontvangsten en betalingen	0	-14
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-408	-440
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	2021	2020
Verkopen en mutaties in beleggingen voor risico pensioenfonds	9.672	8.981
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	536	498
Aankopen beleggingen	-9.623	-8.995
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-29	-35
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	556	449
Mutatie kasmiddelen	148	9

De kasmiddelen betreffen de liquide middelen zoals deze getoond worden in de balans. Deze nemen in het verslagjaar af van € 51 miljoen naar € 45 miljoen (zie toelichting [4]). Tevens zijn als kasmiddelen aangemerkt de in de beleggingsportefeuille aangehouden liquiditeiten die niet in geldmarktfondsen zijn belegd. Deze nemen in het verslagjaar toe van € 105 miljoen naar € 259 miljoen (zie toelichting [1]).

6.4 Toelichting behorende tot de jaarrekening

Bedragen in miljoenen euro's

6.4.1 Inleiding

De Stichting⁴¹ heeft ten doel ten behoeve van de aangeslotenen, premievrije polishouders, de pensioengerechtigden en de overige aanspraakgerechtigden, door de aangesloten ondernemingen gesloten pensioenovereenkomsten als bedoeld in de Pensioenwet, uit te voeren, in de ruimste zin van het woord en in overeenstemming met de pensioenreglementen die zijn vastgesteld op basis van de pensioenovereenkomsten en de tussen de Stichting Philips Pensioenfonds (verder aangeduid als: het Fonds) en de aangesloten ondernemingen gesloten financierings- of uitvoeringsovereenkomsten.

Het Fonds zal, hetzij de dekking van de pensioenaanspraken en -rechten op pensioen voortvloeiende uit bovenvermelde pensioenreglementen in eigen beheer (voor eigen risico) houden, hetzij overeenkomsten van verzekering sluiten met één of meer verzekeraars als bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet. Het Fonds ontvangt ter verwezenlijking van het gestelde doel bijdragen van de aangesloten ondernemingen, waaronder de bijdragen van aangeslotenen. Ook kan het Fonds andere bijdragen ontvangen.

Om de uitbetaling van pensioenen nu en in de toekomst zo goed mogelijk zeker te stellen, moet het Pensioenfonds zorgdragen dat het over voldoende financiële middelen beschikt. Het geld dat hiervoor nodig is, wordt enerzijds verkregen uit beleggingsopbrengsten en anderzijds via premie-ontvangsten. Afspraken over de premie zijn tussen de aangesloten ondernemingen en het Pensioenfonds gemaakt en vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomsten. Nadat het Fonds de overeengekomen premie heeft ontvangen, hebben de aangesloten ondernemingen geen verdere financiële verplichtingen meer. Ook niet indien de financiële positie van het Fonds zich minder goed ontwikkelt dan gedacht op het moment dat de premie werd overeengekomen. Om tegenvallers op te vangen, houdt het Fonds zo mogelijk buffers aan. Indien die niet toereikend zijn, wordt in eerste instantie niet of niet volledig geïndexeerd en kan in het uiterste geval verlaging van opgebouwde aanspraken worden doorgevoerd.

Het Fonds is bevoegd de administratie van de uitgevoerde pensioenregelingen en het beheer van het vermogen, inclusief dat deel van het vermogen dat wordt aangehouden ten behoeve van de uitvoering van één of meer premieovereenkomsten, geheel of ten dele op te dragen aan één of meer derden.

⁴¹ Stichting Philips Pensioenfonds, met statutaire zetel in Eindhoven (High Tech Campus 5.2, 5656 AE, Eindhoven), KvK nummer 41087111

Indien het Fonds werkzaamheden uitbesteedt aan een derde draagt het Fonds er zorg voor dat deze derde de bij of krachtens de wet gestelde regels, die op de uitbesteding van toepassing zijn, naleeft. Het Fonds zal daartoe onder meer een uitbestedingsovereenkomst, die voldoet aan de gestelde eisen, aangaan met deze derde.

6.4.2 Overeenstemmingsverklaring

De Jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ). De jaarrekening is tevens gebaseerd op de bepalingen van het Financieel Toetsingskader.

6.4.3 Algemene grondslagen

Algemeen

Alle bedragen zijn vermeld in miljoenen euro's. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Cijfers ter vergelijking zijn voor vergelijkingsdoeleinden waar nodig aangepast.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het Fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen

vanaf het moment waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen (bij activa) danwel dat de afwikkeling gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen (bij verplichtingen) en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Algemeen Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa, verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Wijzigingen in schattingen worden toegelicht onder de desbetreffende waarderingsgrondslag. Het financieel effect wordt gekwantificeerd vermeld in de toelichting op de jaarrekening.

In 2021 heeft een schattingswijziging plaatsgevonden van de voorziening pensioenverplichtingen inzake de toepassing van de nieuwe UFR methodiek zoals voorgeschreven door De Nederlandsche Bank (DNB). In 2021 heeft verder ook een wijziging plaatsgevonden van de kostenopslag voor toekomstige uitvoeringskosten. Deze schattingswijzigingen worden verder toegelicht onder de specifieke grondslagen.

In 2020 heeft een schattingswijziging plaatsgevonden van de voorziening pensioenverplichtingen inzake de toepassing van de prognosetafel AG2020 en fondsspecifieke ervaringssterfte.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen actuele waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen

de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	Eind 2021	Eind 2020	Eind 2019	Eind 2018	Eind 2017
USD	1,1372	1,2236	1,1225	1,1432	1,2008
GBP	0,8396	0,8951	0,8473	0,8976	0,8877
JPY	130,9542	126,3254	121,9876	125,4207	135,2701
CHF	1,0362	1,0816	1,0870	1,1269	1,1702
SEK	10,2960	10,0485	10,5078	10,1350	9,3266

6.4.4 Specifieke grondslagen

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen van dat soort beleggingen.

Lopende interestposities uit hoofde van beleggingen worden verantwoord als onderdeel van de marktwaarde van de betreffende beleggingscategorie.

Op grond van de RJ610 worden vorderingen en schulden in verband met beleggingstransacties onder de beleggingsrubriek geclassificeerd, behorend bij de portefeuille waarin deze zijn opgenomen. Tijdelijke banksaldi in verband met beleggingstransacties worden geclassificeerd onder vastrentende waarden indien ze in geldmarktfondsen belegd zijn, en onder overige beleggingen indien ze niet in geldmarktfondsen belegd zijn.

Schulden uit hoofde van derivaten, en schulden uit hoofde van ontvangen liquiditeitenonderpand worden evenwel opgenomen onder 'overige schulden'. Voor derivaten geldt hierbij dat de openstaande posities niet gesaldeerd worden weergegeven, maar dat het totaal van alle 'deals' met een positieve waarde op balansdatum wordt verantwoord onder beleggingen, en dat het totaal van alle 'deals' met een negatieve waarde op balansdatum wordt verantwoord onder de 'overige schulden'.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in direct vastgoed worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De actuele waarde is gebaseerd op twee door onafhankelijke deskundigen verrichte taxaties, waarbij de laagste waarde van beide taxaties is aangehouden voor het totaal van het direct vastgoed. Resultaten door wijziging in actuele waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord. Bij de waardering wordt gebruikgemaakt van zowel de huurkapitalisatie- als de Discounted Cash Flow-methode (DCF). De taxaties worden hierbij uitgevoerd door Vastgoed gecertificeerde taxateurs. Bij de taxaties is gewerkt volgens de richtlijnen van de RICS (Royal Institution of Chartered Surveyors), ROZ/IPD (vereniging Raad voor Onroerende Zaken / Investment Property Databank) en IVS (International Valuation Standard) alsmede volgens de aanbevelingen van het platform taxateurs en accountants. Ten behoeve van de taxaties worden de objecten bezocht door de taxateurs. De taxateurs hebben bevestigd dat ze ten behoeve van de taxaties de gevraagde informatie ontvangen hebben c.q. door het Fonds is verklaard dat het Fonds alle relevante informatie aan taxateurs heeft aangeleverd.

Beleggingen in direct vastgoed waarvoor een verkoopovereenkomst tot stand is gekomen doch die aan het eind van het verslagjaar nog niet geleverd zijn, zijn gewaardeerd tegen de overeengekomen verkoopprijs.

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet-beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum, waarbij de onderliggende vastgoedbeleggingen zijn gewaardeerd op actuele waarde die in de meeste gevallen is ontleend op basis van onafhankelijke taxatie, en in enkele gevallen aangevuld met schattingen van het management van het vastgoedfonds. Bij niet-beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen worden periodieke analyses van resultaten uitgevoerd, evenals analyse van de gecontroleerde jaarrekeningen van de indirecte vastgoedbeleggingen, en vergelijking met de waarde-opgaven van de fondsmanagers. Niet in alle gevallen zijn gecontroleerde jaarrekeningen beschikbaar voor vaststelling van de jaarrekening.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen inclusief opgelopen interest. Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebeoordeling plaats op basis van de geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de ultimo boekjaar geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel en de looptijden.

De actuele waarde van de door het Fonds uitgegeven hypotheekleningen bestaat uit de netto contante waarde van de verwachte rente- en aflossingsstromen uit de hypotheekportefeuille. De verwachte kasstromen worden bepaald rekening houdend met gemiddelde voortijdige aflossingen. De verwachte kasstromen van de woninghypotheekleningen worden contant gemaakt met behulp van een rentevoet die is gebaseerd op consumententarieven die gesegmenteerd zijn naar risico-klassen, lossende en niet-lossende leningen en gecorrigeerd voor kosten en risico's die zich reeds hebben voorgedaan. De verwachte kasstromen van de bedrijfshypotheekleningen worden contant gemaakt met behulp van een rentevoet, die is gebaseerd op de som van componenten voor geschatte kosten en risico's behorend bij de portefeuille bedrijfsleningen.

Beleggingen in niet-beursgenoteerde hypotheekfondsen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar ontleend aan de meest recente rapportage van de fondsmanager, indien nodig gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum, waarbij de onderliggende hypotheekbeleggingen zijn gewaardeerd op actuele waarde die is ontleend aan een netto contante waarde berekening. De gerapporteerde actuele waarde wordt jaarlijks vergeleken met de gecontroleerde jaarrekening van het hypotheekfonds.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die er niet zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. In deze waarderingsmodellen wordt de waarde van interest rate swaps en inflation linked swaps bepaald op basis van het verschil tussen de waarde van alle toekomstige betalingen door de tegenpartij aan het Fonds en de waarde van alle toekomstige betalingen door het Fonds aan de tegenpartij. Voor interest rate swaps worden deze kasstromen bepaald op basis van de in het contract vastgelegde rente (veelal Euribor of Libor) en wordt de OIS-curve (Overnight indexed swapcurve) gehanteerd bij de contantmaking van die verwachte kasstromen. Voor inflation linked swaps worden de verwachte kasstromen afgeleid uit een curve van 'forward nulcouponswaps', de zogenoemde 'break-even inflatiecurve' en wordt de OIS-curve gehanteerd bij de contantmaking van die verwachte kasstromen.

De marktwaaarde van valutatermijnaffaires wordt bepaald door de waarde van de vreemde valuta tegen de termijntkoersen op het afsluitmoment af te zetten tegen de waarde van de vreemde valuta tegen de termijntkoersen op de balansdatum.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. Voor beleggingen in private equity is dit de intrinsieke waarde ultimo boekjaar ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum.

Liquiditeiten zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vordering risicoherverzekeraar

De vordering risicoherverzekeraar wordt gewaardeerd op actuele waarde en heeft betrekking op het met Elips Life AG per 1 januari 2018 afgesloten herverzekeringscontract voor de duur van 4 jaar ter dekking van de arbeidsongeschiktheidsrisico's. De vordering is daarbij gelijk gesteld aan drie maal de ingeschatte risicoherverzekeringspremie per 1 januari volgend op de balansdatum welke premie is bepaald op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw van ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen over de periode van 1 juli van jaar 3 volgend op de vaststellingsdatum en het bereiken van de pensioenrichtleeftijd. Daarnaast bestaat de vordering risicoherverzekeraar uit de contant gemaakte verwachte uitkeringen uit hoofde van arbeidsongeschiktheidsgevallen waarvan de wachttijd van drie jaar reeds verstreken is. De contante waarde wordt berekend op basis van de actuariële grondslagen van het Fonds zoals deze per 1 januari van het betreffende jaar van toepassing zijn. Indien de kredietwaardigheid van de risicoherverzekeraar hiertoe aanleiding geeft, wordt een afslag toegepast bij het bepalen van de waarde van de vordering.

Per 1 januari 2022 is een nieuwe overeenkomst gesloten met Elips Life AG voor een periode van 3 jaar. Het Fonds heeft de mogelijkheid om de overeenkomst na 2 jaar te beëindigen indien er per 1 januari 2024 op grond van de Wet Toekomst Pensioenen geen of een aangepaste uitvoeringsovereenkomst tot stand komt met de aangesloten ondernemingen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, tenzij anders vermeld, onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde, zijnde de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen van het Fonds. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Het financieel effect van de rentetermijnstructuur wordt toegelicht onder [6] Technische voorziening. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen wordt uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkeling. Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De berekeningen worden uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Sterftekansen: Prognosetafel AG 2020 gecorrigeerd met de fonds specifieke ervaringssterfte, gebaseerd op het Willis Towers Watson ervaringssterfmodel 2020.
- Partnersysteem voor het waarderen van het niet-ingegaan nabestaandenpensioen tot pensionering: onbepaalde partnersysteem met fonds specifieke partnerfrequenties.
- Partnersysteem voor het waarderen van het niet-ingegaan nabestaandenpensioen na pensionering: bepaalde partnersysteem.

- De partners van de (gewezen) mannelijke aangeslotenen worden verondersteld drie jaar jonger te zijn.
- De partners van de (gewezen) vrouwelijke aangeslotenen worden verondersteld drie jaar ouder te zijn.
- Een opslag van 2,5% van de voorziening pensioenverplichtingen ter dekking van toekomstige uitvoeringskosten.
- Arbeidsongeschiktheidsrisico op basis van de verwachte schadelast, vastgesteld als drie maal de ingeschatte risicoherverzekeringspremie per 1 januari volgend op de balansdatum.

Schattingswijzigingen voorziening pensioenverplichtingen in 2021

In 2021 heeft een schattingswijziging plaatsgevonden van de voorziening pensioenverplichtingen inzake de toepassing van de nieuwe UFR methodiek zoals voorgeschreven door De Nederlandsche Bank (DNB). DNB heeft bepaald dat de rentetermijnstructuur met ingang van 2021 in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. De nieuwe methodiek wordt in vier stappen gedurende drie jaar ingevoerd. Bij het Fonds betreft de invloed van de eerste stap per 1 januari 2021 een toename van de voorziening met € 212 miljoen.

Deze schattingswijziging is verder toegelicht onder [15] Wijziging marktrente.

In 2021 heeft verder ook een wijziging plaatsgevonden van de kostenopslag voor toekomstige uitvoeringskosten. Uit intern onderzoek is gebleken dat het passend is om deze kostenopslag met ingang van 31 december 2021 te verhogen van 2,0% naar 2,5%. De reden hiervoor is dat de verwachting is dat de toekomstige uitvoeringskosten hoger zijn dan voorheen ingeschat. De voorziening pensioenverplichtingen is hierdoor toegenomen met € 88 miljoen.

Deze schattingswijziging is verder toegelicht onder [16] Wijziging actuariële grondslagen.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Actuele en beleidsdekkingsgraad

Het Fonds baseert beleidsbeslissingen op de beleidsdekkingsgraad, voor zover dat wettelijk vereist is. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als een voortschrijdend gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden. De actuele dekkingsgraad wordt berekend als het quotiënt van de middelen ter dekking van de pensioenverplichtingen en de technische voorziening. De middelen ter dekking van de pensioenverplichtingen zijn gelijk aan het totaal van de activa minus de schulden en de overlopende passiva. Voor het bepalen van de actuele dekkingsgraad wordt de technische voorziening bepaald op basis van de door DNB maandelijks gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Premiebijdragen

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

Beleggingsresultaten zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben. Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe resultaten worden opbrengsten uit rente, dividend en dergelijke gepresenteerd. Ten aanzien van dividend is uitsluitend het in het verslagjaar ter beschikking gestelde dividend als opbrengst verantwoord. Waardeveranderingen zijn indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden.

Overige baten

Overige baten zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten betreffen de aan het verslagjaar toe te rekenen kosten van pensioenbeheer en overige kosten welke verband houden met het besturen van het Fonds.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds*Pensioenopbouw*

De pensioenopbouw wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenaanspraken plaatsvindt.

Toeslagverlening

De verhoging van de technische voorziening uit hoofde van indexering, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment waarop de toezegging wordt gedaan.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente van -0,53% toegevoegd (2020: rente van -0,32%) op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt. Omdat de éénjaarsrente negatief is, is er feitelijk sprake van een onttrekking aan de voorziening.

Technisch resultaat

In de post 'Technisch resultaat' is het resultaat op arbeidsongeschiktheid alsmede op sterfte als gevolg van langlevens en kortlevens opgenomen. Het resultaat op langlevens ontstaat doordat mensen korter of langer leven dan eerder is aangenomen. Het resultaat op kortlevens ontstaat doordat er meer of minder mensen overlijden dan verwacht.

Pensioenuitkeringen

De post 'Pensioenuitkeringen' bestaat uit de verrichte pensioenuitkeringen c.q. de uit de voorziening vrijgevallen pensioenuitkeringen.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging rentetermijnstructuur

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De wijziging van de voorziening pensioenverplichtingen op de balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging actuariële grondslagen

De mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van actuariële grondslagen in het verslagjaar wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van aanspraken

Individuele waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten verwerkt op het moment waarop deze betaald dan wel ontvangen worden. Collectieve waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten verwerkt op moment van betaling van het overeengekomen voorschotbedrag.

Overige wijzigingen

De overige mutaties worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Saldo overdrachten van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Saldo herverzekeringen

Het Fonds heeft het risico van overlijden en arbeidsongeschiktheid herverzekerd bij Elips Life AG. De premies en uitkeringen worden toegerekend aan de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Het herverzekerde overlijdensrisico is de contante waarde van het nog niet opgebouwde nabestaandenpensioen. Voor alle deelnemers wordt een risicokapitaal verzekerd en uitgekeerd bij overlijden, ongeacht of er sprake is van een partner. De kapitalen in de premiebepaling van het herverzekeringscontract ter dekking van overlijden zijn gebaseerd op het onbepaald partnersysteem met leeftijdsafhankelijke partnerfrequenties. De verzekering van de premievrijstelling van pensioenopbouw is gebaseerd op de premie die benodigd is voor de jaarlijkse pensioenopbouw. De verzekering van het arbeidsongeschiktheidspensioen is gebaseerd op de uit te keren arbeidsongeschiktheidspensioenen. Voor de verzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico wordt rekening gehouden met een wachttijd van 3 jaar, te rekenen vanaf de eerste ziektedag.

Overige lasten

Overige lasten zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd en zijn gebaseerd op

waargenomen kasstromen. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

6.5 Toelichting op de balans

Bedragen in miljoenen euro's

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

2021	Vastgoed	Aandelen	Vast- rentende waarden	Deri- vaten	Overige beleggingen	Totaal
Beleggingen met positieve waarde	3.017	5.019	14.364	2.467	2	24.869
Overige vorderingen	4	29	117	-	-	150
Liquiditeiten	-	-	1.281	-	259	1.540
	3.021	5.048	15.762	2.467	261	26.559
Overige schulden	-3	-10	-89	-	-	-102
Balanswaarde	3.018	5.038	15.673	2.467	261	26.457
Beleggingen met positieve waarde	3.017	5.019	14.364	2.467	2	24.869
Beleggingen met negatieve waarde	-	-	-	-2.182	-	-2.182
Beleggingen exclusief gerelateerde vorderingen, liquiditeiten en schulden	3.017	5.019	14.364	285	2	22.687

2020	Vastgoed	Aandelen	Vast- rentende waarden	Deri- vaten	Overige beleggingen	Totaal
Beleggingen met positieve waarde	2.734	6.496	12.790	3.530	3	25.553
Overige vorderingen	6	17	68	-	-	91
Liquiditeiten	-	-	966	-	105	1.071
	2.740	6.513	13.824	3.530	108	26.715
Overige schulden	-7	-1	-66	-	-	-74
Balanswaarde	2.733	6.512	13.758	3.530	108	26.641
Beleggingen met positieve waarde	2.734	6.496	12.790	3.530	3	25.553
Beleggingen met negatieve waarde	-	-	-	-3.012	-	-3.012
Beleggingen exclusief gerelateerde vorderingen, liquiditeiten en schulden	2.734	6.496	12.790	518	3	22.541

De beleggingen onder vastrentende waarden zijn inclusief de opgelopen interest.

Per balansdatum is € 0 miljoen aan beleggingen uitgeleend (eind 2020: € 0 miljoen).

Ontvangen en verstrekt onderpand

Het Fonds ontvangt en verstrekt onderpand uit hoofde van valuta-, rente- en inflatiederivaten in de vorm van liquiditeiten en vastrentende waarden gebaseerd op de waardeontwikkelingen van genoemde derivaten. In geval van een positieve waardeontwikkeling ontvangt het Fonds onderpand en in geval van een negatieve waardeontwikkeling verstrekt het Fonds onderpand.

Liquiditeiten

Ultimo 2021 bedraagt het door het Fonds ontvangen liquiditeitenonderpand als gevolg van een netto positieve waardeontwikkeling van valuta-, rente- en inflatiederivaten € 463 miljoen (2020: € 760 miljoen). Dit bedrag staat vermeld zowel onder liquiditeiten als onder de overige schulden en overlopende passiva als terugbetalingsverplichting, zie toelichting [7] op pagina 162. Daarnaast bedraagt het door het Fonds ultimo 2021 in liquiditeiten verstrekte onderpand € 52 miljoen (2020: € 5 miljoen).

Vastrentende waarden

Ultimo 2021 bedraagt de actuele waarde van de door het Fonds als onderpand verstrekte vastrentende waarden als gevolg van een negatieve waardeontwikkeling van de valuta-, rente- en inflatiederivaten € 586 miljoen (2020: € 278 miljoen). Dit bedrag is verantwoord als belegging met een positieve waarde onder vastrentende waarden. Het Fonds heeft ultimo 2021 geen vastrentende waarden als onderpand ontvangen (2020: € 0 miljoen).

Liquiditeiten

De in de beleggingsportefeuilles aangehouden liquiditeiten die niet in geldmarktfondsen belegd zijn ten bedrage van € 259 miljoen (2020: € 105 miljoen) worden opgenomen onder overige beleggingen. Hiervan betreft € 4 miljoen liquiditeitenonderpand (2020: € 8 miljoen).

Onder vastrentende waarden worden opgenomen de door het Fonds gehouden participaties in geldmarktfondsen.

Geldmarktfondsen	2021	2020
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund (EUR)	1.211	928
BlackRock ICS USD Liquidity Fund (USD)	61	32
BlackRock ICS US Treasury Fund (USD)	8	5
BlackRock ICS Sterling Liquidity Fund (GBP)	1	1
Totaal	1.281	966

Bovenstaande tabel bevat ook het in de geldmarktfondsen belegde onderpand. Het in geldmarktfondsen belegde onderpand betreft een bedrag van € 459 miljoen (2020: € 752 miljoen).

De geldmarktfondsen zijn conservatief beheerde fondsen bestaande uit korte termijn geldmarktproducten met hoge kredietwaardigheid. De fondsen hebben een Aaa rating (Moody's). De toename in geldmarktfonds-beleggingen is het gevolg van een bestuursbesluit om beleggingen in beursgenoteerd vastgoed en aandelen af te bouwen ten gunste van staatsobligaties en liquiditeiten.

Verloopoverzicht beleggingen

Beleggingen	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 31 december 2019	2.987	6.228	10.153	47	3	19.418
Aankopen/verstrekkingen	363	1.498	7.160	-	-	9.021
Verkopen/aflossingen	-362	-1.801	-4.892	-415	-	-7.470
Waardeverschillen en verkoopresultaten	-254	571	369	886	0	1.572
Stand per 31 december 2020	2.734	6.496	12.790	518	3	22.541
Aankopen/verstrekkingen	471	2.505	6.085	-	-	9.061
Verkopen/aflossingen	-800	-5.275	-4.026	383	-1	-9.719
Waardeverschillen en verkoopresultaten	612	1.293	-485	-616	0	804
Stand per 31 december 2021	3.017	5.019	14.364	285	2	22.687

Actuele waarde

Zoals vermeld in de 'Algemene grondslagen' zijn de beleggingen van het Fonds gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Schattingen van de actuele waarde zijn momentopnamen, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen etcetera) en zijn derhalve gewaardeerd op basis van de beste inschatting die van bovenstaande factoren gemaakt kan worden.

De waardering van de beleggingen is bepaald met behulp van onderstaande methodes (classificatie is gebaseerd op RJ 290.916):

Beleggingen	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
2021						
(Genoteerde) marktprijzen	454	5.016	12.673	1	-	18.144
Onafhankelijke taxaties	2	-	-	-	-	2
Netto contante waarde berekeningen	-	-	1.099	284	-	1.383
Andere methode	2.561	3	592	-	2	3.158
Totaal	3.017	5.019	14.364	285	2	22.687
2020						
(Genoteerde) marktprijzen	749	6.485	11.679	0	-	18.913
Onafhankelijke taxaties	1	-	-	-	-	1
Netto contante waarde berekeningen	-	-	1.011	518	-	1.529
Andere methode	1.984	11	100	-	3	2.098
Totaal	2.734	6.496	12.790	518	3	22.541

Liquiditeiten van het Fonds die zijn geïnvesteerd in geldmarktfondsen zoals opgenomen onder vastrentende waarden, behoren tot '(genoteerde) marktprijzen' en zijn niet opgenomen in bovenstaande overzichten. Geldmarktfondsen en andere beleggingsfondsen kunnen als '(genoteerde) marktprijzen' geclassificeerd worden indien door deze fondsen dagelijks een intrinsieke waarde wordt afgegeven waartegen ook dagelijks kan en wordt gehandeld.

Bij de bepaling van de waardering van de beleggingen zijn de volgende uitgangspunten gebruikt:

(Genoteerde) marktprijzen

Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld op een actieve markt. Hieronder vallen de beursgenoteerde aandelen in vastgoedfondsen, aandelen, obligaties en futures.

Onafhankelijke taxaties

Onafhankelijke taxaties worden toegepast voor de waardering van direct vastgoed in bezit van het Fonds. Ultimo 2021 bedroeg de waarde van het direct vastgoed € 2 miljoen (2020: € 1 miljoen). Voor de belangrijkste uitgangspunten bij de waardering van het (directe)

vastgoed wordt verwezen naar de grondslagen voor deze post in de 'Algemene grondslagen'.

Netto contante waarde berekeningen

De reële waarde van de door het Fonds uitgegeven hypothecaire leningen wordt bepaald met behulp van een netto contante waarde methode. Ultimo 2021 bedroeg de waarde van deze hypothecaire leningen € 1.099 miljoen (2020: € 1.011 miljoen). De verwachte kasstromen van woninghypotheken worden contant gemaakt met behulp van een rentevoet die is gebaseerd op consumententarieven en de kenmerken van de individuele hypotheekleningen.

De verwachte kasstromen van bedrijfshypotheken worden contant gemaakt met behulp van een rentecurve die is gebaseerd op de euro-swapcurve vermeerderd met een spread voor onder meer fundingkosten, kredietrisico en andere kosten.

De netto contante waarde berekening van de rentederivaten en inflatiederivaten vindt plaats aan de hand van de OIS-curve. Voor de valutaderivaten wordt aansluiting gezocht bij marktdata. Ultimo 2021 bedroeg de actuele waarde van deze derivaten € 285 miljoen positief (2020: € 518 miljoen positief). Verder wordt verwezen naar de grondslagen voor de post derivaten in de 'Algemene grondslagen'.

Andere methode

Voor de niet-beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen en voor de belegging in een niet-beursgenoteerd hypothekenfonds, wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages (andere methode). Deze rapportages zijn niet door een accountant gecontroleerd en de periode van deze rapportages loopt niet (in alle gevallen) synchroon met het boekjaar van het Fonds. Om deze onzekerheid te mitigeren, vinden monitoringactiviteiten plaats gedurende het jaar en wordt op kwartaalbasis de waardeontwikkeling gevolgd en beoordeeld aan de hand van ontwikkelingen in de markt. Daarnaast wordt jaarlijks achteraf een aansluiting gemaakt met de gecontroleerde jaarrekeningen van deze fondsen. De waardering kan hoger of lager zijn, maar is gezien de mitigerende maatregelen naar de inschatting van het Fonds niet materieel voor vermogen en resultaat. Ultimo 2021 bedroeg de waarde van de niet-beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen € 2.561 miljoen (2020: € 1.984 miljoen). De waarde van de belegging in een niet-beursgenoteerd hypothekenfonds bedroeg ultimo 2021 € 502 miljoen (in 2020 was deze belegging er nog niet).

Ook bij private equity (ultimo 2021: € 2 miljoen; ultimo 2020: € 3 miljoen, opgenomen onder overige beleggingen) wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages.

Voor aandelen en vastrentende waarden wordt de waardering bepaald door uit te gaan van een prijs die tot stand is gekomen op een actieve markt. Wanneer voor minimaal vijf opeenvolgende werkdagen geen prijsupdate is ontvangen wordt uitgegaan van de laatst bekende marktprijs. In dat geval wordt de belegging gerapporteerd onder 'andere methode'.

Vastgoed	2021	2020
Direct vastgoed	2	1
Indirect beursgenoteerd vastgoed	454	749
Indirect niet-beursgenoteerd vastgoed	2.561	1.984
Stand per 31 december	3.017	2.734

Direct vastgoed is getaxeerd door onafhankelijke, gecertificeerde taxateurs.

Gezien de geringe waarde van het resterende direct vastgoed, is er ultimo 2021 geen taxatie verricht, maar zijn de taxatiewaarden van ultimo 2015 gehanteerd. Het Fonds heeft vastgesteld dat er geen relevante marktontwikkelingen zijn die ertoe zouden leiden dat de taxatiewaarden van ultimo 2015 in belangrijke mate afwijken van de marktwaarde van het resterende direct vastgoed ultimo 2021. Voor het grootste deel van de beleggingen in direct vastgoed geldt echter dat er een verkoopovereenkomst tot stand is gekomen voor jaareinde, waarbij levering plaats zal vinden in 2022. Dit deel van de beleggingen is gewaardeerd tegen de overeengekomen verkoopprijs.

Indirect vastgoed betreft beleggingen in beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen. De beursgenoteerde beleggingen zijn tegen de beurskoers per balansdatum opgenomen voor een bedrag van € 454 miljoen (2020: € 749 miljoen). De afname is het gevolg van een bestuursbesluit om beleggingen in beursgenoteerd vastgoed en aandelen af te bouwen ten gunste van staatsobligaties en liquiditeiten.

De toename in het indirect niet-beursgenoteerd vastgoed is voornamelijk het gevolg van waardeontwikkeling.

Aandelen	2021	2020
Aandelen ontwikkelde markten	4.525	5.796
Aandelen opkomende markten (niet zijnde BRIC)	346	526
Aandelen BRIC (Brazilië, Rusland ⁴² , India, China)	148	174
Stand per 31 december	5.019	6.496

De aandelenbeleggingen zijn beursgenoteerd.

⁴² Philips Pensioenfonds heeft maar weinig beleggingen in Oekraïne en Rusland. Hierdoor is het directe effect van de gebeurtenissen in Oekraïne op de portefeuille klein. In totaal gaat het om minder dan 0,1% van alle beleggingen van het Fonds. Het grootste deel hiervan is belegd in Oekraïne. Slechts 0,01% van de portefeuille is belegd in Russische bedrijven. Het Fonds belegt niet in Russische staatsbedrijven of staatsobligaties. In Oekraïne heeft het Fonds beleggingen in bedrijven en in staatsobligaties.

De indeling in bovenstaande tabel is gebaseerd op de landenclassificatie volgens de definitie van de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling). De toepassing van OESO sluit aan bij hetgeen DNB voorschrijft voor de toezichtsrapportages.

De afname in aandelen is het gevolg van een bestuursbesluit om beleggingen in beursgenoteerd vastgoed en aandelen af te bouwen ten gunste van staatsobligaties en liquiditeiten.

Vastrentende waarden	2021	2020
Staatsobligaties	9.507	8.636
Bedrijfsobligaties	3.236	3.112
Hypotheke – door het Fonds uitgegeven	1.099	1.011
Hypotheke - fondsbelegging	502	-
Inflation linked bonds	20	31
Stand per 31 december	14.364	12.790

De staatsobligaties, bedrijfsobligaties en inflation linked bonds worden verhandeld op een actieve markt.

De toename in staatsobligaties is het gevolg van een bestuursbesluit om beleggingen in beursgenoteerd vastgoed en aandelen af te bouwen ten gunste van staatsobligaties en liquiditeiten.

Waardering van de door het Fonds uitgegeven hypotheke

De actuele waarde van de hypotheke wordt bepaald door de verwachte kasstromen van de woning hypotheke per individuele lening contant te maken met behulp van een rentevoet die is gebaseerd op consumententarieven die gesegmenteerd zijn naar risicoklassen, lossende en niet-lossende leningen en gecorrigeerd voor kosten en risico's die zich reeds hebben voorgedaan. De verwachte kasstromen van de bedrijfshypotheke worden contant gemaakt met behulp van een rentevoet die is gebaseerd op de som van componenten voor geschatte kosten en risico's behorend bij de portefeuille bedrijfsleningen.

Bij het schatten van de verwachte kasstromen wordt per ultimo 2021 rekening gehouden met voortijdige aflossingen van 4,5% (2020: 4,5%) op jaarbasis voor wat betreft woning hypotheke en 10,5% (2020: 6,0%) op jaarbasis voor wat betreft bedrijfshypotheke. Dit percentage is gestegen omdat de afgelopen jaren het aantal vervroegde aflossingen is gestegen. De stijging is onder meer het gevolg van het stopzetten van nieuwe verstrekkingen in de sector bedrijfshypotheke. Daardoor daalt het volume en spreiding. Deze parameters zijn geschat op basis van de werkelijke vervroegde aflossingen in de portefeuilles in de laatste jaren, waarbij deze ook worden vergeleken met de gemiddelde vervroegde aflossingen in de markt. De percentages worden toegepast op de uitstaande hoofdsom per prognoseperiode.

Daarnaast wordt bij het vertalen van markttarieven van woninghypotheken naar de rentevoet waarmee de woninghypotheken worden verdisconteerd, rekening gehouden met kosten- en risico-opslagen in de markttarieven die niet meer van toepassing zijn op al bestaande leningen of die zich reeds hebben voorgedaan in bestaande leningen.

Waardering van de belegging in een hypothekenfonds

Sinds 2021 belegt Philips Pensioenfonds in een extern beheerd niet-beursgenoteerd hypothekenfonds. Deze belegging wordt gewaardeerd aan de hand van de laatst ontvangen fondsrapportages van de beheerder van het hypothekenfonds. Het hypothekenfonds bepaalt de reële waarde van de beleggingen in hypotheken door toekomstige contractuele kasstromen te verdisconteren, rekening houdend met vervroegde aflossingen. De verdisconteringsvoet is gelijk aan de op dat moment door het hypothekenfonds gehanteerde tarief voor vergelijkbare hypotheken (met daarin een maximale toegestane afwijking van 25 basispunten ten opzichte van het markttarief).

Derivaten

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt onder meer gebruikgemaakt van financiële derivaten. Het Fonds gebruikt derivaten hoofdzakelijk om vormen van marktrisico zoveel mogelijk af te dekken.

De marktwaarde van de derivatenposities ultimo 2021 en ultimo 2020 blijkt uit onderstaande tabel:

Derivaten	2021			2020		
	Saldo	Positief	Negatief	Saldo	Positief	Negatief
Valutaderivaten	-147	52	-199	182	269	-87
Aandelenderivaten	1	1	-	0	0	0
Rentederivaten	600	2.300	-1.700	1.114	3.249	-2.135
Inflatiederivaten	-169	114	-283	-778	12	-790
Stand per 31 december	285	2.467	-2.182	518	3.530	-3.012

Het Fonds dekt een deel van het renterisico af door middel van renteswaps. In 2021 is de rente toegenomen zodat de marktwaarde van de renteswaps is afgenomen. Daarnaast dekt het Fonds ook een deel van het inflatierisico af. Omdat de toekomstige inflatieverwachting in 2021 is toegenomen leidde dit tot een toename van de marktwaarde van inflatieswaps van -778 tot -169.

In 2021 heeft het Fonds in het kader van de volgende CDC-periode van 1 januari 2022 tot 1 januari 2025 afgesproken op zo efficiënt mogelijke wijze via rentederivaten het renterisico met betrekking tot de pensioenopbouw in de jaren 2022 en 2023 af te dekken. Ultimo 2021

bedraagt de waarde van deze derivaten € 47 miljoen negatief. Deze waarde is begrepen in de bedragen in vorenstaand overzicht.

Eind 2020 was sprake van een portefeuille rentederivaten met een vergelijkbaar doel, namelijk het afdekken van het renterisico met betrekking tot de pensioenopbouw in de jaren 2019 tot en met 2021. Deze rentederivaten zijn begin 2021 verkocht. Ultimo 2020 bedroeg de waarde hiervan € 108 miljoen. Ook deze waarde was begrepen in de bedragen in vorenstaand overzicht.

In de volgende tabel worden de uitstaande derivatenposities vermeld uitgedrukt in notional bedragen die door het Fonds zijn aangegaan uit hoofde van het strategisch afdekkingsbeleid.

Derivaten (notionals⁴³)	2021			2020		
	Saldo	Long	Short	Saldo	Long	Short
Valutaderivaten	-10.502	622	-11.124	-10.094	4.007	-14.101
Rentederivaten	4.459	8.174	-3.715	893	5.096	-4.203
Inflatiederivaten	2.204	2.204	-	2.204	2.204	-

Daarnaast heeft het Fonds derivatencontracten afgesloten voor efficiënt portefeuillebeheer waaronder aandelenderivaten. De notional bedragen hiervan kunnen fluctueren, maar zijn over het algemeen beperkt. Deze zijn niet in bovenstaande tabel opgenomen.

Overige beleggingen	2021	2020
Private Equity	2	3
Stand per 31 december	2	3

[2] Vordering risicoherverzekeraar	2021	2020
Stand 1 januari	18	12
Aangroei vordering risicoherverzekeraar	7	6
Ontvangen claims van risicoherverzekeraar	-0	-
Stand per 31 december	25	18

⁴³ nominaal bedrag, de (fictieve) hoofdsom van de onderliggende waarde die als rekeneenheid wordt gehanteerd

Het Fonds heeft met ingang van 2018 het risico van overlijden en arbeidsongeschiktheid herverzekerd bij Elips Life AG. Bij arbeidsongeschiktheid geldt een wachttijd van 3 jaar. Bovenstaande vordering is de actuele waarde van de verwachte toekomstige uitkering door Elips Life AG inzake arbeidsongeschiktheid.

Met ingang van 1 oktober 2020 is Elips Life onderdeel geworden van Corporate Solutions, de commerciële verzekeringstak van de Swiss Re Group. Swiss Re kende per 22 juli 2021 een rating van A+ (oordeel: 'superior', bron: A.M. Best) en per 9 juli 2021 een rating van Aa3 (oordeel: 'excellent', bron: Moody's). Elips Life is daarmee in voldoende mate kredietwaardig. Met de herverzekeraar is geen (technische) winstdelingsregeling overeengekomen.

Ten aanzien van de herverzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico gelden de volgende bepalingen bij contractbeëindiging:

- de herverzekeraar blijft ongewijzigd aansprakelijk voor reeds erkende respectievelijk nog te erkennen aanspraken op een uitkering.
- indien een arbeidsongeschiktheidsrente is herverzekerd: een wijziging van het uitkeringspercentage van een arbeidsongeschiktheidsrente wordt altijd in aanmerking genomen als deze leidt tot indeling in een lagere arbeidsongeschiktheidsklasse of beëindiging van de uitkering maar ook als deze leidt tot indeling in een hogere arbeidsongeschiktheidsklasse. Voor premievrijstellingsrentes wordt uitsluitend een verlaging van het uitkeringspercentage of beëindiging van de uitkering in aanmerking genomen.

Ten aanzien van de herverzekering van het overlijdensrisico geldt dat tussentijdse beëindiging van de overeenkomst niet meer mogelijk is.

[3] Vorderingen en overlopende activa	2021	2020
Vordering op werkgevers	5	-
Waardeoverdrachten	-	-
Belastingen	1	0
Overige vorderingen	4	1
Stand per 31 december	10	1

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan één jaar.

[4] Liquide middelen	2021	2020
Liquide middelen	45	51
Stand per 31 december	45	51

Onder liquide middelen wordt verstaan bij banken aangehouden rekening-courantsaldi, kasmiddelen en bij banken aangehouden overige middelen, die niet opgenomen zijn onder en bestemd zijn voor beleggingen. De laatste zijn namelijk opgenomen als onderdeel van de beleggingen. De liquide middelen zijn direct opeisbaar.

[5] Algemene reserve

Stand per 31 december 2019	3.092
Uit bestemming saldo van baten en lasten	285
Stand per 31 december 2020	3.377
Uit bestemming saldo van baten en lasten	2.443
Stand per 31 december 2021	5.820

Overeenkomstig de statutaire bepalingen is het resultaat over het boekjaar 2021 toegevoegd aan de algemene reserve.

Solvabiliteit

Op basis van FTK-grondslagen kan het volgende overzicht worden gegeven:

	2021	2020
Algemene reserve	5.820	3.377
Minimaal vereist eigen vermogen (buffer)	735	795
Vereist eigen vermogen (buffer) op basis van de strategische beleggingsmix	2.858	3.567
Vereist eigen vermogen (buffer) op basis van de feitelijke beleggingsmix	2.909	3.668
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%
Vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische beleggingsmix	115,8%	118,2%
Vereiste dekkingsgraad op basis van de feitelijke beleggingsmix	116,1%	118,8%
Actuele dekkingsgraad	132,3%	117,3%
Beleidsdekkingsgraad	125,8%	109,8%

Voor de beschrijving van de wijze van berekenen van de actuele en beleidsdekkingsgraad wordt verwezen naar de Algemene grondslagen.

Herstelplan

De beleidsdekkingsgraad van het Fonds was per 31 december 2020 lager dan de wettelijk vereiste dekkingsgraad. Daarom heeft het Fonds in 2021 een herstelplan opgesteld en ingediend bij De Nederlandsche Bank (DNB). Dit herstelplan is goedgekeurd door DNB.

Per 30 september 2021 was geen sprake meer van een tekortsituatie en is het herstelplan komen te vervallen. De Nederlandsche Bank is hiervan op de hoogte gesteld. Ook per balansdatum was de beleidsdekkingsgraad hoger dan de vereiste dekkingsgraad.

[6] Technische voorziening

2021

2020

Voorziening pensioenverplichtingen	18.035	19.544
Gewogen gemiddelde disconteringsvoet (marktrente)	0,55%	0,15%

In 2021 is de door de DNB voorgeschreven rente toegenomen (ultimo 2021: 0,55%; ultimo 2020: 0,15%).

Het mutatieoverzicht voor de voorziening pensioenverplichtingen is als volgt:

2021

2020

Stand per 1 januari	19.544	18.210
Pensioenopbouw	370	310
Toeslagverlening	3	117
Rentetoevoeging	-104	-58
Technisch resultaat	8	-7
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-653	-654
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-17	-17
Wijziging marktrente	-1.194	2.140
Wijziging actuariële grondslagen	88	-511
Wijziging uit hoofde van overdracht van aanspraken	5	1
Overige wijzigingen	-15	13
Stand per 31 december	18.035	19.544

Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten.

De voorziening pensioenverplichtingen is naar categorieën van deelnemers als volgt samengesteld:

	2021	2020
Pensioenopbouwers	4.631	5.175
Pensioenontvangers	8.739	9.278
Houders van premievrije polissen	4.665	5.091
Totaal	18.035	19.544

Onderstaande tabel geeft een opdeling van de voorziening pensioenverplichtingen naar type voorziening:

	2021	2020
Netto pensioenverplichtingen	17.574	19.142
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	440	383
Voorziening voor zieken	21	19
Totaal	18.035	19.544

Het aantal deelnemers per categorie is als volgt:

Aantal deelnemers	2021	2020
Pensioenopbouwers	13.613	13.533
Pensioenontvangers	50.298	52.069
Houders premievrije polissen	34.802	31.343
Totaal	98.713⁴⁴	96.945

⁴⁴ Het verschil in de tabel aantal deelnemers tussen eind 2020 en eind 2021 is niet alleen te verklaren door verloop. De uitgangspunten voor het tellen van het aantal pensioenopbouwers, pensioenontvangers en premievrije polishouders bij

Pensioenregelingen

Philips Pensioenfonds voerde in 2021 twee pensioenregelingen uit, die van toepassing waren op verschillende groepen deelnemers. Beide regelingen hebben het karakter van een CDC-regeling. Voor arbeidsongeschikten is de pensioenregeling met ingang van 1 januari 2020 aangepast. Voor deze deelnemers vindt de pensioenopbouw voortaan plaats op basis van het huidige flex pensioen cao of flex pensioen ES. Per 1 januari 2020 zijn daarmee de eindloonregeling en het Executive Pension Plan opgeheven. Verder zijn er naast de jaarlijkse aanpassing van de kernbedragen geen materiële wijzigingen in de pensioenregelingen doorgevoerd. Hierna worden de pensioenregelingen kort beschreven.

1. Flex pensioen cao: deze middelloonregeling met voorwaardelijke na-indexatie is van toepassing op 12.792 pensioenopbouwers (stand per 31 december 2021). Sinds 1 januari 2018 is de pensioenrichtleeftijd gelijk aan 68 jaar. Pensioenreglement flex pensioen cao heeft een franchise van € 15.274 en een opbouw van maximaal 1,85% van de pensioengrondslag. Het flex pensioen cao geldt voor diegenen op wie de bij de aangesloten ondernemingen geldende cao van toepassing is.
2. Flex pensioen ES: vanaf 1 januari 2015 is deze middelloonregeling met voorwaardelijke na-indexatie van toepassing op 821 pensioenopbouwers (stand per 31 december 2021). De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar. Pensioenreglement flex ES kent een franchise van € 15.274 en een opbouw van maximaal 1,85% van de pensioengrondslag. Deze regeling geldt voor Executives en Senior Directors.

Het flex pensioen ES is inhoudelijk gelijk aan het flex pensioen cao, met uitzondering van de premieafspraken die met de werkgevers zijn gemaakt.

Toeslagverlening gedurende verslagjaar

Het Algemeen Bestuur streeft ernaar om toeslagverlening in de toekomst mogelijk te maken en hiermee een pensioen te bieden dat op lange termijn zijn koopkracht behoudt. Het Algemeen Bestuur vindt het belangrijk de pensioenen te kunnen verhogen door indexatie.

De werkelijk toe te kennen percentages voor de toeslagverlening worden ieder jaar bepaald op basis van een indexatiestaffel. Het Algemeen Bestuur behoudt altijd de mogelijkheid om af te wijken van de indexatiestaffel.

Ambitie pensioenontvangers en premievrije polishouders

Net als bij vrijwel alle pensioenfonds is het de ambitie van Philips Pensioenfonds om de pensioenen van de pensioenontvangers en premievrije polishouders jaarlijks te verhogen met de afgeleide consumentenprijsindex. Hierbij wordt gekeken naar de ontwikkeling van het prijsindexcijfer over de periode van januari van het voorafgaande jaar tot januari van het jaar waarin de toeslagverlening wordt gegeven.

onze huidige pensioenbeheerder zijn iets anders dan die bij onze vorige pensioenbeheerder. Zo worden bijvoorbeeld gewezen partners met een aanspraak op bijzonder nabestaandenpensioen in verband met een scheiding voortaan apart meegeteld als polishouders. De aansluitingsverschillen zijn verwerkt in de stand per 1 januari 2021.

Ambitie pensioenopbouwers

Het is de ambitie van Philips Pensioenfonds om de opgebouwde pensioenen jaarlijks te verhogen met de looninflatie over de periode van 2 april van het voorafgaande jaar tot en met 1 april van het jaar waarin toeslag wordt verleend. Dit betreft de collectieve salarisverhoging over de betreffende periode bij Koninklijke Philips N.V.. Voor de pensioenopbouwers van Signify geldt dezelfde indexatie-ambitie.

Naast voormelde indexatieambitie streeft Philips Pensioenfonds voor pensioenopbouwers tevens naar volledige pensioenopbouw met een opbouwpercentage van 1,85%. Voor de CDC-termijn van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2024 zijn nieuwe premieafspraken gemaakt, waarbij de vaste premies ongewijzigd zijn gebleven. In 2022 en 2023 zal de pensioenopbouw maximaal 1,65% van de pensioengrondslag zijn. Het risico voor het niet kunnen geven van het geambieerde opbouwpercentage is inherent aan een CDC-regeling.

Indexatiestaffel

Voor vaststelling van de verhoging op basis van de prijsinflatie wordt de volgende staffel gehanteerd:

1. Indien de beleidsdekkingsgraad 110% of lager is, dan wordt geen indexatie toegekend (realisatiepercentage = 0%);
2. Indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110%, maar lager is dan 123% (of de wettelijke grens voor volledig toekomstbestendig indexeren indien deze hoger is dan 123%), dan wordt gedeeltelijke indexatie toegekend, op basis van lineaire interpolatie (bijvoorbeeld bij een beleidsdekkingsgraad van 120% wordt $(120\% - 110\%) / (123\% - 110\%) * 100\% = 77\%$ van de indexatiemaatstaf toegekend; realisatiepercentage = 77%);
3. Indien de beleidsdekkingsgraad 123% (of de wettelijke grens voor volledig toekomstbestendig indexeren indien deze hoger is dan 123%) of hoger is, dan wordt 100% van de indexatiemaatstaf toegekend (realisatiepercentage = 100%), waarbij wordt voldaan aan de wettelijke voorwaarden voor toekomstbestendig indexeren. Omdat de wettelijke grens door de rentestijging met name aan het einde van 2021 op 123,9% is uitgekomen, gold voor volledige indexatie per 1 april 2022 een beleidsdekkingsgraad van minimaal 123,9%.

Het Algemeen Bestuur behoudt altijd de mogelijkheid om af te wijken van de indexatiestaffel.

Inhaalindexatie

Indien de beleidsdekkingsgraad in enig jaar hoger is dan 123% en voldaan is aan de wettelijke voorwaarden voor toekomstbestendig indexeren, dan kan in dat jaar van het surplus boven 123%, dan wel de wettelijke grens voor volledig toekomstbestendig indexeren indien deze hoger is dan 123%, 1/5e deel worden aangewend voor inhaalindexatie of het repareren van verlagingen uit het verleden. Omdat de wettelijke grens door de rentestijging met name aan het einde van 2021 op 123,9% is uitgekomen, gold als ondergrens voor inhaalindexatie per 1 april 2022 een beleidsdekkingsgraad van 123,9%.

[7] Overige schulden en overlopende passiva**2021****2020**

Schulden aan werkgevers	-	-
Uitkeringen	3	-
Derivaten	2.182	3.012
Belastingen en premies sociale verzekeringen	14	0
Waardeoverdrachten	-	-
Terugbetalingsverplichtingen (ontvangen onderpand)	463	760
Overige schulden en overlopende passiva	20	18
Stand per 31 december	2.682	3.790

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan 1 jaar met uitzondering van derivaten. De resterende looptijd van deze terugbetalingsverplichtingen is mede afhankelijk van de ontwikkeling van de waarde van het onderliggende derivaat en naar zijn aard derhalve onzeker. Derivaten en terugbetalingsverplichtingen zijn verder gespecificeerd onder toelichting [1] Beleggingen voor risico pensioenfondsen.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Investeringsverplichtingen

Per balansdatum bestaan er de volgende investerings- en stortingsverplichtingen in beleggingsfondsen:

	2021	2020
Private equity	3	2
Indirect vastgoed	250	168
Hypotheckenfondsen	90	-

Verbonden Partijen

Identiteit van verbonden partijen

De aangesloten ondernemingen, medewerkers van het Fonds die een managementfunctie bekleden en bestuurders van het Fonds zijn te kwalificeren als verbonden partijen.

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar toelichting [11]

Pensioenuitvoeringskosten. Het Fonds heeft in voorgaande jaren voor in totaal € 0,8 miljoen aan hypothecaire leningen verstrekt aan leden van het Bestuur, verdeeld over zes leningdelen. Afgelopen boekjaar hebben geen nieuwe verstrekkingen plaatsgevonden. In 2020 evenmin. Van de verstrekte leningen stond ultimo 2021 nog € 0,4 miljoen aan hoofdsom open, verdeeld over zes leningdelen. De gemiddelde (ongewogen) rentevoet bedraagt 2,2%, en in 2021 is € 0,0 miljoen aan aflossingen ontvangen. Een deel van deze hypotheekleningen zijn verstrekt met een rentekorting die tot en met 2016 gold voor werknemers van het Fonds. De overige hypotheekleningen zijn marktconform. Er zijn geen andere leningen verstrekt aan, noch vorderingen op bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Met ingang van 2019 zijn er met de aangesloten ondernemingen Koninklijke Philips N.V. en Signify N.V. uitvoeringsovereenkomsten overeengekomen. Met ingang van september 2021 is er ook een uitvoeringsovereenkomst gesloten met Domestic Appliances. Conform deze overeenkomsten betalen de aangesloten ondernemingen jaarlijks een vaste premie van 29,4% van de salarissen voor de pensioenopbouw (30,3% voor de regeling flex ES). Dat percentage staat vast tot 2022. De ondernemingen zullen geen extra premie of bijdragen betalen indien het Fonds te weinig reserves heeft.

Medewerkers van het Fonds nemen deel aan de pensioenregeling van het Fonds onder reguliere condities. Medewerkers van het Fonds ontvangen tevens salaris, zie ook toelichting [11] pensioenuitvoeringskosten.

Van het totaal van de beleggingen is € 0 miljoen (2020: € 0 miljoen) direct, dan wel indirect belegd in de ondernemingen waarvoor de pensioenregelingen worden uitgevoerd.

6.6 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021

Bedragen in miljoenen euro's

[8] Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	2021	2020
Werkgevers	230	221
Werkgevers koopsommen	4	3
Werknemers pensioenregeling	22	22
Werknemers vrijwillige verzekeringen	1	1
Totaal	257	247

Samenstelling premiebijdragen

De totale premie van de flex cao-regeling is voor een periode van drie jaar (1 januari 2019 t/m 31 december 2021) vastgesteld op 29,4% van de pensioengrondslag. De premie voor de flex ES-regeling bedraagt 30,3% van de pensioengrondslag en staat eveneens vast voor een periode van drie jaar (1 januari 2019 t/m 31 december 2021).

Sinds januari 2015 betalen de pensioenopbouwers in de flex-regelingen een deel van deze totale premie, namelijk 2% van de pensioengrondslag. Vanaf 1 februari 2020 zijn de pensioenopbouwers van Signify een eigen bijdrage van 5% van de pensioengrondslag gaan betalen.

Voor de deelnemers die op 1 januari 2006 zijn overgegaan van de voormalige flex 62,5-regeling naar de voormalige flex 65-regeling was tot en met 2020 een voorwaardelijke suppletietoeslag van toepassing. Dit betrof een zogenoemde VPL-toezegging. De suppletietoeslag werd per individu vastgesteld afhankelijk van de leeftijd van betrokkene op 31 december 2005. Deze per individu vastgestelde suppletietoeslag werd tot uiterlijk 1 januari 2021 tijdsevenredig opgebouwd en ingekocht. De benodigde premie voor inkoop van het tijdsevenredig deel van de toeslag was opgenomen in de (reguliere) CDC-premie. Voor degenen die vóór 1 januari 2021 met pensioen zijn gegaan werd het resterend deel van de toeslag ineens ingekocht. Hiervoor is een aparte koopsom bij de werkgevers in rekening gebracht. Het tijdsevenredig deel van de toeslag is na inkoop steeds onvoorwaardelijk geworden en toegevoegd aan de pensioenverplichtingen van het Fonds. Bij de vaststelling van de te verkrijgen pensioenaanspraken is rekening gehouden met de verhoging van de pensioenrichtleeftijd op 1 januari 2014 en 1 januari 2018.

De suppletieregeling kende een looptijd van 15 jaar vanaf 1 januari 2006. In 2020 heeft voor het laatst inkoop van de suppletietoelagen plaatsgevonden. Alle suppletietoelagen zijn

conform deze regeling inmiddels ingekocht en onvoorwaardelijk geworden. De regeling is met ingang van 1 januari 2021 beëindigd.

Voor de arbeidsongeschikte deelnemers met een recht op suppletietoeslag is de inkoop over het laatste jaar (2020) overigens in één keer afgefinancierd op 1 januari 2020. Dit is gebeurd als onderdeel van de omzetting van de aanspraken van de arbeidsongeschikten in de oude flexregelingen naar het actuele flex pensioen in verband met de fiscale regelgeving.

Kostendekkende premie

De kostendekkende en feitelijke premie zijn in 2021 als volgt:

	Gedempte kostendekkende premie⁴⁵		Zuivere kostendekkende premie⁴⁶	
Pensioenopbouw actieven	130		353	
Risicopremies arbeidsongeschiktheidsrisico's	7		7	
Risicopremies overlijdensrisico's	6		6	
Totaal actuariële inkooppremie		143		366
Opslag voor vereist eigen vermogen	25		66	
Opslag voor de uitvoeringskosten	4		4	
Opslag voor voorwaardelijke toeslagverlening	82		0	
Totaal kostendekkende premie		254		436
Feitelijke pensioenpremie		257		

Jaarlijks wordt beoordeeld in welke mate de geambieerde pensioenopbouw (1,85% ouderdomspensioen) gerealiseerd kan worden. Met ingang van het boekjaar 2019 toetst het pensioenfonds daarvoor de feitelijke premie aan de gedempte kostendekkende premie. Bij deze gedempte kostendekkende premie, wordt uitgegaan van demping op basis van verwacht rendement minus inflatie. Voor de demping kiest het fonds als discontovoet het verwacht rendement van de portefeuille verminderd met de verwachte prijsinflatie, als bedoeld in artikel 4 lid 2b uit het Besluit FTK. Het Fonds gaat voor het berekenen van het verwacht rendement uit van de maximale parameters zoals bepaald door de Commissie Parameters en bij het berekenen van de prijsinflatie voor de minimale parameter hiervoor. Aangezien gekozen is voor verwacht rendement minus prijsinflatie wordt een opslag voor

⁴⁵ De gedempte kostendekkende premie is de premie als bedoeld in artikel 128 lid 2 van de Pensioenwet, waarbij demping plaatsvindt op basis van verwacht rendement.

⁴⁶ De zuivere kostendekkende premie is de premie als bedoeld in artikel 128 lid 1 van de Pensioenwet.

prijsinflatie in de gedempte kostendeekkende premie meegenomen voor zover deze groter is dan de opslag voor vereist eigen vermogen.

Bij het toegroeien van het actuele naar het structurele niveau van de verwachte prijsinflatie wordt rekening gehouden met het indexatiemoment van 1 april. Het rendement op vastrentende waarden als onderdeel van het toekomstig rendement is per eind december 2018 voor 3 jaar vastgesteld op basis van de toen geldende rentecurve.

Onderstaand volgt een overzicht waarin de hiervoor genoemde premies zijn opgenomen.

Overzicht premie	2021	2020
Gedempte kostendeekkende premie	254	220
Zuivere kostendeekkende premie	436	366
Feitelijke premie	257	247

Met ingang van 2019 wordt de feitelijke premie getoetst aan de gedempte kostendeekkende premie. In 2021 ligt de feitelijke premie van € 257 miljoen boven de gedempte kostendeekkende premie van € 254 miljoen. De feitelijke premie is daarmee toereikend.

**[9]
Beleggingsresultaten
voor risico
pensioenfondsen****Directe
beleggings-
opbrengsten****Indirecte
beleggings-
opbrengsten****Kosten van
vermogens-
beheer****Totaal****2021**

Vastgoedbeleggingen	68	612	-4	676
Aandelen	104	1.293	-7	1.390
Vastrentende waarden	383	-485	-19	-121
Derivaten	5	-616	-0	-611
Overige beleggingen	-0	-0	-0	-0
Liquiditeiten	2	8	-1	9
Totaal	562	812	-31	1.343

2020

Vastgoedbeleggingen	65	-254	-4	-193
Aandelen	128	571	-8	691
Vastrentende waarden	323	369	-16	676
Derivaten	-8	886	-1	877
Overige beleggingen	-	-0	-0	-0
Liquiditeiten	2	-8	-0	-6
Totaal	510	1.564	-29	2.045

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten over het verslagjaar zijn transactiekosten opgenomen. Van deze transactiekosten is € 3 miljoen (2020: € 2 miljoen) op betrouwbare wijze vastgesteld. De overige transactiekosten zijn gebaseerd op schattingen van vermogensbeheerders en zijn niet op een andere, meer betrouwbare wijze vast te stellen. Dit heeft te maken met het feit dat voor veel transacties sprake is van zogenoemde netto-prijzen waarbij de kosten onderdeel uitmaken van de transactieprijs en niet afzonderlijk worden vermeld. Deze kosten maken wel onderdeel uit van de gerapporteerde indirecte beleggingsopbrengsten.

Onder 'Kosten vermogensbeheer' zijn de kosten opgenomen van de beheerders en bewaarder. Deze zijn aan de verschillende beleggingscategorieën toegekend naar rato van het belegd vermogen. Exploitatiekosten vastgoed zijn – gesaldeerd met huuroopbrengsten – opgenomen als onderdeel van de directe beleggingsopbrengsten van vastgoedbeleggingen.

In 2021 heeft het Fonds in het kader van de volgende CDC-periode van 1 januari 2022 tot 1 januari 2025 afgesproken op zo efficiënt mogelijke wijze via rentederivaten het renterisico met betrekking tot de pensioenopbouw in de jaren 2022 en 2023 af te dekken. Ditzelfde had het Fonds in 2018 gedaan voor de pensioenopbouw in de jaren 2019 tot en met 2021. Het indirecte beleggingsresultaat op deze derivaten bedroeg in 2021 € 48 miljoen negatief (€ 51 miljoen positief in 2020). Dit resultaat is begrepen in de beleggingsopbrengsten op de rentederivaten.

[10] Pensioenuitkeringen	2021	2020
Ouderdomspensioen	-494	-497
Nabestaandenpensioen (inclusief wezenpensioen)	-156	-155
Arbeidsongeschiktheidspensioen	-3	-3
Afkopen	-1	-
Totaal	-654	-655

[11] Pensioenuitvoeringskosten	2021	2020
Kosten pensioenbeheer	-6	-5
Overige kosten	-9	-12
Totaal	-15	-17

De overige kosten in bovenstaande tabel betreffen onder andere personeelskosten, vergoedingen aan bestuursleden, kosten voor toezicht vanuit DNB en AFM, en kosten gemaakt in het kader van de transitie naar een nieuwe pensioenuitvoerder.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat het Fonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd.

Beloning bestuurders

Vergoedingen aan de leden van het Algemeen Bestuur van het Fonds vinden als volgt plaats:

- Gepensioneerdenleden van het Algemeen Bestuur ontvangen een vaste vacatievergoeding;
- De Onafhankelijke Voorzitter van het Fonds ontvangt een vaste vergoeding. De Onafhankelijk Voorzitter is niet in dienst van het Fonds;
- De leden van het Uitvoerend Bestuur zijn in dienst van het Fonds en ontvangen een salaris.

Over 2021 is in dit verband een totaalbedrag aan vergoedingen en salaris (inclusief pensioenlasten) betaald van € 1,1 miljoen (2020: € 1,3 miljoen).

Daarnaast vergoedt het Fonds de door werknemersleden van het Algemeen Bestuur bestede tijd met betrekking tot het besturen van het Fonds aan de bedrijfsonderdelen van beide aangesloten ondernemingen waar de betrokken leden werkzaam zijn. Deze vergoedingsregeling wordt gezien als een belangrijke randvoorwaarde voor het optimaal functioneren van de werknemersleden binnen het Bestuur. Over 2021 is in dit verband een totaalbedrag aan vergoedingen betaald van € 0,1 miljoen (in 2020: € 0,1 miljoen).

Een dergelijke vergoeding vindt niet plaats voor de werkgeversleden van het Algemeen Bestuur, vanwege het feit dat zij ex-officio zitting hebben in het Bestuur.

In het verslagjaar zijn geen voorschotten of leningen verstrekt aan leden van het Algemeen Bestuur. De resterende hoofdsom van eerder aan leden van het Algemeen Bestuur verstrekte hypothecaire leningen bedraagt € 0,4 miljoen (2020: € 0,4 miljoen). Het betreft leningen aan één bestuurslid. Meer hierover op pagina 164.

Personeelsbestand (inclusief leden Uitvoerend Bestuur)

Gedurende het boekjaar 2021 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers bij het Fonds 23 (2020: 22, gemeten in fte's). De kosten van deze werknemers kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Salarissen	2021	2020
Bruto salarissen	-4	-4
Sociale lasten en pensioenlasten	-1	-1

Honoraria Accountant	EY	Overig EY Netwerk	Totaal EY
2021			
1. Controle jaarrekening	-0,2	-	-0,2
2. Overige controleopdrachten	-0,0	-	-0,0
3. Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-
4. Andere niet-controlediensten	-	-	-
Totaal	-0,2		-0,2
2020			
1. Controle jaarrekening	-0,2	-	-0,2
2. Overige controleopdrachten	-0,0	-	-0,0
3. Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-
4. Andere niet-controlediensten	-	-	-
Totaal	-0,2	-	-0,2

Deze honoraria betreffen de honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening over 2021, alsmede eventuele honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening over 2020 en overige controleopdrachten in 2020, voor zover de hiervoor in boekjaar 2020 opgenomen kosteninschatting niet toereikend is gebleken.

[12] Pensioenopbouw	2021	2020
Actuarieel benodigde koopsom voor pensioenopbouw en risicodekking	-366	-306
Opslag voor uitvoeringskosten	-4	-4
Totaal	-370	-310

De benodigde premie door toevoeging van nieuwe nominale pensioenopbouw voor de pensioenopbouwers (flex cao en flex ES) en voor uitvoeringskosten aan de voorziening pensioenverplichtingen bedroeg over 2021 € 370 miljoen (2020: € 310 miljoen).

[13] Toeslagverlening**2021****2020**

Verleende toeslagen	-3	-117
Overige	-	-
Totaal	-3	-117

Omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020 lager was dan de wettelijke ondergrens van 110% voor indexatieverlening, was in 2021 geen indexatie toegestaan. Derhalve is geen indexatie verleend per 1 april 2021.

Per 1 april 2020 heeft het Algemeen Bestuur besloten de pensioenen te verhogen met een realisatiepercentage van 32%, in lijn met de indexatiestaffel van het Fonds.

[14] Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen**2021****2020**

Oprenting pensioenverplichtingen	104	58
Gehanteerde percentage oprenting	-0,53%	-0,32%

De rentetoevoeging ten behoeve van de voorziening pensioenverplichtingen wordt bepaald op basis van de 1-jaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen (-0,53%). Door de negatieve 1-jaarsrente is er feitelijk sprake van een rente-onttrekking.

[15] Wijziging marktrente**2021****2020**

Wijziging marktrente	1.406	-2.140
Wijziging UFR methodiek	-212	-
Totaal	1.194	-2.140

De gemiddelde gewogen rente (yield) is met 0,55% ultimo 2021 hoger dan de verwachte yield op basis van de ultimo 2020 geldende rentetermijnstructuur van 0,15%. De toename van de rentetermijnstructuur in 2021 leidt tot een afname van de voorziening met € 1.406 miljoen.

In 2021 heeft een schattingswijziging plaatsgevonden van de voorziening pensioenverplichtingen inzake de toepassing van de nieuwe UFR methodiek zoals voorgeschreven door De Nederlandsche Bank (DNB). DNB heeft bepaald dat de rentetermijnstructuur met ingang van 2021 in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. De nieuwe methodiek wordt in vier stappen gedurende drie jaar ingevoerd. Bij het Fonds betreft de invloed van de eerste stap per 1 januari 2021 een toename van de voorziening met € 212 miljoen.

[16] Wijziging actuariële grondslagen**2021****2020**

Aanpassing kostenopslag voor toekomstige uitvoeringskosten	-88	-
Overlevingstafels AG-Prognosetafel 2018 naar AG Prognosetafel 2020	-	423
Aanpassing ervaringssterfte	-	88
Totaal	-88	511

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

In 2021 heeft een wijziging plaatsgevonden van de kostenopslag voor toekomstige uitvoeringskosten. Uit intern onderzoek is gebleken dat het passend is om deze kostenopslag met ingang van 31 december 2021 te verhogen van 2,0% naar 2,5%. De voorziening pensioenverplichtingen is hierdoor toegenomen met € 88 miljoen.

In 2020 had het Actuarieel Genootschap een nieuwe prognosetafel opgesteld van de levensverwachting (AG-Prognosetafel 2020). Deze prognosetafel is door het Fonds met ingang van november 2020 toegepast. Tevens had een analyse plaatsgevonden van de fondsspecifieke correctiefactoren op deze prognosetafel op basis van de ervaringssterfte bij het Fonds. De wijzigingen van deze actuariële grondslagen hadden per saldo een verlagend effect op de voorziening pensioenverplichtingen met € 511 miljoen. Omdat de effecten van Covid-19 nog niet verwerkt waren in de AG-Prognosetafel 2020 (data tot en met 2019) heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) in het voorjaar van 2021 onderzocht of een tussentijdse herijking van de Prognosetafel nodig was. Op 5 juli 2021 heeft het AG zijn bevindingen gerapporteerd, met de conclusie dat er geen aanleiding was om de AG-Prognosetafel 2020 aan te passen. In lijn hiermee heeft het Algemeen Bestuur besloten dat er in 2021 geen tussentijdse aanpassing van de sterftetekansen, waaronder de specifieke ervaringssterfte van het Fonds, nodig was.

[17] Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten in de voorziening pensioenverplichtingen

	2021	2020
Toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen	-8	-5
Onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen	3	4
Totaal	-5	-1

[18] Overige wijzigingen in de voorziening pensioenverplichtingen

	2021	2020
Wijziging regeling – uitruil OP/NP	17	
Wijziging regeling – aanpassing einddatum anw-hiaat	-2	
Wijziging regeling – omzetting overbruggingsuitkering	-1	
Wijziging regeling – verlaging opbouwpercentage	1	-
Overig	-	-13
Totaal	15	-13

In 2021 is een aantal reglementswijzigingen doorgevoerd. Bij houders van premievrije polissen die alleen een ouderdomspensioen hadden, is dit ouderdomspensioen – bij geen bezwaar van de houder – omgezet in een ouderdomspensioen en een nabestaandenpensioen van 70% van het ouderdomspensioen. Deze omzetting is op 1 januari 2021 gedaan op basis van de toen geldende sekseneutrale tarieven. Deze tarieven zijn gebaseerd op de rente per einde 2019. Omdat de DNB-rente in 2020 is gedaald is een positief resultaat ontstaan van € 17 miljoen.

De eindleeftijd van de ingegane Anw-hiaatuitkeringen was nog 65 jaar, terwijl de uitkering wordt verleend tot de AOW-gerechtigde leeftijd van de partner. De reservering is hier nu op aangepast. Dit heeft geleid tot een toename van de voorziening met € 2 miljoen.

De overbruggingsuitkeringen zijn – na geen bezwaar van de deelnemer en premievrije polishouders – omgezet in een ouderdomspensioen. Dit heeft geleid tot een negatief resultaat van € 1 miljoen.

Ten slotte heeft de verlaging van het opbouwpercentage van 1,85% naar 1,65% van het ouderdomspensioen in 2022 en 2023 bij de toekomstige pensioenopbouw bij arbeidsongeschikte deelnemers geleid tot een positief resultaat van € 1 miljoen.

In 2020 betrof de post overig van € 13 miljoen negatief het saldo van diverse mutaties, voornamelijk doorgevoerde correcties.

[19] Saldo overdracht van rechten

	2021	2020
Inkomende waardeoverdrachten	8	6
Uitgaande waardeoverdrachten	-3	-5
Totaal	5	1

Waardeoverdracht betreft de ontvangst of overdracht van een overdrachtswaarde van respectievelijk aan een pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever. De overdrachtswaarde is de contante waarde van de over te dragen premievrije pensioenaanspraken vastgesteld op basis van wettelijke tarieven. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van die pensioenaanspraken bij Philips Pensioenfonds.

[20] Saldo herverzekeringen

	2021	2020
Premie risicoherverzekering	-13	-11
Uitkeringen uit risicoherverzekering	4	3
Mutatie vordering risicoherverzekeraar	7	6
Totaal	-2	-2

Het Fonds heeft het risico van overlijden en arbeidsongeschiktheid herverzekerd bij Elips Life AG. Het overlijdensrisico kent een kapitaaldekking en het arbeidsongeschiktheidsrisico een rentedekking. Met ingang van 1 oktober 2020 is Elips Life onderdeel geworden van Corporate Solutions, de commerciële verzekeringstak van de Swiss Re Group.

[21] Overige baten en lasten

	2021	2020
Incidentele resultaten uit pensioenadministratie	-	-
Overige incidentele resultaten	0	-0
Totaal	0	-0

6.7 Risicobeheer

Bedragen in miljoenen euro's

Een belangrijk risico voor het Fonds betreft het solvabiliteitsrisico, oftewel het risico dat het Fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. Het Fonds is wettelijk verplicht om buffers aan te houden volgens hiervoor geldende algemene normen alsook naar de specifieke normen die door de toezichthouder worden opgelegd. De aan te houden buffers vertalen zich in een vereiste dekkingsgraad, ook wel vereist eigen vermogen genoemd. De hoogte van het vereist eigen vermogen is onder meer afhankelijk van het door het Fonds gevoerde beleid waarvan het beleggingsbeleid de belangrijkste is. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2021 bevond zich boven de vereiste dekkingsgraad. Indien de solvabiliteit van het Fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het Fonds aanvullende maatregelen moet treffen.

Het Fonds heeft in zijn beleid een onder- en bovengrens van het vereist eigen vermogen gesteld. Informatie over het vereist eigen vermogen en de ontwikkeling hiervan wordt elk kwartaal aan het Algemeen Bestuur gerapporteerd.

Solvabiliteitsrisico

De solvabiliteitstoets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de Fonds specifieke restrisico's (na afdekking). In de volgende tabel zijn de benodigde buffers en het tekort of het surplus berekend op basis van de feitelijke beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Bij de evenwichtssituatie wordt verondersteld dat de aanwezige middelen zodanig zijn dat de aanwezige solvabiliteit precies gelijk is aan de gewenste solvabiliteit (het vereist eigen vermogen).

	Eind 2021	Eind 2020
Voorziening pensioenverplichtingen (a)	18.035	19.544
Buffers:		
S1 Renterisico	31	24
S2 Risico zakelijke waarden	1.819	2.540
S3 Valutarisico	613	854
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	1.402	1.485
S6 Verzekeringstechnisch risico	430	472
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheer risico	-	-
Diversificatie-effect	-1.386	-1.707
Totaal S (vereiste buffers) (b)	2.909	3.668
Vereist vermogen (art. 132 Pensioenwet) (a+b)	20.944	23.212
Aanwezig vermogen (Totaal activa – schulden = pensioenvermogen)	23.855	22.921
Surplus / Tekort	2.911	-291
Vereist eigen vermogen op basis van de feitelijke beleggingsmix (in percentage van de voorziening pensioenverplichtingen)	116,1%	118,8%

Het feitelijk percentage vereist eigen vermogen ultimo 2021 is ten opzichte van ultimo 2020 afgenomen. Aan het eind van het derde kwartaal van 2021 is besloten om tot de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel (de transitieperiode) minder risicovol te gaan beleggen. Zie hiervoor ook paragraaf 2.3.2. Met name de aan te houden buffer voor het risico zakelijke waarden is afgenomen. Daarnaast is het diversificatie-effect verder afgenomen.

Voor het vaststellen of een pensioenfonds zich bevindt in een tekortsituatie is het vereist eigen vermogen op basis van de strategische beleggingsmix bepalend. Ultimo 2021 bedroeg dit vereist eigen vermogen in percentage van de voorziening pensioenverplichtingen 115,8%. Ultimo 2021 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 125,8% waardoor het Fonds zich

niet in een tekortsituatie bevindt. Het vereist eigen vermogen op basis van de feitelijke beleggingsmix (116,1%) wijkt af van het vereist eigen vermogen op basis van de strategische beleggingsmix (115,8%). Dit heeft een aantal oorzaken waarvan we hier de belangrijkste noemen:

- De feitelijke asset allocatie kan afwijken van de strategische verdeling. Benchmarkgewichten worden niet continu aangepast naar hun Allocatie Richtniveau, maar kunnen driften als gevolg van marktbewegingen. Ook heeft de vermogensbeheerder de ruimte om binnen bepaalde grenzen hiervan af te wijken (efficiënt portefeuillebeheer).
- Binnen een beleggingscategorie kunnen de feitelijke beleggingen afwijken van de voor het strategisch vereist eigen vermogen gemodelleerde benchmarkverdeling.
- Voor de bepaling van het renterisico (S1) gaat het Fonds voor het strategisch vereist eigen vermogen uit van de theoretisch gewenste afdekking. Dit betekent bijvoorbeeld dat wordt verondersteld dat het mogelijk is om alle looptijdpunten, ook de hele lange looptijden, van de reële pensioenverplichtingen in de gewenste mate af te dekken. Het feitelijke vereist eigen vermogen gaat uit van de rentegevoelige posities die daadwerkelijk in portefeuille aanwezig zijn.

Het Fonds heeft bij de bepaling van de inputvariabelen ter bepaling van de te onderscheiden risico's de uitgangspunten van DNB gehanteerd, waarbij ten aanzien van derivaten rekening is gehouden met de desbetreffende exposurewaarde.

Het Fonds berekent de vereiste dekkingsgraad conform het standaardmodel van DNB. Het Fonds kan gebruikmaken van het standaardmodel omdat de beleggingsportefeuille van het Fonds:

- beleggingsproducten bevat die DNB heeft gebruikt bij de bepaling van de te hanteren risicoscenario's en correlatieparameters in het standaardmodel;
- goed gespreid is over diverse beleggingscategorieën en regio's;
- geen complexe derivatenconstructies bevat;
- geen gestructureerde producten bevat waarin transparantie ontbreekt over de onderliggende risico's.

Tevens voert het Fonds jaarlijks een analyse uit of de wijze waarop het Fonds de vereiste dekkingsgraad berekent, moet worden aangepast. Te denken valt aan de toepasbaarheid van het standaardmodel waarbij het Fonds onder andere analyseert of eventuele opslagen benodigd zijn voor liquiditeitsrisico (S7), concentratierisico (S8), operationeel risico (S9) en actief beheer risico (S10).

Doordat geen of te lage buffers kunnen doorwerken in indexatiebesluiten of zelfs kunnen leiden tot kortingsmaatregelen, ligt het solvabiliteitsrisico uiteindelijk bij de deelnemers. De aanwezige buffers verkleinen dit risico voor de deelnemers.

De in de tabel genoemde risico's worden onderstaand nader toegelicht:

Marktrisico (S1 – S4)

Marktrisico betreft het risico dat het Fonds financiële verliezen lijdt door bewegingen op de financiële markten. Hieronder vallen onder meer het renterisico (S1), koersrisico op zakelijke waarden (S2) (het risico van daling van aandelenkoersen), valutarisico (S3) (het risico van koersdalingen van directe of indirecte valutapositionen) en het grondstoffenrisico (S4). Met name de beheersing van het renterisico is voor het Fonds van groot belang vanwege het feit dat de waardering van de pensioenverplichtingen is gebaseerd op de actuele rentetermijnstructuur. Een daling van de rente leidt tot een toename van de waarde van de pensioenverplichtingen. Voor het Fonds is het daarom belangrijk dat het beleggingsbeleid zo goed mogelijk is afgestemd op de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen rekening houdend met de financiële ambitie en risicohouding van het Fonds.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarde van vastrentende waarden, rentederivaten en de pensioenverplichtingen verandert als gevolg van veranderingen in de marktrente.

In het derde kwartaal van 2021 is besloten om de renteafdekking aan te passen van een dynamische afdekking naar een vaste renteafdekking van 50% van de reële pensioenverplichtingen. Ultimo 2021 bedroeg de nominale renteafdekking 108,8% (ultimo 2020: 69,8%). In het beleggingsbeleid van het Fonds wordt uitgegaan van de reële voorziening pensioenverplichtingen (op basis van de 1-dags swapcurve gecorrigeerd met de volledige inflatiecurve) die beter afgestemd is op de financiële ambitie van het Fonds. Ultimo 2021 bedroeg de reële renteafdekking 49,8% (ultimo 2020: 34,4%). Zowel de nominale- als reële rentehedge zijn in 2021 toegenomen. De belangrijkste oorzaak hiervoor is het genomen bestuursbesluit om over te gaan naar een vaste renteafdekking van 50% van de reële pensioenverplichtingen.

In onderstaande tabel zijn de modified durations opgenomen van enerzijds de vastrentende waarden en derivaten die bedoeld zijn om het renterisico af te dekken en anderzijds de reële voorziening pensioenverplichtingen (op basis van de 1-dags swapcurve gecorrigeerd met de volledige inflatiecurve). De modified duration is een maatstaf voor de rentegevoeligheid.

Modified Duration	2021	2020
Vastrentende waarden (bedoeld voor renteafdekking)	27,2	22,6
Reële voorziening pensioenverplichtingen - beleid	23,4	22,8

Rentegevoeligheid hypotheek

In onderstaande gevoeligheidsanalyse is beoordeeld wat het effect op de waardering van de hypotheekportefeuille is van een mutatie van de gehanteerde opslagen op de rentevoet (euro swapcurve). In deze tabel zijn zowel de door het Fonds uitgegeven hypotheek opgenomen, als de belegging in het niet-beursgenoteerde hypotheekfonds.

**Gevoeligheidsanalyse
hypotheekportefeuille****2021****2020**

	Verandering in waardering	Totale waardering hypotheeken	Verandering in waardering	Totale waardering hypotheeken
Verandering in risico-opslag basispunten:				
- afname van 50 basispunten	+68	1.669	+40	1.051
- toename van 50 basispunten	-68	1.533	-40	971
- toename van 100 basispunten	-135	1.466	-81	930

Inflatierisico

Het inflatierisico is het risico dat de waarde van de portefeuille onvoldoende meegroeit om de toename van de pensioenverplichtingen als gevolg van inflatie bij te houden. Om dit risico deels af te dekken, heeft het Fonds inflatieprotectie in de portefeuille opgenomen in de vorm van inflation linked swaps. Bij een stijging van de inflatie met 1%, neemt de waarde van de inflation linked swaps toe met ongeveer € 656 miljoen (2020: € 640 miljoen).

Looptijdverdeling

De samenstelling van de vastrentende waarden (met uitzondering van de beleggingen in hypotheeken en geldmarktfondsen) naar looptijd is als volgt:

	2021 (%)	2020 (%)
Resterende looptijd < 5 jaar	14,0	14,3
Resterende looptijd > 5 & < 10 jaar	19,0	17,2
Resterende looptijd > 10 & < 20 jaar	25,3	22,8
Resterende looptijd > 20 jaar	41,7	45,7
Totaal	100,0	100,0

Risico zakelijke waarden (S2)

Risico zakelijke waarden is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die worden veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van

baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden beperkt door diversificatie.

De procentuele verdeling van de beleggingen in aandelen is weergegeven in de volgende tabellen:

Verdeling naar markt	2021 (%)	2020 (%)
Ontwikkelde markten, waarvan:	90,2	89,2
- Verenigde Staten	63,4	62,4
- Japan	7,4	8,2
- Canada	4,0	3,3
- Verenigd Koninkrijk	3,6	4,3
- Overig	21,6	21,8
Opkomende markten	9,8	10,8
Totaal	100,0	100,0

De indeling in bovenstaande tabel is gebaseerd op de landenclassificatie volgens de definitie van de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling). De toepassing van OESO sluit aan bij hetgeen DNB voorschrijft voor de toezichtsrapportages.

Verdeling naar sector	2021 (%)	2020 (%)
Basisindustrie	4,1	4,5
Communicatie	10,7	14,3
Cyclische consumentengoederen	11,9	11,3
Niet-cyclische consumentengoederen	21,5	21,0
Energie	3,2	3,4
Financiële instellingen	15,6	14,9
Industrie	9,7	9,8
Technologie	18,6	17,7

Nutsbedrijven	4,6	3,0
Diversen	0,1	0,1
Totaal	100,0	100,0

In de aandelenbeleggingen zijn geen individuele beleggingen aanwezig groter dan 5% van de totale waarde van de aandelenbeleggingen.

In de niet-beursgenoteerde directe en indirecte vastgoedportefeuille zijn ultimo 2021 opgenomen:

2021	Woningen	Kantoren	Winkels	Industrieel	Overig	Totaal
Europa	220	229	176	127	37	789
Azië	13	74	14	36	8	145
Australië	25	211	26	185	3	450
Noord Amerika	343	347	50	401	38	1.179
Totaal	601	861	266	749	86	2.563
2020	Woningen	Kantoren	Winkels	Industrieel	Overig	Totaal
Europa	176	261	229	78	39	783
Azië	9	63	12	34	5	123
Australië	18	188	26	129	2	363
Noord Amerika	206	210	49	210	41	716
Totaal	409	722	316	451	87	1.985

In de niet-beursgenoteerde directe en indirecte vastgoedportefeuille zijn geen individuele beleggingen aanwezig groter dan 5% van de totale waarde van deze portefeuille ultimo 2021.

In de indirect vastgoedportefeuille zijn enkele beleggingen waarvoor geldt dat het kapitaalbelang van Philips Pensioenfonds in het vastgoedfonds 20% of meer bedraagt. Deze beleggingen zijn niet aangemerkt als deelneming omdat zij slechts aangehouden worden voor rendement en niet ten dienste van de eigen werkzaamheid van Philips Pensioenfonds

worden aangehouden. Het gaat om twee vastgoedfondsen met een kapitaalbelang van in totaal € 9 miljoen (2020: drie fondsen van in totaal € 60 miljoen).

Valutarisico (S3)

Het strategische beleid van het Fonds met betrekking tot het afdekken van valutarisico is als volgt:

- Voor valuta in ontwikkelde markten is het uitgangspunt dat Vastrentende Waarden en Vastgoed volledig worden afgedekt, met name omdat het niet afdekken van valutarisico hier onevenredig veel risico toevoegt. Aandelen worden deels (50%) afgedekt, omdat een beperkte verlaging van de valuta-afdekking relatief weinig risico toevoegt bij een volatiele categorie als aandelen. Hierdoor wegen andere argumenten zwaarder, bijvoorbeeld diversificatie in crisisperiodes, kosten en liquiditeit.
- Voor valuta in opkomende markten is het uitgangspunt dat deze niet worden afgedekt. De kosten van afdekken zijn voor deze valuta namelijk relatief hoog, terwijl het risico op totaalniveau voor het Fonds beperkt is.

Het totaal dat buiten de euro wordt belegd, bedraagt ultimo boekjaar circa 61% (2020: 66%) van de beleggingsportefeuille. Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten € 147 miljoen negatief (2020: € 182 miljoen positief). Het valutarisico wordt in onderstaande tabel weergegeven waarbij de beleggingen in vreemde valuta voor afdekking per categorie als volgt kunnen worden gespecificeerd:

	2021				2020			
	Aandelen	Vast- rentende waarden	Vastgoed	Overige beleggingen en derivaten	Aandelen	Vast- rentende waarden	Vastgoed	Overige beleggingen en derivaten
GBP	166	945	33	15	262	868	45	-12
JPY	335	1	57	3	476	1	95	3
USD	3.109	3.608	1.685	177	3.963	3.372	1.312	131
Overige valuta	947	3.085	426	-55	1.251	2.828	434	26
Totaal	4.557	7.639	2.201	140	5.952	7.069	1.886	148

De valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2021		2020	
	Voor afdekking	Effect valuta-derivaten	Nettopositie (na afdekking)	Nettopositie (na afdekking)
EUR	9.422	10.258	19.680	17.770
GBP	1.159	-1.090	69	90
JPY	396	-260	136	214
USD	8.579	-6.614	1.965	2.409
Overige valuta	4.403	-2.441	1.962	2.386
Totaal	23.959	-147	23.812	22.869

Grondstoffenrisico (S4)

Ultimo 2021 en ultimo 20120 had het Fonds geen exposure naar grondstoffen.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het Fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het Fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst en marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van het kredietrisico is het tegenpartijrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het Fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het Fonds financiële verliezen lijdt. Beheersing vindt plaats door:

- het stellen van limieten aan posities met tegenpartijen;
- het uitsluitend werken met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het Fonds, uit hoofde van OTC-derivaten adequaat worden afgedekt door onderpand;
- het gebruiken van Central Clearing voor een deel van de derivatenpositie;
- het vragen van extra zekerheden, zoals onderpand bij hypothecaire geldleningen;
- het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen;
- het enkel beleggen in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert ter afdekking van het settlementrisico. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied.

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren in de vastrentende waarden portefeuille (exclusief geldmarktfondsen) wordt het volgende overzicht gegeven:

	2021 (%)	2020 (%)
AAA	38,2	38,3
AA	29,9	27,2
A	5,2	5,9
BBB	11,0	11,9
BB	7,8	8,4
B	6,2	6,3
Overig	1,7	2,0
Totaal	100,0	100,0

In bovenstaande tabel is een toename zichtbaar van rating AA. Deze houdt verband met de aankoop van de belegging in een niet-beursgenoteerd hypotheekfonds.

De beleggingen in vastrentende waarden (exclusief geldmarktfondsen) zijn als volgt onderverdeeld:

	2021 (%)	2020 (%)
Overheidsinstellingen, waarvan:	66,2	67,5
Frankrijk	9,0	8,7
Duitsland	9,1	8,9
België	8,9	8,7
Nederland	8,9	8,7
Canada	9,6	9,3
Verenigde Staten	9,1	8,8
Verenigd Koninkrijk	9,1	8,9
Oostenrijk	8,8	8,7

Overig	27,5	29,3
Bedrijfsobligaties	22,5	24,3
Hypotheken⁴⁷, waarvan:	11,2	7,9
Aflossingsvrij	72,6	85,4
Annuiteit	22,4	7,9
Lineair	3,9	5,5
Spaar	1,1	1,3
Inflation linked bonds	0,1	0,3
Totaal	100,0	100,0

Inzake concentratie van risico's kan worden gemeld dat ultimo 2021 geen sprake is van beleggingen in een individuele tegenpartij groter dan 5% van het totaal aan beleggingen in vastrentende waarden (niet meegenomen bovengenoemde overheidsinstellingen) (2020: idem).

De hoge concentratie naar overheidsinstellingen is een gevolg van het beleggingsbeleid van het Fonds. Dit beleid is erop gericht om een deel van de pensioenuitkeringen die het Fonds in de toekomst verwacht te moeten doen in aanzienlijke mate zeker te kunnen stellen. Om dit te bereiken, belegt het Fonds een belangrijk deel van het vermogen in een wereldwijd gespreide portefeuille van relatief veilige staatsobligaties.

Voor de portefeuille hypotheke (zowel de door het Fonds uitgegeven hypotheke als de belegging in een niet-beursgenoteerd hypothekefonds) gelden de volgende opdelingen.

⁴⁷ zowel de door het Fonds uitgegeven hypotheke als de belegging in een niet-beursgenoteerd hypothekefonds

Opdeling woninghypotheken

	2021	2020
Hypotheken met NHG	191	66
Hypotheken hoger dan 70% van woningwaarde	128	-
Hypotheken 50-70% van woningwaarde	191	61
Hypotheken minder dan 50% van woningwaarde	1.050	838
	1.560	965

Opdeling bedrijfshypotheken

	2021	2020
Hypotheken meer dan 65% van pandwaarde	-	-
Hypotheken 40-65% van pandwaarde	23	28
Hypotheken minder dan 40% van pandwaarde	18	18
	41	46

Verzekeringstechnisch risico (S6)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Met andere woorden het risico dat de opbouw van het pensioenvermogen niet volstaat voor de uitkering van de pensioenverplichting. Voor de inschatting van de voorziening pensioenverplichtingen in het kader van de levensverwachting is het Fonds in het verslagjaar uitgegaan van de ultimo 2021 gehanteerde overlevingstafels AG-Prognosetafel 2020 alsmede de fonds specifieke ervaringssterfte.

Op deze wijze is het langlevensrisico naar verwachting adequaat verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen. Dit neemt niet weg dat toekomstige ontwikkelingen kunnen leiden tot nog verdere verbetering of verslechtering van de levensverwachting en dat dientengevolge in de toekomst verdere verhoging of verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen aan de orde kan komen.

Het overlijdensrisico ontstaat doordat deelnemers eerder komen te overlijden dan gemiddeld verondersteld in de tarifiering. Dit geldt voor pensioenvormen waarvoor een uitkering bij overlijden is verzekerd (bijvoorbeeld nabestaandenpensioen).

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het Fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. In het kader van de beheersing van het (strategische) liquiditeitsrisico wordt op kwartaalbasis gemonitord of er in een stress scenario voldoende liquiditeit is om aan alle verplichtingen die volgen uit de pensioenuitkeringen en de derivatenposities (renteswaps, inflatieswaps en valutacontracten) te voldoen. Op totaalniveau wordt dit gemeten via de 'asset ratio'. Deze maatstaf is onderdeel van de financiële Ambitie en Risicohouding en meet de hoeveelheid liquide beleggingen ten opzichte van de benodigde liquiditeit in een 1-jaars stress scenario. Daarnaast wordt voor specifiek de derivatenposities ook nog gekeken naar het beschikbare onderpand (collateral) in verhouding tot de wijziging in marktwaaarde van de derivaten en de afname van de waarde van het onderpand in een korte termijn (5-daags) stress scenario.

Eind 2021 bedroeg de asset ratio 342%. PPF streeft ernaar om gedurende een stressscenario 3x zoveel liquiditeit beschikbaar te hebben vanuit de liquide beleggingen (aandelen, staatsobligaties en cash) dan nodig is voor de pensioenuitkeringen en derivaten. Dit betekent dat de asset ratio minimaal 300% dient te zijn.

De verhouding van beschikbaar onderpand ten opzichte van de waardeverandering van de derivaten en het onderpand in een stress scenario bedroeg eind 2021 700%. PPF streeft, in aansluiting op de grens voor de asset ratio, naar een verhouding van boven de 300%.

Uit voorgaande concludeert het Fonds dat het op dit moment geen aanleiding ziet om in de solvabiliteitstoets een buffer aan te houden voor liquiditeitsrisico's.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het Fonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden als adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt.

Voor aanwezige concentratierisico's moet, in zijn algemeenheid, een pensioenfonds een passende solvabiliteit aanhouden. De scenario's in het standaardmodel gaan uit van goed gediversifieerde portefeuilles van zowel beschikbare activa als voorzienbare pensioenverplichtingen.

Het strategische beleggingsbeleid van Philips Pensioenfonds betreft niet een enkele beleggingsmix, maar een bandbreedte van beleggingsmixen. Deze bandbreedte wordt de strategische ruimte genoemd. Binnen de strategische ruimte worden zogenoemde Allocatie Richtniveaus vastgesteld, die onder meer aangeven welk deel van de portefeuille wordt belegd in vastrentende waarden en welk deel in zakelijke waarden. Op dit moment is het Allocatie Richtniveau voor vastrentende waarden 67,5% (2020: 60,0%) en voor zakelijke waarden 32,5% (2020: 40,0%). Het grootste deel van de vastrentende waarden is ultimo 2021 belegd in hoge kwaliteit obligaties, met als doel een deel van de toekomstige pensioenuitkeringen zeker te stellen. Om te zorgen voor voldoende diversificatie wordt niet alleen in Euro staatsobligaties, maar ook in wereldwijde staatsobligaties, wereldwijde bedrijfsobligaties en hypotheek belegd. Daarnaast zijn obligatiecategorieën met een hoger risico opgenomen, namelijk hoogrenderende bedrijfsobligaties en staatsobligaties uit opkomende markten. Binnen zakelijke waarden wordt het vermogen gespreid over wereldwijde aandelen en wereldwijd vastgoed.

Voor iedere beleggingscategorie wordt een portefeuille aangehouden die breed gespreid is over landen/regio's en sectoren. Staatsobligaties en aandelen worden hierbij passief beheerd tegen respectievelijk Barclays en MSCI benchmarks die breed gespreid zijn. Voor de overige categorieën (m.u.v. hypotheek, waar geen goede benchmark beschikbaar is) worden de portefeuilles eveneens beheerd tegen een breed gespreide benchmark.

Omdat de beleggingen goed zijn gespreid over diverse beleggingscategorieën, regio's en sectoren concludeert het Fonds dat er op dit moment geen aanleiding is om in de solvabiliteitsstoets een buffer aan te houden voor concentratierisico's.

Operationeel risico (S9)

Het operationeel risicomanagement is het geheel van activiteiten dat PPF uitvoert om in control te zijn over het behalen van de ambitie en de daarvan afgeleide strategie en financiële en niet financiële doelstellingen.

Het Operationeel Risicomanagement is ingericht rond vier pijlers:

1. De eerste pijler is de interne beheersomgeving omtrent Gedrag en Cultuur. Effectief risicomanagement kan niet worden bereikt zonder het juiste gedrag van de medewerkers, waarbij de 'tone at the top' voor een gedragen risicocultuur essentieel is. Omdat PPF een groot deel van zijn activiteiten heeft uitbesteed, wordt het beleid, dat wordt uitgevoerd door de uitbestedingspartners, vertaald in een mandaat voor de uitbestedingspartners waarop effectieve monitoring dient plaats te vinden.
2. De tweede pijler bestaat uit het geheel van beheersmaatregelen die worden uitgevoerd door het lijnmanagement. Deze beheersmaatregelen zijn opgenomen in actuele en normatieve beschrijvingen van de processen, de AO/IB beschrijvingen. Vaak betreft het hier zogenoemde hard controls zoals functiescheiding, plausibiliteitscontroles, autorisaties etc. De AO/IB beschrijvingen worden periodiek geactualiseerd.
3. De derde pijler bestaat uit de beschikbaarheid van heldere bestuurs- en verantwoordingsrapportages en een goede informatievoorziening.

4. De vierde pijler bestaat uit de risicomanagement activiteiten die worden verricht vanuit de tweede lijnsfunctie. De Risico Controle Matrix en het Incidentenbeleid en -management zijn hiervoor de belangrijkste instrumenten.

Het Fonds heeft de uitvoerende werkzaamheden voor het pensioen- en vermogensbeheer uitbesteed aan externe partijen. Om te waarborgen dat het Fonds zekerheid heeft dat deze partijen de risico's voor de uitbestede activiteiten toereikend beheersen, zijn met alle partijen uitbestedingsovereenkomsten aangegaan. In de overeenkomsten is onder meer geregeld dat de externe partijen periodiek rapporteren over de werkzaamheden die zij voor het Fonds uitvoeren. Deze rapportages gaan in op de gang van zaken binnen de primaire processen.

Onderdeel daarvan is ook een incidentenrapportage. High impact incidenten worden direct gemeld. In 2021 heeft zich één high impact incident voorgedaan. Philips Pensioenfonds heeft te maken gekregen met een datalek. Onbevoegden hebben gedurende korte tijd toegang gehad tot de mailbox van een medewerker van onze pensioenuitvoerder Blue Sky Group. De betreffende medewerker was werkzaam op een afdeling die geen persoonlijk e-mailcontact heeft met deelnemers. Desondanks was er wel sprake van gelekte deelnemersgegevens. De betreffende deelnemers hebben persoonlijk bericht van het Fonds gekregen. Er zijn direct maatregelen genomen die erop gericht zijn om herhaling te voorkomen. Ook is een versterkt toezicht ingesteld op alle activiteiten rond de uitvoering van de pensioenen en zijn betrokken toezichthouders en leveranciers geïnformeerd.

Een andere belangrijke beheersingsmaatregel betreft de 'ISAE3402'-rapportages. Deze rapportages beschrijven een groot aantal processen bij de externe partijen en de wijze waarop deze processen worden beheerst. De rapportages worden voorzien van het oordeel van een onafhankelijke auditor. De ontvangen rapportages worden door het Fonds beoordeeld.

Uit voorgaande concludeert het Fonds dat het op dit moment geen aanleiding ziet om in de solvabiliteitstoets een buffer aan te houden voor operationeel risico.

Actief beheer risico (S10)

Het actief beheer risico als onderdeel van het vereist eigen vermogen heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de (deel)portefeuille vastgelegde benchmark.

Het actief beheer risico wordt bepaald conform de handreiking van DNB. Het risicoscenario voor actief beheerrisico is alleen op het aandelenrisico (beursgenoteerde aandelen) van toepassing. Hierbij merkt DNB op dat portefeuilles met een tracking error kleiner dan 1% buiten beschouwing worden gelaten.

De allocatie naar aandelen is geheel passief belegd. De tracking errors van deze mandaten liggen geheel 2021 tussen 0% en 1,0% en derhalve onder de maximumgrens van 1% zodat het Fonds het actief beheerrisico als zeer laag inschat en hiervoor geen buffer toepast in de solvabiliteitstoets.

6.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Toeslagverlening 2022

Eind 2021 was de beleidsdekkingsgraad van Philips Pensioenfonds 125,8%. Met deze dekkingsgraad kan het Fonds 100% van de indexatieambitie waarmaken. Het Algemeen Bestuur van het Fonds heeft hiertoe in maart 2022 besloten.

Voor pensioenopbouwers is het de ambitie van het Fonds om de opgebouwde pensioenen te verhogen met de looninflatie, die het afgelopen jaar 1,6% bedroeg. De opgebouwde pensioenen zijn daarom per 1 april 2022 verhoogd met 1,6%.

Voor pensioenontvangers en premievrije polishouders is de indexatieambitie van Philips Pensioenfonds gelijk aan de prijsinflatie volgens de afgeleide consumentenprijsindex. Het afgelopen jaar kwam deze index uit op 7,4%. De pensioenen van pensioenontvangers en houders van een premievrije polis zijn daarom per 1 april 2022 verhoogd met 7,4%.

Hiernaast is het op basis van de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 ook mogelijk om in 2022 inhaalindexatie toe te kennen. Het Algemeen Bestuur van het Fonds heeft in maart 2022 besloten tot een inhaalindexatie van 0,38% per 1 april 2022.

Door deze indexatie en inhaalindexatie neemt de dekkingsgraad van het Fonds 7,7% procentpunt af.

Nieuwe UFR-methodiek

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van DNB per 31 december 2021 en de actuariële grondslagen zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. DNB heeft bepaald dat de rentetermijnstructuur met ingang van 1 januari 2021 in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. De nieuwe methodiek wordt in vier stappen gedurende drie jaar ingevoerd. De eerste stap is reeds verwerkt in het verslagjaar. De invloed per 1 januari 2022 van de tweede stap betreft bij het Fonds een afname van de actuele dekkingsgraad van ongeveer 0,9 dekkingsgraadpunt.

Eindhoven, 31 mei 2022

Het Algemeen Bestuur

Dhr. R.Th. Wijmenga	Mevr. F.E. Leene
Dhr. T.J.J. Denteneer	Dhr. B.F.W. Lindenhovius
Dhr. J.S. de Greeff	Dhr. R.W.L.M. Mangelmans
Dhr. R.G.A. ter Huurne	Dhr. M.J.M. Pernot
Mevr. A.C. Joosten-Hendriks	Dhr. C.J.M. Reuvers
Dhr. J.B.J. Kemme	Dhr. A.L. Uittenbroek

7 Overige gegevens

7.1 Financiering en uitvoering

Uitvoeringsovereenkomsten

De aangesloten ondernemingen hebben zich jegens Philips Pensioenfonds bij overeenkomst (de uitvoeringsovereenkomsten) verbonden tot het betalen van de totale door werkgevers en werknemers gezamenlijk verschuldigde pensioenpremie.

Beheer van middelen

Ten aanzien van het beheer van de middelen van het Fonds bepalen de statuten onder meer:

Artikel 12

1. Het Algemeen Bestuur voert een beleggingsbeleid dat in overeenstemming is met de doelstellingen van de Stichting en de prudent-person regel als bedoeld in artikel 135 PW. De waarden worden belegd in het belang van de Aangeslotenen. De beleggingen worden gewaardeerd op basis van marktwaardering.
2. De middelen van de Stichting zullen niet worden belegd in aandelen van de aangesloten ondernemingen, noch in geldleningen aan de aangesloten ondernemingen.

Uitvoering van de pensioenregelingen

Ten aanzien van de uitvoering van de pensioenregelingen bepalen de statuten van het Fonds onder meer:

Artikel 4

1. De Stichting heeft een omgekeerd gemengd bestuur, als bedoeld in artikel 99 van de Pensioenwet.
2. Het Algemeen Bestuur is belast met het bestuur van de Stichting. Daartoe behoort het nastreven van de doelstellingen van de Stichting, waaronder het beheer van de middelen van de Stichting. Bij het vervullen van hun taak richten de leden van het Algemeen Bestuur en de personen die het beleid van de Stichting bepalen of mede bepalen zich naar de belangen van de deelnemers, de gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden, de andere aanspraakgerechtigden en de aangesloten ondernemingen. Zij zorgen ervoor dat dezen zich door hen op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen.
3. Het Algemeen Bestuur is binnen de doelstellingen van de Stichting bevoegd tot alle daden van beheer en beschikking, daaronder begrepen het sluiten van de in artikel 291, lid 2 van het tweede Boek van het Burgerlijk Wetboek bedoelde overeenkomsten.
4. Het Algemeen Bestuur bestaat uit negen niet-uitvoerende bestuursleden, te weten: de voorzitter, drie leden A, drie leden B en twee leden C en ten minste twee uitvoerende bestuursleden, die gelden als leden D. De niet-uitvoerende bestuursleden stellen het aantal uitvoerende bestuursleden vast.
5. Het Algemeen Bestuur is (eind)verantwoordelijk voor het bestuur van de Stichting. Het Algemeen Bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van de visie, strategie en governance van de Stichting en het vaststellen van het strategisch beleid. Het Algemeen Bestuur bestaat uit alle bestuursleden. De navolgende onderwerpen blijven,

onverminderd het elders in de statuten bepaalde, voorbehouden aan de besluitvorming door het Algemeen Bestuur:

- a. het nemen van maatregelen van algemene strekking;
- b. het sluiten, wijzigen of beëindigen van uitvoeringsovereenkomst(en);
- c. het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- d. het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid; en
- e. de onderwerpen die daartoe zijn aangewezen in een besluit van het Algemeen Bestuur.

De vaststelling van het beleid inzake beloningen blijft voorbehouden aan de niet-uitvoerende bestuursleden.

1. De uitvoerende bestuursleden vormen het Uitvoerend Bestuur van de Stichting en zijn, met inachtneming van principes van afstemming en raadpleging binnen het Algemeen Bestuur, onder andere verantwoordelijk voor de nadere uitwerking en uitvoering van de door het Algemeen Bestuur vastgestelde visie en strategie, het door het Algemeen Bestuur vastgesteld strategisch beleid, het vaststellen en uitvoeren van het overige beleid en het dagelijks bestuur van de Stichting, een en ander als nader in het bestuursreglement geregeld. Onverminderd het voorgaande is het Algemeen Bestuur belast met de in lid 5 vermelde onderwerpen en met hetgeen op grond van het elders in deze statuten bepaalde voorbehouden blijft aan het bestuur als geheel. De taakverdeling en de verdeling van de bevoegdheden binnen het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur en tussen de uitvoerende bestuursleden, de niet-uitvoerende bestuursleden en de voorzitter wordt nader in het bestuursreglement geregeld.
2. De niet-uitvoerende bestuursleden zijn belast met het intern toezicht op het beleid van het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur, de uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur en de algemene gang van zaken in de Stichting. De wijze waarop het intern toezicht wordt uitgeoefend wordt nader door het Algemeen Bestuur vastgesteld.
3. De voorzitter ziet toe op een goede samenstelling en het functioneren van het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur en is namens het Algemeen Bestuur eerste aanspreekpunt voor het Verantwoordingsorgaan over het functioneren van het Algemeen Bestuur.
4. De uitvoerende bestuursleden geven leiding aan het bestuursbureau; het Algemeen Bestuur kan één van hen specifiek daarmee belasten.

Artikel 10

1. De Stichting heeft een bestuursbureau. Het Uitvoerend Bestuur, casu quo het conform artikel 4 lid 9 aangewezen lid D, geeft leiding aan het bestuursbureau. De medewerkers van het bestuursbureau worden benoemd en ontslagen door het Uitvoerend Bestuur.
2. Medewerkers van het bestuursbureau zijn in dienst van de Stichting, voorzover het Algemeen Bestuur niet anders bepaalt.
3. Medewerkers van het bestuursbureau dienen zich bij de uitoefening van hun werkzaamheden te richten naar het belang van de Stichting en de in artikel 5 lid 16 bedoelde gedragscode in acht te nemen. Zij zullen geen instructies aannemen van

derden, met uitzondering van de in het kader van de uitoefening van hun werkzaamheden regulier te achten instructies van hun leidinggevende(n).

Artikel 3.4

De Stichting is bevoegd de administratie van de door haar uitgevoerde pensioenovereenkomsten en het beheer van haar vermogen, inclusief dat deel van het vermogen dat wordt aangehouden ten behoeve van de uitvoering van één of meer premieovereenkomsten, geheel of ten dele op te dragen aan één of meer derden.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het resultaat bepalen de statuten onder meer:

Artikel 3.3

De Stichting ontvangt ter verwezenlijking van het gestelde doel bijdragen van deelnemers en/of van de aangesloten ondernemingen. Zij kan ook andere bijdragen ontvangen. De Stichting bestemt de door haar ontvangen middelen ter verwezenlijking van het doel.

Artikel 13.3

Het Algemeen Bestuur stelt het jaarverslag, alsmede de bestemming van het resultaat, vast en zorgt ervoor dat de ingevolge de PW vereiste bescheiden binnen zes maanden na afloop van het boekjaar aan De Nederlandsche Bank worden overgelegd.

7.2 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Philips Pensioenfonds te Eindhoven is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Philips Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 238 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 11,9 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Philips Pensioenfonds is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2022 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Amstelveen, 31 mei 2022

drs. Wichert Hoekert AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

7.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van Stichting Philips Pensioenfonds

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2021 van Stichting Philips Pensioenfonds te Eindhoven gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Philips Pensioenfonds per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021
- de staat van baten en lasten over 2021
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Philips Pensioenfonds (hierna: het pensioenfonds) zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in het pensioenfonds

Stichting Philips Pensioenfonds voert als ondernemingspensioenfonds de pensioenregeling uit voor Koninklijke Philips N.V., Signify N.V. en aangewezen ondernemingen. Zowel vermogensbeheer als pensioenbeheer zijn uitbesteed aan gespecialiseerde dienstverleners. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan deze onderwerpen op basis van de activiteiten van het pensioenfonds en onze risicoanalyse.

Wij beginnen met het bepalen van de materialiteit en het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Materialiteit

Materialiteit € 238 miljoen (2020: € 172 miljoen)

Toegepaste benchmark	1% van het pensioenvermogen per 31 december 2021, zijnde het totaal van de technische voorziening en de algemene reserve.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Gelet op de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 en het bijhorende reserveoverschot hebben wij de materialiteit gesteld op 1,0% van het pensioenvermogen. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar. Doordat niet langer sprake is van een herstelsituatie in tegenstelling tot

voorgaand jaar, is het gehanteerde percentage verhoogd van 0,75% tot 1,0% van het pensioenvermogen.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de auditcommissie en het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven €11,9 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een pensioenfonds. Wij hebben in het opdrachtteam deskundigen opgenomen op het gebied van IT audit. Daarnaast hebben wij eigen specialisten ingeschakeld ter ondersteuning bij de controle van de waardering van de door het fonds uitgegeven hypotheek en de waardering van de technische voorziening.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van iedere wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij identificeren en schatten risico's in op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en diens omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingproces en de wijze waarop het uitvoerend bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de auditcommissie het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd

of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het uitvoerend bestuur interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij onder meer data analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen. Verder hebben wij schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, waaronder de subjectieve elementen in de waardering van de technische voorziening, zoals toegelicht in toelichting '[6] Technische voorziening' in de jaarrekening. Wij verwijzen in dit kader verder naar het kernpunt 'Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorziening'.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het algemeen bestuur, sleutelfunctionarissen (waaronder sleutelfunctiehouders, de compliance officer, medewerkers van het bestuursbureau en de uitvoeringsorganisatie(s)) en de auditcommissie.

Uit onze evaluatie van het risico op mogelijke doorbreking van interne beheersmaatregelen of andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 *Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen*, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het algemeen bestuur, het lezen van notulen, het kennisnemen van rapporten van sleutelfunctiehouders en de compliance officer en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennis genomen van door het fonds opgevraagde advocatenbrieven en correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Het uitvoerend bestuur heeft een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor tenminste de komende 12 maanden. Wij hebben de specifieke beoordeling met het uitvoerend bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het uitvoerend bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten en in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de vereisten rondom solvabiliteit en liquiditeit. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen serieuze bedreiging van de continuïteit geïdentificeerd voor de komende 12 maanden. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het algemeen bestuur en de auditcommissie gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad**Risico**

De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft. De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in toelichting '[5] Algemene reserve' van de jaarrekening.

	Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.
Onze controleaanpak	Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2021 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuariële rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorziening. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven. Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maands-dekkingsgraden: • Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandtoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar betroffen key items de wijziging van de UFR methodiek en de wijziging van de kostenopslag. • Daarnaast heeft de certificerend actuaris een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de technische voorziening zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaris. • Verder hebben wij een cijferanalyse uitgevoerd op de mutaties in de actuele dekkingsgraad ten opzichte van de ontwikkelingen in de markt, kennisgenomen van correspondentie met DNB inzake het (aflopen van het) herstelplan alsook kennisname van beschikbare rapportages van de actuariële sleutelfunctiehouder en certificerend actuaris. • Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de (beleids)dekkingsgraad geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

Risico

De beleggingen voor risico pensioenfondsen (hierna: beleggingen) zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen voor risico pensioenfondsen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van onafhankelijke taxaties, netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen.

De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij (onafhankelijke) taxaties en netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij het pensioenfonds betreffen dit de posities in door het fonds uitgegeven hypotheek en derivaten.

De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen, met name indirect vastgoed en hypotheek, kennen eveneens inherent relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum, door het ontbreken van een voldoende liquide markt en in sommige gevallen het ontbreken van gecontroleerde informatie per 31 december 2021.

Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in paragraaf '6.4.4. Specifieke grondslagen' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting '[1] Beleggingen voor risico pensioenfondsen'. Uit deze toelichting blijkt dat het fonds per 31 december 2021 voor een bedrag van € 1.099 miljoen in door het fonds uitgegeven hypotheek heeft belegd, dat per saldo € 284 miljoen bestaat uit derivaten en dat € 2.561 miljoen in indirect niet-(beurs)genoteerd vastgoed en € 502 miljoen in indirecte niet-(beurs)genoteerde hypotheek is belegd. Dit betreft tezamen bedraagt 20% van de totale beleggingen. Daarnaast is in de toelichting '6.7 Risicobeheer' een rentegevoeligheidsanalyse opgenomen ten aanzien van de waardering van hypotheek.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.

Onze controleaanpak

Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden, waaronder het evalueren van de juiste werking van

	de interne beheersmaatregelen, uitgevoerd op de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2021. • De waardering van de door het fonds uitgegeven hypotheeklen wordt vastgesteld door een door het algemeen bestuur ingeschakelde deskundige, waarvan wij de competentie, capaciteit en objectiviteit hebben vastgesteld. Wij hebben eigen interne specialisten ingeschakeld ter ondersteuning bij het beoordelen van de gehanteerde assumpties en methodologie en hebben verder zelfstandig de juistheid van de gehanteerde brondata getoetst. • De waardering van de niet-(beurs)genoteerde derivaten hebben wij gecontroleerd op basis van de vergelijking tussen twee door het fonds verkregen onafhankelijke waarderingen van de custodian en de fiduciair beheerder. Wij hebben daarnaast vastgesteld dat (hoogwaardig) onderpand is uitgewisseld. • Inzake indirect niet-(beurs)genoteerde fondsen vindt de controle van de waardering plaats op basis van de gecontroleerde jaarrekeningen van de betreffende fondsen met daarin opgenomen de gecontroleerde waarde per aandeel of participatie per 31 december 2021, waarbij wij tevens vaststellen of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds. Voor zover wij geen zekerheid kunnen verkrijgen uit een jaarrekening per 31 december 2021, omdat deze niet tijdig beschikbaar is c.q. het boekjaar van deze fondsen niet gelijk is aan het boekjaar van het fonds voeren wij aanvullende werkzaamheden uit, waaronder onderzoek van eerdere jaarrekeningen (back-testing) en ontvangen niet-gecontroleerde NAV-statements alsmede monitoring procedures van het bestuursbureau met betrekking tot de waardeontwikkeling van deze posities. Als onderdeel van de genoemde werkzaamheden monitoren wij de impact van nieuwe informatie tot de datum waarop de jaarrekening wordt vastgesteld en stellen wij vast dat significante ontwikkelingen op adequate wijze zijn verwerkt. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2021 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorziening

Risico	De technische voorziening bestaande uit de voorziening pensioenverplichtingen betreft een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorziening dient krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier
--------	--

	ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Wij hebben aan het subjectieve element ervaringssterfte van de bepaling van de technische voorziening een frauderisico gekoppeld en de waardering en de toelichting daarop als kernpunt van onze controle aangemerkt. Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in paragraaf '6.4.4. Specifieke grondslagen' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting '[6] Technische voorziening', '[15] Wijziging marktrente' en '[16] Wijziging actuariële grondslagen'. Uit deze toelichting blijkt dat (schattings)wijzigingen hebben plaatsgevonden door aanpassing van de UFR methodiek en aanpassing van de kostenopslag. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor respectievelijk € 212 miljoen hoger en € 88 miljoen hoger uitgekomen. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorziening niet toereikend gewaardeerd en toegelicht is.
Onze controleaanpak	Bij de controle van de technische voorziening hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van het pensioenfonds. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorziening en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2021. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2021: • Bij de controle van de voorziening pensioenverplichting en gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening en het bestuursverslag, inclusief de controle van de basisgegevens en mutaties daarin, hebben wij gebruik gemaakt van

de onafhankelijke rapportage over interne beheersmaatregelen bij de pensioenbeheerder.

- Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het algemeen bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaaris.
- Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaaris en met gebruikmaking van onze eigen actuariële specialist gelet op de besluitvorming van het algemeen bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren, de aanwezigheid van een consistente gedragslijn en de notulen van bestuursvergaderingen.
- Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen mede met behulp van data analyse, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse.

Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorziening geëvalueerd.

Belangrijke observaties

Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2021 of de toelichting van de technische voorziening.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze

werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het algemeen bestuur op 28 april 2009 benoemd als accountant van Stichting Philips Pensioenfonds vanaf de controle van het boekjaar 2009 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten geleverd als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. Wij hebben naast de wettelijke controle van de jaarrekening de volgende diensten geleverd:

- Controleopdracht bij de jaarstaten t.b.v. De Nederlandsche Bank (Standaard 800)
- Assurance opdracht bij de administratieve basisgegevens voorziening pensioenverplichting (Standaard 3000A)
- Assurance opdracht bij de migratie van de basisgegevens bij de transitie van het pensioenbeheer van PGGM naar Blue Sky Group (Standaard 3000A)

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het uitvoerend bestuur, het algemeen bestuur en de auditcommissie voor de jaarrekening

Het uitvoerend bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het uitvoerend bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het uitvoerend bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het uitvoerend bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het uitvoerend bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het algemeen bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het uitvoerend bestuur moet

gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De auditcommissie is belast met toezicht op de financiële informatieverzorging door het pensioenfonds. Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het algemeen bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Communicatie

Wij communiceren met het algemeen bestuur en de auditcommissie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan de auditcommissie op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan het algemeen bestuur en de auditcommissie dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het algemeen bestuur en de auditcommissie over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het algemeen bestuur en de auditcommissie hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 31 mei 2022

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. S.B. Spiessens RA

8 English Summary

8.1 Key Data

Amounts in millions of euro

This section contains the key data of Philips Pensioenfonds. The texts included in this section are the main disclosures that are discussed in more detail in other sections of this annual report.

8.1.1 Financial position

	End 2021	End 2020
Total net assets ⁴⁸	23,855	22,921
Total net actuarial liabilities	18,035	19,544
Current funding ratio	132.3%	117.3%
Policy funding ratio	125.8%	109.8%
Mandatory funding ratio ⁴⁹	115.8%	118.2%
Minimum mandatory funding ratio	104.1%	104.1%
Real funding ratio	102.1%	90.4%
Real market interest coverage ratio	81.9%	83.0%
Premium funding ratio	69.1%	79.2%
Premium funding ratio (including interest rate hedge)	98.3%	98.7%
Pension administration costs ⁵⁰ <i>in euros per member⁵¹</i>	€ 120	€ 156
Asset management costs <i>as a percentage of the average invested assets</i>	0.27%	0.26%
Transaction costs <i>as a percentage of the average invested assets</i>	0.11%	0.13%

⁴⁸ The total net assets are the sum of the investments at the Fund's risk, receivables, prepayments and liquid assets less other debts and accruals and deferred income.

⁴⁹ The mandatory funding ratio is based on the strategic investment policy.

⁵⁰ The key figures in the table include non-recurring items of income and expense. Disregarding non-recurring income and expense, the pension administration costs per member were € 113 in 202 and € 104 in 2020.

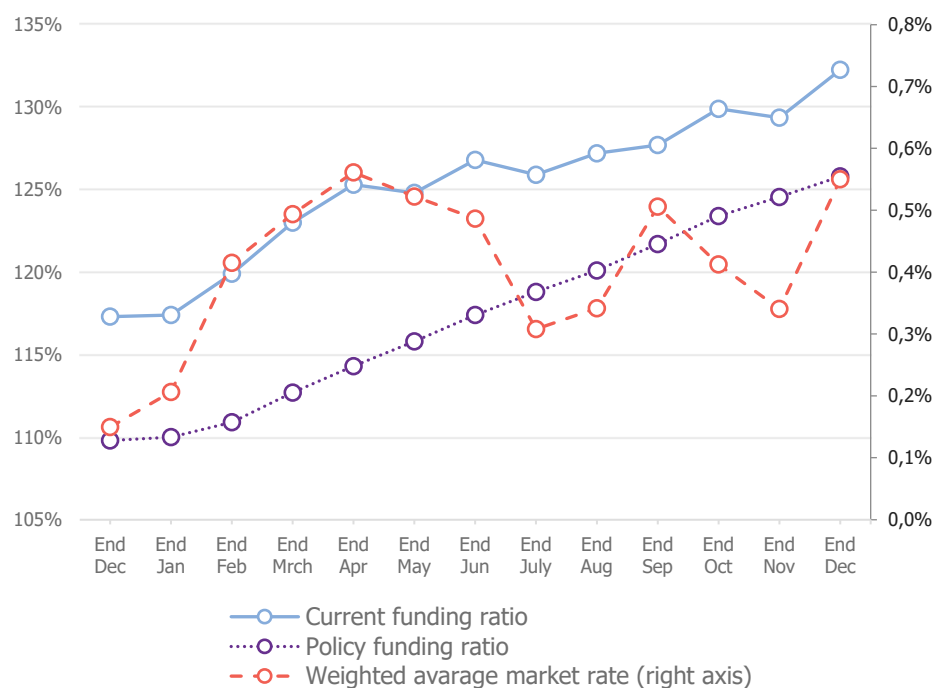
⁵¹ The number of members is defined as the total of active members plus pension beneficiaries at the end of the financial year.

This section explains the pension fund's current and policy funding ratio. For notes on the pension fund's other funding ratios, see section 2.1.1 'Toelichting verschillende dekkingsgraden'.

The current funding ratio shows the relationship between the assets of a pension fund and the pension obligations (all pensions to be paid now and in the future). For the current funding ratio, we assume the nominal pension obligations. By this we mean the pension obligations where we do not take into account the increase of the pensions through indexation in the future.

The policy funding ratio is calculated by taking the average of the current funding ratios over the past twelve months. This means that the effect of the development of the current funding ratio can be seen muted in the policy funding ratio. Therefore, only the development of the current funding ratio is explained.

Movements in the current and policy funding ratio in 2021

The current funding ratio rose from 117.3% to 132.3% in 2021. The reason for this rise in the current funding ratio was the increase in the value of the overall investment portfolio in 2021, coupled with a drop in the provision for pension obligations.

Following the sharp contraction in economic activity in 2020 as a result of the pandemic, 2021 was marked by strong economic recovery. Stock markets were boosted by that economy recovery, and the portfolio of equity investments yielded a strong return. The real estate portfolio also benefited from the rapid economic recovery and recorded a strong return in 2021.

A second development in 2021 was the surging inflation. This was caused first by higher energy prices. Another factor was that the demand for goods and services remained high throughout the pandemic, buoyed by unprecedented monetary and tax stimulus packages, while the supply side for many goods and services fell short as the coronavirus meant that workers were unable to do their jobs. The resulting discrepancy between supply and demand for some goods and services caused the prices for goods and services to rise sharply. The high inflation rates meant that the inflation hedge was a significant contributing factor in the returns.

With the economy making a strong recovery and inflation rates climbing, in late-2021 central banks started to cautiously phase out their monetary stimulus packages. In the US, for example, the Federal Reserve announced in November last year that it would slow the pace of its bond buying, and in the UK the Bank of England raised its policy rate in December. As the year drew to a close, investors also started to consider the possibility that the European Central Bank might cautiously dial back its monetary efforts in 2022. With more and more investors preparing for a new direction by the central banks, long-term interest rates on government bonds rose in 2021. This led to negative returns on the portfolios of fixed-yield securities and interest swaps in 2021. The returns on the equity, real estate and inflation swap portfolios were strong enough to secure a positive overall investment yield in 2021, however.

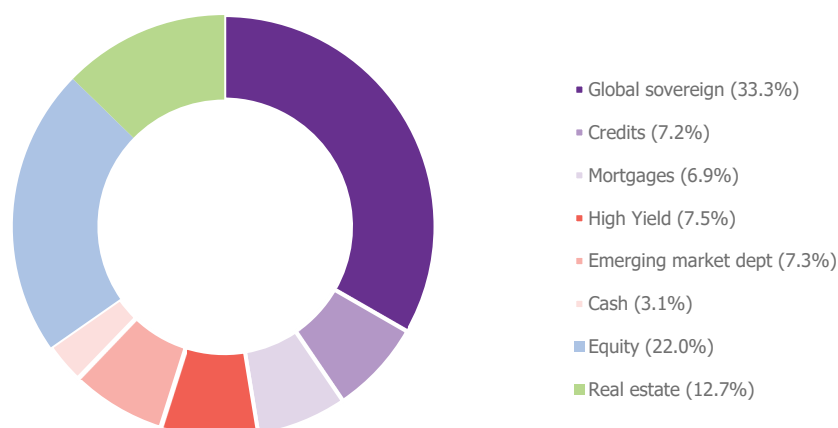
Rising interest rates meant a drop in the provision for pension obligations in 2021. Combined with the increasing value of the investments, this translated as a 15%-point surge in the current funding ratio in 2021.

Recovery plan

The recovery plan, which was most recently updated on 29 March 2021, was cancelled on 30 September 2021, when the policy funding ratio rose above the required funding ratio. The Dutch central bank (DNB) was informed accordingly.

8.1.2 Investments

	Year-end 2021	Year-end 2020
Total distribution of investment assets	23,812	22,869

Actual distribution of portfolio (year-end 2020)**Results of investments**

	2021	2020
Total return on investments ⁵²	5.7%	9.9%

Overview of the investment policy

The object (or ambition) of the investment policy is to significantly help towards the realisation of a realistic pension: for retired members and non-contributory policyholders, this means a pension that increases to reflect price inflation, and for active members it means a pension that increases alongside wage inflation. A key factor in realising this ambition is the ability to index the pensions. For Philips Pensioenfond's to be able to index its pensions, its investments need to generate a sufficient return.

Normally speaking, the policy of Philips Pensioenfond's is geared toward the long term. In light of the imminent overhaul of the Dutch pension system, however, the Board of Trustees considered it best to deviate from the long-term policy in several regards. The idea is to minimise any decline in Philips Pensioenfond's's buffer as a result of unfavourable developments during the transitional period, and so improve the likelihood that the members will get off to a strong start under the new pension system.

One of the decisions that the Board of Trustees made last year to achieve this was to lower the level of risk of the investments during the transition to a new pension plan, by reducing the allocation to variable-yield securities by 7.5% points and investing the proceeds in government bonds and cash. As a result, the Board of Trustees decided on the following ratio between fixed-income and variable-yield securities during the transitional period:

⁵² The given return includes hedging interest rate, currency and inflation risk. The total return excluding hedging of interest and inflation risk was 5.4% at the end of 2021 and 8.3% at the end of 2020. The return given is the reported return. This is calculated based on actual figures. The gross and net return derived from this reported return is included in Section 2.8.6 'Relatie van de vermogensbeheerkosten met fondsrendement en risicoprofiel'.

- *67.5% of the assets of Philips Pensioenfondsen were invested in fixed-income securities*
These are largely made up of relatively 'safe' investments, which should go a long way to securing part of the pension benefits that Philips Pensioenfondsen expects to need to pay in the future, primarily being globally diversified government bonds. Philips Pensioenfondsen also invests in somewhat more high-risk fixed-income securities that are expected to provide higher returns, such as corporate bonds and emerging market bonds, where the higher risk is balanced by higher projected returns. Cash is another asset class in the category of fixed-income securities: cash is invested in capital market funds/loans with very short maturities and strong credit ratings, and therefore has a low risk profile.
- *32.5% of the assets of Philips Pensioenfondsen were invested in variable-yield securities*
Investments in these more 'high-risk' securities, including equities (shares) and real estate, are intended to achieve a higher return relative to the obligations.

To find out more about the Board of Trustees's decisions to achieve this goal, see page 31 on the theme of 'Making a strong start with the new pension system'.

8.1.3 Pensions

Number of members	Year-end 2021	Year-end 2020
Members not yet retired⁵³	13,613	13,533
- Flex pension	12,792	12,715
- Flex pension ES	821	818
Retired members	50,298	52,069
- Retirement pension	33,523	35,203
- Survivor's pension	16,593	16,654
- Orphan's pension	182	212
Non-contributors with vested rights	34,802	31,343
Total	98,713⁵⁴	96,945

⁵³ Since their accrual is being continued, participants who receive an occupational disability pension (end 2021: 665 participants) have been included in the numbers under 'pension builders'.

⁵⁴ The differences in the table showing the numbers of members at year-end 2020 and year-end 2021 are not caused by turnover in membership only. The premises that our current pension administrator applies for counting the numbers of active members, retired members and non-contributors are not the same as our previous pension administrator's premises. For example, former partners who are entitled to an extraordinary survivor's pension as a result of a divorce are now counted as policyholders in their own right. The reconciliation differences have been factored into the situation at 1 January 2021.

Movements in number of members and other data

The total number of active members of Philips Pensioenfonds (members who have not yet retired) rose slightly during 2021, from 13,533 to 13,613. This category also includes former employees who are entitled, by reason of disability, to non-contributory continuation of their pension accrual. The table below shows a breakdown of this category.

Number of members not yet retired	End 2021	End 2020
Employees	12,948	12,851
Former employees who are disabled	665	682
Total	13,613	13,533

Contributions*Amounts in millions of euro*

	2021	2020
Employer's	230	221
Employer's one-off single premium	4	3
Employees' pension plan	22	22
Employees' voluntary insurances	1	1
Total	257	247

Benefit payments*Amounts in millions of euro*

	2021	2020
Pensions	653	655
Surrender	1	0
Value transfers, individual	3	5
Total	657	660

Indexations

	2021	2020
Members not yet retired, flex pension	0.00%	0.64%
Retired members and non-contributors with vested rights	0.00%	0.64%

Colofon

Digitaal jaarverslag

Dit jaarverslag is digitaal beschikbaar op de website van Philips Pensioenfonds. U kunt het downloaden op www.philipspensioenfonds.nl/downloads. Wilt u een digitale versie via e-mail toegestuurd krijgen, neemt u dan contact op met de Klantenservice. De contactgegevens vindt u op www.philipspensioenfonds.nl/contact

Algemene pensioeninformatie

Heeft u vragen over pensioenzaken? Bel dan tussen 9.00 en 17.00 uur met de Klantenservice van Philips Pensioenfonds via +31 (0)88 – 015 79 00. U kunt ook een bericht sturen aan de Klantenservice via info@philipspensioenfonds.nl. Voor meer informatie kunt u ook onze website bezoeken: www.philipspensioenfonds.nl

Bezoekadres (op afspraak)

Prof. E.M. Meijerslaan 1
1183 AV Amstelveen

Postadres

Postbus 123
1180 AC Amstelveen

Postadres Bestuursbureau en Algemeen Bestuur

Postbus 80031
5600 JZ EINDHOVEN

E-mailadres Bestuursbureau en Algemeen Bestuur

algemeenbestuur.ppf@philips.com

Redactie

Stichting Philips Pensioenfonds

Copyright © Stichting Philips Pensioenfonds